

Regeringens proposition

1997/98:100

Förbättrade möjligheter till punktskattekontroll m.m. Prop.
1997/98:100

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 april 1998

Göran Persson

Thomas Östros
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Tullen skall ansvara för kontrollen. I lagen ges tullen befogenhet att kontrollera vägtransporter. Tullen föreslås få befogenhet att i vissa fall omhänderta skattepliktiga varor för att utreda om skatt för varan skall betalas i Sverige. Vidare föreslås att tullen skall kunna besluta om skatt på omhändertagna varor och att varorna, om skatten inte betalas, skall kunna förverkas efter beslut av domstol. Tullen föreslås också få förbättrade möjligheter att kontrollera postförsändelser som kommer från ett annat EU-land och som innehåller alkohol- eller tobaksvaror. Alkoholdrycker och tobaksvaror som förs in av resande för privat bruk skall kunna omhändertas av tullen om det finns en påtaglig risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. Förblir skatten obetald skall varorna kunna förverkas efter beslut av domstol.

I propositionen föreslås vidare en ny lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. Den nya lagen innehåller bestämmelser om att den som upplåter plats för torg- och marknadshandel m.m. skall anteckna uppgifter om den som platsen upplåts till. Platsupplåtaren är skyldig att bevara uppgifterna och på begäran lämna dem till skattemyndigheten. Om platsupplåtaren inte fullgjort sin skyldighet skall skattemyndigheten påföra upplåtaren en kontrollavgift på 2 000 kr. Den nya lagen innehåller vidare en bestämmelse om att skattemyndigheten får göra s.k. kontrollbesök hos den som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel.

De nya lagarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	7
2	Lagtext.....	8
2.1	Förslag till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolja- produkter	8
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.....	19
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen	21
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen	26
2.5	Förslag till lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137).....	28
2.6	Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)....	31
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt.....	33
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.	35
2.9	Förslag till lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.	36
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet	38
2.11	Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	39
2.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar	41
3	Ärendet och dess beredning.....	42
4	Inledning.....	44
4.1	Allmänt.....	44
4.2	Cirkulationsdirektivet.....	45
4.2.1	Några centrala begrepp	45
4.2.2	Beskattningsförfarandets huvudprinciper	46
4.2.3	Särskilda bestämmelser rörande suspensionsordningen	46
4.2.4	Krav på dokument m.m.....	47
4.2.5	Överträdelser.....	47
4.2.6	Förflyttning av varor som släppts för konsumtion.....	47
4.2.7	Distansförsäljning	48
4.2.8	Införsel för privat bruk.....	48
4.3	Den svenska regleringen	48
4.3.1	Allmänt.....	48
4.3.2	Upplagshavare.....	49
4.3.3	Varumottagare.....	49
4.3.4	Distansförsäljning	50

4.3.5	Yrkesmässig införsel av varor som släppts för konsumtion	50
4.3.6	Införsel för privat bruk	50
4.3.7	Förfarande och kontroll	51
4.4	Transitering i Europa	52
4.4.1	Allmänt	52
4.4.2	Gemenskapstransitering	53
4.4.3	Gemensam transitering	53
4.4.4	TIR	54
4.5	Problembilden ur ett europeiskt perspektiv	54
5	Bakgrunden till nuvarande kontrollproblem	56
5.1	Tullkontrollen före och efter EU-inträdet	56
5.2	Skattekontrollen efter EU-inträdet	56
5.2.1	Kontroll av yrkesmässig införsel	56
5.2.2	Kontroll av införsel för privat bruk	57
6	Omfattningen av skatteundandragandena	57
6.1	Alkoholdrycker	57
6.2	Tobaksvaror	58
6.3	Mineraloljeprodukter	59
7	Förbättrade kontrollmöjligheter	60
8	Ansvar för kontrollverksamheten m.m.	64
8.1	Tullmyndigheterna skall utföra kontroller enligt den nya lagen	64
8.2	Behovet av spaningsbefogenheter	67
9	Transportkontroll	71
9.1	Skyldighet att medföra ledsagardokument och att ställa säkerhet för skattens betalning	71
9.2	Kontroll av transporter av punktskattepliktiga varor	72
9.3	Tullens befogenheter vid transportkontroll	75
9.4	Enskildas skyldigheter vid transportkontroll	75
9.5	Tidsmässiga begränsningar av befogenheten att genomföra transportkontroller.	77
9.6	Verkställighet av beslut om transportkontroll	78
10	Lokalkontroll	78
11	Omhändertagande och förverkande	81
11.1	Allmänna utgångspunkter	81
11.2	Tullen ges möjlighet att omhänderta varor, handlingar, m.m.	84
11.3	Tullens befogenheter och skyldigheter efter det att ett beslut om omhändertagande meddelats	87
11.4	Enskildas skyldigheter efter det att ett beslut om omhändertagande meddelats	88
11.5	Tullen ges befogenhet att besluta om skatt i vissa fall	90
11.6	Förutsättningar för att ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor och handlingar skall upphävas	93

11.7	Förutsättningar för att omhändertagande av punktskattepliktiga varor skall upphävas	95
11.8	Möjlighet för tullen att vägra lämna ut alkohol- och tobaksvaror	97
11.9	Förtida försäljning av omhändertagen egendom	99
11.10	Förverkande	100
11.11	Särskild rätt till förverkad egendom	104
11.12	Försäljning av förverkad egendom m.m.	106
12	Straffbestämmelser	108
13	Postförsändelser m.m.	111
13.1	Införsel av alkoholdrycker i vissa fall	111
13.2	Distansförsäljning	114
13.3	Kontroll av postförsändelser	116
13.3.1	Tullens befogenheter att undersöka och öppna postförsändelser	116
13.3.2	Tullens befogenheter att omhänderta och förverka alkohol- och tobaksvaror	121
14	Transporttillägg	124
14.1	Förutsättningarna för transporttillägg	124
14.2	Bestämmelser om uppbörd, undanröjande och befrielse	128
15	Förfarande- och domstolsfrågor	130
15.1	Behörighet att fatta beslut m.m.	130
15.2	Polisens medverkan i kontrollverksamheten	131
15.3	Bevis över verkställighet	132
15.4	Särskild bestämmelse om enskild part m.m.	133
15.5	Överklagande	134
15.6	Företrädare för det allmänna m.m.	138
15.7	Handläggningen i domstol	138
16	Kontroll av privatinförsel av alkohol- och tobaksvaror	139
16.1	Kontroll av privat införsel av alkohol- och tobaksvaror	139
16.2	Omhändertagande av skattepliktig alkohol- och tobaksvara som förts in för privat bruk	143
16.3	Förverkande av omhändertagen punktskattepliktig vara	145
16.4	Förfarandet med förverkad egendom m.m.	146
17	Registerfrågor	146
17.1	Register för punktskattekontroll	146
17.2	Uppgifter som får registreras	149
17.3	Terminalåtkomst till tullregistret	150
17.4	Tullmyndigheternas tillgång till uppgifter i andra register	152
17.5	Skattemyndighetens kontroll- och tillsynsverksamhet ...	155
18	Skattskyldigheten för varor som släppts för konsumtion i ett annat EU-land	157
19	Kontrollen av användningen av märkta mineraloljeprodukter	158

20	Ändrade förfaranderegler för beskattningen av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från annat EU-land m.m.....	159
20.1	Ändrade förfaranderegler	159
20.2	Straffbestämmelsen i privatinförsellagen.....	161
21	Identitetskontroll.....	162
22	Skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.....	164
22.1	Nuvarande förhållanden	164
22.1.1	Regeringsformen och EG-rätten	164
22.1.2	Annan lagstiftning.....	164
22.1.3	Krav på översyn av skattekontrollen av den tillfälliga handeln och Riksskatteverkets förslag.....	167
22.2	Platsupplåtarens skyldigheter.....	168
22.3	Skattemyndighetens kontroll.....	172
22.4	Kontrollavgift.....	175
22.5	Förfarandet	176
22.6	Krav på kassaapparat.....	177
23	Ekonomiska konsekvenser.....	178
24	Författningskommentar.....	181
24.1	Förslaget till lag om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter	181
24.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.....	207
24.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen	207
24.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen	210
24.5	Förslaget till lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137).....	210
24.6	Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738).....	211
24.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt.....	212
24.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter	212
24.9	Förslaget till lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.....	213
24.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet	216
24.11	Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483).....	217
24.12	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar	217

Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja m.m.	218
Bilaga 2	Tillämpliga delar av kommitténs författningsförslag	229
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser beträffande betänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja m.m.	264
Bilaga 4	Promemorians lagförslag	265
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna	275
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag.....	276
Bilaga 7	Lagrådsremissens lagförslag.....	302
Bilaga 8	Lagrådets yttranden	312
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 april 1998.....	327
	Rättsdatablad.....	328

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,

2. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,

3. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,

4. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,

5. lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137),

6. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),

7. lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt,

8. lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter,

9. lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.,

10. lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet,

11. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),

12. lag om ändring i lagen (1997:1204) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolje-produkter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag är tillämplig vid punktskattekontroll som avser sådan hantering av punktskattepliktiga varor som omfattas av rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor¹, senast ändrat genom rådets direktiv 96/99/EG².

Bestämmelserna i denna lag är endast tillämpliga på

1. yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor, och
2. distansförsäljning av punktskattepliktiga varor.

2 § Med punktskattepliktig vara avses tobaksvara, alkoholvara och mineraloljeprodukt.

Med tobaksvara förstås vara som avses i 1 § andra stycket lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

Med alkoholvara förstås vara som avses i 2–6 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Med mineraloljeprodukt förstås bränsle som avses i 1 kap. 3 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

3 § Med handling avses framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Med transportmedel avses varje slag av fordon som används för transport på väg.

4 § Med skattskyldig avses den som är skattskyldig enligt

1. 9 § första stycket 1–5 eller 27 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
2. 8 § första stycket 1–5 eller 26 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt och,
3. 4 kap. 1 § första stycket 1–5 eller 7 eller 2 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

¹ EGT nr L 76, 23.3.92, s. 1 (Celex 392L0012)

² EGT nr L 8, 11.1.1997, s. 12 (Celex 396L0099)

5 § Ett beslut om åtgärd enligt denna lag får fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde.

6 § Transporter av punktskattepliktiga varor skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt enligt vad som föreskrivs i lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi.

I fall då de regler som avses i första stycket inte är tillämpliga skall transporter av punktskattepliktiga varor åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet i den utsträckning som följer av artiklarna 7 och 18 i det direktiv som anges i 1 kap. 1 § samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av artiklarna i 7, 10, 13 och 15 i nämnda direktiv.

En transport av punktskattepliktiga varor anses inte ha skett i strid med första eller andra stycket om ett ledsagardokument som åtföljer transporten innehåller endast smärre brister.

2 kap. Yrkesmässiga vägtransporter

Transportkontroll

1 § För att kontrollera att punktskattepliktig varor transporteras i enlighet med 1 kap. 6 § får tullmyndigheten kontrollera det som är eller kan antas vara yrkesmässig vägtransport (*transportkontroll*). Transportkontroll får ske under pågående transport och då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport.

Transportkontroll får genomföras även på områden som inte är tillgängliga för allmänheten.

2 § Tullmyndigheten får vid transportkontroll undersöka transportmedel, lådor, behållare eller andra utrymmen i transportmedel, containrar eller tankar där punktskattepliktiga varor kan förvaras under transport. Myndigheten får vidare eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och andra handlingar som kan vara av betydelse för beskattningen samt undersöka och ta prov på varor. Myndigheten får vid granskningen använda tekniska hjälpmedel som finns i transportmedlet.

3 § Vid genomförande av transportkontroll får tullmyndigheten

1. öppna transportmedel, containrar och andra utrymmen som är låsta eller har tillslutits på annat sätt,
2. bereda sig tillträde till områden som inte är tillgängliga för allmänheten, och
3. försegla transportmedel, containrar och andra utrymmen samt spärra av områden som inte är tillgängliga för allmänheten.

Polisen skall lämna den handräddning som behövs för kontrollen.

4 § Förare är skyldiga att stanna på anmaning av tjänsteman vid tullmyndigheten.

5 § Förare är skyldiga att på tullmyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet.

6 § Förare är skyldiga att se till att ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet följer med transporten i enlighet med 1 kap. 6 §. Vid transportkontroll skall förare tillhandahålla tullmyndigheten nämnda dokument.

7 § Förare eller ägare till varor som skall kontrolleras skall vid transportkontroll

1. ge tullmyndigheten möjlighet att undersöka varorna och transportmedlen och utan kostnad tillhandahålla varuprov, och
2. svara för den transport som behövs för kontrollen samt ansvara för uppackning och återinpackning av varorna.

Skyldighet enligt första stycket 1 gäller endast i den utsträckning som enskilda förfogar över det som skall undersökas.

Den som åsidosätter sin skyldighet enligt första stycket skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta. Ersättningsskyldigheten skall efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättning.

8 § En transportkontroll får inte pågå längre än sex timmar.

Omhändertagande

9 § Om en punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll och om det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med 1 kap. 6 § får de varor, handlingar, lådor, behållare, containrar eller tankar som medförs vid transporten tas om hand för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig.

Annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med 1 kap. 6 § och handlingar får tas om hand med stöd av första stycket endast om

1. det behövs för sådan kontroll som avses i första stycket, eller
2. när det gäller egendom, det finns anledning att anta att egendomen döljer punktskattepliktiga varor.

Har ett beslut om omhändertagande fattats gäller 2 och 3 §§ i tillämpliga delar.

Ett beslut om omhändertagande får verkställas omedelbart.

10 § När en vara omhändertas får även emballage och annat förvaringsmaterial tas om hand.

11 § Föraren eller ägaren till vara som har tagits om hand skall vid omhändertagandet

1. utan kostnad tillhandahålla varuprov, och
2. svara för transport av den omhändertagna varan i enlighet med tullmyndighetens anvisningar.

Skyldigheten enligt första stycket 2 gäller endast transport som sker i direkt anslutning till omhändertagande av en punktskattepliktig vara.

Den som åsidosätter sin skyldighet enligt första stycket skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta. Ersättningsskyldigheten skall efterges helt eller delvis om det är oskäligt att ta ut ersättning.

12 § Egendom som är omhändertagen skall förvaras av tullmyndigheten eller den som fått i uppdrag av myndigheten att sköta förvaringen.

Tullmyndigheten ansvarar för att omhändertagen egendom vårdas väl och står under noggrann tillsyn.

13 § Om skattskyldighet föreligger för omhändertagen punktskattepliktig vara enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) skatt på energi skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan om

1. skattskyldighet har inträtt, och
2. varan har transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Skatt enligt första stycket skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi.

Beslut enligt första stycket får inte fattas om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter som fattades innan varorna omhändertogs.

Första stycket gäller inte i sådana fall som avses i 9 a § tullagen (1994:1550).

14 § Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet, eller
2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för egendomen eller handlingen.

Den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen svarar för att egendomen hämtas.

15 § Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om,

1. det inte längre finns grund för omhändertagandet,
2. ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,
3. skatt som påförts enligt 13 § betalas,
4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för varan,
5. egendomen förklaras förverkad, eller
6. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Den som gör anspråk på en punktskattepliktig vara som har varit omhändertagen svarar för att egendomen hämtas.

16 § En alkohol- eller tobaksvara får inte lämnas ut om det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och

1. den som gör anspråk på en omhändertagen alkoholvara inte har tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen (1994:1738) eller föreskrivet tillstånd för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. för varan i fråga, eller

2. det är uppenbart att en omhändertagen tobaksvara är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

Även om första stycket inte är tillämpligt får alkoholvara och tobaksvara inte lämnas ut till den som är under 20 år vad avser alkoholvara och under 18 år vad avser tobaksvara.

Förverkande

17 § En omhändertagen punktskattepliktig vara får förverkas om,

1. ett beslut om skatt enligt 13 § har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft, eller

2. ett beslut enligt 16 § att varan inte får lämnas ut har vunnit laga kraft.

Ett beslut om förverkande enligt första stycket 1 får inte fattas om det är oskäligt.

18 § Egendom som har varit omhändertagen får förverkas om,

1. ägaren eller någon annan rättsinnehavare inte har gjort anspråk på den, eller

2. den som har gjort anspråk på egendomen inte har hämtat egendomen.

Ett beslut om förverkande enligt första stycket får inte fattas förrän tre månader förflutit från den dag vad avser 1 då omhändertagandet upphävdes och vad avser 2 då anspråket framställdes.

19 § Om omhändertagen egendom förklaras förverkad får förverkandet även omfatta emballage och annat förvaringsmaterial.

20 § Skyldighet att betala skatt som påförts med stöd av 13 § består även efter det att varorna förverkats.

21 § Särskild rätt till egendom som förklarats förverkad består om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör dock, såvida det inte av särskild anledning förordnas att rätten skall bestå. I beslut om förverkande skall anteckning om bestående särskild rätt göras.

22 § När ett beslut om förverkande av mineraloljeprodukter eller annan egendom än punktskattepliktiga varor vunnit laga kraft skall egendomen säljas genom tullmyndighetens försorg. Vid försäljningstillfället skall tullmyndigheten göra förbehåll för en sådan känd rätt som gäller enligt 21 §. Om förverkad egendom inte kan säljas får den i stället förstöras.

I fråga om alkoholvaror som har förverkats enligt denna lag gäller lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar.

Tobaksvaror som har förverkats enligt denna lag skall förstöras genom tullmyndighetens försorg.

23 § Har ett förverkande skett med stöd av 17 § första stycket 1 skall intäkterna från försäljning enligt 22 § första eller andra stycket användas till att betala punktskatten för varan. Om det därefter finns ett överskott skall detta ges ut till den vars vara förverkats om denne är känd. Annars skall överskottet tillfalla staten.

I andra fall än som avses i första stycket skall försäljningsintäkten ges ut till den vars egendom förverkats om denne är känd. Annars skall överskottet tillfalla staten.

Straff

24 § Den som av uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten att stanna på anmaning enligt 4 § döms till penningböter.

25 § Till penningböter döms den som bryter mot skyldigheten att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet enligt 5 §. Ansvar skall dock inte dömas ut om den tillfrågades identitet genast kunnat fastställas.

26 § Förare som av uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet döms till penningböter.

27 § Bestämmelserna i 13 § och 24 § första stycket första meningen lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller för brott enligt detta kapitel.

3 kap. Kontroll av postförsändelser

1 § En tullmyndighet får undersöka postförsändelser, såsom paket och brev, för att kontrollera om de innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Sådana försändelser får öppnas om det finns anledning att anta att de innehåller sådana varor som nämns i första stycket samt om de finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret.

Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Har en försändelse öppnats skall mottagaren och, om det är möjligt, avsändaren underrättas så snart som möjligt.

Om mottagaren av en alkoholvara som påträffas i en postförsändelse inte har partihandels- eller tillverkningsstillstånd enligt bestämmelserna i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738), eller inte fyllt 20 år, skall varan sändas åter till avsändaren. Detsamma gäller om försändelsen innehåller en tobaksvara och mottagaren är under 18 år. Om avsändaren är okänd, eller om det av annan anledning inte finns möjlighet att återsända varan, skall denna tas om hand.

2 § Beslut om att öppna brev och andra sådana försändelser som kan antas innehålla förtroliga meddelanden får fattas endast av tullmyndighetens chef eller, efter dennes förordnande, av någon annan tjänsteman vid myndigheten.

3 § Protokoll skall föras över den undersökning som görs i samband med att en postförsändelse öppnas enligt 1 §. Av protokollet skall framgå ändamålet med undersökningen och vad som har kommit fram vid denna.

4 § Alkohol- eller tobaksvaror som påträffas i en postförsändelse, och där förutsättningarna för införsel enligt 1 § är uppfyllda, får tas om hand av en tullmyndighet för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig, om det finns anledning att anta

1. att skattskyldighet föreligger enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt, och
2. att skatten inte har betalats eller att säkerhet för skattens betalning inte har ställts enligt dessa lagar.

När det gäller förfarandet med omhändertagna varor tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 12 §.

5 § Om skattskyldighet har inträtt enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt för en enligt 4 § omhändertagen alkohol- eller tobaksvara, skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan. Skatt skall tas ut enligt de skattesatser som anges i nämnda lagar.

Saknas tillräckliga uppgifter för att fastställa skatten får denna tas ut med ett belopp som framgår av 1 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

Beslut enligt första stycket får inte fattas om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter som fattades innan varorna omhändertogs.

Är den skattskyldige inte känd, eller har han inte betalat skatten trots anmaning därom, skall mottagaren ges tillfälle att lösa ut en vara som omhändertagits enligt 4 § genom att betala ett belopp som motsvarar skatten.

6 § Ett omhändertagande skall upphävas, om

1. det inte längre finns grund för ett omhändertagande,
2. mottagaren av en vara som omhändertagits enligt 4 § betalat ett belopp som motsvarar den skatt som belöper på varan, eller
3. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

När ett omhändertagande har upphävts enligt första stycket skall varan översändas till mottagaren. Detta gäller dock inte vara som omhändertagits med stöd av 1 §.

7 § Omhändertagen alkohol- eller tobaksvara får förverkas, om

1. ett beslut om skatt enligt 5 § har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom två månader från den dag då beslutet vann laga kraft, eller

2. det av annan anledning fortfarande finns grund för ett omhändertagande.

En vara får inte förverkas med stöd av första stycket 2 förrän tre månader efter den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

Ett beslut om förverkande får inte fattas om det är oskäligt.

8 § Skyldighet att betala skatt som påförts med stöd av 5 § består även efter det att varorna förverkats.

9 § När ett beslut om förverkande enligt 7 § vunnit laga kraft skall varorna förstöras genom tullmyndighetens försorg.

4 kap. Gemensamma bestämmelser

Transporttillägg

1 § En särskild avgift (*transporttillägg*) skall påföras en avsändande upplagshavare om

1. ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte följer med transporten i den utsträckning som följer av 1 kap. 6 §, eller

2. säkerhet inte ställts för transporten i den utsträckning som följer av 1 kap. 6 §.

Transporttillägg skall påföras en skattskyldig om

1. anmälningsskyldighet eller skyldighet att ställa säkerhet som följer av 17 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 16 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller 4 kap. 1 § fjärde stycket lagen (1994:1776) om skatt på energi inte iakttagits, eller

2. säkerhet enligt 16 § lagen om tobaksskatt, 15 § lagen om alkoholskatt eller 4 kap. 10 § lagen om skatt på energi inte ställts på föreskrivet sätt.

Transporttillägget är tjugo procent av de punktskatter som belöper på eller kan antas belöpa på de varor för vilka bestämmelserna i första och andra styckena inte iakttagits.

2 § Om en avsändande upplagshavare kommer in med ett i föreskriven ordning upprättat ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet till tullmyndigheten inom en månad från dagen för beslutet om transporttillägg, skall transporttillägg som påförts med stöd av 1 § första stycket 1 undanröjas.

Ett transporttillägg som påförts med stöd av 1 § andra stycket skall undanröjas om det i ett ärende eller mål om skatt enligt denna lag, lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi konstateras att den som påförts tillägget inte är skattskyldig.

3 § Avsändande upplagshavare och skattskyldig skall befrias från transporttillägg om det är uppenbart oskäligt att ta ut tillägget.

4 § Bestämmelserna om undanröjande av och befrielse från transporttillägg skall beaktas även om det inte har framställts något yrkande om detta.

5 § Transporttillägg tas ut på samma sätt som skatt enligt 5 kap. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter är tillämplig på transporttillägg.

Betalning av skatt m.m.

6 § Skatt som beslutats med stöd av 2 kap. 13 § eller 3 kap. 5 § förfaller till betalning omedelbart och skall betalas till tullmyndigheten.

7 § Om ett beslut enligt 2 kap. 13 § eller 3 kap. 5 § överklagats, den skattskyldige begärt omprövning eller det annars kan antas att skatten kommer att sättas ned, kan den skattskyldige av tullmyndigheten få anstånd med att betala skatten. Bestämmelserna i 17 kap. 2, 3, 9 och 11 §§ skattebetalningslagen (1997:483) gäller då i tillämpliga delar.

8 § Om skatt som beslutats med stöd av 2 kap. 13 § eller 3 kap. 5 § skall återbetalas efter omprövning eller överklagande skall ränta utgå enligt 5 kap. 14 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ränta utgår från den dag då skattebeloppet har betalats till och med den dag då det återbetalas.

I fråga om indrivning gäller 5 kap. 16–18 §§ lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Beslut m.m.

9 § Beslut om förverkande fattas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av tullmyndigheten.

En ansökan enligt första stycket skall prövas av den länsrätt inom vars domkrets omhändertagandet av egendomen verkställdes.

10 § Övriga beslut enligt denna lag fattas av tullmyndigheten.

11 § När ett beslut om transportkontroll och omhändertagande har verkställts skall ett bevis över verkställigheten utfärdas. Vid transportkontroll behöver dock ett bevis utfärdas endast om en punktskattepliktig vara påträffas eller någon berörd person annars begär det.

Ett bevis över verkställighet skall lämnas över till den som berörs av åtgärden och innehålla uppgifter om

1. var beslutet verkställdes,
2. när det gäller transportkontroll, vilka som var närvarande vid kontrollen, när kontrollen påbörjades och avslutades, vad som genomfördes samt annat av betydelse som förekommit vid kontrollen, och
3. vad som omhändertagits samt annat av betydelse som förekommit vid omhändertagandet.

12 § Polisen är skyldig att medverka i kontrollverksamhet enligt denna lag. Vad som sägs i 2 kap. 1–8 §§ gäller vid sådan medverkan också polismyndighet och polisman.

Utlämnande av uppgifter

13 § Uppgifter som en myndighet förfogar över och som behövs för punktskattekontroll enligt denna lag skall på tullmyndighetens begäran tillhandahållas denna.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket föreligger dock inte i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller en bestämmelse till vilken hänvisas i någon av de nämnda paragraferna.

Om sekretess gäller för uppgift enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen och ett utlämnande skulle medföra synnerligt men för något enskilt eller allmänt intresse föreligger uppgiftsskyldighet endast om regeringen på ansökan av tullmyndigheten beslutar att uppgiften skall lämnas ut.

Överklagande

14 § Beslut enligt 2 kap. 1–6 §§ och 12 § får inte överklagas. Övriga beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Talan mot beslut enligt 3 kap. 5 § första stycket får föras även av motparten av varan.

Riksskatteverket får överklaga beslut enligt denna lag.

15 § Riksskatteverket får från tullmyndigheten ta över uppgiften att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

16 § Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

Handläggningen i domstol

17 § Mål om omhändertagande och förverkande skall handläggas skyndsamt.

18 § I mål om förverkande av egendom skall, om ägaren till egendomen inte är känd eller saknar känt hemvist, den som senast innehade varorna anses vara motpart vid handläggningen i domstol i stället för ägaren till egendomen.

Ägare till egendom får överta talan som förs av den som anses vara motpart enligt första stycket.

19 § I mål om förverkande av egendom skall länsrätten, om ägaren är okänd eller saknar känt hemvist, utfärda ett föreläggande i Post och Inrikes Tidningar och andra lämpliga tidningar att ägaren skall ge sig till känna senast två månader efter föreläggandet, vid påföljd att frågan annars kan avgöras. Föreläggandet skall innehålla uppgifter om egendomen

och om de förhållanden under vilka den omhändertagits samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för att identifiera egendomen.

Ett föreläggande som avses i första stycket skall även utfärdas, om det finns anledning att anta att någon innehar särskild rätt till egendomen men denne är okänd eller saknar känt hemvist.

20 § Vid handläggning av frågor om omhändertagande, förverkande samt transporttillägg i länsrätt eller kammarrätt skall muntlig förhandling hållas, om enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. En enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 då lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak upphör att gälla. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Det som sägs i den upphävda lagen om Skattemyndigheten i Kopparbergs län skall intill utgången av år 1998 gälla Skattemyndigheten i Dalarnas län och för tid därefter Skattemyndigheten i Gävle.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Prop. 1997/98:100

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

dels att 3 kap. 11 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 3 a § och 3 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 a §

Lagen gäller inte för skattepliktiga varor som

1. är omhändertagna med stöd av 2 kap. 9 § eller 3 kap. 1 och 4 §§ lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter, eller

2. omfattas av ett beslut om skatt enligt 2 kap. 13 § eller 3 kap. 5 § lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Upphävs ett beslut som avses i första stycket skall lagen anses ha varit tillämplig såsom om beslutet aldrig hade fattats.

3 kap.

6 a §

Uppgifter som en myndighet förfogar över och som behövs för skattekontroll skall på beskattningsmyndighetens begäran tillhandahållas denna.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket föreligger dock inte i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller en bestämmelse till vilken hänvisas i någon av de nämnda paragraferna.

Om sekretess gäller för uppgift enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen och ett utlämnande

skulle medföra synnerligt men för något enskilt eller allmänt intresse föreligger uppgiftsskyldighet endast om regeringen på ansökan av beskattningsmyndigheten beslutar att uppgiften skall lämnas ut.

11 §¹

Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas, om de inte skall undantas enligt 15 §. Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Revisorn får ta prov på varor som används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser. Han får också prova kassaapparat, särskild räknarapparat, mätapparat och annan teknisk utrustning.

Revisorn får ta prov på varor som används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, maskiner, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser samt besiktiga lokaler och byggnader som används i verksamheten. Han får också prova kassaapparat, särskild räknarapparat, mätapparat och annan teknisk utrustning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

¹ Senaste lydelse 1997:492.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

dels att nuvarande 10 § och 11–13 §§ skall betecknas 17 § respektive 14–16 §§,

dels att 1, 4, 5, 7, 8, 9 och nya 17 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas fem nya paragrafer, 10, 11, 12, 13 och 18 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som till Sverige för privatbruk för in nedan angivna alkoholdrycker och tobaksvaror från ett annat land som är medlem i Europeiska unionen skall, om inte annat följer av 2 §, betala skatt med

196 kronor/liter för spritdryck,

45 kronor/liter för starkvin,

27 kronor/liter för vin,

8 kronor/liter för starköl,

123 öre/styck för cigaretter,

56 öre/styck för cigariller och cigarrer och

630 kronor/kg för röktobak.

I denna lag förstås med

spritdryck: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 22 volymprocent,

starkvin: alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 15 men inte 22 volymprocent, samt mousserande vin,

vin: annat vin än starkvin samt annan alkoholdryck med en alkoholhalt som överstiger 3,5 men inte 15 volymprocent och som inte är starköl,

starköl: öl med en alkoholhalt som överstiger 3,5 volymprocent och

cigarill: cigarrer med en högsta vikt av 3 gram per styck.

Resande som till Sverige för privatbruk för in nedan angivna alkoholdrycker och tobaksvaror från ett annat land som är medlem i Europeiska unionen skall, om inte annat följer av 2 §, betala skatt med

196 kronor/liter för spritdryck,

45 kronor/liter för starkvin,

27 kronor/liter för vin,

8 kronor/liter för starköl,

123 öre/styck för cigaretter,

56 öre/styck för cigariller och cigarrer och

630 kronor/kg för röktobak.

4 §²

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln anmäla detta till Skattemyndigheten i Dalarnas län *Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln självant deklarerera detta. Deklarationen skall*

¹ Senaste lydelse 1997:444.

² Senaste lydelse 1996:966.

(beskattningsmyndigheten). *Be- lämnas på heder och samvete. Om skattningsmyndigheten beslutar om den skatt som skall betalas för varje skattepliktig införsel. Skatten skall betalas senast två veckor efter dagen för detta beslut. Skatten betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalning anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.*

Tullverket skall för beskattningsmyndighetens räkning ta emot anmälan som avses i första stycket när införseln sker där bemannad tullplats finns.

Beskattningsmyndigheten beslutar om den skatt som skall betalas för varje skattepliktig införsel. *Har deklaration lämnats till tulltjänsteman på bemannad tullplats eller påträffas en skattepliktig vara vid deklarationskontroll skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.*

På annan plats skall Tullverket där det är möjligt se till att anmälan kan lämnas på annat sätt. Tullverket skall i sådana fall vidarebefordra anmälan till beskattningsmyndigheten.

Har anmälan skett enligt andra stycket skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.

5 §³

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall, när inresan sker där bemannad tullplats finns, anmäla detta till Tullverket vid införseln. Sker införseln på annan plats skall anmälan ändå lämnas till Tullverket om sådan möjlighet tillhandahålls av verket. I annat fall skall anmälan om införseln lämnas till beskattningsmyndigheten senast tre dagar efter införseln.

Skatt enligt denna lag skall betalas senast två veckor efter dagen då ett beslut enligt 4 § andra stycket meddelades. Skatten skall betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalning anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.

³ Senaste lydelse 1996:704.

7 §⁴

Har resande vid fullgörande av *anmälningskyldighet* enligt denna lag lämnat uppgift som befinns oriktig, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande vid fullgörande av *deklarationskyldighet* enligt 4 § första stycket lämnat uppgift som befinns oriktig, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att *anmäla* detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av den skatt som påförts honom.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att *deklarera* detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av den skatt som påförts honom.

8 §⁵

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i *anmälan* direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att *anmälan* inte lämnats skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning påföra särskild avgift.

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i *en deklaration* direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att *deklaration* inte lämnats skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning påföra särskild avgift.

9 §⁶

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift som befinns oriktig eller underlåter att *anmäla* skattepliktig införsel enligt denna lag döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift som befinns oriktig eller underlåter att *deklarera* skattepliktig införsel enligt denna lag döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Lagen (1960:418) om straff för varusmuggling utom såvitt avser 13 § och 24 § första stycket första meningen och skattebrottslagen (1971:69) skall inte tillämpas på införsel som avses i denna lag.

10 §

Om en vara förs in för vilken skatt skall betalas enligt denna lag får Tullverket omhänderta varan

⁴ Senaste lydelse 1996:704.

⁵ Senaste lydelse 1997:360.

⁶ Senaste lydelse 1996:704.

om det finns en påtaglig risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten.

En omhändertagen vara får inte lämnas ut förrän skatt och särskild avgift som påförts enligt denna lag har betalats. Omhändertagandet skall upphävas om skatten och avgiften betalas eller beslutet att påföra skatt upphävs.

11 §

Tullverket får besluta att en vara som är omhändertagen enligt 10 § skall förverkas om beslut om skatt och särskild avgift enligt denna lag har vunnit laga kraft och skatten och avgiften inte har betalats inom en månad räknat från den dag då beslutet vann laga kraft.

12 §

Skyldighet att betala skatt och särskild avgift som påförts enligt denna lag består även efter det att varorna förverkats.

13 §

När beslut om förverkande enligt denna lag vunnit laga kraft skall varan förstöras genom Tullverkets försorg.

10 §

Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagas beslut enligt denna lag förs det allmännas talan av beskattningsmyndigheten.

17 §⁷

Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Riksskatteverket får överklaga beslut enligt denna lag. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagas beslut enligt denna lag av annan än Riksskatteverket förs det allmännas talan av beskattningsmyndigheten.

Riksskatteverket får från beskattningsmyndigheten ta över uppgiften att i allmän förvalt-

⁷ Senaste lydelse av förutvarande 10 § 1997:360.

ningsdomstol föra det allmännas talan i visst ärende eller viss grupp av ärenden.

Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

18 §

Vid handläggning av frågor om omhändertagande, förverkande samt särskild avgift i länsrätt eller kammarrätt skall muntlig förhandling hållas, om enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. Enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
 2. Äldre föreskrifter, utom såvitt avser behörig skattemyndighet och 17 §, skall dock fortfarande tillämpas i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.
 3. Det som sägs i 4 § om Skattemyndigheten i Gävle skall intill utgången av år 1998 gälla Skattemyndigheten i Dalarnas län.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 3 och 7 §§ lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (1991:341) om strategiska produkter,
2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,
3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
5. injektionssprutor och kanyler,
6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydaggas, spikklubbor och liknande,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. 4–6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
9. hundar och katter för annat ändamål än handel,
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738) och tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), *teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),*
11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda.

7 §

För kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt denna lag, eller enligt lagen (1994:1565) om be- För kontroll av att anmälningsskyldigheten enligt denna lag, eller *att deklarationsskyldigheten* enligt

¹ Senaste lydelse 1996:944.

Paragrafen föreslås också ändrad i prop. 1997/98:68.

skattning av privatinförsel av alkohol- lagen (1994:1565) om beskattning
holdrycker och tobaksvaror från ett av privatinförsel av alkoholdrycker
land som är medlem i Europeiska och tobaksvaror från ett land som är
unionen, fullgjorts riktigt och full- medlem i Europeiska unionen, full-
ständigt, samt för kontroll av att gjorts riktigt och fullständigt, samt
gällande villkor för in- eller utförsel för kontroll av att gällande villkor
av sådana varor som anges i 3 § 1 för in- eller utförsel av sådana varor
och 3–12 uppfyllts, får en tulltjänst- som anges i 3 § 1 och 3–12 upp-
teman undersöka söka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,
2. handresgods, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2.5 Förslag till lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137)

Prop. 1997/98:100

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 6 och 8 §§ tullregisterlagen (1990:137) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Tullregistret får användas för

1. fastställande, uppbörd, restitution och redovisning av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket,
2. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas område,
3. planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och
4. framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

Tullregistret får också användas för

1. *prövning av och tillsyn över upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt lagen (1994:1776) om skatt på energi samt*
2. *revisions- och annan kontrollverksamhet enligt lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.*

3 §¹

I den utsträckning som behövs för att ändamålet med registret skall tillgodoses får tullregistret innehålla

1. uppgifter som importörer och exportörer enligt lag eller annan författning är skyldiga att lämna med anledning av import eller export av varor,
2. andra uppgifter som importör eller exportör lämnar i tullärenden,
3. uppgifterna i Europeiska gemenskapernas tulltaxa som avses i artikel 20 i förordning (EEG) nr 2913/92, och i statistisk varuförteckning som utfärdats av Generaltullstyrelsen,
4. uppgifter om kontroll av import och export inom tullmyndigheternas område, samt om kontroll enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,

¹ Senaste lydelse 1996:957.

5. uppgifter för statistikproduktion,
 6. uppgifter för debitering eller avräkning av skatt och avgifter som inte påförs vid tulltaxering,
 7. uppgifter om beslut av tullmyndigheter,
 8. uppgifter om andra myndigheters beslut om import- och exportlicenser,
 9. uppgifter om tillstånd som krävs för import eller export av varor,
 10. uppgifter om registrering hos Skattemyndigheten i Dalarnas län av en importör som skattskyldig avseende vissa punktskatter,
 10. uppgifter om registrering hos Skattemyndigheten i Gävle av en importör som skattskyldig avseende vissa punktskatter,
 11. uppgifter om betalning och indrivning av tull, annan skatt och avgifter,
 12. uppgifter rörande fysiska och juridiska personers identitet,
 13. uppgifter *avseende* identitetsbeteckningar för transportmedel och
 13. uppgifter *om* identitetsbeteckningar för transportmedel, *genomsökta containrar eller tankar samt ägare till dessa* och
 14. uppgifter för kontroll av, åtkomst till och användning av registret.
- Närmare föreskrifter om tullregistrets innehåll meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

6 §

Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret. Annan tullmyndighet än Generaltullstyrelsen får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.

Riksskatteverket får ha terminalåtkomst till uppgifter om kontroll och beslut enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Skattemyndighet som regeringen bestämmer får för ändamål som avses i 2 § andra stycket ha terminalåtkomst till uppgifter som avses i andra stycket.

8 §

Uppgifter som hör till ett tullärende skall gallras *ut* ur registret sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades.

Uppgifter som hör till ett tullärende skall gallras ur registret sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades. *Uppgifter om kontroll och beslut enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall gallras sex år efter utgången av det kalenderår då*

uppgiften registrerades.

Om det i lag eller annan författning har föreskrivits längre tid för bevarande av vissa uppgifter gäller den föreskriften. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, om det finns särskilda skäl, föreskriva annan tid för bevaring av vissa uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998. Det som sägs i 3 § om Skattemyndigheten i Gävle skall dock intill utgången av år 1998 gälla Skattemyndigheten i Dalarnas län.

2.6 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Prop. 1997/98:100

Härigenom föreskrivs i fråga om i alkohollagen (1994:1738) dels att 1 kap. 1 § och 4 kap. 2 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 12 kap. 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

Bestämmelser om införsel och försäljning av teknisk sprit finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Föreskrifter om marknadsföring av alkoholdrycker finns, förutom i denna lag, även i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker.

Denna lag gäller tillverkning och införsel av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

4 kap.

2 §

Spritdrycker, vin och starköl får föras in till landet endast av den som har tillverknings- eller partihandelstillstånd avseende sådana varor.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk och

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttar till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och

5. av en enskild person eller i

yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Spritdrycker, vin och starköl som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

12 kap.

8 a §

Tullmyndighet får ha terminalåtkomst till uppgifter om tillverknings- och partihandelstillstånd.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
 2. Bestämmelserna i 4 kap. 2 § andra stycket 4 och 5 skall tillämpas i fråga om drycker som kommit in i landet efter ikraftträdandet.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt

Härigenom föreskrivs att 16 och 22 §§ lagen (1994:1563) om tobaksskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Om annan än upplagshavare, registrerad varumottagare eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller av annan för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Vid distansförsäljning skall säljaren företrädas av en av beskattningssmyndigheten godkänd representant. En sådan representant skall enligt fullmakt av säljaren som ombud för denne svara för redovisningen av tobaksskatt och i övrigt företräda säljaren i frågor som gäller skatt enligt denna lag. Underlag för kontroll av skatteredovisningen skall finnas tillgängligt hos representanten.

Andra stycket gäller inte en utländsk säljare som är juridisk person och har ett fast driftställe här i landet.

Bestämmelserna i 12 § första meningen om återkallelse tillämpas även på representant som avses i andra stycket.

Bestämmelserna i första stycket omfattar även sådana överföringar som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelser. I dessa fall gäller dock inte bestämmelserna om godkänd representant i andra stycket. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 18 §.

22 §

Den som är oregistrerad varumottagare enligt 14 § skall lämna deklaration för varje mottagen leverans av skattepliktiga varor. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna togs emot.

Den som är skattskyldig enligt 9 § 5 skall lämna deklaration när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter införseln.

Den som tillverkar skattepliktiga varor utan att vara upplagshavare skall lämna deklaration när varorna tillverkas. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna tillverkades.

Den som enligt 16 § femte stycket överför en skattepliktig vara skall lämna en deklaration

för varje avsänd leverans. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningsmyndigheten senast fem dagar efter avsändandet av varorna.

Prop. 1997/98:100

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Avräkning enligt denna lag skall göras från belopp som återbetalas eller annars utbetalas på grund av bestämmelse i

1. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller författning som anges i 1 kap. 1 § första stycket samma lag, i de fall då utbetalningen ankommer på Skattemyndigheten i *Dalarnas län*,

2. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,

3. 10 kap. 1–4 §§ mervärdesskattelagen (1994:200),

4. tullagen (1994:1550) och lagen (1994:1551) om tullfrihet m.m., *eller*

5. skattebetalningslagen (1997:483).

1. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller författning som anges i 1 kap. 1 § första stycket samma lag, i de fall då utbetalningen ankommer på Skattemyndigheten i *Gävle*,

4. tullagen (1994:1550) och lagen (1994:1551) om tullfrihet m.m.,

5. skattebetalningslagen (1997:483), *eller*

6. *lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.*

Vad som sagts i första stycket 1 gäller inte utbetalning enligt 9 kap. 1 § lagen (1994:1776) om skatt på energi och 13 § lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon.

Avräkning skall också göras vid återbetalning av belopp som tagits ut som förrättningskostnad vid indrivning av en sådan fordran som avses i 2 § första meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998. Det som sägs i 1 § om Skattemyndigheten i Gävle skall dock intill utgången av år 1998 gälla Skattemyndigheten i Dalarnas län.

¹ Senaste lydelse 1997:549.

2.9 Förslag till lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

Härigenom föreskrivs följande.

Definitioner

1 § Med *torg- och marknadshandel* avses i denna lag all handel utom sådan som en näringsidkare stadigvarande bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa.

Med *upplåtelse tillfälle* avses varje tillfälle då en viss plats upplåts till en viss person för torg- och marknadshandel.

Platsupplåtarens skyldigheter

2 § Den som upplåter en plats för torg- och marknadshandel skall föra anteckningar om namn, personnummer, adress och telefonnummer för den som platsen upplåts till och för dennes företrädare. Om det är fråga om en juridisk person skall även uppgifter om firma och organisationsnummer antecknas. Sådana anteckningar behöver dock inte göras, om kopia av F-skattebevis överlämnas.

Platsupplåtaren skall bevara de uppgifter som inhämtats med stöd av första stycket i sju år efter det kalenderår upplåtelsen skedde.

Skattemyndigheten får förelägga platsupplåtaren att överlämna uppgifter som avses i andra stycket. Föreläggandet får förenas med vite.

Revision och kontrollbesök

3 § Skattemyndigheten får besluta om revision hos den som har eller kan antas ha upplåtit plats för torg- och marknadshandel för att kontrollera att denne fullgjort sina skyldigheter enligt 2 §.

Revision enligt första stycket får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141) och hos annan juridisk person än dödsbo.

I övrigt gäller bestämmelserna i 3 kap. 9–14 c §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

4 § Skattemyndigheten får för att identifiera en person som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel besluta om kontrollbesök på den plats där handeln bedrivs. Myndigheten får vid ett sådant besök kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten.

Kontrollavgift

5 § Om platsupplåtaren inte fullgjort sin skyldighet enligt 2 § skall skattemyndigheten påföra denne en kontrollavgift på 2 000 kronor för varje upplåtelse tillfälle då skyldigheten inte har fullgjorts.

Platsupplåtaren skall befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den. Detta skall beaktas även om det inte framställts något yrkande om detta.

Förfarandet

6 § Beslut enligt denna lag fattas av skattemyndigheten i den region där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits.

En skattemyndighet får uppdra åt en annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Ett sådant uppdrag får ges endast om den andra myndigheten går med på det och det inte medför avsevärda besvär för den som beslutet rör.

7 § Beslut om revision och kontrollbesök samt föreläggande vid vite får inte överklagas.

I fråga om debitering och betalning av kontrollavgift samt förfarandet i övrigt gäller bestämmelserna i skattebetalningslagen (1997:483).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. Vad som föreskrivs i 6 § första stycket om skattemyndigheten i den region där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits skall intill utgången av år 1998 i stället gälla skattemyndigheten i det län där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas vid revision eller annan kontroll av att skatt eller avgift tas ut enligt bestämmelserna i

1. kupongskattelagen (1970:624),
2. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
3. fordonsskattelagen (1988:327),
4. taxeringslagen (1990:324),
5. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,
6. skattebetalningslagen (1997:483).

Lagen tillämpas även vid revision enligt tullagen (1994:1550) och för kontroll av att föreläggande enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter eller 69 § tullagen fullgjorts riktigt och fullständigt.

Lagen tillämpas även vid revision enligt tullagen (1994:1550) och för kontroll av att föreläggande enligt *lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. samt för kontroll av att föreläggande enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, 69 § tullagen eller 2 § lagen om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.* fullgjorts riktigt och fullständigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

¹ Senaste lydelse 1997:504.

2.11 Förslag till lag om ändring i skattebetalningslagen
(1997:483)

Prop. 1997/98:100

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 22 kap. 11 § skattebetalningslagen (1997:483) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Denna lag gäller vid bestämmande, debitering, redovisning och betalning av

1. sådan skatt eller avgift som avses i 1 kap. 1 § första stycket taxeringslagen (1990:324),

2. avgift enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,

3. skatt enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200),

5. avgift enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,

6. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–5 *samt* förseningsavgift enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), och

6. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–5, förseningsavgift enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) *samt kontrollavgift enligt lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.*, och

7. ränta på skatt, skattetillägg eller avgift som avses i 1–6.

Lagen gäller inte när skatt enligt mervärdesskattelagen skall tas ut för varor vid import. I sådant fall gäller tullagen (1994:1550).

22 kap.

11 §

Överklagande av beslut av länsrätten i fråga om

1. preliminär taxering,

2. sättet att ta ut preliminär skatt,

3. debitering eller ändring av preliminär skatt,

4. verkställande av skatteavdrag,

5. anstånd med redovisning eller inbetalning av skatt,

6. befrielse från skattetillägg och förseningsavgift enligt 15 kap. 7 och 8 §§ och ränta enligt 19 kap. 11 §, *samt*

6. befrielse från skattetillägg och förseningsavgift enligt 15 kap. 7 och 8 §§ och ränta enligt 19 kap. 11 §,

7. överföring av skatt till en annan stat

7. överföring av skatt till en annan stat, *samt*

8. *beslut enligt lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.*

¹ Senaste lydelse 1997:1032.

får prövas av kammarrätten endast om den har meddelat prövningstillstånd.

Prop. 1997/98:100

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Skattemyndigheternas verksamhet enligt denna lag omfattar brott enligt

1. skattebrottslagen (1971:69),
2. 14 § lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak,

3. 19 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (1975:1385),

4. 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,

5. folkbokföringslagen (1991:481) samt

6. 11 kap. 5 § brottsbalken.

2. 19 kap. 1 § första stycket 4 aktiebolagslagen (1975:1385),

3. 11 § tredje stycket lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,

4. folkbokföringslagen (1991:481) samt

5. 11 kap. 5 § brottsbalken.

En skattemyndighet får medverka vid undersökning också i fråga om annat brott än som anges i första stycket, om åklagaren finner att det finns särskilda skäl för detta.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

3 Ärendet och dess beredning

Skatteflyktskommittén fick i tilläggsdirektiv (dir. 1995:165) den 21 december 1995 i uppdrag att kartlägga de brister och problem som finns vid den punktskattekontroll som gäller införsel av EU-interna varor och att lämna de förslag som behövs för att förbättra effektiviteten i kontrollen. Kommitténs huvuduppgifter har bl.a. varit att utreda hur myndigheternas befogenheter skall vara utformade för att möjliggöra en effektiv punktskattekontroll och att undersöka vilka sanktioner som behövs för det fall föreskrivna ledsagardokument och säkerheter saknas vid transport av skattepliktiga varor. I uppdraget har även ingått att lämna förslag till hur skattekontrollen av privatinförsel skall utformas.

I en promemoria i februari 1995 redovisade Riksskatteverket bl.a. sin bedömning av möjligheterna att förbättra kontrollen av skatter och avgiftsredovisningen inom torg- och marknadshandel samt verksamhet bedriven av för myndigheterna okända personer. Promemorian överlämnades till Skatteflyktskommittén för utredning och överväganden.

I början av 1996 fick Finansdepartementet från bl.a. tull- och skattemyndigheter uppgifter om att kontrollproblemen framför allt avseende transporter av mineraloljeprodukter och alkohol hade fått en sådan omfattning att det inte fanns tid att invänta kommitténs betänkande. Från myndigheternas sida framfördes bl.a. önskemål om en tillfällig lagstiftning som gav myndighet befogenhet att stoppa och kontrollera transporter. Mot den bakgrunden infördes lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak i avvaktan på kommitténs betänkande. I förarbetena till lagen uttalade regeringen att lagen skulle betraktas som en provisorisk lagstiftning i syfte att råda bot på en del av kontrollproblemen (se prop. 1995/96:197 s. 9).

I juni 1997 avlämnade Skatteflyktskommittén slutbetänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja, m.m. (SOU 1997:86). Kommitténs sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi97/2106).

I betänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja, m.m. har Skatteflyktskommittén lämnat ett förslag till en ny lag om punktskattekontroll m.m. avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Kommittén har också lämnat ett förslag till en ny lag om särskild skattekontroll beträffande tillfällig handel. Regeringen avser nu att ta upp betänkandets förslag.

Under beredningen i Regeringskansliet har framkommit att det finns behov av att också förbättra tullens möjligheter att kontrollera postförsändelser som innehåller alkohol- eller tobaksvaror. En sådan ändring brådskar med hänsyn till en snabbt ökande införsel av alkohol och tobak via postförsändelser.

Mot bakgrund härav har inom Finansdepartementet upprättats promemorian Förslag om kontroll av postförsändelser innehållande alkohol- eller tobaksvaror. Promemoriens lagförslag finns i *bilaga 4*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Remissyttrandena finns tillgängliga i ärendet. Regeringen tar i detta ärende också upp promemorians förslag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 26 februari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Den 12 mars beslutade regeringen att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 7*. Det förslag som inte remitterats är tekniskt sett av enkel beskaffenhet. Lagrådets hörande skulle därför enligt regeringens bedömning sakna betydelse.

Lagrådets yttranden finns i *bilaga 8*.

Beträffande förslaget till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter anför Lagrådet under rubriken allmänna synpunkter sammanfattningsvis att en del av de föreslagna reglerna bör ändras så att enskildas rättssäkerhetsintressen i högre grad tillgodoses. Regeringen återkommer senare i detalj till de synpunkter Lagrådet för fram men vill i detta sammanhang framhålla att regeringen i allt väsentligt kan godta Lagrådets förslag till förändringar. Regeringen delar vidare Lagrådets åsikt om behov av utbildningsinsatser för berörd personal och uppföljning och utvärdering av hur de nya reglerna tillämpas. Regeringen kommer därför att särskilt uppmärksamma dessa frågor i de fortsatta kontakterna med berörda myndigheter.

Lagrådet har avstyrkt förslaget om kontroll av postförsändelser. Lagrådet anför i sitt yttrande att ärendet enligt dess mening inte varit tillräckligt berett. Lagrådet anser att den tid som stått till förfogande för remissinstanserna och för den fortsatta beredningen i kanslihuset har varit klart otillräcklig för att frågorna skulle kunna belysas allsidigt. Lagrådet har i sitt yttrande vidare ifrågasatt förslagets förenlighet med Regeringsformen (RF) och Europakonventionen.

Beträffande frågan om ärendets beredning vill regeringen anföra följande. Förslaget om utökade kontrollmöjligheter när det gäller postförsändelser innehållande alkohol och tobak har utarbetats inom Regeringskansliet för att göra det möjligt att snabbt komma till rätta med den under senare tid kraftigt ökade införseln av alkohol och tobak, vilken sker i strid med skattereglerna på området och även i stor utsträckning i strid mot alkohollagens regler. Enligt regeringens bedömning är det nödvändigt att det införs möjligheter att ingripa mot denna handel redan i vår eftersom det annars finns risk för att en illegal försäljningsstruktur med bl.a. försäljningskanaler etableras. Mot denna bakgrund utarbetades ett förslag till kontroll av postförsändelser som remitterades till elva remissinstanser. Remisstiden har visserligen varit kort, en dryg vecka, men det rör sig om ett relativt begränsat förslag som inte heller lagtekniskt kan anses speciellt komplicerat. Sju av de tio remissinstanser som svarade tillstyrkte förslaget. Ytterligare underhandskontakter vad gäller den tekniska utformningen har därefter, och kontinuerligt under ärendets fortsatta beredning, hafts med Generaltullstyrelsen och Riksskatteverket. Även om det i och för sig givetvis hade varit önskvärt med en bredare

remiss av ärendet och en längre remisstid får, enligt regeringens bedömning, de krav på beredning som ställs i 7 kap. 2 § RF anses uppfyllda.

Regeringen anser att förslaget är förenligt med RF och Europakonventionen. Vi återkommer till detta och de övriga synpunkter som Lagrådet fört fram i det följande.

I lagrådsremissen föreslog regeringen en ändring i alkohollagen som skulle göra det möjligt att till landet föra in spritdrycker, vin och starköl bl.a. som gåvoförsändelser och som kommersiella försändelser till enskild i form av distansförsäljning. Som framgår av avsnitt 13.1 har emellertid regeringen funnit att frågan om distansförsäljning av alkohol till Sverige från annat land skall tillåtas eller ej bör bli föremål för ytterligare utredning. Detsamma gäller för gåvoförsändelser av alkoholdrycker. Dessa frågor kommer sålunda att behandlas i den nyligen tillsatta kommittén (S 1998:02) som på regeringens uppdrag skall se över vissa bestämmelser i bl.a. alkohollagen.

4 Inledning

4.1 Allmänt

Före den 1 januari 1993 var EG en tullunion med gemensam tullmur utåt mot tredje land och inga tullar mellan medlemsländerna. Skatter reglerades nationellt och påfördes vid gränspassering även vid gränspassage mellan medlemsländerna. Vid årsskiftet 1992/93 genomfördes dock den inre marknaden och i samband därmed slopades gränskontrollerna mellan medlemsländerna vad avser kommersiell trafik och resandetrafik. Huvudregeln numera är att inga gränsformaliteter skall ske enbart till följd av att en gräns mellan medlemsländer passeras.

Den inre marknaden skall omfatta de fyra friheter EG:s regelverk är uppbyggt kring, nämligen fri rörlighet för personer, varor, tjänster och kapital. Vad avser de tre sistnämnda friheterna är den inre marknaden förverkligad, medan så inte är fallet när det gäller fri rörlighet för personer. Personkontroller vid gränsen, dvs. kontroll av pass, visum och liknande, anses därför alltså vara tillåtna även mellan medlemsländer. Däremot är det inte tillåtet att genomföra kontroller enbart på grund av att varor passerar en gräns mellan två medlemsstater. Förbudet är dock inte undantagslöst. Enligt artikel 36 i EG-fördraget kan nämligen gränskontroller behållas under förutsättning att kontrollerna har sin grund ett godtagbart samhällsintresse som t.ex. skyddet för liv och hälsa.

För att fri rörlighet för varor skall uppnås är det viktigt att medlemsstaternas förfarandebestämmelser om mervärdesskatter och punktskatter harmoniseras. Principerna på detta område har tidigare varit att skatten skall tas ut i det land där varan konsumeras med konsumtionslandets skattesats och tillfalla konsumtionslandet. Traditionellt har detta åstadkommit genom att exporten gjorts skattefri och att det vid import påförs skatter med samma skattesats som tas ut på varor inne i landet. Förfarandet att påföra skatter vid införsel innefattar dock gränsformaliteter och är därför inte förenligt med principen om den inre marknaden. Det problem

som detta innebär kan lösas på olika sätt. Ett sätt är att överge principen om beskattning i konsumtionslandet och övergå till beskattning i det land där varan köpts. Denna lösning har i princip valts när det gäller privatpersoners inköp för eget bruk. För den kommersiella handeln har medlemsländerna inte velat frånga den tidigare principen.

För punktskatter på alkohol- och tobaksvaror samt mineraloljeprodukter har gemensamma förfaranderegler införts genom rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor (EGT nr L 076, 23.3.1992 s. 1, Celex 392L0012), det s.k. cirkulationsdirektivet. För andra varugrupper får punktskatter finnas endast om uttaget av punktskatter inte leder till gränsformaliteter mellan medlemsländerna. En skatt som tas ut vid registrering är ett exempel på en sådan skatt som inte leder till gränsformaliteter.

En annan förutsättning för den inre marknadens funktion är att det finns möjlighet till transitering av varor. Transitering innebär att en vara kan föras från en plats till en annan utan att beläggas med tullar, skatter eller andra avgifter. Transitering av varor i Europa sker bl.a. inom ramen för gemenskapens transiteringssystem och det gemensamma transiteringssystemet, vilket utöver EU-länderna även omfattar Efta-länderna och, sedan den 1 juli 1996, Polen, Ungern, Tjeckien och Slovakien, de s.k. Visegradländerna. Denna befrielse från tullar, skatter och avgifter gäller till dess att varorna lämnar EU:s tullområde, överförs till ett annat tullsystem eller till dess att avgifterna och skatterna har betalats och varorna övergått till fri omsättning.

4.2 Cirkulationsdirektivet

4.2.1 Några centrala begrepp

I direktivet definieras inledningsvis vissa begrepp som är centrala för förståelsen av förfarandereglerna. Dessa begrepp är

a) *godkänd lagerhavare*: fysisk eller juridisk person som av en medlemsstats behöriga myndigheter fått tillstånd att tillverka, bearbeta, förvara, ta emot och avsända punktskattebelagda varor inom ramen för sin affärsverksamhet, varvid punktskatten är vilande enligt uppskavsreglerna för skatteupplag,

b) *skatteupplag*: en plats där varor som är belagda med punktskatt tillverkas, bearbetas, förvaras, mottas eller avsänds enligt uppskavsreglerna av en godkänd lagerhavare inom ramen för hans affärsverksamhet, under de särskilda villkor som fastställts av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där skatteupplaget är beläget,

c) *uppskavsregler*: en skatteordning som tillämpas på tillverkning, bearbetning, förvaring och flyttning av varor, varvid punktskatten är vilande (suspensionsordningen),

d) *näringsidkare med punktskatteregistrering*: fysisk eller juridisk person utan ställning som godkänd lagerhavare, som av behöriga myndigheter i en medlemsstat fått tillstånd att, inom ramen för sin affärsverksamhet, ta emot punktskattebelagda varor från en annan medlemsstat en-

ligt uppskovsreglerna. Denna typ av näringsidkare får varken förvara eller avsända sådana varor enligt uppskovsreglerna,

e) *näringsidkare utan punktskatteregistrering*: fysisk eller juridisk person utan ställning som godkänd lagerhavare, som har rätt att inom ramen för sin affärsverksamhet tillfälligtvis ta emot punktskattebelagda varor från en annan medlemsstat enligt uppskovsreglerna. Denna typ av näringsidkare får varken förvara eller avsända sådana varor enligt uppskovsreglerna. En näringsidkare utan punktskatteregistrering måste garantera betalningen av punktskatt till skattemyndigheterna i destinationsmedlemsstaterna innan varorna avsänds.

4.2.2 Beskattningsförfarandets huvudprinciper

Förfarandereglererna i cirkulationsdirektivet innebär i princip att punktskattepliktiga varor kan cirkulera fritt (dvs. utan gränskontroller), att beskattningskonsekvenserna skjuts upp tills varorna når den slutgiltiga konsumenten och att beskattningen skall ske i konsumtionslandet.

Syftet med suspensionsordningen är att varorna, trots att de är skattepliktiga, skall kunna bearbetas, lagras och förflyttas mellan medlemsländerna i tidigare led än detaljistledet utan att beskattningskonsekvenser inträder. Skatten förfaller med andra ord inte till betalning under den tid varorna befinner sig inom suspensionsordningen, vilket innebär att beskattningskonsekvenserna skjuts framåt. Betalningsskyldighet för punktskatt inträder först när varan blir tillgänglig för konsumtion, vilket den anses vara när den upphör att omfattas av suspensionsordningen. För punktskattepliktiga varor som inte omfattas av suspensionsordningen gäller att punktskatten förfaller till betalning i samband med att varan framställs eller importeras från land utanför gemenskapen. Omfattas varorna av något av gemenskapens tullförfarande vid införandet till EU anses dock importen äga rum först när varorna lämnar tullförfarandet.

4.2.3 Särskilda bestämmelser rörande suspensionsordningen

Framställning, bearbetning och lagring av skattepliktiga varor skall i princip alltid ske i skatteupplag om skatten inte är betald. Flyttning av punktskattepliktiga varor under skatteuppskov skall enligt huvudregeln ske från ett skatteupplag till ett annat. De risker som är förknippade med sådan flyttning skall täckas av en säkerhet för punktskattens betalning. Säkerheten skall ställas av den avsändande lagerhavaren.

En godkänd lagerhavare i ett medlemsland kan alltså sända skattepliktiga varor till ett skatteupplag i ett annat medlemsland eller till ett annat skatteupplag i det egna landet utan att det får några beskattningskonsekvenser.

Mottagaren av skattepliktiga varor som sänds från ett skatteupplag under skatteuppskov är dock inte alltid en godkänd lagerhavare. Mottagaren kan också vara en näringsidkare med eller utan punktskatteregistrering i ett annat EU-land. Sådana näringsidkare skall alltid ställa säkerhet för skattens betalning och detta skall ske innan leveransen påbörjas. Skatten förfaller till betalning när varorna tas emot.

Transporter av skattepliktiga varor under skatteuppskov kan även ske enligt något av transiteringsförfarandena. Skatten skall t.ex. anses vilande när skattepliktiga varor sänds mellan medlemsstater via Efta-länder enligt gemenskapens interna transiteringsförfarande.

4.2.4 Krav på dokument m.m.

Vid förflyttning av skattepliktiga varor, som omfattas av suspensionsordningen, mellan medlemsstater skall varorna åtföljas av ett ledsagardokument som upprättas av avsändaren. Syftet med dokumentet är att underlätta skattekontrollen och det för en effektiv kontroll nödvändiga samarbetet mellan medlemsländerna. Ledsagardokumentet skall upprättas i fyra exemplar, varav ett exemplar skall behållas av avsändaren och resten skall medfölja under transport. Efter leverans skall ett exemplar behållas av mottagaren och ett exemplar, returexemplaret, återsändas till avsändaren.

4.2.5 Överträdelser

Överträdelser av de bestämmelser som gäller under den tid som skattepliktiga varor omfattas av suspensionsordningen innebär att varorna upphör att omfattas av ordningen, dvs. att de anses släppta för konsumtion. Detta innebär i sin tur att skatten omedelbart förfaller till betalning. Skatten skall därvid erläggas i det land där överträdelserna har skett av den som har ställt säkerhet för betalning av skatten. Om det inte går att fastställa var överträdelserna har skett, anses den ha skett i den medlemsstat där felaktigheten konstaterades. Om en punktskattepliktig vara inte når fram till mottagaren och om det inte är möjligt att fastställa var varan finns, skall skatten betalas i det land varifrån varan levererades.

4.2.6 Förflyttning av varor som släppts för konsumtion

Varor anses släppta för konsumtion när de lämnar suspensionsordningen. Det saknar betydelse om detta sker genom överträdelser av uppskovsreglerna eller genom att varorna levereras till detaljistledet.

Då punktskattepliktiga varor som redan släppts för konsumtion i en medlemsstat förvaras för kommersiella ändamål i en annan medlemsstat skall punktskatt tas ut i den medlemsstat där varorna förvaras. Detta innebär att då varor som redan släppts för konsumtion flyttas till en annan medlemsstat för kommersiella ändamål skall punktskatt tas ut i denna andra medlemsstat. Beroende på omständigheterna skall skatten betalas av den som utför leveransen eller innehar de varor som är avsedda för leverans eller av den som tar emot varorna för användning. När varor som släppts för konsumtion flyttas mellan olika medlemsstater skall de åtföljas av ett förenklat ledsagardokument. Den som skall betala skatten på varorna skall innan varorna avsänds lämna en deklARATION till skattemyndigheterna i destinationsmedlemsstaten och ställa säkerhet för betalning av skatten. Han skall vidare samtycka till varje kontroll som gör det

möjligt för destinationsmedlemsstatens myndigheter att förvissa sig om att varorna faktiskt har mottagits och att utgående punktskatt har betalats. Den punktskatt som betalats i den första medlemsstaten skall återbetalas.

4.2.7 Distansförsäljning

Distansförsäljning föreligger om annan än godkänd lagerhavare eller näringsidkare med eller utan punktskatteregistrering förvärvar skattepliktig vara från en säljare i ett annat EU-land och varan transporteras av säljaren eller för dennes räkning. Postorderförsäljning är ett exempel på distansförsäljning. Vid distansförsäljning skall skatt tas ut i det land där köparen finns. Det är dock säljaren som är skyldig att betala skatten och skyldigheten inträder när säljaren levererar varorna. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transporten påbörjas. Vid distansförsäljning kan inte varorna transporteras under skatteuppskov. Det rör sig alltså om varor som släppts för konsumtion, vilket innebär att skatt redan har tagits ut i säljarens land. Säljaren har dock rätt att återfå den skatt som erlagts i hemlandet.

4.2.8 Införsel för privat bruk

För skattepliktiga varor som privatpersoner medför för eget bruk från ett EU-land till ett annat gäller att skatten skall betalas i det land där varorna anskaffades. Vid bedömningen av om de varor som en privatperson medför skall anses vara avsedda för eget bruk skall hänsyn tas till bl.a. mängden varor. Medlemsländerna får utfärda vägledande anvisningar om vilken mängd som därvid bör godtas. Det förhållandet att en person medför större mängder än vad som anges i anvisningarna får emellertid inte ensamt medföra att varorna anses avsedda för annat än eget bruk. Andra omständigheter som talar för motsatsen skall alltså beaktas. Mängdangivelserna i sådana eventuella vägledande anvisningar får inte understiga 800 cigaretter, 400 cigariller, 200 cigarrer, 1 kg röktaobak, 10 liter sprit, 20 liter starkvin, 90 liter vin (inklusive högst 60 liter mousserande vin) samt 110 liter öl.

4.3 Den svenska regleringen

4.3.1 Allmänt

Cirkulationsdirektivets bestämmelser införlivades med svensk lagstiftning genom lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi. Begreppet suspensionsordning har dock inte förts in i lagarna. Suspensionsordningen har dock i praktiken införlivats med de svenska lagarna t.ex. genom att skattskyldighet inte inträder i vissa fall.

I lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi används termen upplagshavare i stället för lagerhavare. Termerna registrerad och oregistrerad

varumottagare används i stället för näringsidkare med eller utan punkt-skatteregistrering.

4.3.2 Upplagshavare

Upplagshavare skall vara godkända av skattemyndigheten. Godkänd som upplagshavare kan den bli som avser att yrkesmässigt tillverka eller bearbeta skattepliktiga varor, bedriva yrkesmässig försäljning av skattepliktiga varor till näringsidkare eller yrkesmässigt i större omfattning lagra skattepliktiga varor. Dessutom krävs att sökanden med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig som upplagshavare. Även skatteupplagen måste godkännas av skattemyndigheten. Upplagshavares tillverkning, bearbetning och lagring av skattepliktiga varor skall äga rum i ett godkänt skatteupplag.

Upplagshavare skall ställa säkerhet för betalning i samband med transport av obeskattade varor. Det skall dessutom finnas en säkerhet för de varor som förvaras i skatteupplaget. Säkerheternas storlek beräknas enligt schablonregler.

Godkännande av upplagshavare eller av skatteupplag får återkallas om förutsättningar för godkännande inte längre finns. Godkännande av upplagshavare får också återkallas om ställd säkerhet inte längre är godtagbar.

En upplagshavare kan leverera skattepliktiga varor till en upplagshavare i Sverige eller till en upplagshavare eller registrerad eller oregistrerad varumottagare i ett annat EU-land utan att skattskyldighet inträder. Om varor tas ut ur skatteupplaget av annan anledning utan att föras till något annat skatteupplag inträder dock skattskyldighet.

Vid transport av obeskattade varor mellan Sverige och ett annat EU-land skall upplagshavaren upprätta ett ledsagardokument i fyra exemplar. Tre exemplar av dokumentet skall åtfölja varorna under transport. Har en upplagshavare inte inom två månader efter utgången av den kalendermånad under vilken varorna avsänts fått tillbaka returexemplaret skall han utan dröjsmål underrätta skattemyndigheten. Om varorna inte når den mottagare som angetts i ledsagardokumentet skall varorna beskattas i Sverige om varorna finns här eller kan antas ha konsumerats här. Det samma gäller om det inte kan utredas var varorna finns eller har konsumerats. I sådana fall är den som ställt säkerhet för transporten skattskyldig.

4.3.3 Varumottagare

Den som yrkesmässigt tar emot skattepliktiga varor från en godkänd upplagshavare i ett annat EU-land eller som yrkesmässigt från tredje land importerar skattepliktiga varor och som inte själv är godkänd som upplagshavare, kan hos skattemyndigheten ansöka om registrering som varumottagare. Registreringen föregås inte av någon vandelsprövning. En registrerad varumottagare skall ställa säkerhet för betalning av skatten på de varor som han tar emot. Säkerhetens storlek beräknas enligt en schablonregel. Registreringen kan återkallas om säkerheten inte längre är

godtagbar. För oregistrerade varumottagare gäller delvis andra regler vad gäller ställandet av säkerhet. En oregistrerad varumottagare är dessutom skyldig att innan varorna transporteras från det andra EU-landet anmäla leveransen till skattemyndigheten. För varumottagare inträder skattskyldigheten vid mottagandet av varorna. Skillnaden mellan en registrerad och en oregistrerad varumottagare är att den registrerade regelbundet tar emot punktskattepliktiga varor.

4.3.4 Distansförsäljning

Om annan än upplagshavare, registrerad eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat land och varan transporteras av säljaren eller för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Skattskyldigheten inträder när leverans sker. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EU-landet påbörjas.

4.3.5 Yrkesmässig införsel av varor som släppts för konsumtion

Den som utan att vara upplagshavare eller varumottagare från ett annat EU-land till Sverige för in eller tar emot skattepliktiga varor skall betala skatt i Sverige om varorna skall användas för annat än privat bruk. Den som är skattskyldig i sådana fall skall innan varorna transporteras från det andra EU-landet, anmäla varorna till skattemyndigheten och ställa säkerhet för skattens betalning. Skattskyldigheten inträder vid införseln till Sverige.

4.3.6 Införsel för privat bruk

Sverige fick vid anslutningen till EU ett undantag från huvudregeln i cirkulationsdirektivet att privatpersoners inköp av alkohol- och tobaksvaror endast skall beskattas i inköpslandet. Det undantag Sverige har innebär att Sverige får beskatta privat införsel över vissa angivna kvantiteter. Dessa kvantiteter är: 1 liter spritdryck eller 3 liter starkvin, 5 liter vin, 15 liter starköl, 300 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram röktokek. Enligt rådets direktiv 96/99/EG skall undantaget fortsätta att gälla till den 30 juni 2000. Enligt nämnda direktiv får Sverige utföra nödvändiga kontroller med avseende på de varor som omfattas direktivet. Bestämmelser beträffande beskattningen av införsel för privat bruk av alkoholdrycker och tobaksvaror och vilka kvantiteter som får föras in i landet utan att punktskatt skall betalas finns i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen (privatinförsellagen).

4.3.7 Förfarande och kontroll

Bestämmelser om förfarandet vid uttag av punktskatter finns i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP). Kontrollen

av punktskatter sker liksom annan skattekontroll genom deklarationsgranskning, kontrollbesök och revisioner. Deklarationerna innehåller endast ett fåtal uppgifter. En djupare kontroll förutsätter därför normalt revision.

Beskattningsmyndighet för punktskatter är Skattemyndigheten i Dalarnas län (beskattningsmyndigheten).

Enligt LPP får beskattningsmyndigheten besluta om skatterevision för att kontrollera att deklarations- och uppgiftsskyldighet fullgjorts riktigt och fullständigt eller, att förutsättningar finns att fullgöra uppgiftsskyldighet som kan antas uppkomma. Skatterevision får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) och hos annan juridisk person än dödsbo. En skatterevision skall bedrivas i samverkan med den reviderade och på ett sådant sätt att den inte onödigt hindrar verksamheten. För de fall den reviderade inte samverkar finns bestämmelser om vite och om andra tvångsåtgärder i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet (tvångsåtgärdslagen). Revisionen får verkställas hos den reviderade om han medger det. Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas. Revisorn får ta prov på varor som används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser. Revisorn får också prova särskild räknarapparat och mätapparat. Den reviderade skall tillhandahålla revisorn de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för revisionen. Den reviderade skall också lämna tillträde till utrymmen som huvudsakligen används i verksamheten för granskning av varulager m.m.

Enligt tvångsåtgärdslagen får revision genomföras i den reviderades verksamhetslokaler även om den reviderade inte lämnat sitt medgivande till det, om revisionen inte utan svårighet kan genomföras på någon annan plats. Detsamma gäller om den reviderade inte medverkar på föreskrivet sätt, eller om det finns en påtaglig risk att han kommer att undanhålla eller förvanska det som får granskas, inventeras eller besiktigas. Föreligger sabotagerisk får åtgärden genomföras utan att den reviderade underrättas om att revision skall ske, s.k. överraskningsrevision. Enligt huvudregeln fattas beslut om åtgärd enligt tvångsåtgärdslagen av länsrätten efter ansökan av en av myndigheten särskilt förordnad tjänsteman (granskningsledare).

Lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak (transportkontrollagen) trädde i kraft den 1 juli 1996. Genom transportkontrollagen har beskattningsmyndigheten fått befogenhet att undersöka transportmedel samt behållare, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras under transport. Myndigheten kan också med stöd av lagen granska ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt undersöka och ta prov på varor. Lagen innehåller vidare bestämmelser om skyldighet för förare av transportmedel att stanna på anmaning och att legitimera sig samt att tillhandahålla handlingar och lämna uppgifter.

Lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen) är tillämp-

lig på varor som skall beskattas enligt privatinförsellagen. Det innebär att tulltjänsteman får anmana personer att stanna. Sådan anmaning får ges den som i omedelbart samband med inresa till Sverige från ett annat EU-land befinner sig i omedelbar närhet av gränspassage om det behövs för kontroll av anmälningsskyldigheten i privatinförsellagen. I samband därmed har tullmyndighet rätt att undersöka transportmedel, handresgods m.m. Den enskilde är skyldig att lämna uppgifter och i övrigt medverka i kontrollen under kostnadsansvar. Dessutom får tullmyndighet omhänderta vara om det behövs för kontrollen. Om anmälan om skattepliktig införsel enligt privatinförsellagen görs till tullmyndighet, skall myndigheten för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.

Kontrollsituationen vad gäller beskattningen av privat införsel av mineraloljor skiljer sig från vad som beskrivits i föregående stycke. Den enda kontrollbefogenhet som finns är bestämmelserna om deklara-tionsgranskning i LPP. I övrigt finns det varken i lagen om skatt på energi eller annan lag några bestämmelser om kontroll av införsel för privat bruk av mineraloljor.

4.4 Transitering i Europa

4.4.1 Allmänt

För att ge en heltäckande bild av under vilka former punktskattepliktiga varor kan transporteras under skatteuppskov bör även transiteringssystemet kort beskrivas. Syftet med transitering är att underlätta handeln inom ett definierat tullområde eller mellan olika tullområden. I ett transiteringssystem är det nödvändigt att identifierbara personer är ansvariga för betalning av tullar, skatter och avgifter. En sådan person förekommer i alla system och måste ofta förse tullen med en säkerhet för de tullar, skatter och avgifter som skall betalas i händelse av oegentligheter.

I praktiken finns det ett flertal olika system som möjliggör transitering inom EU. Vilket system som kan användas beror på vilket område som berörs av transporten och i vissa fall på varornas beskaffenhet. Nedan redogörs för tre system, nämligen gemenskapstransitering, gemensam transitering och TIR. Om punktskattepliktiga varor från tredje land omfattas av ett transiteringsförfarande vid införandet till EU anses importen äga rum först när varorna lämnar förfarandet. Detta följer av cirkulationsdirektivets bestämmelser. Även gemenskapsvaror kan dock omfattas av transiteringsförfaranden, t.ex. när skattepliktiga varor sänds mellan medlemsstater via Efta-länder. I sådana fall skall, enligt cirkulationsdirektivet, skatten anses vilande.

4.4.2 Gemenskapstransitering

Gemenskapens transiteringssystem är tillämpligt på flöden av icke gemenskapsvaror i EU:s medlemsstater. Den rättsliga grunden för transiteringssystemet är gemenskapens tullkodex. Systemet bygger på det s.k. T1-dokumentet. Detta är ett formulär i åtta exemplar som innehåller upp-

gifter om transiteringen. Det första exemplaret skall behållas av avgångstullkontoret medan de övriga skall åtfölja varorna under transiteringen. Transportören måste överlämna resterande dokument och varorna på den angivna bestämmelseorten. Tullkontoret skall stämpla ett av exemplaren för att bekräfta att varorna har företetts på bestämmelseorten. Det stämplade exemplaret skall återsändas till det tullkontor där transiteringen påbörjades. Som synes finns det stora likheter mellan gemenskapens transiteringssystem och kraven på ledsagardokument i cirkulationsdirektivet.

I enlighet med principen om att det måste finnas en person som garanterar betalning av tullar, skatter och avgifter kräver varje gemenskapstransitering att det finns en huvudansvarig. Den huvudansvariges betalningsskyldighet gentemot tullmyndigheterna skall motsvara ett belopp som är lika med det totala beloppet av de tullar, skatter och avgifter som belöper på varorna i den berörda medlemsstaten. För att denna lagenliga betalningsskyldighet skall vara effektiv krävs vid vägtransporter enligt gemenskapens transiteringssystem att den huvudansvarige ställer säkerhet för transporten. När det gäller s.k. känsliga varor, som t.ex. alkoholdrycker och tobaksvaror, måste den huvudansvarige för varje transitering ställa en särskild säkerhet som täcker 100 procent av den eventuella betalningsskyldigheten. I övriga fall beräknas säkerheten schablonmässigt på grundval av den huvudansvariges veckoomsättning.

4.4.3 Gemensam transitering

Det gemensamma transiteringssystemet är nära besläktat med gemenskapens transiteringssystem. Det utgår från samma dokumentation och förfaranden. Det är i stort sett föremål för samma lagstiftning och har liknande bestämmelser om säkerheter. En skillnad är dock att gemensamtransitering kan användas för varutransporter som inbegriper förutom EU:s medlemsstater även Efta-länderna och Visegradländerna. Det gemensamma transiteringssystemet är inte obligatoriskt vilket gemenskapens transiteringssystem är. Dessutom är det gemensamma transiteringssystemets rättsliga grund snarare en internationell konvention än en intern EU-bestämmelse.

Det gemensamma transiteringssystemet upprättades mellan gemenskapen och Efta genom en konvention 1987 och utvidgades till att omfatta Visegradländerna den 1 juli 1996.

4.4.4 TIR

TIR-systemet grundar sig också på en internationell konvention, undertecknad i november 1975. För närvarande har 58 länder skrivit under konventionen. TIR-systemet utgår från ett dokument som går under namnet TIR-carnet. Dokumentet trycks och distribueras av den Internationella vägtransportunionen (IRU) och utfärdas till carnetanvändare av de nationella sammanslutningar som bemyndigats att göra detta av de fördragslutande parternas förvaltningar.

TIR-systemet delar ett flertal egenskaper med gemenskapens transiteringssystem och det gemensamma transiteringssystemet. Den grundläggande skillnaden mellan TIR-systemet och de två andra systemen är att transporten kan ha sitt ursprung eller sin slutdestination i vilken som helst av de 58 fördragsslutande staterna, vilket inbegriper så avlägsna länder som t.ex. Kirgisistan.

TIR-systemets bestämmelser rörande säkerheter skiljer sig dock väsentligen från de för gemenskapstransitering. Varje TIR-carnet är ett dokument som ställer en säkerhet på 50 000 USD för varje lastbilstransport. TIR-carneter för transporter av alkoholdrycker och tobaksvaror inom EU:s tullområde utfärdas inte längre, vilket innebär att systemet inte kan användas för dessa varor inom EU. Det är omfattande transitbedrägerier som ligger bakom denna begränsning. TIR-carneten utfärdas av en garantisammanslutning i avgångslandet och den garanti som därmed ställs täcks av IRU. Garantisystemet enligt TIR är alltså centraliserat, beloppsbegränsat och beroende av förekomsten av ett säkert dokument. Utfärdandet av TIR-carneter är därför hårdare kontrollerat än utfärdandet av T1-dokument och i teorin begränsat till transportörer som kan bevisa att de är trovärdiga och vilkas fordon uppfyller vissa minimistandarder, i synnerhet beträffande säkerhet.

4.5 Problembilden ur ett europeiskt perspektiv

När det gäller punktskatternas nivå inom EU har det inte föreskrivits fasta skattesatser utan endast vissa minimiskattesatser som inte får underskridas. Det står alltså medlemsstaterna fritt att själva bestämma skattenivåer, så länge minimiskattesatsen iakttas. Skattesatserna varierar betydligt inom EU. Olika skattesatser i olika medlemsländer leder till att oseriösa personer försöker kringgå systemen genom att köpa beskattade varor i lågskatteländer och sedan i strid med gällande regler sälja dem i högskatteländer utan att betala sistnämnda lands skatt. Självfallet finns det också intresse av att föra in punktskattepliktiga varor till EU utan att över huvud betala skatt.

Det är dock inte enbart länder som har förhållandevis höga skatter som drabbas av problem med skatteundandraganden genom bedrägerier inom suspensionsordning eller inom transiteringssystemen. Utan det rör sig i stor utsträckning om ett problem för hela unionen.

Problemen med transitering av framför allt högbeskattade produkter har fått allt större uppmärksamhet inom EU under de senaste åren. I ett flertal fall har också åtgärder vidtagits. Som exempel kan nämnas att det införts ett tillfälligt förbud mot att använda s.k. samlad säkerhet för transitering av sprit, cigaretter och vissa livsmedelsprodukter. Numer måste den huvudansvarige ställa en särskild säkerhet för varje transitering som täcker 100 procent av den eventuella betalningsskyldigheten. I december 1995 beslutade Europaparlamentet att tillsätta en tillfällig undersökningskommitté för att undersöka påstådda överträdelser av gemenskapens transiteringsförfarande. I sin rapport drar kommittén slutsatsen att en större kris har utvecklats inom transiteringssystemet och att denna har medfört förluster på åtskilliga miljarder ECU i tullar, punktskatter och

mervärdesskatt. Kommittén konstaterar vidare att den organiserade brottsligheten är djupt involverad i transiteringsbedrägerier och att det är handeln med cigaretter som oftast är föremål för bedrägerier. I rapporten rekommenderar kommittén vissa förbättringar av systemet. Här skall endast nämnas att kommittén anser att en datorisering av systemet har varit påkallad sedan länge.

Undersökningskommitténs rapport har följts upp av en åtgärdsplan från kommissionen. Åtgärderna berör transiteringssystemet och faller därför utanför det huvudsakliga ämnet för detta ärende. För att visa att skatteundandraganden inte är ett specifikt svenskt problem kan det dock vara av intresse att notera kommissionens uttalande att transitbedrägerier leder till att det på den europeiska marknaden olagligt saluförs obeskattade varor som undgår all kontroll och både hotar företags konkurrenskraft och medborgares liv och hälsa. Detsamma kan självfallet sägas om bedrägerier inom suspensionsordningen. I undersökningskommitténs rapport har den europeiska sammanslutningen för återförsäljare av tobak uppskattat marknadsandelen för smugglade cigaretter till 15 procent i Österrike, 10 procent i Tyskland och 11,5 procent i Italien. I samtliga dessa tre länder kostar ett paket cigaretter runt ca 20–25 kr, vilket är betydligt lägre pris än i Sverige.

Även när det gäller bedrägerier inom suspensionsordningen har åtgärder vidtagits på gemenskapsnivå. Man har bl.a. utvecklat ett samarbete inom området för indirekta skatter benämnt Fiscalis-programmet. Dessutom har en högnivågrupp inrättats som samlar företrädare för tull och skattemyndigheterna i medlemsstaterna under kommissionens ordförandeskap. Högnivågruppen har i uppgift att sammanställa en rapport om bedrägerier inom tobaks- och alkoholområdet. Rapporten skall bl.a. behandla arten och omfattningen av bedrägerierna samt svagheter i kontrollsystemen samt lämna förslag till åtgärder. Rapporten skall vara klar i april 1998.

Åtgärder i syfte att komma till rätta med bedrägerier inom ramen för cirkulationsdirektivets suspensionsordning eller transiteringsförfarandena är alltså något som fått hög prioritet inom EU de senaste åren.

Skatteflyktskommittén lämnar i sitt betänkande en kort redogörelse för problembilden i några andra medlemsländer som bekräftar bilden av stora skatteundandraganden i ett flertal EU-länder.

Det kan alltså konstateras att det inte enbart är Sverige som har problem med skatteundandraganden på punktskatteområdet utan att dessa problem är vanligt förekommande inom EU och att man på gemenskapsnivå arbetar med att ta fram åtgärder mot tull- och skattebedrägerier.

5 Bakgrunden till nuvarande kontrollproblem

5.1 Tullkontrollen före och efter EU-inträdet

Före EU-medlemskapet hade tullen rätt att i samband med varuimport göra långtgående kontroller vid gränsen och tillgripa tvångsåtgärder utan att det förelåg misstanke om brott. I dag har tullen endast sådana befo-

genheter i samband med varuimport från tredje land. Dessa befogenheter regleras i tullagen (1994:1550).

Tullens befogenheter vid gränsen till andra EU-länder regleras i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen). Denna lag ger tullen i stort sett samma befogenheter som vid den yttre gränsen. Användningen av dessa befogenheter är dock förbehållen kontroll av införsel- och utförselrestriktioner för vissa i lagen uppräknade varor, som t.ex. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738). Bakgrunden härtill är att det krävs tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen för att få föra in alkoholdrycker för kommersiella ändamål. Kontrollbefogenheterna avseende den kommersiella införseln av alkoholvaror omfattar dock inte beskattningen. Beträffande kommersiell införsel av tobaksvaror och införsel av mineraloljeprodukter från annat EU-land saknar tullen numera andra kontrollbefogenheter än de som följer av transportkontrollagen. Inregränslagen ger tullen befogenhet att kontrollera varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen (privatinförsellagen). Tullen har dock ingen befogenhet att kontrollera införsel för privat bruk av mineraloljeprodukter.

5.2 Skattekontrollen efter EU-inträdet

5.2.1 Kontroll av yrkesmässig införsel

Skattekontrollen och skattemyndighetens befogenheter utökades inte i och med EU-inträdet. Någon kompensation för bortfallet av tullens gränskontroller i EU-trafiken infördes således inte vid detta tillfälle och ett vakuum uppstod därför vad gäller kontrollen av transporter av punkt-skattepliktiga varor från andra EU-länder. Inte heller infördes några särskilda sanktioner i svensk lagstiftning mot den som bröt mot reglerna i suspensionsordningen, t.ex. genom att inte medföra ledsagardokument under transport.

Som nämnts tidigare trädde transportkontrollagen i kraft den 1 juli 1996. Beskattningsmyndigheten fick därigenom befogenhet att undersöka transportmedel samt behållare, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras under transport. Myndigheten kan också med stöd av lagen granska ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt undersöka och ta prov på varor. Lagen innehåller vidare bestämmelser om skyldighet för förare av transportmedel att stanna på anmaning och att legitimera sig samt att tillhandahålla handlingar och lämna uppgifter. Om ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet i förekommande fall inte medföljer transporten kan myndigheten påföra den skattskyldige och föraren en särskild sanktionsavgift, transporttillägg. Polismyndigheten skall enligt lagen lämna biträde vid genomförandet av kontrollen. Tullmyndigheten skall medverka vid beskattningsmyndighetens kontroll genom att i gränsnära område utöva kontrollen. I förarbetena (prop. 1995/96:197 s. 9) anges att lagen skall ses som en provisorisk lösning i avvaktan på Skatteflyktskommitténs betänkande.

Från det att transportkontrollagen trädde i kraft och fram till utgången av 1997 har 4 463 transportkontroller genomförts. Merparten av kontrollerna har utförts i samverkan med tullen. Hälften av kontrollerna har utförts i Tornedalsområdet. På grundval av underlaget från transportkontrollerna har 47 beslut om transporttillägg avseende förare fattats.

5.2.2 Kontroll av införsel för privat bruk

Beskattningsmyndigheten har i dag ingen befogenhet att kontrollera den införsel av alkoholdrycker, tobaksvaror och mineraloljeprodukter som sker för privat bruk. Tullen utövar dock kontroll av anmälningsskyldigheten i privatinförsellagen. Detta sker med stöd av inregränslagen. Vilka befogenheter tullen har vid sådana kontroller framgår av avsnitt 4.3.7. Tullen får vidare vidta nödvändig skattekontroll i de fall anmälan om skattepliktig införsel enligt privatinförsellagen skall lämnas till tullen. Sådan anmälan skall lämnas till tullen när införseln sker där bemannad tullplats finns.

När det gäller införsel för privat bruk av mineraloljeprodukter finns det bortsett från bestämmelserna om deklarationsgranskning i LPP inte några bestämmelser om punktskattekontroll.

6 Omfattningen av skatteundandragandena

6.1 Alkoholdrycker

När det gäller handel med obeskattade alkoholvaror kan stora vinster göras av den som inte följer reglerna och betalar punktskatter. Skattesatserna varierar betydligt inom EU. Skatteundandragandet beträffande en långtradare fylld med alkoholvaror kan uppgå till två–tre miljoner kr. När det gäller cigaretter kan statens förluster av skatteintäkter uppgå till 20 miljoner kr för varje oredovisad långtradarlast.

Det finns tydliga indikationer på att både den yrkesmässiga handeln med obeskattade alkoholvaror och införseln för privat bruk av alkoholdrycker ökat i omfattning sedan tullens kontrollmöjligheter vid gränserna minskades efter EU-inträdet, särskilt i de södra delarna av landet. Det är emellertid svårt att göra uppskattningar om mörkertalet beträffande skatteundandraganden.

Av tullens beslagsstatistik över smuggling av alkohol framgår emellertid att volymen beslagtagna alkohol ökat mer än fem gånger mellan 1995 och 1996, från 80 000 liter 1995 till 480 000 liter 1996. Tullens beslag av alkohol uppgick under 1997 till nästan 400 000 liter. Drygt 200 000 liter hade ett alkoholinnehåll på 96 volymprocent eller mer. Detta var en ökning i förhållande till 1996 med 70 000 liter. Om beslagen under 1997 räknas om till drickbar sprit (40 volymprocent) uppgår beslagen till 676 000 liter, vilket är en ökning med 13 000 liter jämfört med 1996 då beslagen, omräknade till drickbar sprit, uppgick till 663 408 liter.

Svenskarnas konsumtion av alkohol från legala och illegala källor har studerats av en forskargrupp under ordförandeskap av Eckart Kühllhorn

(KALK-projektet). Studien har beställts av Systembolaget AB, Vin och Sprit AB, Svenska bryggareföreningen och Folkhälsoinstitutet. Alkoholinspektionen har ansvarat för samordningen. Forskargruppen redovisade en preliminär rapport i november 1997. Enligt rapporten är 25 procent av den totala alkoholkonsumtionen oregistrerad och obeskattad. Denna konsumtion fördelar sig enligt följande, 12,1 procent härrör från resandeförsel, 6,5 procent utgörs av hembränd sprit, den storskaligt insmugglade spriten står för 3,6 procent, den tekniska spriten för 0,3 procent och slutligen står hemtillverkat vin och öl för 2,6 procent. När det gäller sprit beräknas blott 54 procent av den totala spritkonsumtionen ha sålts på den öppna inhemska marknaden. Den privat legalt införda spriten står för 11 procent av konsumtionen. Den illegala spriten står alltså för 35 procent av den totala spritkonsumtionen, 19 procent är hemtillverkad sprit och drygt 10 procent är smuggelsprit. Knappt 1 procent är teknisk sprit och drygt 5 procent av spriten är illegalt privatinförd.

En annan indikator på omfattningen av undandragandena är skatteintäkterna. För år 1995 uppgick intäkterna från alkoholskatten på sprit till 5,5 miljarder kr. År 1996 sjönk intäkterna med drygt 600 miljoner till cirka 4,9 miljarder kr. För 1997 inbringade alkoholskatten på sprit 4,7 miljarder kr. Skatteintäkterna fortsätter alltså att sjunka trots att skatten på sprit höjdes med 2 procent den 1 januari 1997.

6.2 Tobaksvaror

Även handeln med obeskattade cigaretter har uppenbarligen ökat på senare tid. Oegentligheter förekommer genom oriktiga transiteringsförfaranden, missbruk av cirkulationsdirektivets bestämmelser och traditionell smuggling. I en nyligen presenterad vetenskaplig studie (Leif G.W. Persson och Jan Andersson: Cigarettsmuggling) uppskattas antalet smugglade cigaretter under 1996 ligga inom intervallet 150 till 200 miljoner kr. Forskarna bakom studien drar slutsatsen att smuglingen ökat de senaste åren, även om ökningen inte kan antas vara dramatisk. Enligt forskarna är det mycket som talar för att cigarettsmugglingen kommer att fortsätta att öka. I studien konstateras att det är svårt att mäta omfattningen av den illegala handel som sker genom att bestämmelserna i cirkulationsdirektivet kringgås eftersom det i allt väsentligt saknas uppgifter om sådant missbruk. I uppskattningen av smuglingsvolymen har forskarna dock tagit hänsyn till att det kan förekomma missbruk även på detta område. Även om forskarna inte haft underlag att göra en vetenskaplig bedömning av det mörkertal som har samband med missbruk av bestämmelserna i cirkulationsdirektivet varnar de för en negativ utveckling på området.

Tullens beslag av insmugglade cigaretter under 1997 uppgick till nästan 40 miljoner. Denna siffra kan jämföras med beslagen för år 1995 och 1996 då antalet beslagtagna cigaretter uppgick till drygt sex miljoner respektive 16,6 miljoner.

Intäkterna från tobaksskatten har sjunkit något de senaste åren. Tobaksskatten gav under 1995 intäkter på sammanlagt 7,2 miljarder kr. Året efter sjönk intäkterna till 7,1 miljarder kr. Den 1 januari 1997 höjdes to-

baksskatten med 24 procent och den 1 augusti samma år med ytterligare 29 procent. För 1997 inbringade tobaksskatten 7,7 miljarder. Denna ökning är betydligt lägre än vad som beräknades i samband med höjningarna. Det bör dock påpekas att tobakskonsumtionen under flera år visat en nedåtgående trend.

Enligt en nyligen utförd mätning av SIFO har 30 procent av den vuxna befolkningen under det senast året köpt "tax-free cigaretter". För två år sedan var motsvarande siffra 24 procent. Dessutom hävdar hela 6 procent av befolkningen (20 procent av rökarna) att de har köpt "smuggelcigaretter", vilket skall jämföras med 1 procent vid mätningen 1995.

6.3 Mineraloljeprodukter

Skatteundandraganden vad gäller mineraloljor är av mer traditionellt slag, dvs. det rör sig i större utsträckning om sådant fusk som går att upptäcka vid en revision. Att mineraloljeprodukter förs in till Sverige för att här säljas utan skatt synes inte lika vanligt förekommande som när det gäller alkohol- och tobaksvaror. Den exakta omfattningen av skatteundandragandena på mineraloljeområdet är inte känd. Några undersökningar liknande de som gjorts av skatteundandragandena när det gäller alkohol- och tobaksvaror finns inte. I de nordligaste områdena i Sverige har beskattningsmyndigheten tidigare haft förhållandevis stora problem med skatteundandraganden av kommersiell natur. Huvudmannen bakom den illegala verksamheten har dock gripits och fällts till ansvar för bl.a. grovt skattebedrägeri. Detta har lett till att problemet bortfallit i förhållandevis stor utsträckning.

Det är dock ett faktum att den finska lågbeskattade röda oljan är belagd med betydligt lägre skatt än den lågbeskattade gröna oljan i Sverige. En stor tankbil inklusive släp kan transportera ca 50 kubikmeter olja. Om en sådan oljelast inte tas upp till beskattning kan staten, beroende på hur oljan används, förlora över 100 000 kr i punktskatter. Till detta kommer i många fall även bortfall av mervärdesskatt.

De största skatteundandragandena finns sannolikt på den kommersiella sidan. Den stora skillnaden mellan de svenska och finska skattesatserna torde dock också ha lett till en införsel för privat bruk av finsk röd olja som inte är obetydlig.

7 Förbättrade kontrollmöjligheter

Regeringens förslag: En ny lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter införs. I lagen föreskrivs att transporter av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. I syfte att kontrollera detta skall det vara möjligt att undersöka vägtransporter av punktskattepliktiga varor

som är eller kan antas vara yrkesmässiga. Finns det anledning att anta att en transport inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser får punktskattepliktiga varor m.m. tas om hand. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt för varorna skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Skatt skall påföras en omhändertagen vara om skattskyldighet har inträtt och varan har transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Skatten skall förfalla till betalning omedelbart och varan får inte lämnas ut förrän skatten är betald. Betalas inte skatten inom viss tid skall varorna kunna förverkas efter beslut av domstol.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår i likhet med regeringen att en ny lag om punktskattekontroll införs. Innehållet i lagen skiljer sig dock i flera avseenden från regeringens förslag. I kommitténs förslag anges inte i vilket syfte transportkontroller skall genomföras. Dessutom begränsas inte kontrollerna till vad som är eller kan antas vara yrkesmässiga transporter. Vidare föreslår kommittén att det skall bli möjligt att kontrollera lokaler. Sådana kontroller skall dock endast få göras om det inte är möjligt att genomföra behövlig punktskattekontroll med stöd av revisionsbestämmelserna i LPP eller tvångsåtgärdslagen. En annan skillnad är att kommittén föreslår att beslut om omhändertagande skall fattas om det behövs för punktskattekontrollen och att även transportmedel skall kunna omhändertas. I syfte att säkra skatteindrivningen föreslår Skatteflyktskommittén att det skall bli möjligt att besluta om skattebeslag och skatteförverkande. Beslut om sådana åtgärder skall fattas av länsrätt. Enligt kommitténs förslag skall beslut om skattebeslag och skatteförverkande kunna fattas om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betald i Sverige och att säkerhet beträffande varan har ställts i laga ordning och kan infrias. Såväl punktskattepliktiga varor som transportmedel, transporthjälpmedel, containrar och tankar föreslås kunna bli föremål för skattebeslag och skatteförverkande, även om annat än punktskattepliktiga varor endast kan skatteförverkas om värdet på varorna inte räcker till.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser är kritiska till delar av kommitténs förslag eller avstyrker det i sin helhet. Några remissinstanser tillstyrker förslaget.

Justitieombudsmannen är negativ till förslaget och anser att Skatteflyktskommittén i flera avseenden överskridit vad som kan anses acceptabelt från rättssäkerhetssynpunkt. *Hovrätten för Västra Sverige* ifrågasätter om inte stora delar av den nu föreslagna regleringen skulle kunna inarbetas i andra lagar på området och är därför tveksam till om det behövs en särskild kontrollag för punktskatter. *Kammarrätten i Stockholm* anser att Sverige behöver ett nytt effektivt system för punktskattekontroll men tycker att det är anmärkningsvärt att kommittén inte presenterat några som helst överväganden om vilka effekter de drastiska åtgärder som föreslås kan tänkas få på samhället i stort. *Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Föreningen Svensk Handel, Svenska Bryggareföreningen, Sveriges Industriförbund, Svenska Arbetsgivarförening, Svenska Industriföreningen, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Stockholms Handelskammare, Sveriges Transportindustriförbund, Svenska Petroleum Institutet, Plast-*

och Kemibranscherna, Svenska Åkeriförbundet och Swedish Match AB anser att de höga skattesatserna är orsaken till dagens kontrollproblem och att enda sättet att långsiktigt lösa problemet är att anpassa de svenska punktskatterna till vad som gäller i övriga EU-länder. Detta kan ske antingen genom en sänkning av de svenska skattesatserna eller genom att Sverige i EU verkar för en harmonisering av punktskatterna. I avvaktan därpå anser dock vissa av nyss nämnda remissinstanser att kontrollmöjligheterna behöver förbättras. *Statskontoret* anser att betänkandet är bristfälligt i flera avseenden och att det är inte möjligt att med hjälp av betänkandet utläsa konsekvenserna av förslaget. *Riksrevisionsverket* anser att betänkandet inte uppfyller de krav som måste ställas på ett beslutsunderlag för så genomgripande förändringar som föreslås. *Riksskatteverket*, *General tullstyrelsen*, *Alkoholinspektionen* och *Systembolaget AB* tillstyrker i huvudsak förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5 och 6 har regeringen redogjort för bakgrunden till och omfattningen av och nuvarande kontrollproblem. Som påpekats i det sammanhanget har tullen i dag samma kontrollbefogenheter när det gäller trafiken från tredje land som före EU-inträdet. Det innebär att tullen vid import av punktskattepliktiga varor kan göra långtgående kontroller och tillgripa tvångsåtgärder utan att det behöver föreligga någon misstanke om brott i det enskilda fallet. När Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995 och därmed blev en del av den inre marknaden minskade tullens möjligheter att kontrollera den kommersiella införseln av punktskattepliktiga varor till Sverige från andra medlemsländer. Den inre marknaden förutsätter att gränskontroller ersättas av s.k. kompensatoriska åtgärder för att förebygga, hindra och ingripa mot illegal handel. Någon utbyggnad av skattekontrollen och skattemyndigheternas befogenheter genomfördes emellertid inte i samband med EU-inträdet. Tullens gränskontroller bortföll alltså utan kompensation i form av ökade kontrollbefogenheter inom skatteförvaltningen. De svagheter som finns i nuvarande kontrollsystem är alltså i huvudsak hänförliga till införseln av punktskattepliktiga gemenskapsvaror, dvs. till de transporter som sker enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser.

Effekterna av de försämrade kontrollmöjligheterna blev synliga redan under Sveriges första år som EU-medlem. Detta var skälet till att Skatteflyktskommittén genom tilläggsdirektiv fick i uppdrag att kartlägga de brister och problem som fanns vid punktskattekontrollen av införseln av gemenskapsvaror. Som framhållits i avsnitt 3 inkom i början av 1996 dock rapporter från bl.a. tull- och skattemyndigheterna om att kontrollproblemen framför allt avseende mineraloljeprodukter och alkoholdrycker fått en sådan omfattning att det inte fanns tid att invänta kommitténs betänkande. I avvaktan på Skatteflyktskommitténs betänkande infördes därför transportkontrollagen, som trädde i kraft den 1 juli 1996.

Det finns inget som tyder på att skatteundandragandena avseende punktskatt på tobak, alkohol och mineraloljeprodukter har minskat i omfattning sedan transportkontrollagen trädde i kraft. Däremot finns det en rad indikationer som talar för att utvecklingen har gått i motsatt riktning, dvs. att undandragandena har ökat i vart fall vad gäller alkohol- och tobaksvaror. En sådan indikation är ökningen av tullens beslag enligt varusmuggningslagen. I liter räknat har beslagen av alkohol i princip fem-

dubblats sedan 1995. Även om en del av ökningen kan bero på att tullen har blivit effektivare, kan siffrorna inte tolkas på annat sätt än att den illegala införseln ökat i omfattning från såväl tredje land som från andra EU-länder. Som redogjorts för i avsnitt 6.1 bedömer forskarna i det s.k. KALK-projektet att minst 35 procent av den totala spritkonsumtionen härrör från illegala källor. En sådan källa är smuggelsprit.

Även handeln med obeskattade cigaretter har ökat på senare tid. I avsnitt 6.2 redogörs för forskarrapporten Cigarettsmuggling. Forskarna bakom rapporten uppskattar att antalet smugglade cigaretter under 1996 låg inom intervallet 150 till 200 miljoner. Tullens beslagsstatistik för 1997 (40 miljoner cigaretter) tyder på att en ökning skett under 1997, en ökning som förutsågs i rapporten Cigarettsmuggling. Det kan också nämnas att tullens beslag av cigaretter har sexdubblats sedan 1995.

En annan indikation på att punktskatt på alkohol- och tobaksvaror undandras staten i allt större utsträckning är att intäkterna från skatten på sprit minskar och att höjningar av tobaksskatten endast leder till förhållandevis begränsade intäktsökningar. Särskilt anmärkningsvärt är det att höjningarna av tobaksskatten med 24 respektive 29 procent under 1997 gav betydligt lägre intäkter än beräknat. Att detta inte enbart kan förklaras av att rökningen minskar framgår av att hela 6 procent av befolkningen (20 procent av rökarna) i en mätning av SIFO hävdar att de har köpt ”smuggelcigaretter”, vilket skall jämföras med 1 procent vid mätningen 1995 (se avsnitt 6.2). När det gäller mineraloljeprodukter finns det inga tydliga indikationer på att skatteundandraganden har ökat sedan transportkontrollagen trädde i kraft. Problemet med skatteundandraganden i samband med införsel av lågbeskattad röd olja från Finland finns dock kvar.

En rad indikationer pekar alltså på att undandragandena av punktskatt på alkoholdrycker och tobaksvaror har ökat under de senaste åren. Det finns självfallet flera förklaringar till denna ökning men det är uppenbart att ökningen delvis kan förklaras av ett alltmer utbrett fusk inom ramen för cirkulationsdirektivets suspensionsordning. Möjligheterna till kontroll enligt transportkontrollagen har inte varit tillräckliga för att hindra en sådan utveckling. Kontrollbefogenheterna behöver därför förbättras.

Behovet av utbyggda kontrollbefogenheter kan även ses i ett europeiskt perspektiv. Bedrägerier riktade mot cirkulationsdirektivets bestämmelser tenderar att urholka förtroendet för suspensionsordningen inte bara i Sverige utan även i övriga EU-länder. På gemenskapsnivå arbetar man redan med att ta fram åtgärder mot sådana bedrägerier. Varje enskilt medlemsland har dock ansvar för att kontrollerna av bl.a. transporter av punktskattepliktiga varor fungerar tillfredsställande på deras territorium. Bris-ter i ett medlemslands kontrollsystem skapar inte sällan problem även för andra medlemsländer.

Vidare leder ett utbrett skatteundandragande till att förtroendet för skattesystemet i stort urholkas och till att laglydiga näringsidkare konkurreras ut av illegala aktörer. Särskilt allvarligt är dessutom att effekterna av Sveriges restriktiva alkoholpolitik begränsas kraftigt om det finns en illegal marknad som har öppet dygnet runt och där obeskattade alkoholdrycker kan köpas utan åldersrestriktioner. Liknande resonemang kan föras när det gäller tobak. För att hindra ungdomar från att börja röka

infördes nyligen en åldersgräns för inköp av tobak. En illegal tobaksmarknad för obeskattade cigaretter leder självfallet till att den nyligen införda åldersgränsen inte får avsedd effekt.

En annan mycket oroande omständighet är att det finns uppgifter som tyder på att skatteundandragandena inom ramen för suspensionsordningen och smuggling sker i form av organiserad brottslighet. Det är synnerligen viktigt att motverka att sådan brottslighet får fäste i Sverige.

Många remissinstanser anser att dagens kontrollproblem har sin grund i att punktskatterna på främst alkohol och tobak är betydligt högre i Sverige än i övriga EU-länder. Det enda långsiktiga sättet att lösa problemen är därför enligt dessa remissinstanser att inom EU verka för en harmonisering av punktskatterna eller att sänka de svenska skatterna. Som redogjorts för i avsnitt 4.5 är dock skatteundandraganden inom ramen för suspensionsordningen inte enbart ett svenskt problem utan även andra medlemsländer har liknande problem. Skatteundandraganden med anknytning till cirkulationsdirektivet är ett problem för hela EU, vilket inte minst visas av att man på gemenskapsnivå arbetar med att ta fram åtgärder för att lösa problemet. Med hänsyn härtill bör utgångspunkten vara att försöka få bukt med den negativa utvecklingen genom att förbättra och bygga ut kontrollbefogenheterna. Det kan i dag konstateras att transportkontrollagen har en del brister som säkerligen har försvårat kontrollarbetet. Mot den bakgrunden är det anmärkningsvärt att vissa remissinstanser bedömer ett förbättrat kontrollsystem som verkningslöst. Det kan på goda grunder påstås att EU-inträdet förde med sig en ny typ av skatteundandraganden som vi först nu har tillräckliga erfarenheter av för att åtgärda.

Mot bakgrund av det anförda anser regeringen i likhet med flera remissinstanser att det är hög tid att förstärka kontrollen av de harmoniserade punktskatterna. Detta bör ske genom att det införs en ny lag om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkohol, tobak och mineraloljor där vissa nya kontrollbefogenheter tas in. Det skall även fortsättningsvis vara möjligt att kontrollera vägtransporter av punktskattepliktiga varor. Regeringens förslag i denna del bygger på transportkontrollagen. En avgörande skillnad i förhållande till kommitténs förslag är dock att regeringen, i likhet med ett flertal remissinstanser, anser att ansvaret för kontrollverksamheten skall ligga på tullen. Skälen härför utvecklar vi närmare i nästföljande avsnitt. Vissa ändringar görs också i syfte att göra kontrollerna effektivare. I likhet med kommittén anser regeringen att det bör finnas möjlighet att omhänderta punktskattepliktiga varor m.m. Regeringen är dock inte beredd att föreslå att fordon skall kunna omhändertas. Vidare anser regeringen att förutsättningarna för omhändertagande behöver preciseras i förhållande till kommitténs förslag. Till skillnad från kommittén föreslår regeringen att det skall bli möjligt att besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor och att varorna skall kunna hållas kvar till dess att skatten betalas. Om skatten inte betalas får varorna förverkas efter beslut av domstol. I dessa avseenden avviker regeringen kraftigt från vad kommittén föreslår. Skälet härtill är att regeringen anser att kommitténs förslag om skattebeslag och skatteförverkande i vissa fall är för långtgående och att de förutsättningar som anges för att åtgärderna skall få vidtas i många fall är för vaga. Inriktningen har varit att skapa ett kontrollsystem som är både effektivt och

acceptabelt från rättssäkerhetssynpunkt. I det följande redogör vi närmare för förslaget.

Regeringen är medveten om att detta förslag inte är tillräckligt för att komma till rätta med skatteundandragandena utan att det behövs ytterligare åtgärder. Den arbetsgrupp inom Regeringskansliet som ser över varusmuggningslagen har därför fått i uppdrag att undersöka möjligheterna att införa strängare straffrättsliga sanktioner mot förfaranden som strider mot suspensionsordningen i cirkulationsdirektivet. Översynen skall vara klar den 31 augusti 1998. Viktigt är också att den nämnda högnivågruppens arbete leder till konkreta förbättringar av kontrollen. Regeringen arbetar därför aktivt för att så skall bli fallet.

8 Ansvaret för kontrollverksamheten m.m.

8.1 Tullmyndigheterna skall utföra kontroller enligt den nya lagen

Regeringens förslag: Kontrollbefogenheterna i den nya lagen om punkt-skattekontroll skall utövas av tullmyndigheterna.

Kommitténs förslag: Punkt-skattekontrollen skall stå under beskattningsmyndighetens (Skattemyndigheten i Dalarnas län) ledning. Andra skattemyndigheter och myndigheter får medverka i kontrollverksamheten genom att genomföra kontroller för beskattningsmyndighetens räkning. Polismyndighet och Kustbevakningen skall på begäran lämna biträde vid beskattningsmyndighetens kontroller.

Remissinstanserna: En klar majoritet av remissinstanserna anser att tullen bör ges en mer framträdande roll i verksamheten. Vissa av dessa anser att tullen bör få ansvaret för kontrollverksamheten.

Justitieombudsmannen, Kamrarrätten i Stockholm och Kamrarrätten i Sundsvall anser att det bör övervägas om tullen kan ges en mer framträdande roll i kontrollverksamheten. På så sätt skulle tullens kunskap och erfarenhet kunna tas till vara på ett än mer konstruktivt sätt vid punkt-skattekontroller. *Riksåklagaren* och *Rikspolisstyrelsen* anser att de föreslagna kontrolluppgifterna i stället bör läggas på tullen. *Länsrätten i Skåne län* och *Föreningen Svensk Handel* anser att en förstärkning av kontrollapparaten i stället bör ske genom att tullen och polisen ges ökade resurser. *Systembolaget AB* anser att det vore önskvärt att knyta punkt-skattekontrollen närmare tullen eller att skapa en gemensam myndighet för tull och skatt. Detta skulle ytterligare effektivisera kontrollen. *Kustbevakningen* ifrågasätter om kostnaderna för uppbyggandet av en ny organisation för att sköta punkt-skattekontrollen står i rimlig proportion till de vinster som kan uppnås. I stället bör ett nära samarbete utvecklas mellan skattemyndigheterna och tullen och polisen. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att det är angeläget att organisationsfrågorna övervägs med beaktande av att kontrollverksamheten på det aktuella området främst bör vara brottsförebyggande. Med en sådan utgångspunkt är det inte själv-

klart att beskattningsmyndigheten är bäst lämpad för uppgiften. *Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivarförening, Svensk Industriförening och Stockholms Handelskammare* anser att kommitténs betänkande inte ger tillräckligt underlag för att bedöma behovet av en ny stor organisation för punktskattekontroll inom skatteförvaltningen. *Generaltullstyrelsen* ser det som mycket positivt att förslagen innefattar en fortsatt medverkan av tullen i kontrollverksamheten. *Riksskatteverket* anser att punktskattekontrollen skall stå under verkets ledning men framhåller vikten av tullens medverkan i kontrollverksamheten. *Riksrevisionsverket* anser att det inte är möjligt att ta ställning till vilken organisatorisk lösning som bör väljas med mindre än att en systematisk genomgång görs av alternativa lösningar där för- och nackdelar med respektive lösning redovisas och analyseras.

Bakgrunden till regeringens förslag: Skattemyndigheten i Dalarnas län har befogenhet att utföra kontroller enligt transportkontrollagen. Polisen skall på begäran lämna biträde vid genomförandet av transportkontroller. Tullmyndighet skall medverka i beskattningsmyndighetens kontrollverksamhet genom att utöva kontroll i gränsnära områden.

I tullagen (1994:1550) regleras bl.a. Tullverkets kontrollbefogenhet vid den yttre gränsen, dvs. EU:s gräns mot tredje land. Enligt lagen har en tullmyndighet befogenhet att genomföra fysiska kontroller av varor och transportmedel. Tullverkets kontrollbefogenheter vid Sveriges gräns till andra EU-länder regleras i inregränslagen. Tullen har enligt denna lag i stort sett samma kontrollbefogenheter som vid den yttre gränsen, men användningen av dessa befogenheter är förbehållen kontroll av in- och utförelsestrukturer för vissa i lagen uppräknade varor som t.ex. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738). Kontrollerna får inte ske vare sig planmässigt eller slumpmässigt.

Utredningen om utvärdering av EU-medlemsskapets effekter för Tullverkets dimensionering och organisation avlämnade sitt slutbetänkande den 30 januari 1998 (SOU 1998:18). I betänkandet tar utredningen upp Skatteflyktskommitténs förslag att skatteförvaltningen skall ansvara för den nya punktskattekontrollverksamheten. Enligt utredningen finns det starka argument för att flytta kontrollverksamheten till Tullverket. Möjligheten att göra fysiska kontroller förutsätter enligt utredningen tillgång till personal som har vana att utföra fysiska kontroller, har allmänhetens förtroende att utföra fysiska kontroller, har nödvändiga befogenheter och rätt utbildning. Tullens kontrollpersonal uppfyller alla dessa kriterier. Om skatteförvaltningen skall bygga upp en liknande resurs torde det krävas åtskilliga år innan verksamheten kan få samma effektivitet som hos tullen. Utredningen anser att Skatteflyktskommittén underskattat problemen med att bygga upp en ny kontrollkår med allt vad det innebär i form av acceptans hos allmänhet och företag, anseende utåt, intern kultur etc. Sammanfattningsvis anser utredningen att statens kostnader skulle bli betydligt större utan att den samlade nyttan ökade om en ny kontrollkår byggs upp inom skatteförvaltningen.

Skälen för regeringens förslag: De kontroller som skall utföras enligt den nya lagen om punktskattekontroll är renodlade skattekontroller. Det kan därför förefalla naturligt att ge skatteförvaltningen i uppgift att ansvara för den nya kontrollverksamheten. Kontrollverksamheten enligt den

nya lagen om punktskattekontroll kommer dock att ha en stark inriktning på fysiska kontroller och då särskilt fysiska kontroller av transporter. Tyngdpunkten i skatteförvaltningens kontrollverksamhet har traditionellt legat på deklarationsgranskning och skatterevision. Genom transportkontrollagen fick dock Skattemyndigheten i Dalarnas län befogenhet att kontrollera transporter av punktskattepliktiga varor. Skatteförvaltningens organisation är emellertid inte uppbyggd med inriktning på fysisk kontrollverksamhet och erfarenheterna av sådan kontrollverksamhet får alltså anses begränsade.

Den kontrollverksamhet som tullen bedriver i de gränsnära områdena är i huvudsak inriktad på fysiska kontroller. Dessa kontroller uppvisar stora likheter med de kontroller som skall utföras enligt den nya lagen om punktskattekontroll, något som också flertalet av remissinstanserna påpekat. Vidare är tullens organisation uppbyggd med inriktning på fysiska kontroller. Tullen har alltså goda förutsättningar att organisera den nya punktskattekontrollen som en integrerad del av sin nuvarande kontrollverksamhet. När det gäller skatteförvaltningen finns det ingen naturlig koppling mellan den nya punktskattekontrollen och skatteförvaltningens traditionella kontrollverksamhet. Det är därför rimligt att anta att skatteförvaltningen skulle behöva bygga upp särskilda kontrollenheter om förvaltningen fick ansvaret för den nya punktskattekontrollen.

Den nya lagen om punktskattekontroll avser att i första hand förstärka kontrollen av transporter av punktskattepliktiga varor som omfattas av cirkulationsdirektivets krav på ledsagardokument och säkerhet. Dessa bestämmelser gäller dock inte för icke-gemenskapsvaror som omfattas av något av gemenskapens tullförfarande, t.ex. gemenskapstransitering. Transporter av icke-gemenskapsvaror under transitering står dock under tullkontroll. Sådana transporter har tullen befogenhet att kontrollera över hela landet. Kontrollsystemet blir självfallet effektivare om den myndighet som skall kontrollera transporter av gemenskapsvaror även har befogenhet att kontrollera transporter av icke-gemenskapsvaror.

Mot bakgrund av ovan redovisade förhållanden anser regeringen att den nya punktskattekontrollen kan bedrivas effektivare inom tullen än inom skatteförvaltningen både vad gäller kostnader och kontrollresultat. För att uppnå dessa effektivitetsvinster är det nödvändigt att integrera den nya punktskattekontrollen med tullens nuvarande kontrollverksamhet. På så vis uppnås även den fördelen att tullens kontrollresurser kan styras dit problemen med punktskatteundrandragandena för tillfället är som störst. Detta är viktigt eftersom ökade kontroller av transporter av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter från andra EU-länder kan leda till att smuglingsförsök från tredje land ökar i omfattning.

För att den nya kontrollverksamheten skall bli effektiv är det nödvändigt att skapa goda förutsättningar för utbyte av information mellan tullen och skatteförvaltningen. Det är viktigt att skatteförvaltningen kan få uppgift om vad som framkommit vid tullens kontroller. Utan sådan information kan inte skatteförvaltningen följa upp kontrollerna i den egna kontrollverksamheten. Det säger sig självt att resultatet av tullens kontroller blir begränsat om skatteförvaltningen inte ges möjlighet att följa upp kontrollerna. Tullen å andra sidan kommer att behöva uppgifter om beskattningsbeslut, upplagshavare m.m. från skatteförvaltningen. Tullen

måste nämligen kunna kontrollera om de uppgifter som enskilda lämnar vid en kontroll är riktiga. Regeringen förutsätter därför att kontrollen enligt den nya lagen sker i nära samarbete mellan tullen och skatteförvaltningen.

8.2 Behovet av spaningsbefogenheter

Regeringens bedömning: Tullens nuvarande spaningsbefogenheter utvidgas inte.

Kommitténs förslag: Beskattningsmyndigheten ges befogenhet att skugga personer, ställa frågor och hålla uppsikt över det som är eller kan antas vara yrkesmässig transport samt lokal eller annan plats där det kan antas att punktskattepliktiga varor yrkesmässigt tas emot, används, tillverkas, bearbetas eller förvaras.

Remissinstanserna: De remissinstanser som berör förslaget är negativa.

Justitieombudsmannen ställer sig helt avvisande till att beskattningsmyndigheten ges befogenhet att bedriva spaning. *Länsrätten i Skånes län* ifrågasätter det lämpliga att ge beskattningsmyndigheten närmast polisiära uppgifter och befogenheter. *Riksåklagaren*, *Rikspolisstyrelsen* och *Kustbevakningen* är negativa till förslaget. *Riksrevisionsverket* anser att föreslagna spaningsbefogenheter ligger närmare tullens kompetensområde. *Sveriges Industriförbund*, *Föreningen Sveriges Fria Bryggerier*, *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Svensk Industriförening*, *Stockholms Handelskammare* och *Svenska Åkeriförbundet* avstyrker förslaget.

Bakgrunden till regeringens bedömning: Av 2 § polislagen (1984:387) framgår att polisens uppgifter bl.a. är att förebygga brott och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten samt att bedriva spaning och utredning i fråga om brott som hör under allmänt åtal. Spaning kan förekomma i alla skeden av det polisiära arbetet. Vanligast är spaning under förundersökningsskedet. Men spaning kan också förekomma innan förundersökning inleds. Syftet med sådan spaning är att fastställa huruvida det finns grund för att inleda en förundersökning.

Enligt 23 kap. 1 § rättegångsbalken (RB) skall en förundersökning inledas då det finns anledning att anta att brott förövats. Det skall alltså finnas en misstanke om brott. Misstanken kan emellertid vara vag och oprecis, gärningsmannen okänd och bevisningen svag.

Reglerna om tullens brottsutredande befogenheter finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (varusmuggningslagen), som är både en strafflag och en processlag. Tullmyndigheterna har en generell rätt att inleda förundersökning beträffande brott enligt varusmuggningslagen. Även beträffande brott mot andra författningar på tullagstiftningens område inleder tullmyndigheterna förundersökning. Det finns inte någon bestämmelse som uttryckligen ger tullmyndighet rätt att bedriva spaning. En sådan befogenhet anses dock följa av rätten att inleda förundersökning.

Lagen (1997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar trädde i kraft den 1 januari 1998. Enligt lagen får skattemyndigheterna bedriva spanings- och underrättelseverksamhet i fråga om brott på skatteområdet. Verksamheten skall bedrivas av särskilda skattebrottsenheter. Någon rätt att inleda förundersökning har dock inte enheterna utan beslut härom skall fattas av åklagare. Däremot får de särskilda skattebrottsenheterna utföra förenklade brottsutredningar (se 23 kap. 22 § RB).

Skälen för regeringens bedömning: Av kommitténs lagförslag framgår inte i vilket syfte spaningen skall bedrivas. I motiveringen till förslaget sägs dock att syftet är att underlätta och effektivisera kontrollverksamheten genom att med hjälp av spaningsåtgärder ta fram riskprofiler och riskanalyser. Därigenom skulle man enligt kommittén kunna rikta en stor del av kontrollerna mot vissa kontrollvärda objekt.

Spaning utgör i princip en utredningsmetod. Det förekommer såväl yttre som inre spaning. Yttre spaning kan bestå i att hämta upplysningar genom att observera personer och kartlägga kontakter. Inre spaning avser att ta fram informationsunderlag om exempelvis en person eller ett företag genom att hämta uppgifter från register eller arkiverat material eller på annat sätt bearbeta information.

Även om termen inre spaning kanske inte används inom skatteförvaltningen finns det en hel del inslag i skattekontrollen som kan betraktas som inre spaning. Bearbetning av uppgifter i det centrala skatteregistret hör dit.

Yttre spaning används normalt som en utredningsmetod i brottsutredningar. Så bör enligt regeringens mening vara fallet även i fortsättningen. Det bör nämnas att i princip vem som helst kan bedriva spaning förutsatt att spaningen inte innefattar brott, t.ex. ofredande. En annan sak är att det måhända inte är lämpligt att en myndighet ägnar sig åt sådan spaning utan lagstöd eller förundersökningsrätt. Om spaning skall bedrivas för att effektivisera skattekontrollen bör detta självklart framgå av lag. Det kan dock diskuteras om det även med lagstöd är lämpligt att skugga personer m.m. för att effektivisera punktskattekontrollen. En sådan diskussion bör bl.a. föras med utgångspunkt från hur allmänheten skulle uppfatta detta. Förmodligen skulle en lagreglerad spaningsbefogenhet som inbegriper skuggning av personer påverka förtroendet för kontrollverksamheten negativt. Dessutom måste integritetsaspekter beaktas, liksom bl.a. hur över-skottsinformation skall hanteras. Vidare kan de av kommittén föreslagna spaningsåtgärderna diskuteras ur effektivitetssynpunkt. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden är regeringen inte beredd att gå vidare med kommitténs förslag i denna del.

I det här sammanhanget finns det även anledning att något beröra förhållandet mellan tullens kontrollverksamhet enligt den nya lagen om punktskattekontroll och dess brottsutredande verksamhet. Som tidigare nämnts har tullen rätt att bedriva spaning och inleda förundersökning i fråga om varusmugglingsbrott. Genom den nya lagen om punktskattekontroll ges tullen befogenhet att kontrollera transporter av punktskattepliktiga varor som omfattas av cirkulationsdirektivets bestämmelser. En viktig fråga är hur tullen skall förfara om det vid kontroll enligt den nya lagen uppkommer misstanke om varusmuggling eller annat brott. Inled-

ningsvis berörs i det följande varusmuggningslagens bestämmelser och de skillnader som finns vad gäller lagens tillämplighet på alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Varusmuggling kan ske enligt två alternativa förfaranden. Det ena förfarandet avser in- eller utförsel av varor utan att ge det till kända för vederbörlig myndighet. Det andra alternativet innebär att någon lämnar oriktiga uppgifter i tulldeklaration eller på annat sätt vilseleder i samband med tullbehandling av gods. Brottförutsättningarna i övrigt är att tull, annan skatt eller avgift undandras staten eller att in- eller utförseln sker i strid med förbud. På den subjektiva sidan krävs som huvudregel uppsåt men även grov oaktsamhet kan i vissa fall leda till straffansvar för varusmuggling.

För att få föra in spritdrycker, vin och starköl till Sverige i kommersiellt syfte krävs partihandels- eller tillverkningstillstånd enligt 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738). Av inregränslagen följer att den som saknar tillstånd skall anmäla införseln till tullen. Den som inte gör det kan göra sig skyldig till varusmuggningsbrott. Alkohollagens tillståndskrav medför att varusmuggningslagen är tillämplig både på alkoholdrycker som är i fri omsättning (gemenskapsvaror) och på alkoholdrycker som kommer från tredje land.

För tobaksvaror och mineraloljeprodukter finns inga krav på tillstånd för att varorna skall få föras in till Sverige. Den som för in gemenskapsvaror av nämnt slag till Sverige från ett annat EU-land kan därför inte dömas för varusmuggningsbrott. I dessa fall föreligger nämligen endast en deklarationsskyldighet gentemot beskattningsmyndigheten. När det gäller tredjelandsvaror kan det dock bli tal om varusmuggling. Importeras skattepliktiga varor från tredje land av någon som inte är upplagshavare eller registrerad varumottagare skall skatten betalas till tullmyndigheten. Den som importerar punktskattepliktiga varor från tredje land utan att vara upplagshavare eller registrerad varumottagare och utan att anmäla det till tullmyndigheten kan alltså dömas för varusmuggningsbrott.

Varusmuggningslagen är alltså generellt tillämplig vad gäller alkoholdrycker. När det gäller tobaksvaror och mineraloljeprodukter är dock tillämpningsområdet begränsat till vissa fall av import från tredje land. I övriga fall får i stället skattebrottslagen (1971:69) tillämpas. Gränsdragningen mellan varusmuggningslagen och skattebrottslagen har lösts genom att det i skattebrottslagen har föreskrivits att lagen inte skall tillämpas i fråga om gärningar som är belagda med straff enligt varusmuggningslagen.

Det kan förutsättas att kontroller enligt den nya lagen i många fall kommer att leda till att det uppkommer misstanke om varusmuggling, inte minst mot bakgrund av att varusmuggningslagen är tillämplig i vissa fall när alkoholvaror förs in från andra EU-länder. En förundersökning skall inledas då det finns anledning att anta att brott begåtts. Uppnås denna misstankegrad under en kontroll enligt den nya lagen skall tullen inleda en förundersökning. Ledningen av förundersökningen skall övertas av åklagare så snart någon skäligen kan misstänkas för brott, om inte saken är av enkel beskaffenhet, eller om det är påkallat av särskilda skäl. Det finns inget som hindrar att en skatteutredning bedrivs parallellt med en

brotsutredning. Det bör dock påpekas att i en brotsutredning har den enskilde rätt att förhålla sig passiv och kan därför inte tvingas att producera bevis mot sig själv. Detta innebär att en enskild inte kan åläggas att medverka i en skatteutredning avseende en fråga som har samband med den gärning som brottsmisstanken avser.

När det gäller skattebrott har tullen inte rätt att inleda förundersökning. Däremot följer av 17 § skattebrottslagen att tullen skall göra anmälan till åklagare så snart det finns anledning att anta att brott enligt den lagen har begåtts.

9 Transportkontroll

9.1 Skyldighet att medföra ledsagardokument och att ställa säkerhet för skattens betalning

Regeringens förslag: Transporter av punktskattepliktiga varor på vilka lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inte är tillämpliga skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens vad gäller den lagtekniska lösningen.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Bakgrunden till regeringens förslag: Enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi skall vid transport av obeskattade varor mellan Sverige och ett annat EU-land transporten åtföljas av ledsagardokument. I lagarna uppställs också krav på ledsagardokument i samband med export från Sverige till tredje land av obeskattade varor. Dessutom skall ett s.k. förenklat ledsagardokument åtfölja transporter av beskattade varor från Sverige till ett annat EU-land. Enligt aktuella lagar skall en upplagshavare i Sverige som säljer obeskattade varor till annan svensk upplagshavare eller till näringsidkare ställa säkerhet för betalning av den skatt som kan påföras honom i Sverige eller annat EU-land.

Skälen för regeringens förslag: Enligt svensk lagstiftning krävs det alltså ledsagardokument endast i de fall transporten avgår från Sverige. Det innebär att det enligt svensk lagstiftning inte föreligger något krav på att transporter av punktskattepliktiga varor till Sverige skall åtföljas av ledsagardokument. Något sådant krav finns inte heller för transporter som passerar Sverige på väg till ett annat land. När det gäller kraven på säkerhet för betalning av skatt i samband med transport av punktskattepliktiga varor är situationen i stort sett likartad.

Enligt cirkulationsdirektivet skall alla yrkesmässiga förflyttningar av punktskattepliktiga varor mellan medlemsstater åtföljas av ett ledsagardokument. Dessutom skall transporter av sådana varor inom EU omfattas av en säkerhet för skattens betalning. I vissa fall krävs dessutom att transporten är anmäld i förväg till beskattningsmyndigheten i destinationslandet. Cirkulationsdirektivet gäller alltså för alla yrkesmässiga transporter av punktskattepliktiga varor inom EU.

Kontrollen av transporter av punktskattepliktiga varor skulle underlättas betydligt om det i svensk lag ställdes upp krav på ledsagardokument och säkerhet i samma omfattning som i cirkulationsdirektivet. Det skulle öka möjligheterna att besluta om kontrollåtgärder och sanktioner i de fall det konstateras att transporter av punktskattepliktiga varor inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Regeringen föreslår därför att det införs en regel om att transporter av punktskattepliktiga varor på svenskt territorium skall genomföras i överensstämmelse med cirkulationsdirektivets bestämmelser. De transporter som i dag omfattas av lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi bör även i fortsättningen

göra det, inte minst mot bakgrund av att nämnda lagar är mer precisa än cirkulationsdirektivets bestämmelser. Cirkulationsdirektivets bestämmelser om ledsagardokument och säkerhet skall alltså tillämpas direkt enbart på transporter som i dag inte omfattas av de svenska lagarna.

9.2 Kontroll av transporter av punktskattepliktiga varor

Regeringens förslag: För kontroll av att transporter av punktskattepliktiga varor sker i enlighet med cirkulationsdirektivet skall tullmyndigheten få kontrollera det som är eller kan antas vara yrkesmässig vägtransport under pågående transport och då varor på-, av- eller om-lastas i direkt anslutning till transport (transportkontroll). Transportkontroll får även genomföras på områden som inte är tillgängliga för allmänheten. Tullmyndigheten ges befogenhet att genomföra transportkontroller över hela landet.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens i det avseendet att kommittén föreslagit att transportkontroll skall få genomföras även beträffande fartygs-, flyg- eller tågtransporter. En annan skillnad är att kommittén föreslår att det inte skall uppställas något krav på att transporten är eller kan antas vara yrkesmässig. Vidare har kommittén föreslagit att transportkontroll på enskild plats endast skall få ske om det inte är möjligt att genomföra behövlig punktskattekontroll med stöd av revisionsbestämmelserna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet och att kontroll på sådan plats skall beslutas av länsrätt.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som berör förslaget är kritiska. Några av dessa avstyrker förslaget.

Justitieombudsmannen anser att transportkontroll på enskild plats skall beslutas av domstol och att beskattningsmyndigheten endast skall få besluta om sådan kontroll när samtliga berörda lämnat sitt samtycke till åtgärden eller det föreligger sabotagerisk. *Kammarrätten i Stockholm* anser att en klar åtskillnad måste göras mellan skatte- och brottsutredningar i den föreslagna kontrollverksamheten. *Kammarrätten i Sundsvall* anser att transportkontroller på enskild plats skall underställas domstolsprövning och att kravet på domstolsprövning även skall gälla i fall då de som berörs är passiva. *Rikspolisstyrelsen* anser att det är uppseendeväckande att det inte uppställs några förutsättningar för att få genomföra transportkontroller. *Riksåklagaren*, *Datainspektionen* och *Kustbevakningen* avstyrker förslaget. *Sveriges Transportindustriförbund* anser att transporter endast bör kunna stoppas när det finns skäl att misstänka att brott begåtts. *Svenska Åkeriförbundet* anser att kontroll av fordon på väg skall utföras av polismyndigheten. *Alkoholinspektionen*, *Generaltullstyrelsen*, *Riksskatteverket*, *Svenska Bryggareföreningen*, *Swedish Match AB* och *Systembolaget AB* tillstyrker i huvudsak förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som angetts i avsnitt 7 skall huvudsyftet med den nu föreslagna lagen vara att kontrollera om transporter av

punktskattepliktiga varor sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser.

Enligt nuvarande transportkontrolllag får kontroll ske av transport som är eller kan antas vara yrkesmässig. Denna begränsning innebär att privata transporter faller utanför lagens tillämpningsområde. Enligt regeringens mening saknas det skäl att överge denna ordning, inte minst mot bakgrund av att regeringen till skillnad från kommittén inte är beredd att föreslå att transportkontroller skall få genomföras beträffande den privata införseln (se avsnitt 16.1).

Några särskilda förutsättningar i övrigt, såsom att reglerna inte följts eller att misstanke om brott föreligger, bör inte ställas upp. Att uppställa krav på att det skall föreligga misstanke om brott för att en transportkontroll skall få genomföras är inte rimligt. Föreligger brottsmisstanke skall förundersökning inledas. I sådana fall kan, om förutsättningarna härför är uppfyllda, ett fordon genomsökas med stöd av bestämmelserna om husrannsakan i rättegångsbalken. Syftet med en transportkontroll är emellertid inte att utreda brott utan av fiskal karaktär, nämligen att kontrollera om yrkesmässiga transporter av punktskattepliktiga varor sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser.

Enligt transportkontrollagen är det endast möjligt att kontrollera vägtransporter. Kommittén har föreslagit att det även bör vara möjligt att kontrollera fartygs-, flyg- och tågtransporter. Regeringen är dock tveksam till om en sådan utvidgning av nuvarande kontrollmöjligheter skulle leda till några positiva effekter. En invändning är att det i praktiken aldrig kan bli tal om att stoppa fartygs-, flyg-, eller tågtransporter för att genomföra en kontroll. Fartygs-, flyg- och tågtransporter går alltså inte att kontrollera på samma sätt som vägtransporter även om kontroller i och för sig skulle kunna göras ombord på i vart fall tåg och fartyg. Vidare torde det vara mycket ovanligt att punktskattepliktiga varor transporteras ända fram till den slutlige mottagaren med fartyg, flyg eller tåg. I nästan samtliga fall torde någon del av transporten ske med fordon på väg. Kontroller kan då ske under dessa delar av transporten. Dessutom presumeras varor på irreguljära flyg- och fartygstransporter vara icke-gemenskapsvaror, vilket innebär att kontrollbefogenheterna i tullagen kan tillämpas fram till dess att presumptionen bryts. Mot bakgrund av det nu anförda är regeringen inte beredd att föreslå att det skall bli möjligt att genomföra transportkontroller av fartygs- och flygtransporter. När det gäller tågtransporter kan det dock finnas skäl att utvidga kontrollmöjligheterna eftersom tullagen inte i något fall kan tillämpas på tågtransporter från andra EU-länder. Kontrollbefogenheterna kan dock inte utformas på samma sätt som för vägtransporter. Frågan kräver därför ytterligare överväganden både vad gäller behovet av kontroller och hur kontrollbefogenheterna skall utformas. Med hänsyn härtill är regeringen för närvarande inte beredd att föreslå att det skall bli möjligt att genomföra transportkontroller av tåg.

Självfallet skall den nya lagen gälla för pågående transporter. För att kontrollen skall bli effektiv bör kontroller emellertid även få ske då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport. Kontroller beträffande varor under transport kommer i flertalet fall att kunna genomföras på områden som är tillgängliga för allmänheten, exempelvis på kon-

trollplatser utmed allmänna vägar. Det förekommer givetvis också att på-, av- eller omlastning görs på områden som är tillgängliga för allmänheten. Det är dock vanligare att sådana och liknande åtgärder i samband med transport görs på områden som inte är tillgängliga för allmänheten, som t.ex. på en transportörs inhägnade gård. Transportkontroller bör kunna genomföras även på sådana områden. Vid transportkontroll på område som inte är tillgängligt för allmänheten är risken för att åtgärden innebär intrång eller men i övrigt för den enskilde större. Det bör dock hållas i minnet att transportkontroll endast föreslås få ske på offentlig plats eller på område som inte är tillgängligt för allmänheten och alltså inte i lokaler. Vidare får kontroll endast ske i samband med lastning m.m. i direkt anslutning till en transport. En annan begränsning ligger i att det endast är transportmedlet och lasten samt medföljande handlingar som får kontrolleras. Mot denna bakgrund är regeringen inte beredd att uppställa några särskilda förutsättningar för att transportkontroll skall få ske på områden som inte är tillgängliga för allmänheten eller att föreslå att transportkontroll på sådant område skall beslutas av domstol.

Enligt transportkontrollagen skall tullmyndighet medverka i beskattningsmyndighetens kontrollverksamhet genom att utöva kontroll i gränsnära områden. Nu föreslås tullen få befogenhet att genomföra kontroller över hela landet. Det finns därför anledning att något beröra denna nya kontrollverksamhet i förhållande till tullens nuvarande kontrollverksamhet.

Den nya lagen om punktskattekontroll skall gälla för varor som omfattas av cirkulationsdirektivet. Som nämnts i avsnitt 8.1 gäller emellertid inte cirkulationsdirektivets bestämmelser om ledsagardokument och säkerhet för icke-gemenskapsvaror som omfattas av något av gemenskapens tullförfarande, t.ex. gemenskapstransitering. Vid transitering av icke-gemenskapsvaror enligt gemenskapens transiteringssystem skall dock transporten åtföljas av s.k. T1-dokument. Dessutom skall det finnas en huvudansvarig som garanterar betalningen av tullar, skatter och andra avgifter. Någon befogenhet att kontrollera transporter som sker enligt gemenskapens transiteringssystem ges inte i den nya lagen om punktskattekontroll. Detta är inte heller nödvändigt. Av 55 och 56 §§ tullagen följer nämligen att om det ombord på ett transportmedel finns icke-gemenskapsvaror står transportmedlet under tullkontroll. Enligt 60 § tullförordningen (1994:1558) är förare av ett fordon skyldig att stanna på en tulltjänstemans anmaning. Finns det anledning att anta att fordonet transporterar varor som står under tullkontroll får sådan anmaning ges över hela landet. Som redogjorts för tidigare har alltså tullen redan i dag befogenhet att kontrollera transporter av icke-gemenskapsvaror under transitering över hela landet. Den nya lagen om punktskattekontroll innebär ingen ändring härvidlag.

9.3 Tullens befogenheter vid transportkontroll

Regeringens förslag: Vid genomförande av transportkontroll får tullmyndigheten undersöka transportmedel, lådor, behållare eller andra utrymmen i transportmedel, containrar eller tankar där punktskattepliktig

varor kan förvaras under transport. Tullen får vidare eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet eller andra handlingar som kan vara av betydelse för beskattningen samt undersöka och ta prov på varor. Vid granskningen får tullmyndigheten använda sådana tekniska hjälpmedel som finns i transportmedlet.

Kommitténs förslag: Stämmer i stort sett överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande transportkontrolllag får beskattningsmyndigheten undersöka transportmedel samt behållare, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras under transport. Myndigheten får vidare granska ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet och ta prov på varorna. Regeringen anser att det är nödvändigt att ge tullen kontrollbefogenheter i nivå med befogenheterna i transportkontrollagen för att det över huvud skall vara meningsfullt att genomföra kontroller. Tullen bör nämligen kunna kontrollera att den last som anges på ledsagardokumentet är densamma som den som transporteras. Ännu viktigare är det att tullen i fall där transporten inte åtföljs av ledsagardokument kan kontrollera att det inte är fråga om transport av punktskattepliktiga varor. Transportkontrollagen har tillämpats i snart två år och har, så vitt regeringen känner till, inte kritiserats för att ge myndigheterna för omfattande befogenheter. Regeringen anser därför att kontrollbefogenheterna i transportkontrollagen bör föras över i stort sett oförändrade till den nya lagen om punktskattekontroll. Eftersom tullen skall sköta kontrollerna har kontrollbefogenheterna utformats med viss ledning av kontrollbefogenheterna i inregränslagen.

9.4 Enskildas skyldigheter vid transportkontroll

Regeringens förslag: Förare skall vara skyldiga att stanna på anmaning av en tjänsteman vid tullmyndigheten och styrka sin identitet. Förare skall vidare vara skyldiga att se till att ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet medföljer transporten i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. Vid transportkontroll skall förare tillhandahålla tullmyndigheten nämnda dokument. Förare eller ägare till vara som skall kontrolleras skall ge tullmyndigheten möjlighet att undersöka varorna och transportmedlet och utan kostnad tillhandahålla varuprov samt svara för den transport som behövs för kontrollen. Förare eller ägare till varor skall ansvara för uppackning och återinpackning av vara som skall kontrolleras. Den som åsidosätter dessa skyldigheter skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens vad gäller skyldighet för andra än förare att styrka sin identitet.

Remissinstanserna: Hälften av de remissinstanser som berör förslaget tillstyrker detsamma. Övriga avstyrker förslaget helt eller kritiserar delar av förslaget.

Justitieombudsmannen avstyrker förslaget att uppställa krav på legitimation i samband med transportkontroll. *Riksåklagaren* avstyrker förslaget och anför bl.a. att det inte är rimligt att samtliga som medföljer en transport skall vara skyldiga att under straffansvar legitimera sig. *Rikspolisstyrelsen* ifrågasätter starkt om det bör införas en generell legitimationsskyldighet i samband med transportkontroll. *Datainspektionen* och *Kustbevakningen* avstyrker förslaget. *Svenska Åkeriförbundet* avstyrker att föraren skall stå för kostnaderna för kontrollen. *Alkoholinspektionen*, *Generaltullstyrelsen*, *Riksskatteverket*, *Svenska Bryggareföreningen*, *Swedish Match AB* och *Systembolaget AB* tillstyrker i huvudsak förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Förare är enligt nuvarande transportkontrolllag skyldig att legitimera sig. Någon sådan skyldighet föreligger dock inte för skattskyldig eller annan som medföljer transporten. Att kräva att föraren styrker sin identitet torde inte innebära några problem eftersom förare är skyldiga att medföra körkort. Det finns dock ingen generell skyldighet för enskilda att bära med sig legitimationshandling. Mot den bakgrunden är regeringen inte beredd att föreslå att även annan än förare skall vara skyldig att styrka sin identitet. Till skillnad från nuvarande ordning uppställs inget krav på att förare skall visa upp en godkänd legitimationshandling utan det föreslås bli tillräckligt att de på ett godtagbart sätt styrker sin identitet.

Cirkulationsdirektivets bestämmelser om ledsagardokument har tillkommit för att det skall gå att kontrollera transporter av punktskattepliktiga varor. Bestämmelserna är alltså av grundläggande betydelse för att det system som tillskapats genom cirkulationsdirektivet skall fungera. Det är därför viktigt att genom olika åtgärder försöka upprätthålla respekten för kraven på ledsagardokument. Upplagshavare har självfallet det yttersta ansvaret för att transporter under skatteuppskov åtföljs av ledsagardokument. Även förare har dock en nyckelroll i det här sammanhanget. Det kan antas att långt ifrån alla förare regelmässigt kontrollerar om föreskrivna dokument finns för en transport. I syfte att understryka att även förare bör medverka till att ledsagardokument medföljer transporter av punktskattepliktiga varor föreslår regeringen att förare skall vara skyldiga att se till att ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet medföljer transporten i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet.

För att det över huvud skall vara möjligt att genomföra kontroller är det nödvändigt att förare är skyldiga att stanna på anmaning av tulltjänsteman. En sådan skyldighet finns redan i dag enligt transportkontrollagen. Även i inregränslagen och tullagen stadgas det att förare är skyldig att stanna på tulltjänstemans anmaning. Regeringen anser därför att det i den nya punktskattekontrollagen bör tas in en bestämmelse om att förare är skyldig att stanna på en tulltjänstemans anmaning.

För att kontrollen skall kunna genomföras så effektivt som möjligt är det nödvändigt att förare eller ägare till vara som skall kontrolleras medverkar vid kontrollen. Bestämmelser om enskildas skyldighet att medverka vid tullens kontrollverksamhet finns i inregränslagen och tullagen. De skyldigheter att medverka som bör åläggas enskilda i den nya lagen om punktskattekontroll kan därför med fördel utformas med bestämmelserna i inregränslagen och tullagen som förebild. Det är t.ex. inte alltid lämpligt

att utföra kontrollen där fordonet stoppats. Förare bör i sådana fall vara skyldig att svara för behövlig transport. Föraren eller ägaren till varan bör även vara skyldig att packa upp och återinpacka vara och rent generellt ge tullen möjlighet att undersöka lasten. Dessutom bör det införas en skyldighet att utan kostnad tillhandahålla varuprov. Enligt tullagen och inregränslagen kan enskilda som inte fullgör sina skyldigheter att medverka vid kontroll bli ersättningsskyldiga gentemot staten. Regeringen anser att detta är en rimlig princip och att en bestämmelse om ersättningsskyldighet därför bör tas in i den nya punktskattekontrollagen. I likhet med vad som gäller enligt inregränslagen och tullagen bör ersättningsskyldigheten kunna efterges. Som förutsättning härför bör gälla att det framstår som oskäligt att ta ut ersättning.

9.5 Tidsmässiga begränsningar av befogenheten att genomföra transportkontroller.

Regeringens förslag: En transportkontroll skall vara avslutad inom sex timmar från det att kontrollen påbörjades.

Kommitténs förslag: Stämmer i princip överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är inte rimligt att tullen skall kunna hålla kvar en transport för kontroll hur länge som helst. Hur länge en transportkontroll skall få pågå bör därför regleras i lag. Syftet med transportkontroll är att kontrollera om transporter av punktskattepliktiga varor sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Självfallet får en tidsmässig begränsning inte sättas så snävt att tullen inte hinner kontrollera om cirkulationsdirektivets bestämmelser iakttagits. Detta skall vägas mot transportörernas intresse av att transporter inte hindras i onödan. Vid en sammanvägning av det som nu sagts anser regeringen att en lämplig avvägning är att föreskriva att en transportkontroll inte får pågå längre tid än sex timmar. Har det under nämnda tid inte uppkommit misstanke om att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser bör alltså transporten i fråga få fortsätta. Uppkommer sådan misstanke skall det enligt den nya lagen om punktskattekontroll vara möjligt att omhänderta vara m.m. för att fortsätta kontrollen.

9.6 Verkställighet av beslut om transportkontroll

Regeringens förslag: Vid genomförande av transportkontroll skall tullmyndigheten få öppna transportmedel, containrar och andra utrymmen som är låsta eller har tillslutits på annat sätt, bereda sig tillträde till områden som inte är tillgängliga för allmänheten och försegla transportmedel, containrar och andra utrymmen samt spärra av områden som inte är tillgängliga för allmänheten. Polisen skall lämna den handräddning som behövs för kontrollen.

Kommitténs förslag: Stämmer i princip överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 9.4 föreslås att förare eller ägare till vara som skall kontrolleras skall ge tullmyndighet tillfälle att undersöka vara och transportmedel. Det innebär att förare eller ägare är skyldig att bereda den tulltjänsteman som utför kontrollen tillträde till de utrymmen som denne har rätt att undersöka. Förare eller ägare skall alltså på tulltjänsteman begäran låsa upp låsta utrymmen under förutsättning att han förfogar över det som skall undersökas. En tulltjänsteman kan dock inte alltid räkna med att bli insläppt i de utrymmen som får undersökas. Det kan bl.a. tänkas att det inte finns någon behörig person på platsen som kan öppna låsta utrymmen. Ett annat tänkbart fall är att den enskilde vägrar att låsa upp. Det säger sig självt att kontrollerna blir mindre effektiva om tullmyndigheterna skall vara tvungna att förlita sig på att det finns någon behörig på platsen eller att den enskilde är beredd att medverka. Vidare kan det ifrågasättas om det är rimligt att en enskild skall kunna hindra en kontroll genom att vägra öppna låsta utrymmen. Med hänsyn till det nu sagda anser regeringen att tullmyndigheterna skall ges befogenhet att bereda sig tillträde till låsta utrymmen och områden som inte är tillgängliga för allmänheten. Polisen skall lämna den handräckning som behövs för kontrollen.

10 Lokalkontroll

Regeringens bedömning: Bestämmelser om lokalkontroll bör inte införas.

Kommitténs förslag: Lokalkontroll får genomföras för att eftersöka punktskattepliktig vara om det finns skälig anledning att anta att punktskatt beträffande varan inte är betald i Sverige eller i laga ordning ställd säkerhet beträffande varan saknas eller inte kan infrias. Lokalkontroll får göras i lokal samt på därtill hörande enskild plats, där det finns anledning att anta att punktskattepliktig vara yrkesmässigt tas emot, avsänds, tillverkas, bearbetas eller förvaras. Lokalkontroll får göras endast om det inte är möjligt att genomföra behövlig punktskattekontroll med stöd av revisionsbestämmelserna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP) eller lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet (tvångsåtgärdslagen). Beskattningsmyndigheten får vid lokalkontroll undersöka utrymmen där punktskattepliktig vara kan finnas. Myndigheten får vidare undersöka och ta prov på vara. Myndigheten får vidare eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och annan handling som kan vara av betydelse för beskattningen. Beslut om lokalkontroll skall fattas av domstol. Vid fara i dröjsmål får dock beskattningsmyndigheten besluta om lokalkontroll. Sådant beslut skall underställas länsrätten.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna är negativa till förslaget. Några remissinstanser tillstyrker förslaget.

Justitieombudsmannen, Hovrätten för Västra Sverige, Riksåklagaren, Datainspektionen, Kustbevakningen, Sveriges Industriförbund, Svenska Arbetsgivareförening, Svensk Industriförening, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier och Stockholms Handelskammare avstyrker förslaget. *Rikspolisstyrelsen* anser att det är uppseendeväckande att det i den föreslagna lagstiftningen inte ställs upp eller endast anges vaga förutsättningar för att få göra kontrollinsatser. *Kammarrätten i Stockholm* understryker att en klar åtskillnad måste göras mellan skatte- och brottsutredningar i den föreslagna kontrollverksamheten. *Kammarrätten i Sundsvall, Alkoholinspektionen, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Svenska Bryggareföreningen, Swedish Match AB och Systembolaget AB* godtar eller tillstyrker i huvudsak förslagen. *Svenska Petroleum Institutet* är tveksamt till förslaget.

Bakgrunden till regeringens bedömning: Enligt LPP får beskattningsmyndigheten besluta om skatterevision för att kontrollera att deklara- tions- och uppgiftsskyldighet fullgjorts riktigt och fullständigt eller att förutsättningar finns att fullgöra uppgiftsskyldighet som kan antas uppkomma. Skatterevision får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen och hos annan juridisk person än dödsbo. En skatterevision skall bedrivas i samverkan med den reviderade och på ett sådant sätt att den inte onödigt hindrar verksamheten. För de fall den reviderade inte samverkar finns bestämmelser om vite och om andra tvångsåtgärder i tvångsåtgärdslagen. Revisionen får verkställas hos den reviderade om han medger det. Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas. Revisorn får ta prov på varor som används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser. Revisorn får också prova särskild räknarapparat och mätapparat. Den reviderade skall tillhandahålla revisorn de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för revisionen. Den reviderade skall också lämna tillträde till utrymmen som huvudsakligen används i verksamheten för granskning av varulager m.m.

Enligt tvångsåtgärdslagen får revision genomföras i den reviderades verksamhetslokaler även om den reviderade inte lämnat sitt medgivande till det, om revisionen inte utan svårighet kan genomföras på någon annan plats. Detsamma gäller om den reviderade inte medverkar på föreskrivet sätt, eller om det finns en påtaglig risk att han kommer att undanhålla eller förvanska det som får granskas, inventeras eller besiktigas. Föreligger sabotagerisk får åtgärden genomföras utan att den reviderade underrättas om att revision skall ske, s.k. överraskningsrevision. Enligt huvudregeln fattas beslut om åtgärd enligt tvångsåtgärdslagen av länsrätten efter ansökan av en av myndigheten särskilt förordnad tjänsteman (granskningsledare).

I förarbetena till transportkontrollagen uttalades att den kontrollbefogenhet beskattningsmyndigheten får genom lagen utgöra ett komplement till de övriga kontrollbefogenheterna (revision m.m.), som täcker in kontroller av exempelvis skatteupplag och fasta driftställen. Eftersom

transportkontrollagen endast gäller varor under transport skall revisionsbestämmelserna i LPP tillämpas när varorna nått sin bestämningsort (se prop. 1995/96:197 s. 12 och 13).

Skälen för regeringens bedömning: Den befogenhet att kontrollera lokaler som kommittén föreslår att beskattningsmyndigheten skall få skiljer sig inte nämnvärt från de befogenheter som myndigheten har idag med stöd av LPP och tvångsåtgärdsagen. Det är alltså fullt möjligt för beskattningsmyndigheten att redan i dag granska varor i lager, låt vara att vissa förutsättningar måste vara uppfyllda. Kommittén anser inte heller att dagens kontrollbefogenheter är otillräckliga. Problemet är enligt kommittén att revisionsinstitutet inte kan användas i flera situationer där det hade varit önskvärt att kunna göra en revision. Förutsättningarna för revision begränsar alltså kontrollmöjligheterna. De förutsättningar som kommittén anser har denna begränsade effekt är att det antingen skall finnas en reviderad som underrättas i förväg om revisionen och som samtycker eller motsätter sig revisionen eller att det skall finnas en i det enskilda fallet belagd sabotagerisk. Enligt kommittén är det nämligen vanligt att beskattningsmyndigheten endast har vetskap eller misstankar om att det finns obeskattade punktskattepliktiga varor i en viss lokal men att man inte vet vem som är skattskyldig för varorna eller vem som äger varorna och inte heller vem som äger eller har nyttjanderätt till den lokal som varorna finns i. I dessa situationer torde det enligt kommittén inte vara möjligt att tillämpa revisionsreglerna och dessa bör därför kompletteras med bestämmelser om lokalkontroll.

Enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi är det endast av beskattningsmyndigheten godkända upplagshavare som kan tillverka eller ta emot punktskattepliktiga varor och lagra varorna utan att skattskyldighet inträder. Lagringen skall ske i ett av beskattningsmyndigheten godkänt skatteupplag. En upplagshavare är aldrig okänd för beskattningsmyndigheten och revisionsreglerna går därför att tillämpa om myndigheten vill granska en upplagshavares lager. Om annan än upplagshavare lagrar obeskattade punktskattepliktiga varor måste skattskyldighet ha inträtt i tidigare skede, nämligen vid tillverkningen, vid mottagandet eller vid införseln av varorna till Sverige. Om beskattningsmyndigheten saknar kännedom om vem som lagrar varorna i sådana fall och därmed också kännedom om tillverkningen, mottagandet eller införseln föreligger nästan undantagslöst misstanke om skattebrott. Det kan även föreligga misstanke om varusmugglingsbrott eller brott mot alkohollagens (1994:1738) bestämmelser om tillverkning och försäljning av alkoholdrycker. Det nu sagda innebär att det i nästan samtliga de situationer som kommittén vill fånga in med befogenheten lokalkontroll kommer att föreligga misstanke om brott.

Enligt 23 kap. 1 § RB skall en förundersökning inledas då det finns anledning att anta att brott förövats. Det skall alltså finnas en misstanke om brott. Misstanken kan emellertid vara vag och oprecis, gärningsmannen okänd och bevisningen svag. Det bör påpekas att tullen har rätt att inleda förundersökning i fråga om varusmugglingsbrott. Enligt 17 § i skattebrottslagen (1971:69) skall förvaltningsmyndighet göra anmälan till åklagaren så snart det finns anledning att anta att brott enligt lagen begåtts.

I merparten av de situationer där en lokalkontroll kan bli aktuell enligt kommitténs förslag kommer det sannolikt att föreligga misstanke om brott av sådan grad att det finns skäl att inleda en förundersökning. Det är inte rimligt att införa en administrativ kontrollbefogenhet för att möjliggöra kontroll i fall där misstankar om brott kommer att vara legio. Föreligger ingen brottsmisstanke, vilket torde vara ovanligt i de situationer som kommittén tar upp, bör det vara möjligt att med hjälp av sedvanliga utredningsåtgärder få fram uppgifter om vem som äger varorna eller lokalen där man misstänker att varorna finns för att på så vis kunna genomföra en revision. Med hänsyn till nu angivna förhållanden är regeringen inte beredd att föreslå bestämmelser om lokalkontroll.

11 Omhändertagande och förverkande

11.1 Allmänna utgångspunkter

Regeringens förslag: Om en punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll och om det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser får tullmyndigheten ta hand om varor, handlingar, containrar eller tankar. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och i så fall av vem. Tullmyndigheten ges befogenhet att besluta om skatt på omhändertagna varor om skattskyldighet har inträtt och varorna har transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Skatt som tullen påför skall förfalla till betalning omedelbart. Varan i fråga får inte lämnas ut förrän skatten är betald. Betalas inte skatt som tullen påfört inom viss tid skall varorna kunna förverkas genom beslut av domstol. Bestämmelser om omhändertagande och förverkande av punktskattepliktig varor m.m. tas in i den nya lagen om punktskattekontroll.

Kommitténs förslag: Skatteflyktskommittén föreslår att bestämmelser om omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande införs. Enligt förslaget ges beskattningsmyndigheten möjlighet att omhänderta varor, transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel och handlingar. Möjligheten att besluta om omhändertagande skall ses som ett komplement till transport- och lokalkontrollerna och är tänkt att användas för att genomföra mer ingripande undersökningar. Ett omhändertagande skall vara tillfälligt och skall endast få ske om det behövs för punktskattekontrollen.

I syfte att säkra skatteindrivningen föreslår Skatteflyktskommittén att det skall bli möjligt att besluta om skattebeslag och skatteförverkande. Beslut om sådana åtgärder skall fattas av länsrätt. Enligt kommitténs förslag skall beslut om skattebeslag kunna ske om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betald i Sverige och att säkerhet beträffande varan har ställts i laga ordning och kan infrias. Beslut om skattebeslag och skatteförverkande får inte fattas om det framgår att punktskatt beträffande varan inte skall betalas i Sverige eller om punktskatt erläggs i rätt tid. Beträffande skatteförverkande föreslås dessutom gälla att beslut

inte får fattas innan punktskatt beträffande varan förfallit till betalning samt under den tid för vilken anstånd att betala punktskatt medgivits. Såväl punktskattepliktiga varor som transportmedel, transporthjälpmedel, containrar och tankar föreslås kunna bli föremål för skattebeslag och skatteförverkande, även om annat än punktskattepliktiga varor endast kan skatteförverkas om värdet på varorna inte räcker till. Kommittén föreslår att skatteförverkandet skall få avse skatteskulden med ett tillägg på fyrtio procent samt de kostnader för förfarandet som staten haft. Vidare föreslås skydd för ägare dels genom möjlighet till jämkning vid skatteförverkande, dels genom bestämmelser om skydd för godtroende förvärvare.

Remissinstanserna: Skatteflyktskommitténs förslag vad gäller omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande kritiserar kraftigt av många remissinstanser. Det finns dock remissinstanser som godtar eller tillstyrker till förslagen. Dessa remissinstanser är *Kammarrätten i Sundsvall*, *Alkoholinspektionen*, *Generaltullstyrelsen*, *Riksskatteverket*, *Svenska Bryggareföreningen*, *Swedish Match AB* och *Systembolaget AB*. Nedan följer en redogörelse för den kritik som riktas mot kommitténs förslag om omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande.

Justitieombudsmannen anser att det rent principiellt kan ifrågasättas om skattemyndigheterna genom åtgärder endast i administrativ ordning skall kunna frånhända de skattskyldiga egendom till betydande värden genom beslag och förverkande, utan att brottsmisstanke föreligger. Han anför vidare att – för det fall att skatteförverkande över huvud taget kan accepteras – enbart den punktskattepliktiga varan skall kunna tas i anspråk för att täcka punktskatten.

Hovrätten för Västra Sverige anför att problemet med "okända" skattskyldiga ligger bakom kommitténs förslag om skattebeslag och skatteförverkande. I de fall man vet vem som är skattskyldig torde bestämmelserna i betalningssäkringslagen ge tillräckliga möjligheter att säkra skatteinbringningen, låt vara att det kan krävas smärre justeringar i den lagen. Kommittén har likväl föreslagit att man även beträffande kända skattskyldiga skall tillämpa bestämmelserna om skatteförverkande, trots att det innebär att man får parallella system som delvis kommer att vara överlappande. Hovrätten anser vidare att kommitténs förslag om att skatteförverkande skall kunna avse annan egendom än den som utgör grunden för skatteanspråket är alltför långtgående och anser sig därför inte kunna tillstyrka det.

Riksåklagaren avstyrker förslagen om att beskattningsmyndigheten skall kunna fatta beslut om omhändertagande vid transportkontroll och lokalkontroll. Beskattningsmyndigheten föreslås tillfälligt få omhändertar transporterad vara, transportmedel m.m. om det behövs för punktskattekontrollen. Förslaget innebär i praktiken att ett omhändertagande kommer att vara så länge skattemyndigheten bedömer att det behövs för punktskattekontrollen. Detta är enligt Riksåklagarens uppfattning oacceptabelt från rättssäkerhetssynpunkt. Detta gäller även förslaget att transportmedel m.m. skall kunna förverkas, inte minst mot bakgrund att förverkande får ske oavsett vem som är ägare till transportmedlet.

Rikspolisstyrelsen anser att en väsentlig uppstramning måste ske av förslagen om omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande med

precisering av de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att en åtgärd skall få tillgripas. Förslagen är vidare för långtgående mot enskilda. Dessutom råder det en uppenbar obalans mellan de föreslagna bestämmelserna och vad som gäller i fråga om straffprocessuella tvångsmedel.

Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareförening, Svensk Industriförening och Stockholms Handelskammare (organisationerna) anser att tvångsåtgärderna beslag och förverkande hör hemma inom det straffrättsliga området och att användningen av dem bör inskränkas till detta område. Särskilt anmärkningsvärt är kommitténs förslag beträffande förverkande av transportmedel m.m. Organisationerna anser det helt oacceptabelt att förverka egendom som inte utgör skattepliktiga varor. Det framstår som särskilt stötande att staten på grund av skatteskuld låter förverka egendom som tillhör tredje man.

Svenska Åkeriförbundet påpekar att en förare ofta saknar kännedom om det gods han transporterar. En transport kan bestå av transportmedel och varor med många olika ägare. En inte ovanlig kombination är att dragbilen och släpvagnen tillhör olika ägare. Containern som befinner sig på släpvagnen kan tillhöra en tredje ägare och godset som befinner sig inne i containern har oftast ett antal olika ägare. Under en arbetsdag kan föraren, såväl dag- som nattetid, hämta och lämna gods åt ett flertal transportköpare. Att, såsom blir följderna av kommitténs förslag, riskera att en oskyldig näringsidkares transportmedel blir omhändertaget utan att ersättning utgår till åkeriföretagaren för förlorad arbetsinkomst kan inte accepteras. Förslaget att ge beskattningsmyndigheten rätt att omhänderta fordonet avstyrks därför.

Övriga remissinstanser som avstyrker eller är allmänt negativa till förslagen är *Datainspektionen, Kustbevakningen, Föreningen Svensk Handel, Sveriges Redareförening, Sveriges Transportindustriförbund* och *Svenska Petroleum Institutet*.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen instämmer i delar av den kritik som riktas mot kommitténs förslag i nu aktuella delar. De förutsättningar som kommittén föreslår skall vara uppfyllda för att åtgärder skall få vidtas är i många fall alltför vaga. Dessutom anser regeringen att kommitténs förslag i vissa fall är för långtgående. Det gäller bl.a. förslaget att transportmedel skall kunna omhändertas och i vissa fall förverkas. Regeringen är vidare tveksam till om det verkligen är meningsfullt att införa bestämmelser om beslag och förverkande i syfte att säkra skatteinbringningen, i vart fall vad gäller den yrkesmässiga införseln. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden skiljer sig de bestämmelser om omhändertagande och förverkande som regeringen föreslår i förhållandevis stor utsträckning från kommitténs förslag.

De förslag som regeringen lägger fram innebär att det skall bli möjligt att omhänderta vara, handling, container och tank om punktskattepliktiga vara påträffas vid transportkontroll och det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Tullen ges befogenhet att besluta om skatt på omhändertagna varor om skattskyldighet har inträtt och varorna har transporterats i strid med cirkulationsdi-

rektivets bestämmelser. Skatt som tullen påför skall förfalla till betalning omedelbart. Varan i fråga får inte lämnas ut förrän skatten är betald. Syftet med sistnämnda regel är att hindra att obeskattade varor når den illegala marknaden för sådana varor. Betalas inte skatt som tullen påfört inom viss tid skall varorna kunna förverkas genom beslut av domstol. Regeringens förslag redovisas närmare i det följande.

11.2 Tullen ges möjlighet att omhänderta varor, handlingar, m.m.

Regeringens förslag: Om en punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll och om det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser får tullmyndigheten omhänderta varor, handlingar, containrar och tankar som medförs vid transporten. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig.

Annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets regler och handlingar får tas om hand endast om

- det behövs för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig för de punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser,
- när det gäller egendom, det finns anledning att anta att egendomen döljer punktskattepliktiga varor.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens vad gäller förutsättningarna för att omhändertagande skall få ske och i det avseendet att regeringen inte föreslår att transportmedel och transporthjälpmedel skall kunna tas om hand.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* avstyrker förslaget och anför att det enda krav som ställs upp för att ett omhändertagande skall få ske är att det behövs för punktskattekontrollen. *Justitieombudsmannen, Hovrätten för Västra Sverige, Datainspektionen, Kustbevakningen, föreningen Svensk Handel, Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening, Stockholms Handelskammare, Sveriges Redareförening, Sveriges Transportindustriförbund och Svenska Petroleum Institutet* avstyrker eller är allmänt negativa förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall, Alkoholinspektionen, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Svenska Bryggareföreningen, Swedish Match AB och Systembolaget AB* godtar eller tillstyrker i huvudsak förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För att ett kontrollsystem skall bli effektivt måste tullen ha möjlighet att omhänderta punktskattepliktiga varor under den tid det tar att genomföra en grundlig kontroll. Tullen måste också kunna ta hand om varor under den tid myndigheten kontrollerar vissa uppgifter. Transportkontrollagen innehåller inga bestämmelser

som gör det möjligt att omhänderta punktskattepliktiga varor. Detta är en brist som hämmar kontrollernas effektivitet. Regeringen anser därför att det i det nya lagen om punktskattekontroll bör tas in en bestämmelse som gör det möjligt för tullen att under vissa förutsättningar omhänderta punktskattepliktiga varor.

Kommittén har föreslagit att omhändertagande skall få ske om det behövs för punktskattekontrollen. Enligt regeringens mening är den av kommittén föreslagna förutsättningen för omhändertagande alltför vag. Dessutom är det en förutsättning som skulle ge tullen stor frihet att besluta efter eget skön. Regeringen anser därför att det med större precision bör anges när ett omhändertagande skall få ske.

Som redogjorts för i avsnitt 9.2 skall transportkontroller genomföras för att kontrollera att cirkulationsdirektivets bestämmelser följs av transportörer m.m. Det är därför motiverat att knyta an bestämmelserna om omhändertagande till cirkulationsdirektivets bestämmelser. En rimlig ordning uppnås om möjligheten att omhänderta punktskattepliktiga varor begränsas till fall där det uppkommer misstanke om att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Med en sådan förutsättning för omhändertagande blir det tydligt för transportörer m.fl. i vilka fall varor kan komma att omhändertas.

När det gäller den misstankegrad som skall krävas för att tullen skall få besluta om ett omhändertagande anser regeringen att det bör vara tillräckligt att det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Detta är den lägsta misstankegrad som förekommer i svensk rätt. Att kräva en högre misstankegrad är inte rimligt. Ställning till om föreskriven misstankegrad föreligger bör kunna tas efter kontroll av ledsagardokument, frågor till föraren och kontakter med beskattningsmyndigheten.

Om punktskattepliktiga varor transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser finns det ofta skäl att anta att någon försöker undandra staten skatt. Syftet med att omhänderta varor m.m. skall därför vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig.

Det är inte ovanligt att varor samlastas i en lastbil, vilket kan leda till särskilda kontrollproblem. I en lastbil kan således ett parti med sprit samlastas med helt andra varor. Om det i ett sådant fall finns anledning att anta att spriten transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser kan det finnas behov att genomföra en grundlig undersökning av de andra varorna i syfte att ta reda om dessa döljer punktskattepliktiga varor. Möjligheten för tullen att omhänderta varor bör därför inte begränsas till punktskattepliktiga varor utan bör omfatta alla slags varor om det är nödvändigt för att kontrollen skall kunna genomföras. Självfallet skall varorna återlämnas så snart kontrollen slutförts (se avsnitt 11.6). Ett omhändertagandebeslut bör dessutom kunna omfatta det som varorna förvaras i. Ledsgardokument och andra handlingar som medföljer transporten är viktigt utredningsmaterial och bör därför också kunna omhändertas av tullen.

I lagrådsremissen föreslog regeringen inga särskilda förutsättningar för att annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporte-

ras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser och handlingar skulle få tas om hand.

Lagrådet har kritiserat en sådan ordning och i samband därmed yttrat följande. Enligt förslaget omfattar ett omhändertagande inte bara varor som kan antas bli föremål för tullmyndighetens beslut om punktskatt eller förverkande. Tullmyndigheten kan också omhänderta varor som inte är punktskattepliktig liksom punktskattepliktiga varor som transporteras i överensstämmelse med vad som sägs i 1 kap. 6 §. De föreslagna bestämmelserna ger således tullmyndigheten rätt att omhänderta en hel last så snart lasten innehåller en liten mängd otillåtna varor. Omhändertagandet av den del av lasten som avser annan egendom än punktskattepliktiga varor skall dock enligt 3 kap. 6 § 1 upphävas om omhändertagandet inte längre är nödvändigt för sådan kontroll som avses i 3 kap. 1 §. I 3 kap. 7 § föreskrivs vidare att ett omhändertagande av punktskattepliktiga varor skall upphävas bl.a. om varorna inte transporteras i strid med 1 kap. 6 §.

Enligt *Lagrådets* uppfattning finns det en viss motsättning mellan reglerna för omhändertagande i 3 kap. 1 § och reglerna för upphävande i 3 kap. 6 och 7 §§. Som reglerna är utformade synes exempelvis en icke skattepliktig vara kunna omhändertas trots att förutsättningar samtidigt föreligger för upphävande av omhändertagandet. Såvitt *Lagrådet* kan förstå saknas det anledning att låta ett omhändertagande omfatta annan egendom än sådana punktskattepliktiga varor – med tillhörande handlingar, förpackningar och förvaringsmaterial – som kan antas ha transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Andra tillgångar bör få tas om hand bara om särskilda skäl – t.ex. för kontroll enligt 3 kap. 1 § eller för att säkra bevisning – är för handen. Enligt *Lagrådets* uppfattning bör lagförslaget kompletteras med en uttrycklig bestämmelse av denna innebörd. Den i 1 kap. 5 § föreskrivna proportionalitetsprincipen kan inte anses utgöra en tillräckligt effektiv spärr mot obefogat omhändertagande av egendom.

Regeringen kan ansluta sig till vad *Lagrådet* yttrat. I syfte att undvika obefogade omhändertaganden av egendom föreslås därför att annan egendom än punktskattepliktiga varor, som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser, får tas om hand om det behövs för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig för de skattepliktiga varor som kan antas ha transporterats i strid med nämnda bestämmelser. Som tidigare nämnts kan det i vissa fall finnas behov av att genomföra en grundlig undersökning av en hel last för att kontrollera om punktskattepliktiga varor döljs i lasten. Möjligheten för tullen att omhänderta varor har därför inte begränsats till punktskattepliktiga varor. Det bör dock uppställas någon ytterligare förutsättning utöver att en punktskattepliktig vara, som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser, påträffas för att annan egendom än nyss nämnda skall få tas om hand i nu aktuella fall. Enligt regeringens mening uppnås en rimlig ordning om det föreskrivs att annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser får tas om hand om det finns anledning att anta att egendomen döljer punktskattepliktiga varor. Det bör vidare föreskrivs att ett omhändertagande skall upphävas om det inte längre finns grund för det (se vidare avsnitt 11.6 och 11.7).

Varken i inregränslagen eller i tullagen ges tullen befogenhet att omhänderta transportmedel. De kontrollbefogenheter som tullen ges i den nya lagen om punktskattekontroll bör så långt som möjligt överensstäm- ma med de befogenheter som tullen har enligt nämnda lagar. För att ge tullen befogenhet att omhänderta transportmedel enbart vid punktskatte- kontroll krävs det enligt regeringens mening att det på goda grunder kan hävdas att en sådan befogenhet ter sig särskilt motiverad på punktskatte- kontrollområdet. Vidare måste en sådan befogenhet kunna motiveras från rättssäkerhetssynpunkt. Det är högst tveksamt om det låter sig göras, inte minst mot bakgrund av risken för att tredjeman drabbas oförskyllt. Vid en samlad bedömning av det som nu sagts anser regeringen att det inte finns skäl att föreslå att tullen skall kunna omhänderta transportmedel.

11.3 Tullens befogenheter och skyldigheter efter det att ett beslut om omhändertagande meddelats

Regeringens förslag: Tullmyndighetens befogenheter vid transportkon- troll skall gälla i tillämpliga delar även efter det att ett beslut om omhän- dertagande meddelats. Polisen skall vara skyldig att lämna den handräck- ning som behövs. Omhändertagen egendom skall förvaras av tullmyndig- heten eller den som fått i uppdrag av tullen att sköta förvaringen. Om- händertagen egendom skall vårdas väl och stå under noggrann tillsyn.

Kommitténs förslag: Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Även efter det att tullen meddelat ett beslut om omhändertagande kan det finnas behov av att undersöka con- tainer, låda, behållare m.m. Detsamma gäller beträffande granskning av ledsagardokument och andra handlingar. De kontrollbefogenheter som tullen föreslås få vid transportkontroll bör därför gälla i tillämpliga delar även efter det att ett beslut om omhändertagande meddelats. Det är vik- tigt att påpeka att befogenheterna vid omhändertagande endast är till- lämpliga på varor m.m. som omhändertagits. För att kontrollen av om- händertagen egendom skall bli effektiv är det nödvändigt att tullen precis som vid en transportkontroll har befogenhet att bereda sig tillträde till låsta utrymmen m.m. Denna befogenhet och bestämmelsen om att polisen skall lämna den handräckning som behövs bör därför även gälla efter det att ett omhändertagande meddelats.

Det är tämligen självklart att tullen skall ansvara för förvaringen av omhändertagen egendom. Tullen bör dock ges befogenhet att uppdra åt annan att sköta förvaringen. Detta kan t.ex. vara nödvändigt i fall då mi- neraloljeprodukter har omhändertagits. Tullens ansvar för förvaringen skall dock inte påverkas av att tullen uppdrar åt annan att sköta förva- ringen.

Regeringens förslag: Förare eller ägare till varor som skall kontrolleras skall utan kostnad tillhandahålla varuprov samt ansvara för den transport som behövs för kontrollen. Den som åsidosätter dessa skyldigheter skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår till skillnad från regeringen att enskilda skall ansvara för upppackning och återinpackning av omhändertagen vara och att statens kostnader i samband med förvaring av omhändertagen egendom skall ersättas av den som äger omhändertagen punktskattepliktig vara.

Remissinstanserna: *Justitieombudsmannen* anser att kostnader med anledning av föreslagna kontrollåtgärder bör bestridas av staten. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att det från principiella utgångspunkter kan ifrågasättas om kontroll- och förvaringskostnader bör kunna tas ut av den skattskyldige. *Kammarrätten i Stockholm* anser att det inte är rimligt att den som uppfyllt sina åligganden och drabbats av de olägenheter som alltid följer med nödvändiga kontrollåtgärder också skall behöva stå för statens kostnader. *Sveriges Industriförbund*, *Föreningen Sveriges Fria Bryggerier*, *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Svensk Industriförening*, *Stockholms Handelskammare* och *Svenska Åkeriförbundet* anser att de kostnader som uppkommer föranleds av skattekontrollen och att kostnaderna därför skall stanna på statsverket.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller transportkontroll föreslås att förare eller ägare skall vara skyldiga att medverka vid kontroll. Skälet härför är att kontrollen skall kunna genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt. De skyldigheter som förare eller ägare föreslås få vid transportkontroll har utformats med inregränslagen och tullagen som förebild och innebär bl.a. att förare skall vara skyldig att ansvara för den transport som behövs för kontrollen. Vidare föreslås att föraren eller ägaren till varan skall vara skyldig att packa upp och återinpacka vara och rent generellt ge tullen tillfälle att undersöka varan. Dessutom föreslås att det införs en skyldighet att utan kostnad tillhandahålla varuprov.

Det är rimligt att anta att transportkontroller kommer att genomföras i anslutning till den plats där fordonet stoppades. Vidare får en transportkontroll pågå i högst sex timmar. Någon tidsmässig begränsning för hur länge ett omhändertagande får bestå föreslås dock inte. Ett omhändertagande kan därför beroende på omständigheterna komma att bestå i vart fall i några dagar. När ett beslut om omhändertagande fattats kommer tullen sannolikt att i många fall välja att flytta den omhändertagna egendomen, t.ex. till sina egna lokaler för att fortsätta kontrollen. Att göra skyldigheten att medverka vid kontroll efter ett omhändertagande lika omfattande som motsvarande skyldighet vid transportkontroll skulle i princip få till följd att enskilda skulle vara skyldiga att stå till tullens förfogande så länge omhändertagandet består. I praktiken skulle det alltså kunna krävas av en förare att han flera dagar efter omhändertagandet åker

dit varorna finns och återinpackar dessa. En sådan ordning är självfallet inte rimlig.

I viss utsträckning bör dock enskilda vara skyldiga att medverka vid den kontroll som sker efter omhändertagandet. Skyldigheten att utan kostnad tillhandahålla varuprov bör även gälla efter det att varan omhändertagits. Denna skyldighet kräver inte att ägaren till varan är på plats utan innebär endast att tullen får ta prov på t.ex. omhändertagna mineraloljeprodukter utan att ersätta ägaren för detta. Förare bör vidare vara skyldig att ansvara för transporten av omhändertagen egendom från den plats där transportkontrollen genomförts till den plats där tullen skall fortsätta kontrollen. Denna skyldighet skall endast gälla om transporten företas i direkt anslutning till själva omhändertagandet.

Enligt tullagen och inregränslagen kan enskilda som inte fullgör sina skyldigheter att medverka vid kontroll bli ersättningsskyldiga gentemot staten. En sådan ersättningsskyldighet föreslås också införd vad gäller transportkontroll. Ersättningsskyldigheten bör vara densamma oavsett om underlåtenheten att fullgöra en skyldighet manifesteras före eller efter ett beslut om omhändertagande. Regeringen anser därför att den som inte fullgör sina skyldigheter att medverka vid ett omhändertagande skall ersätta staten för dess kostnader på grund härav.

Av inregränslagen följer att en tullmyndighet får ta hand om en vara om det behövs för att genomföra kontroll enligt lagen. De kostnader som tullen haft för varans uppläggning och förvaring skall ersättas av den som för in eller ut varan. Regeringen är dock tveksam till att införa en liknande bestämmelse i den nya lagen om punktskattekontroll. Syftet med att föreskriva att enskilda skall vara skyldiga att i viss utsträckning medverka vid kontroll enligt den nya lagen är att kontrollerna skall kunna genomföras på ett så effektivt sätt som möjligt. De som inte fullgör dessa skyldigheter föreslås bli ersättningsskyldiga gentemot staten. Denna ersättningsskyldighet kan ses som en sanktion för att säkerställa att den enskilde verkligen medverkar vid kontrollerna. Att föreskriva att ägare till omhändertagen egendom skall vara skyldig att förvara egendomen skulle dock knappast effektivisera kontrollen. Eftersom det inte är motiverat att införa en sådan skyldighet kan det starkt ifrågasättas om ägare till omhändertagen egendom skall vara skyldiga att ersätta tullen för kostnaderna för förvaringen av egendomen. Utan en förvaringsskyldighet för ägaren blir kostnaden för förvaringen inget annat en kostnad för statens kontrollverksamhet. Varken enligt LPP eller tvångsätgärdslagen är enskilda skyldiga att ersätta sådana kostnader. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden är regeringen inte beredd att föreslå att ägare till omhändertagen egendom skall ersätta tullen för kostnaderna för förvaringen av egendomen.

11.5 Tullen ges befogenhet att besluta om skatt i vissa fall

Regeringens förslag: Om skattskyldighet föreligger för en omhändertagen punktskattepliktig vara enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan om

- skattskyldighet har inträtt, och
- varan har transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser.

Skatt skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi. Skatten förfaller till betalning omedelbart och skall betalas till tullmyndigheten. Ett beslut om skatt får inte fattas om deklaration för den skattepliktiga händelsen har lämnats till Skattemyndigheten i Dalarnas län.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår att beslag skall kunna riktas mot punktskattepliktig vara om det inte framgår att punktskatt för varan är betald i Sverige och säkerhet beträffande varan ställts i laga ordning och kan infrias. Även transportmedel föreslås kunna tas i beslag.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser riktar kritik mot kommitténs bestämmelser om beslag.

Skälen för regeringens förslag: Som redogjorts för i avsnitt 11.2 föreslås tullen få befogenhet att ta hand om punktskattepliktig vara om det vid en transportkontroll finns anledning att anta att varan inte transporteras i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Syftet med omhändertagandet skall vara att utreda om punktskatt skall betalas i Sverige för varan och vem som i så fall är skattskyldig. Om utredningen leder fram till att punktskatt skall betalas i Sverige bör tullen också kunna besluta om skatten på varan. Att påföra skatt enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi är ingen ny uppgift för tullen. Vid import av vara, som är skattepliktig enligt nämnda lagar, från tredje land av någon som inte är upplagshavare eller registrerad varumottagare skall skatten betalas till tullmyndighet. Tullen har alltså erfarenhet av att beräkna punktskatt för alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljor.

Att ge tullen generell befogenhet att besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor är enligt regeringens mening inte lämpligt. Det bör därför ställas upp vissa förutsättningar för att tullen skall få besluta om skatt på sådana varor utöver att skattskyldighet enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak eller energi skall föreligga. En lämplig avgränsning uppnås om tullens befogenhet begränsas till fall där skattskyldighet enligt nämnda lagar har inträtt. Tullens befogenhet kommer därmed i praktiken att bli begränsad till fall då skattskyldigheten har inträtt vid införseln eller vid ett tidigare skede. För att tullen skall få besluta om skatt bör det dessutom krävas att den skattskyldige inte följt cirkulationsdirektivets bestämmelser. Det är rimligt att den som följer dessa regler får redovisa skatten enligt ordinarie regler, dvs. genom att lämna deklaration till beskattningsmyndigheten. Enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inträder skattskyldighet vid införseln om annan än upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant för in eller tar emot varor för annat än privat bruk. I sådana fall skall den som är skattskyldig innan varorna transporteras från det andra EU-landet anmäla varorna till beskattningsmyndigheten och ställa säkerhet för betalning av skatten. Transporten skall dessutom åtföljas av ett förenklat ledsagardokument. Har varorna förts in till Sverige i strid med nu berörda krav skall tullen kunna besluta om skatten på varorna.

Om det efter kontroll kan konstateras att mottagaren av varorna är en upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant har skattskyldighet inte inträtt enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. Detta gäller även om det finns felaktigheter i ledsagardokumentet eller sådant dokument saknas. Ledsagardokumentet kan nämligen inte anses vara bärare av rätten till skatteuppskov. Saknas ledsagardokument för en viss transport men bekräftar en svensk upplagshavare att varorna är på väg till honom har skattskyldighet inte inträtt. Detsamma gäller varumottagare och skatterepresentanter. Det nu sagda innebär i praktiken att tullen inte kommer att besluta om skatt för upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentanter.

Punktskattepliktiga varor som inte transporteras under skatteuppskov och som förs in till Sverige i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser är i många fall avsedda för den illegala marknaden för obeskattade varor. Enligt regeringen är det synnerligen viktigt att hindra att varor kommer ut till försäljning på denna marknad. Att tullen ges befogenhet att besluta om skatt på omhändertagna varor skall ses som ett led i dessa strävanden. En sådan befogenhet är dock inte tillräcklig utan det behövs även bestämmelser som gör det möjligt för tullen att vägra lämna ut varan om skatten inte är betald. Att endast påföra skatt och sedan lämna ut varorna utgör nämligen ingen garanti för att skatten verkligen betalas. Detta beror på att olika upplägg kan förutses där en utländsk medborgare eller en medellös person mot viss ersättning får iklä sig rollen som skattskyldig, s.k. målvakt. Effekten av sådana upplägg skulle, om tullen inte ges befogenhet att hålla kvar varorna, bli att varorna i praktiken kan säljas utan att de som tjänar på handeln behöver betala punktskatt. En ordning där varorna lämnas ut skulle i många fall inte leda till något annat än en skattefordran som av olika anledningar inte kan drivas in. Sammantaget anser därför regeringen att tullen skall ges befogenhet att besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor om skattskyldighet har inträtt och varorna transporterats i strid med bestämmelserna i cirkulationsdirektivet och att tullen skall kunna vägra att lämna ut varan så länge skatten inte är betald. Det sistnämnda uppnås genom att det föreslås att omhändertagandet inte får upphävas förrän skatten är betald (se vidare avsnitt 11.7).

Den inre marknadens funktion kräver fria varurörelser även för punktskattepliktiga varor. Det skulle därför möjligen kunna anses tveksamt att i vissa fall kräva att skatt skall betalas för att varor som förts till Sverige skall lämnas ut. Cirkulationsdirektivet har tillkommit för att befrämja den inre marknadens funktion. I det syftet innehåller direktivet vissa obligatoriska regler för transporter av punktskattepliktiga varor mellan medlemsländerna. De åtgärder som regeringen nu föreslår omfattar inte punktskattepliktiga varor som transporteras i enlighet med dessa regler utan endast fall där transporten sker i strid med direktivets bestämmelser. Det bör vidare hållas i minnet att enligt cirkulationsdirektivet inträder betalningsskyldighet för punktskatt när varan släpps för konsumtion och att avvikelser från bestämmelserna om skatteuppskov innebär att varan anses släppt för konsumtion. Dessutom får medlemsländerna själva bestämma om sättet för att uppbära skatten. Mot bakgrund härav anser regeringen att de föreslagna åtgärderna är förenliga med gemenskapsrätten.

Enligt lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna skall Europakonventionen med de ändringar och tillägg som gjorts genom tilläggsprotokoll gälla som svensk lag. I artikel 1 till första tilläggsprotokollet stadgas bl.a. att ingen må berövas sin egendom annat än i det allmännas intresse och under förutsättningar som anges i lag och av folkrettens allmänna grundsatser. Bestämmelsen inskränker dock inte en stats rätt att genomföra sådan lagstiftning som staten finner erforderlig för att reglera nyttjandet av viss egendom i överensstämmelse med det allmännas intresse eller för att säkerställa betalning av skatter och andra pålagor eller av böter och viten.

De bestämmelser som regeringen föreslår innebär att skatten på punkt-skattepliktiga varor som transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser måste betalas innan varorna lämnas ut från tullen. Den föreslagna bestämmelsen är begränsad till fall då skattskyldighet inträtt. Syftet med att kvarhålla varor för vilka inte skatten betalats är primärt att stoppa tillflödet av obeskattade varor till den illegala marknaden för sådana varor. På denna marknad uppställs för övrigt till skillnad från den legala inga krav på att köparen skall ha uppnått viss ålder för att få köpa tobaks- eller alkoholvaror. Den illegala marknaden utgör vidare i vissa fall en del av den organiserade brottsligheten. Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att bestämmelserna har ett syfte som utgör ett godtagbart allmänt intresse enligt konventionen och som motiverar inskränkningar i enskildas äganderätt.

Skatt som tullmyndigheten påför med stöd av den nya lagen om punkt-skattekontroll skall inte tas ut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Det behövs därför särskilda bestämmelser om betalning, återbetalning, ränta och indrivning. Sådana bestämmelser föreslås tas in i ett särskilt kapitel i den nya lagen om punktskattekontroll. Bestämmelserna kommenteras i författningskommentaren.

Lagrådet har yttrat att lagrådsremissen inte innehåller några regler om hur beslut om punktskatt med stöd av den nya lagen om punktskattekontroll skall samordnas med eventuella punktskattebeslut som meddelas enligt det ordinarie systemet, dvs. enligt reglerna i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Lagrådet uttalar att det inte kan bedöma hur stor risken är för att varor blir föremål för omhändertagande och beslut om skatt enligt den föreslagna lagen samtidigt som ett reguljärt beskattningsförfarande pågår enligt reglerna i LPP. Risken framstår dock enligt Lagrådet inte som försumbar. Med tanke på att en importör kan hamna i en mycket besvärligt läge om de båda skattesystemen tillämpas parallellt synes det enligt Lagrådets mening nödvändigt att denna samordningsproblematik analyseras under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Det bör självfallet undvikas att två olika myndigheter beslutar om skatt för samma varor. Det föreslås därför att tullmyndigheten inte skall få besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter som fattades innan varorna omhändertogs. Dessutom bör det föreskrivas att lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter inte skall vara tillämplig på varor som är omhändertagna enligt den

nya lagen om punktskattekontroll eller som omfattas av ett beslut om skatt enligt den nya lagen.

11.6 Förutsättningar för att ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor och handlingar skall upphävas

Regeringens förslag: Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om det inte längre finns grund för omhändertagandet. Omhändertagandet skall även upphävas om ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller enligt varusmuggningslagen meddelas för egendomen eller handlingen. Den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen skall svara för att egendomen hämtas.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår inga uttryckliga bestämmelser om när ett omhändertagande skall upphävas.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser anser att det är en brist att kommittén inte förelår uttryckliga regler om när ett omhändertagande skall upphävas.

Skälen för regeringens förslag: För att undvika att ett omhändertagande består längre än vad som kan anses nödvändigt med hänsyn till de skäl som låg till grund för omhändertagandet bör det införas uttryckliga regler om när ett omhändertagande skall upphävas. Regeringen har i avsnitt 11.2 föreslagit att annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser och handlingar får tas om hand om vissa särskilda förutsättningar är uppfyllda. Dessa förutsättningar innebär att nämnda egendom och handlingar får tas om hand om det behövs för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig för de varor som kan antas transporteras i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Egendom kan dessutom tas om hand om det finns anledning att anta egendomen döljer punktskattepliktiga varor. Dessa bestämmelser skiljer sig från vad som föreslogs i lagrådsremissen. Ändringarna har gjorts för att tillgodose den kritik som *Lagrådet* framfört mot bestämmelsen om omhändertagande i lagrådsremissen. I samband därmed har *Lagrådet* yttrat att det finns en viss motsättning mellan reglerna för omhändertagande i 3 kap. 1 § och reglerna för upphävande i 3 kap. 6 § i remissen.

I lagrådsremissen föreslog regeringen att ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor och handlingar skulle upphävas om omhändertagandet inte längre var nödvändigt för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig för den omhändertagna punktskattepliktiga varan. Enligt regeringens mening uppnås en bättre ordning, samtidigt som den av *Lagrådet* påpekade motsättningen undanröjs, om det i stället föreskrivs att ett omhändertagande skall upphävas när det inte längre finns grund för omhändertagandet. Detta skall även gälla punktskattepliktiga varor som inte kan antas ha transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser och som

därför endast kan omhändertas om de särskilda förutsättningar som redogjorts för ovan är uppfyllda. För punktskattepliktiga varor föreslås dock en gemensam regel om upphävande. Denna regel behandlas i avsnitt 11.7.

Lagrådet har yttrat det inte framgår av lagen vad som skall ske med den egendom som har varit omhändertagen sedan någon har gjort anspråk på den. Avsikten torde vara att denne måste hämta egendomen själv och inte kan kräva att tullmyndigheten sänder över den. Enligt Lagrådets mening bör en uttrycklig bestämmelse om detta tas in i lagen.

Med hänsyn till vad Lagrådet yttrat föreslår regeringen att den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen skall svara för att egendomen hämtas.

Omhändertagandet skall även upphävas om ett beslut om beslag enligt rättegångsbalken eller enligt varusmuggningslagen meddelas beträffande egendomen eller handlingen.

11.7 Förutsättningar för att omhändertagande av punkt- skattepliktiga varor skall upphävas

Prop. 1997/98:100

Regeringens förslag: Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om

- det inte längre finns grund för omhändertagandet,
- ett beslut om skatt för varan inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades,
- punktskatt för varan skall betalas i Sverige och den skattskyldige har påförts och betalat skatten,
- ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller enligt varusmuggningslagen meddelas för varan.
- varan förklaras förverkad,
- det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Den som gör anspråk på punktskattepliktig vara skall svara för att egendomen hämtas.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår inga uttryckliga bestämmelser om när ett omhändertagande skall upphävas.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser anser att det är en brist att kommittén inte föreslår uttryckliga regler för när ett omhändertagande skall upphävas.

Skälen för regeringens förslag: För att undvika att punktskattepliktiga varor förblir omhändertagna längre än vad som kan anses nödvändigt med hänsyn till de skäl som bär upp omhändertagandet bör det införas uttryckliga regler om när ett omhändertagande skall upphävas. I lagrådsremissen föreslog regeringen att ett omhändertagande skulle upphävas bl.a. om varan inte hade transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser eller skyldighet att betala punktskatt i Sverige inte förelåg eller inte hade inträtt.

Lagrådet har kritiserat nyss nämnda förutsättningar för upphävande och i samband därmed yttrat följande. Det finns anledning att jämföra dessa förutsättningar med förutsättningarna för omhändertagande enligt 3 kap. 1 § och för beslut om skatt enligt 3 kap. 5 §. Av en sådan jämförelse framgår att det för omhändertagande i princip räcker ”att det finns anledning anta” att varan inte transporterats i enlighet med 1 kap. 6 § medan det för upphävande av omhändertagandet förutsätts att varan inte ”har” transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Det sistnämnda torde innebära att det för upphävande krävs att det kan konstateras att transporten skett enligt 1 kap. 6 §. Oklarhet på den punkten skulle alltså medföra att omhändertagandet inte upphävs. Detta kan i så fall få till konsekvens att ett omhändertagande skall bestå även om omständigheterna inte längre är sådana att de utgör grund för omhändertagande, dvs. även om det inte längre finns anledning anta att transporten skett i strid med 1 kap. 6 §.

En sådan ordning kan enligt Lagrådet inte godtas från rättssäkerhetsynpunkt. Tillräcklig grund för upphävande bör i vart fall anses föreligga om det inte längre finns grund för omhändertagande. Även med en sådan ändring kan det emellertid ifrågasättas om paragrafen innebär en rimlig avvägning mellan effektivitet och rättssäkerhet. Situationen kan t.ex. vara

den att det efter föreslagen utredning visserligen fortfarande finns sådana misstankar som utgör grund för omhändertagande men däremot inte tillräckliga omständigheter för att kunna vare sig besluta om påföring av skatt eller konstatera att skattskyldighet för varan inte föreligger eller inte har inträtt i Sverige. Situationen kan vara en följd av att ägaren till varorna inte vill medverka i utredningen eller försöker dölja det rätta förhållandet. Men det kan också vara en följd av t.ex. svårigheter i allmänhet att klarlägga riktigheten av sådana påståenden från ägaren som att varorna inte skall beskattas i Sverige eller att de redan har beskattats här. Det är tydligt att även utredningssvårigheter i sådana avseenden kommer att gå ut över den enskilde genom att omhändertagandet består. Samtidigt är det tullmyndigheten som ansvarar för utredningen. Vad nu sagts inger enligt Lagrådets mening betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. Så länge det endast är fråga om ett tillfälligt omhändertagande för utredningsändamål synes visserligen ordningen kunna godtas. Om situationen i det enskilda fallet fortfarande tre månader efter omhändertagandet är den som beskrivits i det föregående kan varorna emellertid förverkas. Det är enligt Lagrådet mening tveksamt om detta är acceptabelt.

Regeringen delar Lagrådets uppfattning att ett omhändertagande bör upphävas när det inte längre finns grund för omhändertagandet. En bestämmelse härom bör därför tas in i den nya lagen om punktskattekontroll. Det finns vidare skäl att överväga hur länge ett omhändertagande skall kunna bestå i de fall grunden för omhändertagandet kvarstår. Som redogjorts för i avsnitt 11.5 skall tullen ha möjlighet att vägra lämna ut omhändertagen vara för vilken myndigheten har beslutat om skatt, innan skatten är betald. Detta uppnås genom att omhändertagandet består till dess att skatten är betald. Lagrådet har inte framfört någon invändning mot en sådan ordning. Om skatten betalas skall omhändertagandet upphävas. Frågan är dock vilka regler som skall gälla i de fall tullmyndigheten av olika anledningar inte kan påföra skatt. Det skulle i och för sig kunna tänkas att låta omhändertagandet bestå i de fall ägaren till varan inte vill medverka till utredningen. En sådan bestämmelse skulle dock skapa problem i t.ex. de fall ägaren till varan är okänd. Enligt regeringens mening uppnås en från rättssäkerhetssynpunkt acceptabel ordning om tullmyndigheten ges viss tid på sig att påföra skatt för en omhändertagen vara. Har ett beslut om skatt inte fattats inom denna tid skall omhändertagandet upphävas. Regeringen anser att man uppnår en rimlig avvägning mellan effektiviteten i kontrollverksamheten och de enskildas intressen om denna tid bestäms till tre månader.

I likhet med vad som föreslagits beträffande annan egendom än punktskattepliktiga varor och handlingar skall ett omhändertagande av punktskattepliktiga varor upphävas om ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller enligt varusmuggningslagen meddelas beträffande varan.

Med hänsyn till att det inte är möjligt att förutse alla de situationer som kan uppkomma i praktiken behövs någon form av säkerhetsventil som gör det möjligt att upphäva ett omhändertagande även i andra fall än de som redovisats i föregående stycken. Av den anledningen bör tullen ges befogenhet att upphäva ett omhändertagande också om det framstår som oskäligt att låta omhändertagandet bestå. Bestämmelsen kan bl.a. bli till-

lämplig i vissa speciella fall då den skattskyldige och ägaren till varorna inte är identiska. Så bör när ägaren frånhänts varorna genom stöld det i regel anses oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Lagrådet har yttrat det inte framgår av lagen vad som skall ske med egendom som har varit omhändertagen sedan någon har gjort anspråk på den. Avsikten torde vara att denne måste hämta egendomen själv och inte kan kräva tullmyndigheten sänder över den. Enligt Lagrådets mening bör en uttrycklig bestämmelse om detta tas in i lagen.

Med hänsyn till vad Lagrådet yttrat föreslår regeringen att den som gör anspråk på punktskattepliktiga varor som har varit omhändertagna skall svara för att egendomen hämtas.

11.8 Möjlighet för tullen att vägra lämna ut alkohol- och tobaksvaror

Regeringens förslag: En alkohol- eller tobaksvara får inte lämnas ut om det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och

- den som gör anspråk på en omhändertagen alkoholvara inte har tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen (1994:1738) eller föreskrivet tillstånd för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. för varan i fråga, eller
- det är uppenbart att en omhändertagen tobaksvara är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

Kommitténs förslag: Kommitténs förslag innebär att ett omhändertagande skall bestå så länge det behövs för punktskattekontrollen.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser kritiserar kommitténs förslag till bestämmelser om omhändertagande.

Bakgrunden till regeringens förslag: Enligt alkohollagen får partihandel med spritdrycker, vin eller starköl bedrivas endast av den som har meddelats partihandelstillstånd. Den som har tillverkningstillstånd som avser spritdrycker, vin eller starköl skall anses ha partihandelstillstånd i fråga om motsvarande varor. Spritdrycker, vin och starköl får föras in till Sverige endast av den som har tillverknings- eller partihandelstillstånd. Den som har serveringstillstånd får köpa spritdrycker, vin och öl som behövs för rörelsen endast av någon som har partihandelstillstånd. Alkohollagens bestämmelser innebär alltså att alkoholvaror endast kan föras in till Sverige för kommersiella ändamål av någon som har partihandels- eller tillverkningstillstånd. I alkohollagen stadgas vidare att den som är berättigad att driva partihandel får sälja varorna till detaljhandelsbolaget (Systembolaget AB), till den som har parti- eller tillverkningstillstånd och till den som har meddelats serveringstillstånd. I ledet före Systembolaget och näringsidkare med serveringstillstånd får alltså handel med alkoholvaror endast bedrivas av den som har partihandels- eller tillverkningstillstånd.

Alkohol används, vid sidan om tillverkning alkoholdrycker, för en rad mycket skiftande ändamål inom industrin, hälsovården, undervisnings-

och forskningsverksamheten etc. Regler om användning av alkohol i dessa sammanhang finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. Med sprit förstås enligt lagen om teknisk sprit en vätska som innehåller alkohol i en koncentration av mer än 2,25 volymprocent. Teknisk sprit är sådan sprit som är avsedd att användas för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat liknande ändamål. Teknisk sprit omfattas av alkoholskattelagens definition av etylalkohol och är alltså en skattepliktig alkoholvara. Undantag från skatteplikt gäller dock i flera fall (se 7 och 20 §§ lagen om alkoholskatt).

Av 5 § lagen om försäljning av teknisk sprit följer att försäljning av teknisk sprit normalt kräver tillstånd av Läkemedelsverket. Krav på tillstånd gäller inte för Systembolaget AB, den som tillverkat varan och apotek.

Enligt tobakslagen (1993:581) får inte tobaksvara i näringsverksamhet tillhandahållas konsumenter, om den saknar varningstexter eller innehållsdeklaration eller om text eller deklaration är uppenbart oriktig. En tillsynsmyndighet får besluta att en tobaksvara skall tas om hand, om den bjuds ut till försäljning eller uppenbart är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med tobakslagen.

Av lagen om tobaksskatt följer att den som tillhandahåller cigaretter till försäljning på annat sätt än i originalförpackning försedd med särskild märkning med uppgift om detaljhandelspriset döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Cigaretter som varit föremål för sådant brott eller värdet av cigaretterna, om dessa inte finns kvar, skall förklaras förverkade om det inte är uppenbart oskäligt.

Skälen för regeringens förslag: Försäljningen av alkoholdrycker, teknisk sprit och tobaksvaror är reglerad genom bestämmelser i lag. När det gäller alkoholdrycker är det reglerat vem som får driva handel med sådana varor. För att få sälja teknisk sprit krävs normalt tillstånd. Någon motsvarande reglering finns dock inte för tobaksvaror. Däremot måste tobaksvaror som bjuds ut till försäljning i Sverige uppfylla vissa krav som t.ex. att varorna skall vara försedda med varningstext. Enligt regeringen bör det vara möjligt för tullen att vägra lämna ut alkohol- och tobaksvaror om det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige i strid med bestämmelserna om försäljning av alkoholdrycker, teknisk sprit och tobaksvaror.

Det är inte rimligt att vägra lämna ut alkoholdrycker, teknisk sprit och tobaksvaror som inte skall bjudas ut till försäljning i Sverige. Det skulle nämligen i princip innebära att tullen gavs rätt att kvarhålla varor som inte är avsedda för den svenska marknaden. Varor som är avsedda för export till tredje land eller för en utländsk upplagshavare bör alltså tullen inte kunna vägra att lämna ut. Som förutsättning för att tullen över huvud skall få vägra att lämna ut varorna föreslås därför gälla att det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige.

Alkoholvaror avsedda för handel här i landet får endast föras in av den som har partihandels- eller tillverkningstillstånd. Det är dessutom endast dessa tillståndshavare som får driva handel med alkoholvaror i ledet före Systembolaget AB och näringsidkare med serveringstillstånd. För att tullen skall få vägra lämna ut alkoholvaror bör därför krävas dels att det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige, dels att

den som gör anspråk på varorna saknar partihandels- eller tillverknings-tillstånd. Denna bestämmelse kommer sannolikt att behöva tillämpas endast i ett fåtal fall eftersom den som för in alkoholvaror till Sverige utan att ha partihandels- eller tillverkningsstillstånd ofta torde göra sig skyldig till varusmuggling. I sådana fall skall självfallet varusmuggningslagens bestämmelser om beslag m.m. tillämpas.

Teknisk sprit får med vissa undantag endast säljas av den som fått tillstånd av Läkemedelsverket. För att tullen skall få vägra lämna ut teknisk sprit bör därför krävas, dels att det är sannolikt att varan skall bjudas ut till försäljning i Sverige, dels att den som gör anspråk på varan inte får sälja teknisk sprit utan tillstånd och att han saknar tillstånd.

Enligt 11 § tobakslagen får inte tobaksvaror i näringsverksamhet tillhandahållas konsument i Sverige om varan saknar varningstexter eller innehållsdeklaration eller om text eller deklaration är uppenbart oriktig. Om en tobaksvara uppenbart är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med denna bestämmelse får tillsynsmyndighet ta hand om varan. Det är inte rimligt att tullen skall behöva lämna ut varor som en annan myndighet kan omhänderta. Mot denna bakgrund anser regeringen att tullen bör få vägra att lämna ut tobaksvaror om det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige och varan uppenbart är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen. Detsamma bör gälla om varan uppenbart är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med bestämmelsen i lagen om tobaksskatt om att cigaretter endast får säljas i originalförpackning försedd med särskild märkning med uppgift om detaljhandelspriset.

11.9 Förtida försäljning av omhändertagen egendom

Regeringens bedömning: Det behövs inga bestämmelser om förtida försäljning av omhändertagen egendom.

Kommitténs förslag: Är omhändertagen egendom utsatt för försämring eller annan värdenedgång får den om ägaren begär det genast säljas. Om försäljning inte påkallas av ägaren får tullmyndighet ansöka om tillstånd till försäljning hos länsrätt. Om kostnaderna för förvaringen uppgår till eller beräknas uppgå till betydande belopp i förhållande till egendomens värde får tullmyndighet eller ägaren till egendomen ansöka hos länsrätt om att egendomen genast skall säljas. Intäkterna från försäljningen skall då träda i stället för den försålda egendomen.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget

Skälen för regeringens bedömning: Enligt regeringens förslag kan omhändertagande endast ske av vara, handling, container eller tank. Dessutom får det som varorna förvaras i tas om hand. Andra varor än punktskattepliktiga varor skall återlämnas när omhändertagandet inte längre är nödvändigt för kontrollen. När en container med sådana varor gått igenom och det kan konstateras att containern inte innehöll några punktskattepliktiga varor skall varorna och containern återlämnas. Syftet med att tullen skall kunna omhänderta annan egendom än punktskatte-

pliktiga varor är alltså att kontrollera om denna egendom döljer punktskattepliktiga varor. Andra än punktskattepliktiga varor kommer alltså som regel att vara omhändertagna endast under kort tid. Här aktuella punktskattepliktiga varor liksom containrar eller bränsletankar är inte sådan egendom som utsätts för snabb försämring eller annan värdenedgång. Det bör också påpekas att tullen ansvarar för förvaringen av omhändertagen egendom och därför kan bli skyldig att betala ersättning enligt skadeståndsrättsliga regler om egendomen sjunkit i värde p.g.a. försummelser vid förvaringen.

Som redogjorts för i avsnitt 11.4 är regeringen inte beredd att föreslå att den som äger omhändertagen punktskattepliktig vara skall ersätta tullens kostnader för förvaringen av omhändertagen egendom. Några bestämmelser om förtida försäljning av omhändertagen egendom i fall där kostnaderna för förvaringen uppgår till betydande belopp behövs därför inte.

Mot bakgrund av ovan angivna förhållanden anser regeringen inte att det behövs några bestämmelser om förtida försäljning av omhändertagen egendom.

11.10 Förverkande

Regeringens förslag: En omhändertagen punktskattepliktig vara får förverkas om

- beslut om att påföra skatt på omhändertagen vara har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft eller
- beslut att omhändertagandet skall bestå har vunnit laga kraft.

Ett beslut om förverkande enligt första strecksatsen får inte fattas om det är oskäligt. Skyldighet att betala skatt som tullmyndighet påfört på omhändertagna punktskattepliktiga varor skall bestå även efter det att varorna förverkats.

Egendom som varit omhändertagen får förverkas om

- ingen gjort anspråk på egendomen, eller
- den som har gjort anspråk på egendomen inte har hämtat den.

Ett beslut om förverkande får inte fattas förrän tre månader förflutit från den dag, vad avser första strecksatsen, då omhändertagandet upphävdes och, vad avser andra strecksatsen, då anspråket framställdes.

Kommitténs förslag: Skatteförverkande skall få ske om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betald i Sverige och att säkerhet beträffande varan har ställts i laga ordning och kan infrias. Beslut om skatteförverkande får dock inte meddelas innan skatten förfallit till betalning samt under den tid för vilken anstånd att betala skatt medgivits. Såväl punktskattepliktiga varor som transportmedel, transporthjälpmiddel, containrar och tankar kan vara föremål för skatteförverkande. Annan egendom än punktskattepliktiga varor får dock skatteförverkas endast om värdet på varorna inte räcker för att betala skatten m.m.

Remissinstanserna: Som redogjorts för i avsnitt 11.1 är flera remissinstanser starkt kritiska till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Som framhållits tidigare är det synnerligen viktigt att hindra att obeskattade varor kommer ut till försäljning på den illegala marknaden. I syfte att uppnå detta föreslås dels att tullen skall få besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor om skattskyldighet har inträtt och varorna har transporterats i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser dels att omhändertagandet inte skall kunna upphävas förrän skatten har betalats.

Det är mycket som talar för att endast skattskyldiga som från början hade för avsikt att betala skatt kommer att lösa ut omhändertagna varor genom att betala skatten. Det innebär att de som fört varor till Sverige med avsikt att sälja varorna utan att betala skatt aldrig kommer att betala skatten för att få ut varorna. I dessa fall måste tullen ha möjlighet att avsluta omhändertagandet. Punktskattepliktiga varor bör därför få förverkas om den skattskyldige påförts skatt för varorna men inte betalat skatten inom en månad räknat från den dag då beslutet om skatt vann laga kraft. Förverkandet av punktskattepliktiga varor skall alltså ses som en följd av bestämmelsen om att varor i vissa fall inte lämnas ut förrän skatten är betald.

Att egendom skall kunna förverkas på grund av att en skattefordran inte är betald kan möjligen uppfattas som alltför ingripande för den enskilde. Det är dock viktigt att komma ihåg att förverkande kan ske endast om den skattskyldige brutit mot cirkulationsdirektivets bestämmelser om ledsagardokument och säkerhet. Respekteras inte dessa bestämmelser är det hart när omöjligt att kontrollera förflyttningarna av punktskattepliktiga varor inom EU. Det är därför viktigt att upprätthålla respekten för cirkulationsdirektivets bestämmelser. Minst lika viktigt är att hindra att obeskattade varor bjuds ut till försäljning på den illegala marknaden. För att uppnå detta är det, som redogjorts för i avsnitt 11.5, nödvändigt att tullen har befogenhet att hålla kvar varorna till dess skatten är betald. Denna bestämmelse kräver i sin tur att det är möjligt att förverka varorna om skatten inte betalas. Även bestämmelsen om förverkande motiveras alltså av vikten att hindra att obeskattade varor når den illegala marknaden. Det bör till sist påpekas att den skattskyldige kan undvika ett förverkande genom att betala den skatt som han under alla omständigheter hade varit skyldig att betala. Den som från början hade för avsikt att betala skatten upplever knappast detta som alltför betungande.

Syftet med att punktskattepliktiga varor skall kunna förverkas i fall påförd skatt inte har betalats är alltså att hindra att sådana varor bjuds ut till försäljning utan skatt. Med hänsyn härtill kan det övervägas om inte bestämmelsen om förverkande enbart bör vara kopplad till varorna. En sådan ordning innebär att om tullen har påfört skatt på punktskattepliktiga varor och skatten inte har betalats inom viss tid, får varorna förverkas oavsett om den skattskyldige är ägare till varan eller inte. Att koppla bestämmelsen om förverkande enbart till egendomen kan dock leda till stötande resultat. Anta t.ex. att den skattskyldige har stulit ett parti cigaretter i Danmark och att han i Sverige stoppas av tullen som omhändertar cigaretterna och påför skatt som den skattskyldige inte betalar. Det är självfallet inte rimligt att den som blivit bestulen skall kunna fräntas

egendomen genom att egendomen förverkas till följd av att någon annan inte betalat punktskatt. Sådana konsekvenser skulle dock kunna undvikas genom en föreskrift om att förverkande inte får ske om det framstår som oskäligt att förverka varan. Ett annat sätt att lösa problemet är att föreskriva att beslut om förverkande endast får fattas om den skattskyldige och ägaren till varan är identiska. En sådan bestämmelse skulle dock inte bli särskilt effektiv. Den skattskyldige skulle då kunna påstå att han inte är ägare till varorna för att på så sätt försöka hindra att varorna förverkas. En invändning av detta slag skulle i många fall vara svår att motbevisa. För att det angivna syftet med att förverka punktskattepliktiga varor skall uppnås är det nödvändigt att bestämmelsen om förverkande är effektiv. Regeringen anser därför att bestämmelsen bör utformas på så sätt att beslut om förverkande kan fattas oavsett om den skattskyldige är ägare till varorna eller inte. Det skall alltså vara tillräckligt att den skatt som påförts varorna inte har betalats. För att undvika att bestämmelsen ger upphov till stötande resultat bör föreskrivas att beslut om förverkande inte får fattas om det framstår som oskäligt.

Skyldigheten att betala skatt som en tullmyndighet påfört på punktskattepliktig vara skall bestå även efter det att varorna förverkats. Punktskattepliktiga varors värde svarar till stor del mot den skatt som belöper på varorna. Det innebär att en förlust p.g.a. att varor förverkas blir förhållandevis liten, om den skattskyldige samtidigt befrias från att betala skatten. För personer som är beredda att föra in varor till Sverige utan att betala skatt torde inte risken att förlora varorna vara tillräckligt avhållande om de vet att de slipper att betala skatten om varorna förverkas. Regeringen anser därför att skyldigheten att betala skatt som en tullmyndighet påfört skall bestå även efter det att varorna förverkats.

I lagrådsremissen föreslog regeringen att omhändertagna punktskattepliktiga varor skulle få förverkas även om skatt inte hade påförts. Bakgrunden till bestämmelsen var att tullmyndigheten gavs rätt att vägra upphäva ett omhändertagande även i fall där skatt inte påförts. I lagrådsremissen föreslogs nämligen att tullmyndigheten skulle kunna vägra att upphäva ett omhändertagande om skattskyldighet inträtt och varorna transporterats i strid med kraven på ledsagardokument och säkerhet oberoende av om det var utrett vem som var skattskyldig.

Lagrådet har avstyrkt att förverkande får ske i nu redovisade fall och i samband därmed yttrat följande. Det kan konstateras att ett omhändertagande kan bestå så länge det finns anledning att anta att transporten har skett i strid med cirkulationsdirektivets bestämmelser. För att förverkande skall få ske uppställs endast den ytterligare förutsättningen att vissa tidsfrister skall iakttas. Det innebär att egendom kan komma att frånhändas en enskild endast på grundval av ett antagande om att en viss skyldighet inte iakttagits. Enligt Lagrådets mening är detta inte en godtagbar ordning. I sammanhanget är att märka att någon motsvarighet till det föreslagna förverkandeinstitutet inte finns i tullagen eller inregränslagen. Lagrådet avstyrker på grund av det anförda att förverkande skall kunna ske även om det inte kan klarläggas att skattskyldighet föreligger i Sverige.

Regeringen har förståelse för Lagrådets uppfattning att det kan ifrågasättas om det bör vara möjligt att förverka punktskattepliktiga varor för

vilka skatt inte påförts. När det gäller punktskattepliktiga varor är det möjligt att konstatera att punktskatt skall betalas i Sverige även om det inte går att fastställa vem som är skattskyldig. En annan sak är att skatt inte kan påföras om det inte är utrett vem som är skattskyldig. Frågan blir då om det är rimligt att en enskild skall kunna drabbas av ett förverkande trots att tullmyndigheten inte har kunnat fastställa vem som är skattskyldig och som en följd därav inte kunnat påföra skatt. Det kan i och för sig förefalla rimligt att förverkande får ske i fall där ägaren till varan inte vill medverka i utredningen. En sådan ordning skulle dock skapa problem i t.ex. de fall ägaren till varan är okänd. Enligt regeringens mening uppnås en från rättssäkerhetssynpunkt acceptabel ordning om förverkande endast kan ske i de fall tullmyndigheten har beslutat om skatt för varan. Det bör nämnas att regeringen i avsnitt 11.7 har föreslagit, till skillnad från i lagrådsremissen, att ett omhändertagande av punktskattepliktig vara skall upphävas om ett beslut om skatt inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

Som redogjorts för i avsnitt 11.8 föreslås tullen få möjlighet att vägra lämna ut alkoholvaror och tobaksvaror om vissa förutsättningar är uppfyllda. Den föreslagna bestämmelsen gäller för alkoholdrycker, teknisk sprit och tobaksvaror och har sin grund i att försäljningen av nämnda varor är reglerad genom bestämmelser i alkohollagen, lagen om försäljning av teknisk sprit, tobaks-, och tobaksskattelagen. Tullen föreslås få vägra lämna ut alkohol- och tobaksvaror om det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige. Dessutom krävs vad gäller alkoholvaror att den som gör anspråk på varorna saknar tillverknings- eller parti-handelstillstånd enligt alkohollagen eller föreskrivet tillstånd för försäljning enligt lagen om försäljning av teknisk sprit. För tobaksvaror krävs att det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i strid med tobakslagens bestämmelse om innehållsdeklaration och varningstext eller tobaksskattelagens bestämmelse om att cigaretter inte får säljas på annat sätt än i originalförpackning försedd med särskild märkning med uppgift om detaljhandelspriset. När ett lagakraftvunnet beslut om att vägra lämna ut varorna föreligger bör varorna få förverkas. En bestämmelse härom bör därför tas in i den nya lagen.

Det framstår som sannolikt att ett omhändertagande av punktskattepliktig vara eller annan egendom i vissa fall kommer att upphävas utan att någon gör anspråk på egendomen. I sådana fall är det också rimligt att förverka varorna. Det bör därför införas en bestämmelse som gör det möjligt att förverka egendom som har varit omhändertagen och som ingen har gjort anspråk på.

I lagrådsremissen föreslog regeringen att förverkande skulle få ske i nyss redovisade fall om ingen gjort anspråk på egendomen inom tre månader från den dag då omhändertagandet upphävdes.

Enligt *Lagrådets* mening måste förverkande enligt denna fakultativa regel kunna underlåtas om, ett anspråk på egendomen visserligen framställts först efter utgången av denna tid men innan målet om förverkande har avgjorts. Lagrådet anser vidare att det bör regleras vad som skall gälla, om den som gör anspråk på egendomen inte hämtar egendomen inom viss tid.

Regeringen delar Lagrådets uppfattning att förverkande bör kunna underlåtas om någon gör anspråk på egendomen innan målet om förverkande avgjorts. Detta uppnås genom att det föreslås att förverkande inte får ske förrän tre månader förflutit från den dag då beslutet att upphäva omhändertagandet fattades. Ett anspråk som framställs efter denna tid men innan målet om förverkande avgjorts får då till följd att det saknas grund för förverkande. Att någon gör anspråk på egendom som varit omhändertagen men låter bli att hämta den uppvisar flera likheter med de fall där inget sådant anspråk framställts. Regeringen anser därför att förverkande även bör få ske om den som gör anspråk på egendomen inte hämtar den. I sådana fall får förverkande inte ske förrän tre månader förflutit från den dag då anspråket framställdes.

I samtliga fall skall gälla att allmän förvaltningsdomstol skall besluta om förverkande på ansökan av tullmyndighet.

11.11 Särskild rätt till förverkad egendom

Regeringens förslag: Särskild rätt till förverkad egendom består om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör om egendomen förklaras förverkad såvida det inte av särskilda skäl förordnas att rätten skall bestå.

Kommitténs förslag: Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Särskild rätt till egendom har bl.a. den som har sålt varor med äganderättsförbehåll eller återtagandeförbehåll. Andra exempel är den återtaganderätt som en säljare kan förbehålla sig enligt konsumentkreditlagen (1992:830) eller lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare.

Ett återtagandeförbehåll är sakrättsligt ogiltigt om köparen har rätt att konsumera eller överlåta varan innan han betalat sin skuld till säljaren. Detta gäller oavsett om sådan konsumtion eller överlåtelse skett vid utmätningen eller konkursen. För att ett återtagandeförbehåll skall kunna göras gällande beträffande punktskattepliktiga varor krävs alltså att köparen varken får förbruka varorna eller sälja dem vidare. Det får betraktas som högst ovanligt att en näringsidkare skulle vara beredd att köpa punktskattepliktiga varor under sådana villkor. Det kan därför ifrågasättas om det verkligen finns ett behov av en bestämmelse om särskild rätt till förverkad punktskattepliktig vara. Det nu förda resonemanget är även giltigt i fråga om andra varor än punktskattepliktiga varor. Det bör emellertid påpekas att sådana varor enligt vårt förslag endast får förverkas om omhändertagandet av varorna upphävts och ingen har gjort anspråk på varorna eller den som har gjort anspråk på varorna inte har hämtat dem. Det är dock inte enbart varor som kan komma att förverkas utan förverkande kan även ske av containrar och tankar. Det får förutsättas att containrar och tankar i vissa fall säljs med äganderättsförbehåll. Sådan egendom föreslås endast få förverkas om omhändertagandet upphävts och ingen har gjort anspråk på egendomen eller om den som har gjort anspråk

på egendomen inte har hämtat den. Gör ägaren eller annan rättsinnehavare anspråk på egendomen och finns det grund för anspråket kan förverkande inte ske, såvida inte den som framställt anspråket låter bli att hämta egendomen. Det kan dock inte uteslutas att det i enstaka fall finns okända rättsinnehavare. Med hänsyn härtill föreslås att särskild rätt till förverkad egendom skall bestå om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Det innebär att om länsrätten inte förordnar att den särskilda rätten skall vara förverkad består rätten. Ett beslut om förverkande av särskild rätt kan länsrätten självfallet inte fatta utan yrkande av tullen.

I fall tullen har yrkat att inte bara egendomen utan även särskild rätt till egendomen skall förverkas bör följande gälla. Regeringen föreslår i avsnitt 11.10 att punktskattepliktig vara bl.a. skall få förverkas om skatt har påförts varan och skatten inte har betalats inom viss tid. Huruvida den som är ägare till varan är skyldig att betala skatten eller om den skattskyldige är någon annan saknar betydelse. En ägare kan alltså drabbas av ett beslut om förverkande även om han inte är skyldig att betala den skatt som föranlett ansökan om förverkande. För att undvika stötande resultat i fall där den skattskyldige och ägaren inte är identiska föreslås att beslut om förverkande inte skall fattas om det framstår som oskäligt.

Liknande resonemang kan föras när det gäller innehavare av särskild rätt till egendom. Det finns alltså behov av att kunna förhindra att ett förverkande leder till stötande resultat för sådana rättsinnehavare. Bestämmelsen om att förverkande inte får ske om det framstår som oskäligt bör därför tillämpas även i förhållande till den som har särskild rätt till den punktskattepliktiga vara som skall förverkas. Vid bedömningen av om förverkandet är oskäligt måste alltså hänsyn även tas rättsinnehavarens situation.

Det är vidare nödvändigt att ta ställning till hur ett förverkande av egendom skall påverka sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring i egendomen. Enligt brottsbalkens bestämmelser om förverkande är huvudregeln att sådan rätt upphör om förverkande sker. Motsvarande bör gälla vid förverkande enligt den nya lagen om punktskattekontroll. I likhet med vad som gäller enligt brottsbalken bör dock regeln inte vara undantagslös. Länsrätten föreslås därför få befogenhet att förordna att rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring skall bestå. Meddelar länsrätten inget sådant förordnande upphör alltså rätten.

11.12 Försäljning av förverkad egendom m.m.

Regeringens förslag: När ett beslut om förverkande av mineraloljeprodukt eller annan egendom än punktskattepliktig varor vunnit laga kraft skall egendomen säljas genom tullmyndighetens försorg. Om egendomen inte kan säljas får den i stället förstöras. Har förverkande skett på grund av att skattskyldig inte har betalat punktskatt på en omhändertagen mineraloljeprodukt inom viss tid skall försäljningsintäkten användas till att betala punktskatten. Överstiger försäljningsintäkten skattebeloppet skall överskjutande intäkter ges ut till den vars mineraloljeprodukter har förverkats om denne är känd. Annars skall försäljningsintäkten tillfalla sta-

ten. I fråga om alkoholvara som har förverkats skall lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. gälla i tillämpliga delar. Har förverkande skett på grund av att en skattskyldig inte har betalat punktskatt på en omhändertagen alkoholvara inom viss tid skall dock försäljningsintäkten användas till att betala punktskatten. Överstiger försäljningsintäkten skattebeloppet skall överskjutande intäkter ges ut till den vars produkter förverkats om denne är känd. Annars skall försäljningsintäkten tillfalla staten. I övriga fall skall försäljningsintäkten ges ut till den vars egendom förverkats om denne är känd och i annat fall tillfalla staten. Tobaksvara som har förverkats skall förstöras.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens vad gäller alkohol- och tobaksvaror.

Remissinstanserna: *Alkoholinspektionen* har följande kommentar till förslaget. För att beskattningsmyndigheten över huvud skall kunna sälja förverkade alkoholvaror krävs en konstruktion så att myndigheten får rätt att sälja dryckerna eftersom kommissionsförsäljning inte är tillåten. Dessutom bör formerna för denna försäljning regleras i lag. I 11 kap. 4 § alkohollagen anges att i fråga om sprit, alkoholdrycker och mäsik som kan antas bli förverkade, gäller lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. I 2 § i sistnämnda lag sägs bl.a. att beslagtagna egendom må försälas till den som är berättigad att tillverka eller bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen. En regel motsvarande den som finns i 11 kap. 4 § alkohollagen bör därför tas in i lagförslaget. Därigenom uppfylls förutsättningarna för beskattningssmyndigheten att kunna genomföra denna försäljning på ett sätt som är anpassat till övriga fall av extraordinär alkoholförsäljning. Med hänsyn till marknadens funktion är det emellertid tveksamt i vilken utsträckning beslagtagna varor vid försäljning skall kunna konkurrera med legalt införda varor bl.a. eftersom det inte går att säkerställa ett produkt- och märkningsansvar för den aktuella varan. Av bl.a. dessa skäl torde priserna pressas till ett minimum. Det kommer därför som regel att bli aktuellt att förstöra alkoholvaran istället med hänsyn till ifrågasatt kvalité. Den typ av försäljning som ligger närmast till hands är att förverkade varor säljs för att göras om till teknisk sprit. För detta krävs en anpassning i lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. som inte utesluter denna typ av försäljning. *Generaltullstyrelsen* anser att det behövs ytterligare bestämmelser avseende försäljningen av förverkade alkohol- och tobaksvaror. Vidare undrar *Generaltullstyrelsen* hur förslaget förhåller sig till alkohollagens bestämmelser om försäljning av alkoholhaltiga drycker.

Bakgrunden till regeringens förslag: Enligt 11 kap. 4 § alkohollagen gäller lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i fråga om alkoholdrycker och mäsik som kan antas bli förverkade. Av 23 § varusmuggningslagen följer att lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. skall tillämpas om alkoholdrycker tagits i beslag och det kan antas att dryckerna kommer att förverkas enligt varusmuggningslagen. Enligt lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. får alkoholdryck förstöras om varans värde är ringa eller det av annan anledning är försvarligt att förstöra varan. I annat fall får alkoholvaran säljas till den som har parti- eller tillverkningsstillstånd enligt alkohollagen.

Enligt förordningen (1994:1613) om tobaksskatt skall tobaksvara förstöras om har den förklarats förverkad enligt lagen om tobaksskatt eller varusmuggningslagen.

Skälen för regeringens förslag: Det finns inga särskilda regler för handeln med mineraloljeprodukter. Det behövs därför inga särskilda regler för att tullen skall kunna sälja förverkade mineraloljeprodukter utan endast en bestämmelse om att produkterna skall säljas när beslutet om förverkande vunnit laga kraft. Om produkterna inte kan säljas får de i stället förstöras. Dessa bestämmelser skall även gälla i fall annan egendom än punktskattepliktig vara förverkas.

Säljs mineraloljeprodukter för vilka skatt påförts skall försäljningsintäkten användas till att betala skatten för produkten. Överstiger försäljningsintäkterna skattebeloppet skall överskjutande intäkter utges till den vars produkt förverkats.

Alkoholdrycker som förverkats enligt varusmuggningslagen eller alkohollagen får säljas. Därvid gäller lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. Regeringen anser att motsvarande ordning skall gälla för alkoholdrycker som förverkas enligt den nya lagen om punktskattekontroll. Enligt lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. skall intäkt från försäljning av förverkad egendom tillfalla staten. Denna bestämmelse skall dock inte tillämpas i fråga om alkoholvaror för vilka skatt påförts. I sådana fall skall försäljningsintäkten i stället användas till att betala skatten. Överstiger försäljningsintäkten skattebeloppet skall överskjutande intäkter utges till den vars alkoholvaror förverkats.

Det är rimligt att anta att merparten av de tobaksvaror som kommer att förverkas inte uppfyller tobakslagens krav på varningstext och innehållsdeklaration och inte heller tobaksskattelagens krav på att förpackningen skall vara försedd med särskild märkning med uppgift om detaljhandelspriset. För att tullen skall kunna sälja förverkade tobaksvaror torde det därför i de allra flesta fall krävas att tullen vidtar åtgärder för att uppfylla nämnda krav, åtgärder som i många fall kommer att vara så kostsamma att en försäljning inte ter sig försvarbar. Tobakslagens och tobaksskattelagens krav gäller dock endast för varor som bjuds ut till försäljning i Sverige. Tullen skulle därför kunna få sälja förverkade tobaksvaror till utlandet. Emellertid skulle tullen knappast kunna garantera tobaksvarornas kvalitet, vilket förmodligen skulle försvåra en försäljning. Regeringen anser därför att tobaksvaror som förverkas enligt den nya lagen om punktskattekontroll skall förstöras. Detta stämmer överens med vad som i dag gäller när tobaksvaror förverkas enligt tobaksskattelagen eller varusmuggningslagen.

Det bör i det här sammanhanget påpekas att skyldighet att betala skatt består även efter det att varorna förverkats. Det innebär alltså att om försäljningsintäkterna inte täcker skattebeloppet skall den skattskyldige betala resterande del av beloppet.

I lagrådsremissen föreslog regeringen att om egendom säljs för vilken ingen skatt påförts skall försäljningsintäkten tillfalla staten.

Lagrådet har yttrat att det i lagrådsremissen inte närmare har motive-rats varför överskjutande försäljningsintäkt skall tillfalla ägaren i fall där skatt påförts men inte i övriga fall. Lagrådet kan därför inte bedöma om

det finns fog för denna olika behandling och anser därför att frågan bör övervägas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Regeringen anser att det saknas skäl för att ha olika regler för fall där skatt påförts och övriga fall. Det bör därför föreskrivas att säljs egendom för vilken ingen skatt påförts skall försäljningsintäkten ges ut till den vars egendom förverkats om denne är känd och i annan fall tillfalla staten.

12 Straffbestämmelser

Regeringens förslag: Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten att stanna på anmaning skall dömas till penningböter. Den som uppsåtligen bryter mot skyldigheten att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet skall dömas till penningböter. Ansvar skall dock inte ådömas om tullmyndigheten genast kunnat fastställa den tillfrågades identitet. Förare som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet skall dömas till penningböter.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från vårt förslag vad gäller påföljderna. Till skillnad från regeringen föreslår kommittén att förare som underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet skall kunna dömas till fängelse.

Remissinstanserna: Flertalet av de remissinstanser som berör förslaget har invändningar mot delar av förslaget.

Justitieombudsmannen anför att det självfallet aldrig kan komma i fråga att döma någon för att ha brutit mot skyldigheten att stanna på anmaning om den anmanande tjänstemannen inte var behörig att vidta åtgärden. Någon bestämmelse om att ansvar inte skall ådömas om den tjänsteman som gav anmaning inte var behörig härtil behövs därför inte. *Umeå tingsrätt* har inga invändningar mot förslagen. *Riksåklagaren* avstyrker förslaget. *Rikspolisstyrelsen* motsätter sig att man straffbelägger att någon inte kan legitimera sig på det sätt som föreslagits. *Generaltullstyrelsen* anser att tullen och beskattningsmyndigheten bör ges möjligheter att utreda brott enligt den nya lagen. Detta hänger ihop med möjligheterna att använda institutet förskottsbetalning av böter. För att kunna bestämma ett förskottsbelopp behöver en utredning göras och det går inte att komma ifrån att en förskottsbetalning är en "frivillig" åtgärd från den enskildes sida för att freda sig från en häktning eller för att slippa ifrån praktiska bestyr i framtiden. Om utredningen av det misstänkta brottet eller förseelsen skall utredas av polis vid en senare tidpunkt torde möjligheten att förmå den enskilde att betala i förskott minska väsentligt. *Generaltullstyrelsen* anser vidare att det bör vara straffbart att inte stanna på anmaning av tjänsteman oavsett om denne är behörig eller inte. Föraren kan inte veta på vilken grund en tjänsteman stoppar honom. Är det en tulltjänsteman eller en polisman kan det vara på helt andra grunder än avseende en transportkontroll. Det bör föreligga en ovillkorlig skyldighet att stanna när en uniformerad tjänsteman på ett korrekt sätt lämnar en anmaning att

stanna. Om tjänstemannen därvid i efterhand kan visas ha saknat befohgenhet att i det enskilda fallet lämna anmaningen får det avgöras vilket fel tjänstemannen kan ha gjort och om detta kan medföra rätt till ersättning för den felaktigt stoppade. Skulle någon annan än en tjänsteman lämna anmaningen, t.ex. en rånare som utger sig för att vara polis, tull- eller skattetjänsteman och föraren då inte stannar föreligger inte de objektiva rekvisiten för straff. *Riksskatteverket* anser, av samma skäl som Generaltullstyrelsen, att beskattningsmyndigheten och tullen bör ges möjlighet att utreda brott enligt denna lag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt transportkontrollagen skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet låter bli att stanna på anmaning dömas till böter. Det skall även i fortsättningen vara straffsanktionerat att inte stanna på anmaning. Däremot finns det skäl att överväga om påföljden bör ändras till penningböter. Enligt 164 § vägtrafikkungörelsen (1972:603) skall förare av motordrivet fordon som underlåter att stanna på tecken av polisman dömas till penningböter. Det finns ingen anledning att ha en annan påföljd för underlåtenhet att stanna på anmaning enligt den nya lagen om punktskattekontroll. Påföljden skall därför vara penningböter.

Kommittén föreslår att ansvar inte skall ådömas om den tjänsteman som anmanade föraren att stanna inte var behörig att göra det. Någon sådan begränsning av straffbarheten finns inte i transportkontrollagen. Enligt inregränslagen skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet låter bli att stanna på tulltjänstemans anmaning dömas till böter. I ringa fall skall dock inte dömas till ansvar. Regeringen föreslår i avsnitt 15 att anmaning att stanna fordon skall få ges av tulltjänsteman och polisman. Denna behörighet gäller i hela landet. Om annan än tulltjänsteman eller polisman anmanar en förare att stanna kan ansvar naturligtvis inte ådömas. Detta följer av allmänna straffrättsliga grundsatser. Straffbarheten behöver därför inte begränsas på så sätt som kommittén föreslagit.

Förare av fordon som stoppas med stöd av de nya bestämmelserna om transportkontroll skall vara skyldig att legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet. En sådan skyldighet finns redan i dag enligt transportkontrollagen. Den som underlåter att legitimera sig träffas dock enligt nämnda lag inte av någon sanktion. Möjligheten att begära att en förare legitimerar sig eller på annat godtagbart sätt styrker sin identitet är ett viktigt led i punktskattekontrollen. En osanktionerad skyldighet att identifiera sig har dock inte något större värde. Regeringen föreslår därför att en straffsanktion skall kunna riktas mot de förare som uppsåtligen bryter mot skyldigheten att identifiera sig. Ansvar enligt detta straffstadgande skall dock inte utdömas om tullmyndigheten genast kunnat fastställa förarens identitet.

I samband med 1991 års ändring av bötesstraffen uttalades att man av principiella skäl bör använda dagsbotsstraffet för brott i mer egentlig mening, medan penningböter skall användas vid brott som mer har karaktär av ordningsförseelse (se prop. 1990/91:68 s. 109 f.). Mot bakgrund härav anser regeringen att straffet vid förseelse mot skyldigheten att identifiera sig bör vara penningböter.

I avsnittet 9.4 har regeringen motiverat varför förare skall vara skyldiga att se till att ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet medföljer

transporten i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivets bestämmelser. Det är dock inte tillräckligt med en skyldighet utan det behövs även en sanktion för att säkerställa att skyldigheten efterlevs. Regeringen anser därför att en straffrättslig sanktion skall kunna riktas mot de förare som uppsåtligt eller av oaktsamhet underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet. Brottet har karaktär av ordningsförseelse och påföljden bör därför vara penningböter.

Tullmyndigheterna har en generell rätt att inleda förundersökning beträffande brott enligt lagen om straff för varusmuggling. Även beträffande brott mot andra författningar på tullagstiftningens område inleder tullmyndigheterna förundersökning. Tullmyndigheterna bör även kunna utreda brott enligt nu aktuella bestämmelser. Detta uppnås genom en hänvisning till 13 § och 24 § första stycket första meningen varusmuggningslagen. Genom att tullmyndigheterna ges befogenhet att utreda brott enligt den nya lagen om punktskattekontroll kan förskottsbetalning av böter ske till tullmyndighet (se 2 § bötesverkställighetslagen [1979:189] och 2 § bötesverkställighetsförordningen [1997:197]).

13 Postförsändelser m.m.

13.1 Införsel av alkoholdrycker i vissa fall

Regeringens förslag: Det skall vara möjligt att till landet föra in spritdrycker, vin och starköl i form av flyttgods i samband med att en enskild flyttar till Sverige och i form av gods som en enskild förvärvat genom arv eller testamente. Begränsning av rätten till införsel skall dock gälla bl.a. så till vida att mottagaren eller den person som låter föra in dryckerna skall ha fyllt 20 år.

Regeringens bedömning: Frågan om rätten till införsel av spritdrycker, vin och starköl som gåvoförsändelse och kommersiell försändelse bör utredas vidare.

Promemorians förslag: I promemorian föreslogs att spritdrycker, vin och starköl även skulle få föras in som gåvoförsändelse eller som kommersiell försändelse.

Remissinstanserna: *Generaltullstyrelsen* efterlyser en definition av begreppet gåvoförsändelse. Under alla omständigheter finner styrelsen att en begränsning bör göras till enstaka gåvoförsändelse. *Rikspolisstyrelsen* ser svårigheterna i att avgöra om en försändelse som innehåller alkohol- eller tobaksvaror är en gåva eller inte. *Riksskatteverket* anser att det kan uppstå problem därför att begreppen gåvoförsändelse, flyttgods och arvegods inte har definierats ordentligt.

Bakgrunden till regeringens förslag

Tidigare reglering

Enligt 17 § lagen (1977:293) om handel med drycker – LHD, fick spritdrycker, vin och starköl, med de undantag som angavs i lagens 18 §, införas till landet endast av det s.k. parthandelsbolaget (V & S Vin och Sprit AB). Enligt 18 § LHD fick spritdrycker, vin och starköl föras in till landet bl.a. enligt närmare bestämmelser som meddelades av regeringen dels i form av enstaka gåvoförsändelse till enskild person för dennes eller dennes familjs personliga bruk, dels av en enskild person som flyttade in till landet eller återvände hit efter längre tids vistelse utomlands om dryckerna var avsedda för eget eller familjens bruk och dels av en enskild person som hade mottagit dryckerna i arv eller genom testamente, om dryckerna var avsedda för eget eller familjens bruk.

Bestämmelserna i LHD kompletterades av förordningen (1987:1118) om rätt till införsel av spritdrycker, vin och starköl i vissa fall. I förordningen föreskrevs en 20-årsgräns för de tre olika möjligheterna till införsel. Vidare föreskrevs beträffande flyttgodsfallen att den som återvände till Sverige skulle ha vistats utomlands minst ett år för att rätt till införsel skulle föreligga. Såväl LHD som den nämnda förordningen är upphävda från och med den 1 januari 1995.

Bestämmelser om rätt till införsel av spritdrycker, vin och starköl återfinns numera i 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738). I nämnda bestämmelse slås fast att sådana drycker får föras in till landet endast av den som har meddelats ett tillverknings- eller partihandelstillstånd avseende sådana varor. Bestämmelsen tar i denna del endast sikte på yrkesmässig införsel. Av paragrafens andra stycke framgår emellertid att spritdrycker, vin och starköl får föras in även av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m., av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk och som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser. Slutligen föreskrivs i paragrafens tredje stycke att spritdrycker, vin och starköl som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

De i paragrafen angivna undantagen från kravet på tillstånd för rätten till införsel motsvarar i sak vissa av de undantag som fanns intagna i LHD. I LHD fanns därutöver, som framgått, även undantag för införsel av spritdrycker, vin och starköl i form av gåva, flyttgods och arvegods. I motiven till alkohollagen ges inte någon närmare förklaring till varför inte rätt till införsel medgivits i dessa fall. Det torde emellertid stå klart att vissa farhågor angående kontrollsvårigheter i perspektiv av den inre marknaden, bl.a. vad avsåg åldersgränser och skatteinbetalning, varit av avgörande betydelse för den mer restriktiva hållningen i alkohollagen i förhållande till regleringen i LHD.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Avsaknaden av möjligheter motsvarande de som fanns i LHD till införsel av spritdrycker, vin och starköl har väckt negativa reaktioner hos allmänheten efter ikraftträdandet av alkohollagen den 1 januari 1995, och då framför allt i fråga om införsel av gåvoförsändelser och av flyttgods. Tullmyndigheterna har också påtalat att den nya ordningen medför praktiska problem och onödig irritation. Även EU-kommissionen har efter klagomål från enskilda framhållit att den ifrågasätter den svenska restriktiviteten även om begränsningarna i förhållande till vad som gällt enligt LHD inte direkt har påståtts vara i strid med EG-rätten. Det bör i sammanhanget framhållas att införsel av alkoholdrycker i form av gåvoförsändelse m.m. efter ikraftträdandet av alkohollagen i viss utsträckning har kunnat ske genom Systembolaget AB och den licensierade partihandeln som s.k. privat import. Kommissionen har emellertid understrukt att denna ordning förefaller vara mindre väl i överensstämmelse med dels principen inom EG-rätten om den fria rörligheten för varor och EU-medborgarnas i följd därav avsedda möjligheter att tillgodogöra sig fördelarna av ett EU-medlemskap, dels kärnverksamheten för Systembolaget AB.

Regeringen finner mot bakgrund av det anförda att åtskilligt talar för att det genom ändringar i alkohollagen åtminstone bör införas en möjlighet att till landet föra in spritdrycker, vin och starköl i form av flyttgods i samband med att enskild flyttar till Sverige och i form av vara som enskild förvärvat genom arv eller testamente. Ett totalt förbud i detta hänse-

ende är inte heller påkallat av alkoholpolitiska skäl. En begränsning av rätten till införsel i de nämnda fallen skall dock vara att mottagaren eller den person som låter föra in dryckerna skall ha fyllt 20 år, (jämför med vad som redan gäller för s.k. resandeförsel men även 3 kap. 8 § alkohollagen). Beträffande vad som krävs av den enskilde i fall då denne hävdar rätt till införsel av flytt- eller arvegods hänvisas till kommentaren under 4 kap. 2 § i förslaget till lag om ändring i alkohollagen.

Vad avser gåvoförsändelser och kommersiella försändelser till enskilda gör regeringen följande bedömning. I målet C-189/95, åklagaren mot Harry Franzén, där Landskrona tingsrätt begärt förhandsavgörande, prövade EG-domstolen bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet och dess funktionssätt mot artikel 37 i Romfördraget. Artikeln reglerar anpassningen av statliga handelsmonopol. Domstolen konstaterade att artikel 37 inte kräver att statliga handelsmonopol skall avskaffas men väl att de till utformning och funktionssätt skall anpassas på ett sådant sätt att ingen av medlemsstaternas medborgare diskrimineras i fråga om anskaffnings- och saluföringsvillkor. Syftet med artikeln är enligt domstolen att förena de krav som följer av inrättandet av den gemensamma marknaden och dess funktionssätt med medlemsstaternas möjlighet att, i syfte att uppnå vissa mål av allmänintresse såsom skyddet av folkhälsan, upprätthålla vissa handelsmonopol.

Sammanfattningsvis fann domstolen med hänsyn till uppgifterna i målet att detaljhandelsmonopolets kriterier och urvalsmetoder föreföll varken diskriminerande eller av sådant slag att de missgynnade importerade produkter. Sålunda slog domstolen fast att artikel 37 inte utgjorde hinder för sådana nationella bestämmelser om ett statligt detaljhandelsmonopol för alkoholdrycker och dess funktionssätt som avsågs i begäran om förhandsavgörande.

För svenskt vidkommande var EG-domstolens beslut mycket viktigt sett ur folkhälsoperspektiv. Lagstiftningen på alkoholområdet skall syfta till att begränsa det privata vinstintresset och alkoholens tillgänglighet samt att skydda ungdomen. Det är därför viktigt att hitta ett system, när det gäller distansförsäljningen av alkohol från andra EU-länder till Sverige, som tar hänsyn också till dessa alkoholpolitiska aspekter, inte minst ålderskontroll och tillgänglighet. Frågan om distansförsäljningen av alkohol till Sverige från annat EU-land skall tillåtas och hur den i så fall skall hanteras måste därför utredas vidare. Den nyligen tillsatta kommittén (S 1998:02) som fått regeringens uppdrag att se över vissa bestämmelser i alkohollagen (1994:1738) samt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. har i sina direktiv redan uppgiften att behandla frågan om importrätt av alkoholdrycker. Denna kommitté bör få uppgiften att med förtur utreda hur distansförsäljningen av alkoholdrycker bör inordnas i det svenska regelsystemet utifrån också alkoholpolitiska aspekter.

Även när det gäller gåvoförsändelser av alkoholdrycker så måste dessa om införsel av sådana skall tillåtas regleras på ett sådant sätt att en skattefrihet för gåvoförsändelser inte missbrukas. Att sända paket med alkoholinnehåll får inte utnyttjas för postorderförsäljning eller marknadsföring under täckmantel av gåva. Därför bör även denna fråga bli föremål för ytterligare utredning av den nyligen tillsatta kommittén (S 1998:02).

Regeringens förslag: Försändelser med tobaksvaror som utan vinstsyfte skickas till privatpersoner i Sverige från ett annat EG-land, och som inte utgör gåvoförsändelser, skall beskattas i Sverige enligt reglerna om s.k. distansförsäljning.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* anser att det vore värdefullt om bestämmelser om skattefrihet för gåvoförsändelser, arv- och flyttgods togs in i en lag, förslagsvis i inledningen till lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt bestämmelserna i rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor skall punktskattepliktiga alkohol- och tobaksvaror normalt beskattas i det land där de konsumeras. Endast när sådana varor förvärvas av enskilda personer för deras eget bruk och transporteras av dem själva följer av principen för den inre marknaden att punktskatt skall tas ut i den medlemsstat där varorna har förvärvats. Detta framgår av artikel 8 i direktiv 92/12/EEG. Om alkohol- eller tobaksvaror avsänds eller transporteras direkt eller indirekt av en säljare eller för dennes räkning från ett medlemsland till en privatperson i ett annat medlemsland, s.k. distansförsäljning, skall varorna beskattas i destinationsmedlemsstaten. Skatten skall påföras säljaren och denne kan få återbetalning av den skatt som erlagts i avsändarlandet. Detta stadgas i artikel 10 i direktiv 92/12/EEG. Bestämmelserna om distansförsäljning har tagits in i lagen om tobaksskatt och i lagen om alkoholskatt.

När direktiv 92/12/EEG antogs av rådet påpekade rådet och kommissionen att det föreligger problem att göra skillnad mellan transaktioner som omfattas av bestämmelser som grundar sig på principen om beskattning i destinationslandet respektive transaktioner som görs av privatpersoner inom det regelverk som bygger på beskattning i ursprungslandet. I samband härmed förklarade rådet och kommissionen att medlemsländerna kan föreskriva att överföringar mot betalning som inte sker i förvärvssyfte av punktskattepliktiga varor mellan personer skall anses ske för kommersiella ändamål. I sådana fall skall beskattning således ske i destinationslandet.

I Storbritannien har en engelsk domstol vänt sig till EG-domstolen (mål nr C-296/95, "The Man in Black") för att få klargjort om det är fråga om distansförsäljning av cigaretter eller om det är fråga om privatinförsel av sådana enligt artikel 8 i direktiv 92/12/EEG när en agent agerat för köparens räkning. EG-domstolen har i dom den 2 april 1998 konstaterat att det inte är fråga om privat införsel enligt artikel 8 och att skatt skall tas ut i destinationslandet.

Enligt bestämmelserna i direktiv 92/12/EEG gäller, såsom ovan nämnts, att privatpersoner vid resa från ett annat medlemsland kan införa punktbeskattade alkohol- och tobaksvaror utan att betala punktskatt i

hemlandet om varorna är avsedda för deras eget behov. I anslutningsfördraget med den Europeiska unionen fick Sverige, liksom Finland och tidigare Danmark, ett undantag som innebär möjlighet att ta ut punktskatt i Sverige på införda alkohol- och tobaksvaror över vissa kvantiteter. Bestämmelsen om detta finns i artikel 26 i direktiv 92/12/EEG. Sveriges undantag gäller resandeförsel och kan inte anses omfatta rätt att beskatta privatpersoners införsel av flyttsaker och arv samt gåvoförsändelser i form av alkohol- och tobaksvaror. Reglerna om beskattning av resandeförsel finns i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen. När det gäller införsel från tredje land av alkohol- och tobaksvaror som flyttsaker och arv samt som gåva över viss mindre kvantitet, skall dock tull och skatt betalas i Sverige i enlighet med reglerna i rådets förordning EG/918/83 om upprättande av ett gemenskapssystem för tullbefrielse och reglerna i lagen (1994:1551) om frihet från skatt vid import, m.m.

Enligt regeringens mening bör försändelser av tobaksvaror från ett annat medlemsland till privatpersoner beskattas i Sverige även om avsändaren inte gör någon ekonomisk vinst på transaktionen, såvida det inte är fråga om gåvoförsändelser. Rådet och kommissionen har också förklarat att medlemsländerna kan föreskriva sådana regler. Regeringen föreslår därför att punktskatt skall tas ut i Sverige i sådana fall och att avsändaren skall betala skatten. Regler om detta föreslås införda i lagen om tobaksskatt. Eftersom det inte är tillåtet för privatpersoner att införa alkoholvaror via distansförsäljning eller som gåvoförsändelse till Sverige är en sådan bestämmelse avseende alkoholvaror onödig. Bestämmelsen finns inte heller införd i direktiv 92/12/EEG varför någon skyldighet för införlivande i svensk lagstiftning inte föreligger. För införsel av gåvoförsändelser, liksom arvegods och flyttsaker, skall inte punktskatt tas ut. För att detta tydligare skall framgå föreslås dock viss ändring av lagtexten i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

13.3.1 Tullens befogenheter att undersöka och öppna postförsändelser

Regeringens förslag: Tullmyndigheten ges befogenhet att undersöka om en postförsändelse innehåller alkohol- eller tobaksvaror och att öppna en sådan försändelse när det finns anledning att anta att den innehåller alkohol- eller tobaksvaror. För att skydda brevhemligheten införs bestämmelser om begränsningar i tullens kontrollbefogenheter. Sålunda får en sådan försändelse öppnas endast vid postkontor dit post från utlandet ankommer, dvs. vid de särskilda utväxlingspostkontoren, eller hos tullmyndigheten. Har ett öppnande skett skall mottagaren underrättas så snart som möjligt. Detsamma gäller avsändaren om denne är känd. Om försändelsen innehåller ett förtroligt meddelande skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren. Ett beslut om öppnande får fattas endast av chefen för myndigheten eller den tjänsteman som särskilt förordnats att göra det. Ett protokoll skall föras över undersökningen. Av protokollet skall framgå ändamålet med undersökningen och vad som kommit fram vid denna. Om mottagaren av en alkoholvara inte innehar partihandels- eller tillverkningsstillstånd enligt alkohollagen eller är under 20 år skall varan återsändas till avsändaren, om detta är möjligt. I annat fall skall varan omhändertas. Detsamma gäller för tobaksvaror om mottagaren är under 18 år.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser är positiva till förslaget att ge tullen de utökade befogenheterna. Sålunda anser *Kammarrätten i Sundsvall* att de föreslagna bestämmelserna får anses vara sådana att det, såväl ur grundlagssynpunkt som när det gäller tillämpningen av artikel 8 i Europakonventionen, framstår som godtagbart att bestämmelserna innefattar möjlighet för tullen att undersöka och öppna postförsändelser. Där emot avstyrker såväl *Svea hovrätt* som *Justitiekanslern* och *Sveriges advokatsamfund* förslaget. Hovrätten anför därvid bl.a. att det är svårt att bedöma förslaget och dess närmare konsekvenser, eftersom det endast utgör en del av ett omfattande lagstiftningsarbete, vilket hovrätten inte haft tillgång till. Det är därför svårt, menar hovrätten, att med enbart det översända materialet som grund få en tillräcklig bild av hur rättssäkerhetsfrågorna kommer att lösas. Hovrätten tar ändå upp vissa principfrågor till bedömning och ifrågasätter därvid om det ingrepp i enskilds rätt till korrespondens som förslaget innebär är godtagbart när det är fråga om försändelser som inte innehåller någon vara som är förbjuden att införa eller inneha. *Justitiekanslern* påpekar att själva undersökningen av postförsändelserna kan vara väl så integritetskänslig som öppnandet av försändelsen och ifrågasätter vidare om det skattemässiga skälet bakom förslaget är av tillräcklig dignitet för att generellt genombryta posthemligheten för förtroliga meddelanden m.m. Såväl hovrätten som *Justitiekanslern* efterlyser en närmare analys av om den föreslagna regleringen låter sig inordnas i någon av de kategorier av intressen som enligt artikel

8 i Europakonventionen är godtagbara för att begränsa skyddet för den enskildes korrespondens.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har på olika sätt fått upplysningar om att ett stort antal postförsändelser från andra EU-länder innehåller alkohol- och tobaksvaror. Det rör sig beträffande cigaretter i stor utsträckning om kommersiell distansförsäljning i form av postorderförsäljning eller liknande förfaranden. Antalet postförsändelser av cigaretter synes öka mycket snabbt och en omfattande annonsering om sådan försäljning sker bl.a. på internet. Ett vanligt förfarande synes vara att beskattade cigaretter köps i ett EU-land med låg cigarettskatt jämförd med den svenska och sedan med post skickas till beställare i Sverige. I enlighet med cirkulationsdirektivets regler om distansförsäljning skall svensk punktskatt betalas vid distansförsäljning till Sverige. Vidare finns regler om säkerhet och representant för den skattskyldige. Dessa regler följs emellertid inte och varorna undgår därigenom att bli belagda med svensk punktskatt. Om denna utveckling inte kan hejdas riskerar skattebasen vad avser beskattningen av tobak att snabbt allvarligt undergrävas med mycket betydande bortfall av skatteintäkter som följd. Det kan också påpekas att möjligheten för Sverige att anpassa skatten på cigaretter nedåt är begränsad, såvida inte Sverige kan få en förlängning av det undantag från minimiskatterna på tobak som Sverige har till och med 1998.

Varken tullen eller skatteförvaltningen har för närvarande någon möjlighet att kontrollera dessa postförsändelser. Detta är enligt regeringens mening inte acceptabelt. Förutom de fiskala aspekterna medför de bristande kontrollmöjligheterna att det blir möjligt att kringgå gällande förbud att införa alkoholvaror för den som inte har erforderligt tillstånd enligt alkohollagen. Utan kontrollmöjligheter går det inte heller att kontrollera att den som för in alkohol- och tobaksvaror har fyllt 20 respektive 18 år. Skyddet för ungdomen är en av hörnstenarna i den svenska alkoholpolitiken. Den möjlighet som tullen har i dag att kontrollera att den som för in alkoholvaror fyllt 20 år, och att den som för in tobaksvaror fyllt 18 år, måste därför enligt regeringens mening finnas även i fråga om alkohol- och tobaksvaror som sänds per post.

Genom införandet av lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen fick tullen möjlighet att undersöka och öppna postförsändelser från ett annat EU-land. Av förarbetena till lagen (prop. 1995/96:166 s. 65) framgår att möjligheten för tullen att öppna och undersöka brev och andra försändelser i särskilt hög grad motiverades av det starka samhällsintresset att begränsa narkotikabrottsligheten.

Enligt lagen finns det även möjlighet att kontrollera postförsändelser som innehåller vissa andra, i lagen uppräknade, varor. En förutsättning för att försändelserna skall kunna öppnas är att det finns misstanke om att försändelsen innehåller en sådan vara och att det kan vara fråga om varusmuggling. Nu föreslår regeringen att motsvarande befogenheter skall införas i den nya lagen om punktskattekontroll.

Vad gäller förslaget förenlighet med RF och Europakonventionen gjorde regeringen i lagrådsremissen bedömningen att om tullen inte får de utvidgade möjligheter till kontroll av postförsändelser som föreslås finns det risk för att de folkhälso- och skattepolitiska skäl som ligger till

grund för beskattningen av alkohol- och tobaksvaror snabbt kan undergrävas. Vidare finns det en uppenbar risk för att skattebasen såvitt avser tobak allvarligt kommer att urholkas med mycket betydande bortfall av skatteintäkter som följd. En sådan utveckling skulle enligt regeringen i förlängningen kunna påverka Sveriges ekonomiska välstånd. Vidare framhöll regeringen att de bristande kontrollmöjligheterna också försvårar möjligheterna att upprätthålla förbudet att införa alkohol- och tobaksvaror för den som är under 20 resp. 18 år. Mot denna bakgrund var enligt regeringens bedömning förslaget förenligt men såväl RF som Europakonventionen.

Lagrådet har i sitt yttrande ansett att det inte är sannolikt att skattebortfallet vid utebliven kontroll av postförsändelser kan bli av sådan omfattning att landets välstånd äventyras. Lagrådet anser inte heller att det framkommit andra skäl för att göra inskränkningar i det skydd för förtroliga meddelanden som föreskrivs i 2 kap. 6 § RF och artikel 8.1 Europakonventionen.

Enligt 2 kap. 6 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. För begränsning av de fri- och rättigheter som anges i 2 kap. RF krävs stöd i lag. Enligt 12 § andra stycket samma kapitel får begränsning göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den, och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

I Europakonventionen föreskrivs att var och en har rätt till skydd för bl.a. sin korrespondens. Av artikel 8.2 framgår att rätten dock får underkastas inskränkningar. Stycket har följande lydelse.

”Offentlig myndighet må inte störa åtnjutandet av denna rättighet med undantag från vad som är stadgat i lag och i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till landets yttre säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd, förebyggande av oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter.”

Vad först gäller frågan om en utebliven kontrollmöjlighet skulle hota ”landets ekonomiska välstånd” gör regeringen den bedömningen att denna grund kan åberopas som skäl för en inskränkning av i Europakonventionen skyddade rättigheter även om det bortfall av allmänna medel som skyddet av den ifrågakvarande rättigheten skulle leda till inte är av den storleksordning som Lagrådet synes anse vara nödvändigt. Stöd för denna åsikt kan hämtas från Europadomstolens praxis. Som exempel kan nämnas ett avgörande i domstolen som behandlar just denna fråga (målet MS mot Sverige, Application No. 20837/92). Målet rörde en försäkringskassas inhämtande av information från ett sjukhus i samband med att kassan prövade en begäran från klaganden om arbetsskadeersättning. Klaganden påstod att överföringen av informationen kränkt hennes rätt till respekt för privatlivet, artikel 8 i konventionen. Domstolen kom inledningsvis fram till att artikeln var tillämplig på förfarandet och att ett intrång skett i klagandens rätt enligt den. Domstolen konstaterade vidare att intrånget skett med stöd av inhemsk lag och att det tjänat ett legitimt syfte, nämligen att se till att allmänna medel i form av arbetsskadeersättning kom

behövande till del. Överföringen av informationen ansågs nödvändig för att skydda landets ekonomiska välbefinnande. Domstolen kom sålunda fram till att intrånget stått i proportion till syftet med åtgärden och att någon kränkning av artikel 8 inte ägt rum.

Vad gäller det av regeringen nu framlagda förslaget avser det att förhindra dels på sikt stora skattebortfall från alkohol- och tobaksområdena, dels att alkoholvaror förs in i landet i strid med alkohollagens regler om införsel eller att tobaksvaror förs in i strid med tobakslagens regel om att sådana varor endast får föras in i landet av den som har fyllt 18 år.

Som regeringen framhållit i lagrådsremissen finns också starka folkhälsoskäl som talar för att kunna kontrollera försändelser av aktuellt slag. Rätten till skydd för förtroliga meddelanden kan, såsom framgått, inskränkas även med hänsyn till skyddet för hälsovården. Den föreslagna kontrollen utgör en viktig förutsättning för att upprätthålla den av folkhälsoskäl restriktiva svenska politiken på alkohol- och tobaksområdet. Målet för den svenska alkoholpolitiken är att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att minska den totala alkoholkonsumtionen. En ökad tillgänglighet av alkohol medför en ökad konsumtion. Omvänt gäller att ju svårare det är att få tag i alkohol, desto mindre konsumeras det totalt sett och desto färre människor skadas på grund av alkoholen. Detta synsätt har också anammats av Världshälsoorganisationen (WHO) och ligger till grund för europaregionens handlingsplan (European Alcohol Action Plan) för att minska alkoholskadorna i Europa. Planen har antagits enhälligt av alla europaregionens stater, inklusive samtliga EU-stater.

Sveriges viktigaste medel för att begränsa tillgängligheten är detaljhandelsmonopolet och prispolitiken. Den högprispolitik som Sverige tillämpar både när det gäller alkohol och cigaretter förutsätter att det på ett effektivt sätt går att kontrollera att svensk punktskatt tas ut. Det finns anledning att i detta sammanhang också påpeka att Sverige i samband med medlemskapsförhandlingarna fått ett särskilt undantag som möjliggör betydligt mer restriktiva regler för resandes privatinförsel av alkohol och tobak än vad som gäller generellt inom EU. Även detta undantag undergrävs om importen via postförsändelser av i Sverige obeskattade alkohol- och tobaksvaror skulle öka kraftigt.

Om kontrollen inte kan upprätthållas undergrävs vidare detaljhandelsmonopolets ställning i Sverige. Detta skall utgöra en garant för att marknadsföring och försäljning av alkoholdrycker till allmänheten sker återhållsamt och att lagar och bestämmelser på alkoholområdet efterlevs. För att säkerställa dessa intentioner föreslår regeringen i förevarande proposition också vissa ändringar i alkohollagen för att tydliggöra att alkoholdrycker endast får föras in i landet av den som har partihandels- eller tillverkningsstillstånd, av resande och den som har rätt till tullfrihet enligt lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. samt av enskilda som flyttar till Sverige eller som erhållit alkoholdryckerna genom arv.

Att det svenska alkoholmonopolet även är förenligt med gemenskapsrätten framgår av EG-domstolens dom i målet C-189/95, åklagaren mot Harry Franzén. I målet, där Landskrona tingsrätt begärt förhandsavgörande, prövade EG-domstolen bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet och dess funktionssätt mot artikel 37 i Romfördraget. Artikeln reglerar anpassningen av statliga handelsmonopol. Domstolen konstaterade

att artikel 37 inte kräver att statliga handelsmonopol skall avskaffas men väl att de till utformning och funktionssätt skall anpassas på ett sådant sätt att ingen av medlemsstaternas medborgare diskrimineras i fråga om anskaffnings- och saluföringsvillkor. Syftet med artikeln är enligt domstolen att förena de krav som följer av inrättandet av den gemensamma marknaden och dess funktionssätt med medlemsstaternas möjlighet att, i syfte att uppnå vissa mål av allmänintresse såsom skyddet av folkhälsan, upprätthålla vissa handelsmonopol. Domstolens slutsats var att det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker var förenligt med EG-rätten.

Sammanfattningsvis vidhåller regeringen sin bedömning att de föreslagna åtgärderna inte strider mot vare sig Europakonventionen eller regeringsformen.

För att begränsa intrånget i skyddet för den enskildes korrespondens föreslår regeringen vissa särskilda regler. Således skall ett öppnande kunna ske endast om det finns viss misstanke om att försändelsen innehåller en alkohol- eller tobaksvara. Det torde därvid vara tillräckligt att en genomlysning av varan indikerar att det är fråga om en sådan vara för att misstankegraden skall anses ha uppnåtts. Vidare får försändelsen öppnas endast om den finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret. Det finns sålunda inte någon möjlighet att genom den föreslagna bestämmelsen kontrollera varor på adresspostkontoret. Skyddet av brevhemligheten påkallar vidare ytterligare lagstadgade begränsningar i kontrollbefogenheterna. Förutom den tidigare nämnda proportionalitetsprincipen införs en bestämmelse där det framgår att befogenheten att besluta i fråga om granskningen i princip ligger på myndighetschefen, även om den skall kunna delegeras till någon annan tjänsteman. Vidare införs en bestämmelse om skyldighet att föra protokoll över undersökningen. En sådan bestämmelse, som redan finns i tullagen och i lagen om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, överensstämmer med vad som gäller enligt rättegångsbalkens regler om beslag, där det är fråga om lika ingripande regler för den enskilde. Om ett öppnande skett av en försändelse skall mottagaren underlättas så snart som möjligt. Detsamma gäller avsändaren om denne är känd. Om försändelsen innehåller ett förtroligt meddelande skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren. Om mottagaren av en alkoholvara inte innehar partihandels- eller tillverkningstillstånd eller är under 20 år skall varan återsändas till avsändaren, om detta är möjligt. I annat fall skall varan omhändertas. Detsamma gäller för tobaksvaror om mottagaren är under 18 år.

Genom dessa begränsningar uppnås enligt regeringens bedömning en rimlig balans mellan skyddet mot undersökning av brev eller annat förtroligt meddelande och behovet av att av folkhälso- och fiskala skäl kunna utöva kontroll av försändelser av alkohol och tobak.

Sveriges advokatsamfund har i sitt yttrande anmärkt på att motivtexten i promemorian inte innehåller några överväganden om EG-rätten. Det kan därför finnas anledning att betona att en viktig anledning till införandet av de utökade kontrollbefogenheter som förslaget avser sker för att det skall vara möjligt att upprätthålla cirkulationsdirektivets regler på punktskatteområdet. Medlemskapet i EU har ju bl.a. inneburit att Sveri-

ge måste införa det beskattningsförfarande och den beskattningsteknik som EU utvecklat för produkterna alkohol, tobak och mineralolja. Den typ av kontroller som det här är fråga finns dessutom i ett flertal andra medlemsländer. Mot denna bakgrund finner regeringen att förslaget är förenligt med gemenskapsrätten. Det bör poängteras att kontrollerna inte på något sätt kommer att påverka den fria rörligheten för seriösa postorderföretag som, genom att tydligt ange att man är registrerad skattskyldig eller har representant, inte på något sätt kommer att hindras i sin verksamhet.

13.3.2 Tullens befogenheter att omhänderta och förverka alkohol- och tobaksvaror

Regeringens förslag: Tullmyndigheten får, förutom i de fall som nämnts i avsnitt 13.3.1, omhänderta alkohol- eller tobaksvaror om det finns anledning att anta att skattskyldighet föreligger och att skatten inte har betalats eller att säkerhet inte har ställts för skattens betalning. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och i så fall av vem. Om skattskyldighet inträtt för den omhändertagna varan får tullmyndigheten besluta att den punktskatt som belöper på varan skall påföras. Ett beslut om omhändertagande skall upphävas om det inte längre finns grund för att omhänderta varan, om mottagaren av varan betalar ett belopp som motsvarar skatten på varan eller om det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå. En vara som har omhändertagits skall förverkas i vissa fall. När ett beslut om förverkande vunnit laga kraft skall varan förstöras genom tullmyndighetens försorg.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket (RSV)* anser att förslaget om att även överlåtelse som sker utan vinstsyfte skall anses utgöra distansförsäljning inte medför att de problem som är förknippade med den omfattande internet-försäljningen av framför allt cigaretter upphör. RSV menar att det finns flera olika typer av försäljning via internet som inte omfattas av begreppet distansförsäljning och att 4 § i kapitlet om kontroll av postförsändelser borde omfatta alla kommersiella leveranser av alkohol- och tobaksvaror som görs med postpaket. Således borde första punkten i nyssnämnda paragraf inte hänvisa till särskilda paragrafer utan till lagen om alkoholskatt och lagen om tobaksskatt i deras helhet. *Svea hovrätt* anser att förslaget som gäller möjligheten att häva omhändertagandet skiljer sig från andra motsvarande regler, eftersom det införs en sorts omvänd presumtion, nämligen att det måste föreligga en i lag angiven grund för hävande. Hovrätten anser att förslaget bör utformas så att ett beslut om omhändertagande alltid skall hävas om det inte längre föreligger grund för ett omhändertagande. När det gäller bestämmelsen om förverkande ifrågasätter hovrätten om denna står i överensstämmelse med Europakonventionens bestämmelser om skydd för egendom med hänsyn till att den, enligt hovrätten, har ett rent konfiskatoriskt syfte. *General-tullstyrelsen* anser det vara lämpligt att det införs en bestämmelse som

ger mottagaren av en omhändertagen vara möjlighet att lösa ut denna genom att betala den skatt som belöper på varan.

Skälen för regeringens förslag: För att syftet med kontrollen av postförsändelser skall uppnås bör enligt regeringens mening reglerna utformas på följande sätt. När det gäller alkoholvaror skall myndigheten först kontrollera om mottagaren innehar erforderligt tillstånd enligt alkohollagen, dvs. partihandels- eller tillverkningstillstånd, och om han har fyllt 20 år. Beträffande tobaksvaror avser den inledande kontrollen att fastställa om mottagaren fyllt 18 år. Om någon av dessa förutsättningar inte är uppfylld skall varan återsändas till avsändaren. Är detta inte möjligt skall varan omhändertas. I övrigt får alkohol- och tobaksvaror som påträffas i en postförsändelse omhändertas om det finns anledning att anta att skattskyldighet föreligger enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om tobaksskatt och att skatten inte är betald eller att säkerhet inte har ställts för skattens betalning. Tullmyndigheten får vidare rätt att besluta om att påföra den punktskatt som belöper på den omhändertagna varan. Skatten, som skall betalas till tullmyndigheten, förfaller då omedelbart till betalning. Det sistnämnda kommer att framgå av 4 kap. 6 § i lagen om punktskattekontroll av transporter. Om skatten inte går att fastställa, t.ex. på grund av att det saknas uppgifter om det högsta detaljhandelspriset för de cigaretter som försändelsen kan innehålla, får skatten få tas ut med de schablonbelopp som framgår av 1 § lagen om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen. Som exempel kan nämnas att punktskatt då skall tas ut för spritdryck med 196 kr per liter och för cigaretter med 123 öre per cigarett.

Ett beslut om att omhänderta en vara skall upphävas om det inte längre finns grund för ett omhändertagande. Sålunda kan det ha framkommit att skattskyldighet inte föreligger, t.ex. därför att det visar sig att försändelsen är en gåva. Vidare kan den skatt som påförts ha betalats av den skattskyldige. Ett omhändertagande skall också upphävas om mottagaren, under förutsättning att han uppfyller gällande åldersgränser och att han, såvitt avser alkoholvaror har partihandels- eller tillverkningstillstånd, löser varan genom att betala ett belopp som motsvarar den skatt som belöper på den. Slutligen skall ett omhändertagande upphävas om det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

En omhändertagen vara skall förverkas om skatten inte har betalats inom två månader från den dag då beslutet om att påföra skatten vunnit laga kraft, eller om det av andra skäl saknas grund för att upphäva beslutet om att omhänderta varan. I det sistnämnda fallet, vilket t.ex. kan avse försändelser där det saknas uppgift om avsändare, får varan inte förverkas förrän det gått tre månader från dagen för omhändertagandebeslutet. När beslut om förverkande vunnit laga kraft skall varan förstöras genom tullmyndighetens försorg.

Med anledning av Svea hovrätts ifrågasättande av om bestämmelserna om förverkande står i överensstämmelse med Europakonventionens regler om skydd för egendom kan följande anföras. Att egendom skall kunna förverkas från någon som inte är skattskyldig, och som inte heller gjort sig skyldig till någon brottslig handling, kan naturligtvis uppfattas som alltför ingripande för den enskilde. Det är dock viktigt att notera att ett

förverkande, förutom såvitt avser de fall där åldersgränserna inte har iakttagits eller där erforderligt tillstånd enligt alkohollagen saknas, kan ske endast om bestämmelserna i cirkulationsdirektivet har kringgåts. Iakttas inte dessa bestämmelser är det nära nog omöjligt att kontrollera förflyttningarna av punktskattepliktiga varor inom EU. Det är därför av mycket stor betydelse att respekten för cirkulationsdirektivets bestämmelser upprätthålls. Lika viktigt är det att de åldersgränser för inköp av alkoholvaror och tobaksvaror som gäller vid försäljning i Sverige också har giltighet när det gäller den här typen av försäljning. Det bör dessutom påpekas att mottagaren av varorna, såväl som den skattskyldige, kan undvika ett förverkande genom att betala den skatt som belöper på varorna. Den som från början hade för avsikt att betala skatten upplever knappast detta som alltför betungande.

Det kan tilläggas att vid distansförsäljning från ett annat medlemsland av alkohol- eller tobaksvaror till en privatperson (som inte är näringsidkare) i Sverige blir säljaren skattskyldig även för mervärdesskatt i Sverige (1 kap. 2 § första stycket 1 och 5 kap. 2 § mervärdesskattelagen, 1994:200). Säljaren skall registreras för mervärdesskatt hos skattemyndigheten. Är säljaren en utländsk företagare skall denne företrädas av en representant (23 kap. 4 § skattebetalningslagen, 1997:483). Om köparen är en juridisk person eller näringsidkare som inte är skattskyldig för mervärdesskatt i Sverige, är det i stället denne som blir skattskyldig för mervärdesskatten (1 kap. 2 § första stycket 5 mervärdesskattelagen). I det fallet skall skatten betalas till Skattemyndigheten i Dalarnas län.

När tullmyndigheten påför punktskatt enligt de nu föreslagna reglerna, bör den informera skattemyndigheten om beslutet. Detta för att skattemyndigheten skall få kännedom om transaktionen och kunna vidta nödvändiga åtgärder rörande mervärdesskatten och punktskatterna i övrigt.

Slutligen bör Posten AB:s remissvar kommenteras. Man har där uttryckt farhågor för att de föreslagna kontrollåtgärderna negativt skulle påverka Postens distributionstider och leverans kvalitet och därigenom innebära en konkurrensnackdel i förhållande till andra distributionsföretag. Regeringen vill med anledning härav framhålla att även andra transportörer får finna sig i vissa olägenheter enligt de förslag om transportkontroll som regeringen nyligen lagt fram. Vidare utgår regeringen från att tullens kontroller så långt möjligt anpassas till Postens transportsystem, så att inte detta störs i onödan. Det kan också framhållas att de regler som föreslås inte innebär något åliggande för Postens personal att t.ex. sortera ut paket för kontroll. Denna uppgift ankommer på tullen. Inte heller åligger det Posten att lagra paket i avvaktan på kontroll.

14 Transporttillägg

14.1 Förutsättningarna för transporttillägg

Regeringens förslag: Transporttillägg skall påföras den avsändande upplagshavaren om ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer transporten i den utsträckning som följer av cirkulationsdirek-

tivets bestämmelser. Detsamma skall gälla om transporten inte omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivets bestämmelser. Även underlåtenhet att anmäla att varor som redan släppts för konsumtion i ett medlemsland flyttas till Sverige för kommersiella ändamål skall kunna föranleda transporttillägg. Transporttillägg skall också påföras om säkerhet inte ställts vid distansförsäljning. I dessa två fall skall dock den skattskyldige påföras transporttillägget. Transporttillägget skall vara 20 procent av de punktskatter som belöper på eller kan antas belöpa på varorna.

Kommitténs förslag: Stämmer överens med regeringens med vissa undantag. Regeringen föreslår till skillnad från kommittén att transporttillägg skall kunna påföras i fall då transporten inte omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. En annan skillnad i förhållande till kommitténs förslag är att regeringen föreslår att den avsändande upplagshavaren och inte den skattskyldige skall påföras transporttillägg. Vidare föreslår kommittén att transporttillägget skall vara 40 procent av de punktskatter som belöper eller kan antas belöpa på varorna.

Remissinstanserna: *Justitieombudsmannen* anser mot bakgrund av att det är osäkert om förfarandet för påförande av transporttillägg faller in under artikel 6 i Europakonventionen att frågan om transporttillägg bör beredas ytterligare. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att förslaget bör anpassas till skyddsreglerna i artikel 6 i Europakonventionen. *Länsrätten i Dalarnas län* anser att artikel 6 i Europakonventionen kan komma att tillämpas på bestämmelserna om transporttillägg men har inget att erinra mot att man i avsaknad av prövning i Europadomstolen går vidare med förslaget. *Riksåklagaren* anser att förslaget bör anpassas till de krav som kan anses följa av artikel 6 i Europakonventionen och att det saknas skäl att fördubbla tillägget. *Riksskatteverket* har inget att erinra mot förslaget. *Juridiska fakulteten vid Uppsala universitet* anser att det inte är osannolikt att förslaget strider mot Europakonventionen och att det därför finns skäl att vänta med denna del av lagstiftningen. *Statskontoret* ifrågasätter tilläggets nivå, förenligheten med artikel 6 i Europakonventionen och tilläggets avskräckande effekt. *Sveriges Industriförbund*, *Föreningen Sveriges Fria Bryggerier*, *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Svensk Industriförening* och *Stockholms Handelskammare* anser att tillägget kan komma att omfattas av skyddsreglerna i artikel 6 i Europakonventionen och att fördubblingen av tillägget från avskräckningssynpunkt är meningslös. *Sveriges Transportindustriförbund* avvisar förslaget.

Bakgrunden till regeringens förslag: Enligt transportkontrollagen skall den skattskyldige påföras en särskild avgift (transporttillägg) om ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer transporten i enlighet med vad som följer av lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. Transporttillägg kan även påföras förare. Transporttillägget är 20 procent av de punktskatter som belöper på eller kan antas belöpa på varorna. I fråga om förare tas tillägget ut med ett fast belopp på 5 000 kr. I förarbetena till lagen uttalade regeringen att EG:s kontrollsystem förutsätter att ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet medföljer

transporten och att det behövs en sanktion om dokumenten inte medförs (prop. 1995/96:197 s. 13).

Skälen för regeringens förslag: Cirkulationsdirektivet har tillkommit för att befrämja den inre marknadens funktion. Den inre marknadens funktion kräver fria varurörelser även för punktskattepliktiga varor. Detta uppnås, som tidigare beskrivits, genom att varorna får transporteras under skatteuppskov till dess att de släpps för konsumtion. Skatten skall tas ut i den medlemsstat där varorna släpps för konsumtion. Transporteras varor, som släppts för konsumtion, från ett land till ett annat i kommersiellt syfte skall dock punktskatt tas ut i destinationsmedlemsstaten. I sådana fall skall återbetalning ske av den skatt som påförts i avsändarmedlemsstaten.

Bestämmelserna om ledsagardokument har tillkommit för att det skall gå att kontrollera transporter av punktskattepliktiga varor. Bakgrunden till bestämmelserna om att transporter skall omfattas av säkerhet för betalning av skatt är de risker som är förknippade med transporter mellan medlemsländer. Bestämmelserna om ledsagardokument och säkerhet är alltså av grundläggande betydelse för att det system som tillskapats genom cirkulationsdirektivet skall fungera. Det är därför viktigt att varje medlemsland genom olika åtgärder försöker upprätthålla respekten för kraven på ledsagardokument och säkerhet i samband med transport av punktskattepliktiga varor. En sådan åtgärd är att kontrollera transporter av punktskattepliktiga varor. Detta är dock inte tillräckligt. För att säkerställa att bestämmelserna om ledsagardokument och säkerhet efterlevs behövs även en sanktion. Mot bakgrund av det nu anförda anser regeringen att det även i den nya lagen om punktskattekontroll bör finnas bestämmelser om transporttillägg.

Från det att transportkontrollagen trädde i kraft fram till den sista december 1997 har 4 463 transportkontroller genomförts. På grundval av dessa kontroller har 47 beslut om transporttillägg meddelats. Av dessa siffror är det lätt att dra slutsatsen att det saknas behov av bestämmelser om transporttillägg. Man måste dock komma ihåg att för att transporttillägg skall kunna påföras med stöd av nuvarande transportkontrollag krävs att det föreligger en skyldighet att medföra ledsagardokument enligt någon av lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. Som redogjorts för i avsnitt 9.1 uppställs i nämnda lagar krav på ledsagardokument endast när transporten avgår från Sverige. Regeringen föreslår emellertid i nämnda avsnitt att det införs en bestämmelse om att transporter av punktskattepliktiga varor på svenskt territorium skall åtföljas av ledsagardokument i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivets bestämmelser. Genomförs en transport på svenskt territorium i strid med denna bestämmelse skall transporttillägg kunna påföras. Detta är en avgörande skillnad mot hur det förhåller sig i dag. Transporttillägg kommer alltså att kunna påföras i samtliga de fall då en transport på svenskt territorium inte sker i enlighet med cirkulationsdirektivets krav på ledsagardokument. Transporttillägget blir genom denna förändring en betydligt effektivare sanktion.

Av transportkontrollagen följer att transporttillägg inte kan påföras vid underlåtenhet att ställa säkerhet för betalning av skatt. Detta är en brist, eftersom kravet på säkerhet är minst lika viktigt som kravet på ledsagar-

dokument. Regeringen anser därför att transporttillägg även skall kunna påföras om en transport under skatteuppskov inte omfattas av säkerhet för betalning av skatt.

Enligt transportkontrollagen och kommitténs förslag skall transporttillägg kunna påföras den skattskyldige. Detta är inte en adekvat ordning i de fall punktskattepliktiga varor transporteras under skatteuppskov. Det skulle därför underlätta tillämpningen och göra sanktionen mer verkningfull om transporttillägget i stället kunde påföras den som är ansvarig för att ledsagardokument medföljer transporten och att säkerhet för betalning av skatt ställs.

Enligt cirkulationsdirektivet är det endast upplagshavare som kan sända i väg punktskattepliktiga varor under skatteuppskov. Detta beror på att det endast är upplagshavare som kan tillverka, ta emot och lagra varor under skatteuppskov. Av artikel 13 i cirkulationsdirektivet följer att säkerhet för betalning av skatt i samband med transport av punktskattepliktiga varor under skatteuppskov skall ställas av den avsändande upplagshavaren. Enligt artikel 18 i nämnda direktiv är det den avsändande upplagshavaren som skall se till att sådana transporter åtföljs av ett ledsagardokument. Det är alltså den avsändande upplagshavaren som är ansvarig för att transporter under skatteuppskov åtföljs av ett ledsagardokument och omfattas av säkerhet för betalning av skatt. Med hänsyn härtill anser regeringen att transporttillägg skall påföras den avsändande upplagshavaren.

Även i de fall då transporter av punktskattepliktiga varor mellan medlemsländer inte sker under skatteuppskov uppställer cirkulationsdirektivet krav på förenklat ledsagardokument och säkerhet. I dessa fall krävs också att transporten har anmälts i förväg till behörig myndighet i destinationsmedlemsstaten. Dessa bestämmelser är tillämpliga när punktskattepliktiga varor som redan släppts för konsumtion i en medlemsstat flyttas till en annan medlemsstat för kommersiella ändamål. I sådana fall skall nämligen punktskatt tas ut i destinationsmedlemsstaten.

I lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi föreskrivs att då annan än upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant för in eller tar emot varor skall denne, dvs. den skattskyldige, innan varorna transporteras från det andra EU-landet anmäla varorna till beskattningsmyndigheten och ställa säkerhet för skattens betalning.

Regeringen anser det viktigt att säkerställa att de krav som redogjorts för i föregående stycke efterlevs. Bestämmelsen om transporttillägg bör därför även omfatta transporter av punktskattepliktiga varor som släppts för konsumtion i ett annat medlemsland och efter det flyttas till Sverige för kommersiella ändamål. I dessa fall inträder skattskyldighet vid införseln till Sverige. Vidare är det den skattskyldige som är ansvarig för att kraven på säkerhet och föransmälning uppfylls. Transporttillägg bör därför påföras den skattskyldige i nu berörda fall. Transporttillägg skall påföras om den skattskyldige inte följt kraven på säkerhet och föransmälning.

Om en säljare i ett EU-land säljer varor till en konsument i ett annat EU-land och säljaren ansvarar för transporten skall varorna beskattas enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser om distansförsäljning. Dessa innebär att säljaren skall betala punktskatt i det medlemsland där köparen finns. Säljaren skall ställa säkerhet för skattens betalning i mottagarlandet

innan transporten av varorna påbörjas. Bestämmelserna har införlivats med svensk lagstiftning genom 16 § lagen om tobaksskatt, 15 § lagen om alkoholskatt och 4 kap. 10 § lagen om skatt på energi. Kommittén föreslår att transporttillägg skall kunna påföras om den skattskyldige inte ställt säkerhet i enlighet med nämnda bestämmelser. För att få ett heltäckande sanktionssystem bör transporttillägg kunna påföras när säkerhet inte har ställts på föreskrivet sätt vid distansförsäljning. I den nya lagen punktskattekontroll bör därför tas in en bestämmelse av sådan innebörd som kommittén föreslagit.

Ett flertal remissinstanser anser att förfarandet för uttag av transporttillägg kan komma att omfattas av artikel 6 i Europakonventionen och att förfarandet därför bör anpassas till kraven i nämnda artikel. Regeringen instämmer i bedömningen att det är osäkert om transporttilläggsförfarandet faller in under artikel 6. Här skall endast noteras att Skattekontrollutredningen i sitt delbetänkande Artikel 6 i Europakonventionen och skatteutredningen (SOU 1996:116) kom fram till att skattetillägget inte omfattades av artikel 6.

Beslut om transporttillägg får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Muntlig förhandling skall hållas om enskild part begär det och det inte är uppenbart obehövt. I förvaltningslagen (1986:223) och förvaltningsprocesslagen (1971:291) finns bestämmelser om tolk. Enligt lagen (1989:479) om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt m.m. kan en enskild som haft kostnader för ombud eller biträde som skäligen behövs för att ta till vara hans rätt få ersättning för kostnaderna. Ersättning kan beviljas bl.a. om den enskilde helt eller delvis vinner bifall till sina yrkanden. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden anser regeringen att förfarandet för transporttillägg uppfyller kraven i artikel 6 i Europakonventionen.

Kommittén föreslår att transporttilläggets nivå höjs från 20 procent till 40 procent av de punktskatter som belöper på varorna. Syftet med höjningen är enligt kommittén att minska vinsterna av att spekulera i att "inte åka fast". En enskild vars avsikt är att sälja punktskattepliktiga varor i Sverige utan att betala skatt kommer knappast att avskräckas av att transporttillägget höjs. Risken för upptäckt torde vara av mycket större betydelse för en sådan person än nivån på transporttillägget. Om han upptäcks kommer varorna inte att gå att sälja eftersom han i så fall måste inkludera svensk skatt i priset. Det ekonomiska motivet bortfaller helt enkelt om han tvingas betala svensk punktskatt för varorna. En så hög nivå på transporttillägget som kommittén föreslår kan å andra sidan anses oskäligt då tillägg t.ex. påförs en i och för sig seriös upplagshavare som av försummelse inte haft giltiga dokument. Med hänsyn till det nu sagda och till att skattetillägg enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter påförs med 20 procent av angivet skattebelopp anser regeringen att nivån på transporttillägget även i fortsättningen bör vara 20 procent av den skatt som belöper på varorna.

Regeringens förslag: Ett transporttillägg skall undanröjas om en upplagshavare kommer in med ett i föreskriven ordning upprättat ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet till tullmyndigheten inom en månad räknat från dagen för beslutet om transporttillägg. Transporttillägg som påförts en skattskyldig skall undanröjas om det i ett ärende eller mål om skatt enligt den nya lagen om punktskattekontroll, lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter, lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi konstateras att den som påförts tillägget inte är skattskyldig. Avsändande upplagshavare och skattskyldig skall befrias från transporttillägg om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut tillägget. Bestämmelserna om undanröjande och befrielse skall beaktas även om yrkande om detta inte har framställts. Transporttillägg skall tas ut på samma sätt som skatt enligt 5 kap. lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter skall vara tillämplig på transporttillägg.

Kommitténs förslag: Stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening* och *Stockholms Handelskammare* anser att det bör räcka med att det framstår som oskäligt att ta ut transporttillägget för att befrielse skall medges. Att ha uppenbart oskäligt som rekvisitet innebär i praktiken att regeln om befrielse aldrig kommer att kunna tillämpas. Även *Sveriges Transportindustriförbund* anser att det bör räcka med att det framstår som oskäligt att ta ut transporttillägget för att befrielse skall kunna medges.

Skälen för regeringens förslag: Enligt transportkontrollagen skall transporttillägg tas ut på samma sätt som skatt enligt 5 kap. lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP). Transporttillägget inordnas på så sätt i ett regelsystem avseende betalning, anstånd, återbetalning, dröjsmålsavgift, ränta och indrivning av skatt. Den omständigheten att bestämmelser om transporttillägg flyttas till den nya lagen om punktskattekontroll och att tullmyndighet skall påföra tillägget är inte skäl att ändra nuvarande ordning. Transporttillägg bör alltså även i fortsättningen tas ut i den ordning som gäller för skatt.

Genom en bestämmelse i transportkontrollagen är lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter tillämplig beträffande transporttillägg. Detta bör även vara fallet i fortsättningen.

I de fall underlåtenheten går att läka bör självfallet transporttillägget undanröjas. Redan i dag stadgas i transportkontrollagen att om den skattskyldige kommer in med ett ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet skall transporttillägget undanröjas. Det är dock inte rimligt att transporttillägget skall undanröjas i fall där dokumenten upprättats i efterhand. Som förutsättning för undanröjande bör därför gälla att det rör sig om ett i föreskriven ordning upprättat dokument. Det innebär att dokumentet skall ha upprättats före transporten men på grund av missförstånd eller dylikt inte medföljt transporten. Det som nu sagts gäller i och

för sig enligt nuvarande bestämmelse i transportkontrollagen men det finns skäl att understryka detta och det bör därför anges i lag att dokumenten skall vara upprättade i föreskriven ordning. Att en transport inte föränmälts eller att säkerhet inte ställts är brister som inte går att åtgärda. Den enskilde kan därför inte ges möjlighet att få transporttillägget undanröjt i dessa fall. Vidare anser regeringen att möjligheten att få transporttillägget undanröjt genom att komma in med ett i föreskriven ordning upprättat ledsagardokument bör tidsbegränsas. Det är inte rimligt att den avsändande upplagshavaren skall ha möjlighet att få tillägget undanröjt under oöverskådlig tid. Som förutsättning för att transporttillägget skall undanröjas bör därför gälla att ledsagardokumentet kommit in inom en månad räknat från dagen för beslutet om tillägget.

I vissa fall skall skattskyldig påföras transporttillägg. Om det senare i ärende eller mål om skatt konstateras att den som påförts tillägget inte är skattskyldig skall tillägget självfallet undanröjas. En bestämmelse härom tas därför in i den nya lagen om transportkontroll.

Enligt transportkontrollagen får transporttillägg efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut tillägget. Kommittén föreslår att bestämmelsen förs över till den nya lagen om punktskattekontroll. Några remissinstanser anser att rekvisitet uppenbart oskäligt innebär att bestämmelsen i praktiken aldrig kommer att kunna tillämpas. I både taxeringslagen (1990:324) och LPP föreskrivs att skattetillägg får efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut tillägget. Samma eftergiftsgrund används i tullagen avseende tulltillägg. Rekvisitet uppenbart oskäligt är alltså inget nytt utan används som eftergiftsgrund i fråga om tilläggsavgifter i flera lagar på närliggande områden. Mot bakgrund av det nu sagda är regeringen inte beredd att i det här ärendet behandla kritiken mot rekvisitet uppenbart oskäligt. Frågan om rekvisitet uppenbart oskäligt är en alltför snäv eftergiftsgrund bör i stället tas upp inom ramen för den av regeringen aviserade översynen av skattetilläggsinstitutet (se prop. 1997/98:10 s. 68). Bestämmelsen om eftergift i transportkontrollagen bör därför föras över till den nya lagen om punktskattekontroll utan ändringar i sak.

15 Förfarande- och domstolsfrågor

15.1 Behörighet att fatta beslut m.m.

Regeringens förslag: Beslut om förverkande skall fattas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av tullmyndighet. Övriga beslut skall fattas av tullmyndigheten.

Kommitténs förslag: Stämmer i princip överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Åtgärderna transportkontroll, omhändertagande och förverkande kan karakteriseras som tvångsmedel, som kan komma att innebära intrång i enskildas integritet. Det är därför vik-

tigt att tillämpningen av bestämmelserna så långt det är praktiskt möjligt ställs under domstolskontroll.

Transportkontroll enligt transportkontrollagen föregås idag inte av domstolsprövning. Det finns tungt vägande skäl att inte ändra denna ordning. Beslut om kontroll av förbipasserande trafik måste fattas omedelbart och på platsen. Annars har tillfället i de flesta fall gått förlorat. Det finns klara likheter mellan beslut om transportkontroller enligt transportkontrollagen och tullens beslut att kontrollera transporter med stöd av inregränslagen eller tullagen. Likheter finns också med polisens kontrollarbete vid vägarna när det gäller exempelvis nykterhetskontroller och kontroller av farligt gods. Transportkontrollen företer vad gäller själva förfarandet många likheter med tullens gränskontroll, vilken inte ansetts böra eller kunna föregås av domstolsprövning. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden anser regeringen att transportkontroller inte bör föregås av domstolsprövning utan att behörigheten att fatta beslut bör ligga på tullmyndigheterna. Det bör i detta sammanhang framhållas att en transportkontroll inte får pågå i mer än sex timmar.

Beslut om omhändertagande bör fattas av tullmyndigheterna. Det är viktigt att det finns möjlighet för tullmyndigheterna att omhänderta varor på platsen där transportkontrollen genomförs. Kontrollarbetet skulle nämligen försvåras avsevärt utan en sådan möjlighet. Att föreskriva att beslutet skall underställas länsrätten i och med att ett omhändertagande görs torde vara en opraktisk lösning eftersom det kan förutsättas att merparten av omhändertagandena kommer att upphävas efter förhållandevis kort tid. Om domstolsprövning skulle göras obligatorisk genom krav på underställning skulle den fråga länsrätten har att pröva i många fall vara förfallen vid domstolens prövning, eftersom tullmyndigheterna redan släppt godset. Det bör påpekas att regeringen i avsnitt 15.5 föreslår att tullmyndighets beslut om omhändertagande skall kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Det bör ankomma på allmän förvaltningsdomstol att besluta om förverkande på ansökan av tullmyndighet.

Beslut om transporttillägg enligt transportkontrollagen fattas av beskattningsmyndigheten. Transporttillägg enligt den nya lagen om punkt-skattkontroll skall fattas av tullmyndigheterna. Beslut om sådant tillägg skall självfallet kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I avsnitt 9.4 föreslår regeringen att den som åsidosätter skyldighet att medverka vid kontroll enligt den nya lagen skall ersätta statens kostnader på grund därav. Ersättningsskyldigheten skall kunna efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättningen. Beslut om ersättningsskyldighet och eftergift av sådan skyldighet bör fattas av tullmyndigheterna. Tullmyndigheternas beslut skall dock kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut om förverkande skall alltså fattas av allmän förvaltningsdomstol. När det gäller frågan om behörig domstol bör föreskrivas att ansökan skall prövas av länsrätten inom vars domkrets omhändertagandet av egendomen verkställdes (se avsnitt 15.5 om varför mål enligt den nya lagen inte koncentreras till Länsrätten i Dalarnas län).

Regeringens förslag: Polisen skall vara skyldig att medverka i kontrollverksamhet enligt den nya lagen om punktskattekontroll. En polisman skall vid sådan medverkan ha befogenhet att anmana en förare att stanna. En polisman skall också ha befogenhet att genomföra transportkontroll och omhänderta egendom.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i princip med regeringens.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* är mycket kritisk till att polisen på begäran skall lämna biträde vid kontroll enligt lagen. Som förslaget är utformat i denna del finns det en absolut skyldighet att ställa resurser till förfogande. Det är orimligt att polisens hårt ansträngda resurser på detta sätt skall kunna tas i anspråk för fiskal verksamhet. Även *Rikspolisstyrelsen* är kritisk till denna del av förslaget. Förslaget om biträde från polisen kan i ljuset av vad som sägs i kommitténs betänkande uppfattas som om polispersonal är att anse som någon form av resurstillskott. En sådan ordning motsätter sig Rikspolisstyrelsen. Bortsett från att principiella invändningar kan resas mot att poliser engageras i skattekontrollverksamhet synes förslaget innebära att polisen skall vara skyldig att ställa upp på begäran oavsett egen verksamhetsplanering och resursallokering. Biträde från polisen bör komma i fråga endast när andra möjligheter är uttömda. Vidare måste polisens roll i sammanhanget belysas mer ingående, som t.ex. gränsdragningen mot tvångsmedelsanvändning och polisens skyldighet att rapportera och vidta andra åtgärder vid misstänkt brottslighet.

Skälen för regeringens förslag: Polisen är enligt bestämmelser i inregränslagen och tullagen skyldig att medverka i tullens kontrollverksamhet enligt dessa lagar. Dessa bestämmelser innebär att det finns en allmän skyldighet för polisen att bistå tullen i dess kontrollverksamhet. Detta kan bl.a. bli aktuellt i situationer då tullen inte har tillräckliga personalresurser för att genomföra kontroller. Skyldigheten att bistå tullen skall dock inte tolkas så att polisen alltid är skyldig att ställa upp med resurser om tullen begär det. Skyldigheten gäller alltså enbart i mån av tid och resurser.

När det gäller invändningen att polisens resurser inte bör användas till skattekontroller bör det påpekas att tullagen är tillämplig på skatter som skall tas ut vid import från tredje land. Polisen deltar alltså redan i dag i skattekontrollverksamhet. Vad som nu är aktuellt är att föreskriva att polisen skall bistå tullen vid kontroller av transporter av punktskattepliktiga varor som omfattas av cirkulationsdirektivet. Det är svårt att se att det skulle finnas några principiella invändningar mot en sådan ordning.

Mot bakgrund av ovan angivna förhållanden anser regeringen att det bör föreskrivas att polisen skall vara skyldig att medverka i kontrollverksamhet enligt den nya lagen om punktskattekontroll. Denna skyldighet skall gälla endast i mån av tid och resurser.

En polisman som medverkar i kontrollverksamhet enligt den nya lagen om punktskattekontroll har samma befogenheter och skyldigheter som när han fullgör polisens uppgifter enligt polislagen (1984:387). Det innebär att bl.a. att han har rätt använda våld om förutsättningarna för

våldsanvändning i polislagen är uppfyllda. Vidare är han skyldig att rapportera misstänkt brottslighet såvida inte bestämmelsen om rapporteftergift i polisförordningen (1984:730) är tillämplig.

För att polisens medverkan i den nya kontrollverksamheten skall bli effektiv behöver polisen få befogenhet att anmana förare att stanna, undersöka transportmedel m.m. Däremot saknas det skäl att ge polisen befogenhet att besluta om omhändertagande, skatt och transporttillägg.

15.3 Bevis över verkställighet

Regeringens förslag: När ett beslut om transportkontroll och omhändertagande verkställts skall bevis över verkställigheten utfärdas. Beviset skall överlämnas till den som berörs av åtgärden och innehålla uppgifter om var beslutet verkställdes, när det gäller transportkontroll vilka som var närvarande vid kontrollen, när kontrollen påbörjades och avslutades samt vad som genomökts och när det gäller omhändertagande vad som omhändertagits. Vid transportkontroll skall bevis över verkställighet utfärdas endast om punktskattepliktig vara påträffas eller om en enskild begär det.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår förutom bestämmelser om bevis över verkställighet även särskilda bestämmelser om protokollföring.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* anser att en transportkontroll är en så ingripande åtgärd för den enskilde att protokoll och bevis över verkställigheten alltid skall upprättas respektive utfärdas oberoende av om punktskattepliktiga varor påträffas eller inte.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 27 § lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet (tvångsåtgärdslagen) skall när ett beslut om åtgärd enligt lagen verkställts bevis över verkställigheten utfärdas. Åtgärderna transportkontroll och omhändertagande uppvisar flera likheter med de åtgärder som kan vidtas enligt tvångsåtgärdslagen. Regeringen anser därför att det är motiverat med en bestämmelse om att bevis över verkställighet skall utfärdas när beslut om transportkontroll eller omhändertagande har verkställts. Däremot är regeringen inte beredd att föreskriva att bevis om verkställighet alltid skall utfärdas när ett beslut om transportkontroll har verkställts. Som framgår av avsnitt 11.2 krävs det för att ett omhändertagande skall kunna ske att någon punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll. Påträffas ingen sådan vara kan alltså inget omhändertagande ske. Mot den bakgrunden synes det rimligt att begränsa kravet på att bevis över verkställd transportkontroll skall utfärdas till kontroller då punktskattepliktig vara påträffas. Självklart skall ett bevis över verkställigheten alltid utfärdas om den enskilde begär det.

Särskilda bestämmelser om protokollföring utöver bestämmelserna i 15 § förvaltningslagen (1986:223) kan om det visar sig behövt tas in i förordningen till den nya lagen.

Regeringens förslag: I mål om förverkande skall, om ägaren till egendomen inte är känd eller saknar känt hemvist, den som senast innehade varorna anses vara motpart i stället för ägaren till egendomen. Ägaren till egendomen får överta talan som förs av den som senast innehade varorna. I mål om förverkande skall länsrätten, om ägaren är okänd eller saknar känt hemvist, utfärda ett föreläggande i Post- och Inrikes Tidningar och andra lämpliga tidningar om att ägaren skall ge sig till känna senast två månader efter föreläggandet, vid påföljd att frågan annars kan avgöras. Föreläggandet skall innehålla uppgifter om egendomen och om de förhållanden under vilka den omhändertagits samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för att identifiera egendomen. Ett sådant föreläggande skall även utfärdas, om det finns anledning att anta någon innehar särskild rätt till egendomen men denne är okänd eller saknar känt hemvist.

Kommitténs förslag: Stämmer i princip överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I 20 § varusmuggningslagen anges att när fråga är om förverkande av annan egendom än forslingsredskap och ägaren inte är känd eller han saknar känt hemvist i riket eller han av annan anledning inte kan nås för delgivning på det sätt som är stadgat för stämning i brottmål, får talan om egendomens förverkande föras mot forslare eller annan innehavare av den beslagtagna egendomen.

I 10 § förvaltningsprocesslagen stadgas att ansökningshandling m.m. skall tillställas motpart eller annan mot vilken en åtgärd ifrågasätts. Detta innebär vid en ansökan om förverkande att ägaren till egendomen blir tullmyndighetens motpart i domstolen. Det ligger i sakens natur att ägaren till egendomen i många fall är okänd, alternativt saknar känt hemvist. För att det inte skall vara omöjligt att få till stånd en domstolsprövning krävs därför andra lösningar än den som anges i 10 § förvaltningsprocesslagen. Problemet bör kunna lösas på samma sätt som i varusmuggningslagen. Regeringen föreslår därför att den som senast innehade varorna får vara part i länsrätten i stället för ägaren, i de fall ägaren inte är känd eller saknar känt hemvist. Ägaren skall dock alltid ha rätt att överta talan i målet.

Förverkande innebär en slutgiltig förlust av äganderätten. Det är därför viktigt att domstolen verkligen försöker hitta ägaren till egendomen. Sedvanliga bestämmelser om delgivning av part måste givetvis iakttas när ägaren till egendomen är känd vilket innebär att de möjligheter till delgivning som finns i delgivningslagen (1970:428) måste användas på föreskrivet sätt. I de fall ägaren saknar känt hemvist kan dock en ansökan om förverkande prövas enligt den bestämmelse som föreslagits i föregående stycke utan att ansökningshandling har delgetts ägaren. Om ägaren är okänd eller saknar han känt hemvist bör därför länsrätten vara skyldig att utfärda ett föreläggande i Post- och Inrikes Tidningar och annan lämplig tidning att ägaren skall ge sig till känna inom viss tid efter föreläggandet, vid påföljd att frågan om förverkande annars kan komma att avgöras. Föreläggandet

skall innehålla en beskrivning av egendomen samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för att ägaren skall kunna identifiera egendomen. Bestämmelsen skall tillämpas även i de fall där innehavaren anses vara motpart. Syftet med bestämmelsen är ju att ägaren skall få en möjlighet att överta talan.

I avsnitt 11.11 föreslås att särskild rätt till förverkad egendom består om inte även den särskilda rätten förverkas. Det innebär att den särskilda rätten består om inte länsrätten på yrkande av tullen beslutar att även den särskilda rätten skall förverkas. Om så inte sker kan alltså rättsinnehavaren hävda sin rätt även efter det att egendomen förverkats. Det är självfallet en fördel om den särskilda rätten kan prövas samtidigt som förverkandet av egendomen. I de fall då det finns anledning anta att någon har särskild rätt till egendom bör därför länsrätten i likhet med vad som gäller då ägaren är okänd eller saknar känt hemvist förelägga rättsinnehavaren att ge sig till känna med påföljd att frågan om förverkande annars kan avgöras.

15.5 Överklagande

Regeringens förslag: En tullmyndighets beslut om transportkontroll och beslut i samband med sådan kontroll får inte överklagas. Vidare får en tullmyndighets beslut att uppdra åt annan att sköta förvaringen av omhändertagen egendom inte överklagas. Övriga beslut enligt den nya lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår till skillnad från regeringen att bestämmelserna om omprövning och överklagande i LPP skall gälla beslut om transporttillägg. Dessutom föreslår kommittén att Länsrätten i Dalarnas län skall vara "specialforum" för mål enligt den nya lagen om punktskattekontroll.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Sundsvall* instämmer i kommitténs bedömning att krav på prövningstillstånd i ledet länsrätt-kammarrätt inte bör införas. Övriga remissinstanser berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Av transportkontrollagen följer att bestämmelserna om omprövning och överklagande i LPP gäller i tillämpliga delar beslut om transporttillägg. I förarbetena till lagen motive- rades denna ordning med att förfarandereglerna på skatteområdet om möjligt bör vara enhetligt utformade (se prop. 1995/96:197 s.15). Nuvarande regler innebär alltså att en sexårig omprövnings- och överklagandetid gäller för beslut om transporttillägg.

Det finns ingen koppling mellan beslut om att ålägga enskilda som inte medverkat vid kontroll ersättningsskyldighet och beskattningsbeslut enligt LPP. Detsamma gäller beslut om omhändertagande. Någon anledning att ha en sexårig omprövnings- och överklagandetid för beslut om ersättningsskyldighet och omhändertagande finns därför inte. Med hänsyn till det nu sagda anser regeringen att det inte finns skäl att föreslå att bestämmelserna i LPP om omprövning och överklagande skall gälla för

beslut om ersättningskyldighet och omhändertagande. Det innebär att förvaltningslagen kommer att bli tillämplig.

En tullmyndighets beslut att påföra skatt på omhändertagen vara är inget beskattningsbeslut enligt LPP och den lagen är därför inte tillämplig. För att LPP skall bli tillämplig krävs det därför att en bestämmelse härom tas in i den nya lagen om punktskattekontroll. Regeringen är dock tveksam till att göra LPP tillämplig på tullmyndigheternas beslut om skatt på omhändertagen vara. Bestämmelserna om överklagande av beslut enligt den nya lagen bör nämligen så långt det är möjligt vara enhetliga. Regeringen föreslår i avsnitt 11.10 att punktskattepliktiga varor skall få förverkas om skatt som tullen påfört inte betalas. Som förutsättning härför gäller bl.a. att beslutet om skatt har vunnit laga kraft. En sexårig överklagandetid skulle i praktiken innebära att den föreslagna bestämmelsen om förverkande inte går att tillämpa. Att föreskriva att varor skall få förverkas i nu aktuella fall innan skattefrågan är slutligt avgjord är inte rimligt. Det är vidare inte ovanligt att bestämmelserna om överklagande i förvaltningslagen gäller för beslut som rör punktskatt. Som exempel härför kan nämnas 12 kap. 1 § lagen om skatt på energi, 35 § lagen om alkoholskatt och 35 § lagen om tobaksskatt. Enligt dessa bestämmelser överklagas bl.a. beslut om nedsättning och återbetalning av skatt enligt bestämmelserna i förvaltningslagen. Regeringen anser mot bakgrund av det nu sagda att en lämpligare ordning uppnås om tullmyndigheternas beslut om skatt på omhändertagen vara överklagas enligt förvaltningslagens bestämmelser och är därför inte beredd att föreslå att LPP skall tillämpas på nämnda beslut.

När det gäller transporttillägg finns det till skillnad från skattetilläggen ingen direkt koppling till beskattningsbesluten enligt LPP. Syftet med bestämmelserna om transporttillägg är att säkerställa att punktskattepliktiga varor transporteras i enlighet med cirkulationsdirektivets krav på ledsagardokument och säkerhet. Den som inte följer dessa bestämmelser kan alltså påföras transporttillägg. Skattetillägg däremot påförs om en skattskyldig lämnat en oriktig uppgift till ledning för beslut rörande beskattningen. Ändras ett beskattningsbeslut i en fråga som föranlett skattetillägg skall beskattningsmyndigheten därför vidta den ändring av beslutet om skattetillägg som föranleds av beskattningsbeslutet (se 7 kap. 8 § andra stycket LPP). Transporttillägg skall i vissa fall påföras skattskyldiga (se avsnitt 14.1). Frågan om vem som är skattskyldig i dessa fall skall bedömas enligt lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi. Påförs någon transporttillägg i nu aktuella fall och finner beskattningsmyndigheten sedan att denne inte är skattskyldig skall transporttillägget självfallet undanröjas. Detta kan uppnås genom en bestämmelse i den här föreslagna lagen och utgör därför inte skäl att göra bestämmelserna i LPP om omprövning och överklagande tillämpliga på transporttillägg. I avsnitt 14.2 föreslås att transporttillägg som påförts skattskyldig skall undanröjas om det i mål om skatt konstateras att den som påförts transporttillägget inte är skattskyldig. Med hänsyn till det nu sagda och till vikten av enhetliga överklagandebestämmelser anser regeringen att beslut om transporttillägg fortsättningsvis bör överklagas enligt bestämmelserna i förvaltningslagen.

Beslut om kontroll enligt transportkontrollagen får inte överklagas. Denna ordning bör behållas. En överklaganderätt för sådana beslut ter sin nämligen verkningslös, inte minst mot bakgrund av att en transportkontroll föreslås få pågå i högst sex timmar.

Beslut av tullmyndighet att uppdra åt annan att sköta förvaringen av omhändertagen egendom skall inte heller kunna överklagas. Skälet härtill är att tullens ansvar för förvaringen inte påverkas av att tullen uppdrar åt någon annan att sköta förvaringen.

I samband med instansordningsreformen 1994 infördes regler om prövningstillstånd i kammarrätt (34 a § förvaltningsprocesslagen). Prövningstillstånd får meddelas om det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen (prejudikatdispens), om anledning förekommer att ändra länsrättens beslut (ändringsdispens) eller om det finns synnerliga skäl att ändå pröva överklagandet (extraordinär dispens). Regler om vilka målgrupper som skall omfattas av krav på prövningstillstånd har dock inte tagits in i förvaltningsprocesslagen utan i de materiella författningarna.

Krav på prövningstillstånd kan numera betraktas som huvudregel. Krav på prövningstillstånd gäller dock inte för skattemålen.

I fråga om transporttillägg enligt transportkontrollagen finns inget krav på prövningstillstånd i kammarrätt. I förarbetena till lagen angavs att skälet till att prövningstillstånd inte föreskrevs var att lagstiftningen var ny och av provisorisk karaktär.

Flertalet av de nya måltyper som kommer att uppstå i och med den nya lagen om punktskattekontroll är inte skattemål i egentlig bemärkelse. Tullmyndighet skall dock påföra skatt i vissa fall. Övriga nya måltyper kommer sannolikt i många fall att innefatta likartade bedömningar som i skattemål. Med hänsyn härtill och till att bestämmelserna är nya samt att praxisbildning behövs föreslås inget krav på prövningstillstånd i kammarrätt.

Kommittén har föreslagit att samtliga beslut enligt den nya lagen skall överklagas till Länsrätten i Dalarnas län och att särskilda bestämmelser om överlämnade av mål till andra länsrätter införs. Bakgrunden härtill är att nämnda länsrätt är "specialforum" för mål om punktskatter. Det har dock inte uttryckligen angetts i lag att Länsrätten i Dalarnas län skall vara ensam behörig att pröva mål om punktskatter. Det följer i stället av att Skattemyndigheten i Dalarnas län är beskattningsmyndighet för punktskatterna och att Länsrätten i Dalarnas län enligt forumreglerna i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar skall överpröva beskattningsmyndighetens beslut.

I förarbetena till 1994 års instansordningsreform uttalade regeringen att om man skall sträva efter en principiell ordning där länsrätterna har generell kompetens som första instans inom förvaltningsrättsskipningen, är det mest följdriktigt att så många mål som möjligt förekommer i alla länsrätter och att specialfora bland dessa undviks så mycket som möjligt. Härtill kommer att det uppnås en bättre lokal förankring om målen sprids på alla länsrätter. Huvudprincipen skall därför vara att den länsrätt är behörig inom vars domkrets beslutsmyndigheten är belägen eller ärendet först prövats. Denna huvudprincip uttrycks i 14 § andra stycket lagen om allmänna förvaltningsdomstolar. I nämnda förarbeten uttalades också att

avvikelser från denna princip endast skall göras om starka skäl talar för en annan ordning (prop. 1993/94:133 s. 30).

Kontroller enligt den nya lagen skall utföras av tullmyndigheterna. Avsikten är att kontrollerna skall utföras i hela landet. Det innebär att beslut om omhändertagande av varor m.m. kommer att fattas i alla delar av landet. I många fall torde det av praktiska skäl vara lämpligt att handläggningen i domstol kan ske i närheten av den plats där varorna omhändertagits. Behovet härav är naturligtvis särskilt stort då syn eller muntlig förhandling aktualiseras. Det nu sagda talar för att mål enligt den nya lagen bör spridas på alla länsrätter. Mot en sådan ordning talar dock Länsrättens i Dalarnas län kompetens när det gäller mål om punktskatter. Flera av måltyperna enligt den nya lagen om punktskattekontroll skiljer sig dock ganska markant från de mål om punktskatter som Länsrätten i Dalarnas län prövar i dag. Vid en samlad bedömning av nu angivna förhållanden anser regeringen att de skäl som talar för att de nya måltyperna koncentreras till Länsrätten i Dalarnas län inte är så starka att huvudprincipen i 14 § lagen om allmänna förvaltningsdomstolar bör frångås. Detta innebär att ett beslut enligt den nya lagen skall överklagas till den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats.

Regeringens förslag: Riksskatteverket skall ha rätt att överklaga beslut enligt den nya lagen om punktskattekontroll. Vidare skall Riksskatteverket ha rätt att överta det allmännas talan i mål enligt den nya lagen. Riksskatteverket skall få överklaga ett beslut av länsrätt eller kammarrätt även om verket inte tidigare har fört det allmännas talan i målet. Riksskatteverket skall föra det allmännas talan i Regeringsrätten.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens vad gäller Riksskatteverkets rätt att överklaga beslut av förvaltningsmyndighet.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Beslut enligt den nya lagen skall bortsett från beslut om förverkande fattas av tullmyndighet. Om en enskild överklagar en tullmyndighets beslut skall tullmyndigheten vara den enskildes motpart (se 7 a § förvaltningsprocesslagen). Genom den nya lagen kommer tullmyndighet bl.a. att besluta om skatt enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. Som redogjorts för i avsnitt 15.5 kommer förvaltningslagens bestämmelser att bli tillämpliga på sådana beslut. Det nu sagda innebär att Riksskatteverket skulle utan särskild reglering sakna både överklaganderätt och partsställning beträffande beslut enligt den nya lagen.

I ärenden och mål enligt den nya lagen om punktskattekontroll kommer innebörden av vissa bestämmelser i lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi att prövas. Detta gäller bl.a. bestämmelserna om vem som är skattskyldig och om skattskyldighet inträtt. Men även bestämmelserna om ledsagardokument och säkerhet kommer att komma upp till prövning. Riksskatteverket måste kunna utöva inflytande på rättsutvecklingen på detta område. Regeringen föreslår därför att Riksskatteverket skall ha rätt att överklaga beslut i ärenden och mål enligt den nya lagen. Verket skall även ha rätt att överta en tullmyndighets talan. Vidare skall Riksskatteverket föra det allmännas talan i Regeringsrätten.

15.7 Handläggningen i domstol

Regeringens förslag: Mål om omhändertagande, transporttillägg och förverkande skall handläggas skyndsamt. Vid handläggning i länsrätt eller kammarrätt av frågor om omhändertagande, förverkande samt transporttillägg skall muntlig förhandling hållas om en enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. En enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

Kommitténs förslag: Stämmer i princip överens med regeringens.

Remissinstanserna: Berör inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Frågor rörande omhändertagande, förtida försäljning av egendom som är omhändertagen och förverkande bör behandlas skyndsamt av både myndigheter och domstolar. För den enskilde kan ibland stora ekonomiska värden stå på spel och en alltför

lång tidsutdräkt vid handläggningen kan förorsaka onödig skada. Exempelvis kan näringsidkare komma i dröjsmål med avtalade leveranser p.g.a. att en varusändning omhändertagits. Målens förturskaraktär bör understrykas och regeringen föreslår därför att det i den nya lagen tas in en bestämmelse om att målen skall handläggas skyndsamt.

I 9 § förvaltningsprocesslagen finns bestämmelser om muntlig förhandling. Även om huvudregeln är skriftlig handläggning, kan muntlig förhandling ingå i handläggningen om det kan anses vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet. Muntlig förhandling skall också hållas om enskild som för talan i målet begär det och det inte är obehövt eller särskilda skäl talar emot det.

I viss lagstiftning finns särskilda bestämmelser om muntlig förhandling. Ett exempel på sådan lagstiftning är lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter i vilken det i 8 § stadgas att muntlig förhandling skall hållas om gäldenären begär det; muntlig förhandling behöver dock inte hållas, om det är uppenbart obehövt. Gäldenären skall upplysas om rätten till muntlig förhandling. Liknande bestämmelser finns i fråga om skattetillägg (se 8 kap. 9 § LPP där det hänvisas till 6 kap. 24 § taxeringslagen).

Beslut om omhändertagande och förverkande kan medföra sådana ingrepp i den enskildes rättigheter att hans möjligheter till muntlig förhandling inte bör vara alltför inskränkta. Transporttillägget uppvisar fler likheter med skattetillägget varför möjligheterna till muntlig förhandling bör vara desamma. Regeringen föreslår därför att muntlig förhandling i de angivna målgrupperna skall hållas i länsrätt och kammarrätt om enskild part begär det. Undantag från detta bör få göras endast om muntlig förhandling är uppenbart obehövt. Enskild part bör också upplysas om rätten att begära muntlig förhandling.

16 Kontroll av privatinförsel av alkohol- och tobaksvaror

16.1 Kontroll av privat införsel av alkohol- och tobaksvaror

Regeringens bedömning: Några nya kontrollbefogenheter för den privata införseln av mineraloljor införs inte. När det gäller privatinförsel av alkoholvaror och tobaksvaror behålls nuvarande kontrollbefogenheter i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen.

Kommitténs förslag: Transportkontroller skall kunna genomföras för att kontrollera privat införsel av punktskattepliktiga varor.

Remissinstanserna: Merparten av de remissinstanser som berör förslaget tillstyrker detsamma.

Riksåklagaren anser att transportkontroller framstår som särskilt långtgående och opåkallat när det gäller privat införsel och avstryker

därför förslaget. *Alkoholinspektionen, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket* och *Systembolaget AB* tillstyrker förslaget.

Bakgrunden till regeringens bedömning: Sverige beviljades vid anslutningen till EU ett undantag från huvudregeln i cirkulationsdirektivet att privatpersoners inköp av alkohol- och tobaksvaror endast skall beskattas i inköpslandet. Det undantag Sverige beviljats innebär att Sverige får beskatta privat införsel över vissa angivna kvantiteter. Dessa kvantiteter är 1 liter spritdryck eller 3 liter starkvin, 5 liter vin, 15 liter starköl, 300 cigaretter eller 150 cigariller eller 75 cigarrer eller 400 gram rökto-bak. Enligt rådets direktiv 96/99/EG skall undantaget fortsätta att gälla t.o.m. den 30 juni 2000. Sveriges uppfattning är att undantaget förlängs automatiskt såvida inte ett enigt rådsbeslut om motsatsen fattas. Enligt nämnda direktiv får Sverige utföra nödvändiga kontroller med avseende på de varor som omfattas av direktivet. Bestämmelser beträffande beskattningen av införsel för privat bruk av alkoholdrycker och tobaksvaror och vilka kvantiteter som får föras in i landet utan att punktskatt skall betalas finns i lagen om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen (privatinförsellagen).

Enligt artikel 9.3 i cirkulationsdirektivet får medlemsstaterna föreskriva att punktskatt skall tas ut i den medlemsstat där förbrukningen sker vid förvärv av mineraloljor, som redan släppts för förbrukning i en annan medlemsstat, om dessa produkter transporteras med ovanliga transport-sätt av enskilda individer eller för deras räkning. Med ovanliga transport-sätt avses enligt direktivet transport av bränslen på annat sätt än i fordons tankar eller lämpliga reservdunkar liksom transport av eldningsbränsle på annat sätt än med tankar som används vid yrkesmässig handel. Någon bestämmelse om återbetalning av den skatt som påförts i den medlemsstat där bränslet släpptes för förbrukning finns inte.

Artikel 9.3 har införlivats med svensk lagstiftning genom 4 kap. 11 § lagen om skatt på energi. Enligt denna bestämmelse är den som för privat ändamål för in bränsle till Sverige från ett annat EU-land skyldig att be-tala skatt för bränslet, om han inte visar att skatt har betalats för bränslet i Sverige, när det är fråga om flytande bränsle som är avsett för upp-värmning och som förs in på annat sätt än genom distansförsäljning. Det-samma gäller om motorbränsle förs in på annat sätt än i fordonstank, bränsletank på fartyg eller luftfartyg eller i reservdunk som rymmer högst 10 liter. Bestämmelsen gäller också den för vars räkning införseln äger rum.

Inregränslagen är tillämplig på varor som skall beskattas enligt privat-införsellagen. Det innebär att tulltjänsteman får anmana personer att stanna. Sådan anmaning får ges den som i omedelbart samband med inre-sa till Sverige från ett annat EU-land befinner sig i omedelbar närhet av en gränspassage, om det behövs för kontroll av anmälningsskyldigheten i privatinförsellagen. I samband därmed har tullmyndighet rätt att under-söka transportmedel, handresgods m.m. Den enskilde är skyldig att lämna uppgifter och i övrigt medverka i kontrollen under kostnadsansvar. Dess-utom får tullmyndigheterna omhändertaga varor om det behövs för kon-trollen.

Enligt lagen om skatt på energi skall den som för in mineraloljor för privat bruk deklarerera detta hos beskattningsmyndigheten. Deklarationen skall ha kommit in senast fem dagar efter den dag då bränslet fördes in till Sverige. Skatten skall betalas samtidigt som deklarationen lämnas. Kontrollsituationen vad gäller beskattningen av privat införsel av mineraloljor skiljer sig från vad som beskrivits i föregående stycke. Den enda kontrollbefogenhet som finns är bestämmelserna om deklarationsgranskning i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. I övrigt finns det varken i lagen om skatt på energi eller annan lag några bestämmelser om punktskattekontroller av införsel för privat bruk av mineraloljor. Däremot finns det i 10 kap. 9 och 10 §§ lagen om skatt på energi bestämmelser om tillsyn och kontroll beträffande användningen av märkta oljeprodukter.

Skälen för regeringens bedömning: Sveriges rätt att ta ut punktskatt vid införsel för privat bruk av alkoholdrycker och tobaksvaror grundar sig på ett särskilt undantag från cirkulationsdirektivet, medan rätten att ta ut punktskatt vid privat införsel av mineraloljor grundar sig direkt på cirkulationsdirektivet. I Rådets direktiv 96/99/EG sägs att Sverige får utföra nödvändiga kontroller med avseende på alkoholhaltiga drycker och tobaksvaror som förs in till Sverige av enskilda för eget bruk. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i anslutning till artikel 9.3 i cirkulationsdirektivet.

I förarbetena till inregränslagen motiveras kontrollen av den privata införseln av alkoholvaror och tobaksvaror med att Sverige i medlemskapsförhandlingarna fick rätt att punktbeskatta privatinförsel av sådana varor och att i anslutning därtill medgavs rätt att företa kontroller av att skattereglerna följs (prop. 1995/96:166 s. 50). Det är folkhälsoskäl som utgör grunden för undantaget och inte fiskala. Medlemsländernas rätt att beskatta privatinförsel av mineraloljor synes dock främst ha tillkommit av fiskala skäl. Denna skillnad påverkar möjligheterna att genomföra kontroller.

Privatinförsel av mineraloljor skall deklarerars senast fem dagar efter införseln. Något krav på att transporten skall åtföljas av dokument eller att införseln skall anmälas i förväg finns inte. Detta begränsar självfallet möjligheten att genomföra effektiva kontroller eftersom en kontroll i det här avseendet inte kan ha något annat syfte än att bedöma om den skattskyldige kommer att deklarerera införseln. För att det över huvud skall vara meningsfullt att kontrollera privatinförsel av mineraloljor behöver antingen deklarationstiden ändras eller krav på dokument eller föransmälan införas. En tänkbar lösning vore att föreskriva att deklaration, då införseln görs på bemannad tullplats, skall lämnas till tullen. En sådan ordning gäller som bekant för den privata införseln av alkohol- och tobaksvaror. Dessa förfaranderegler kan dock motiveras av att det av folkhälsoskäl är nödvändigt att kunna kontrollera den privata införseln av alkohol- och tobaksvaror. Att av rent fiskala skäl införa en skyldighet för enskilda att i vissa fall lämna deklaration i samband med gränspassage skulle dock kunna uppfattas som en gränsformalitet. Det är långt ifrån säkert att en sådan skyldighet är förenlig med principen om varors fria rörlighet. Att införa en skyldighet att medföra dokument vid privatinförsel eller att föransmäla införseln kan sannolikt också leda till att regleringen ifrågasätts med hänvisning till principen om varors fria rörlighet. Mot bak-

grund av nu angivna förhållanden är regeringen inte beredd att föreslå några ändrade förfaranderegler för beskattningen av privatinförsel av mineraloljor. Därav följer att det inte är meningsfullt att införa några nya kontrollbefogenheter för den här införseln.

Som redogjorts för tidigare i detta avsnitt sker dagens kontroller av den privata införseln av alkoholdrycker och tobaksvaror med stöd av bestämmelserna i inregränslagen. Kommittén föreslår att denna kontroll i fortsättningen skall ske med stöd av den nya lagen om punktskattekontroll. Enligt kommitténs förslag skall beskattningsmyndigheten få hejda personer och transportmedel, undersöka väskor och annat handresgods samt transportmedel och företa kroppsvisitation.

Vidare skall enligt kommitténs förslag transportkontroller beträffande privatinförsel kunna genomföras i hela landet. Detta är en utvidgning i förhållande till inregränslagen. Det kan dock ifrågasättas om det är motiverat att lägga ned resurser på kontroller av den privata införseln annat än i gränsnära områden. Detta beror bl.a. på att ju längre från gränsen man gör en kontroll desto fler kontrollstationer behövs eftersom transporterna då hunnit fördela sig på flera vägar. Dessutom finns det inga krav på dokument för privattransporter, vilket gör att det kan bli svårt att bevisa att varorna förts in från ett annat EU-land i de fall kontrollen görs långt från gränsen. Slutligen är det sannolikt att de stora skatteundandragandena finns inom den yrkesmässiga hanteringen av punktskattepliktiga varor och att tyngdpunkten i kontrollverksamheten därför bör ligga där. Med hänsyn till det nu sagda kan det ytterst sällan anses motiverat att kontrollera privattransporter långt in i landet. Det finns därför inget behov av att skapa möjligheter för att kontrollera privattransporter över hela landet utan kontrollerna bör som i dag företas i samband med enskilda passerar gränsen, dvs. i de områden där kontroll får ske enligt inregränslagen. Regeringen anser därför att den privata införseln av alkohol- och tobaksvaror från annat EU-land även i fortsättningen bör kontrolleras med stöd av inregränslagen.

16.2 Omhändertagande av skattepliktig alkohol- och tobaksvara som förts in för privat bruk

Prop. 1997/98:100

Regeringens förslag: Om alkohol- eller tobaksvaror påträffas för vilka skatt skall betalas enligt lagen om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen får tullmyndigheten omhänderta varorna om det finns en påtaglig risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten.

Varan får inte lämnas ut förrän skatten, och i förekommande fall den särskilda avgiften, har betalats. Om den skattskyldige betalar skatt och särskild avgift som påförts honom eller beslutet om skatt upphävs skall omhändertagandet upphävas.

Kommitténs förslag: Kommittén föreslår att punktskattepliktig vara skall få tas om hand om det behövs för punktskattekontrollen. Dessutom föreslår kommittén att punktskattepliktiga varor skall kunna tas i beslag om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betald i Sverige. Kommittén föreslår att bestämmelserna tas i dess förslag till lag om punktskattekontroll.

Remissinstanserna: Ett stort antal remissinstanser avstyrker eller är negativa till förslaget. *Riksåklagaren* påpekar att det enda krav som ställs upp för att ett omhändertagande skall få ske är att det behövs för punktskattekontrollen. *Justitieombudsmannen*, *Hovrätten för Västra Sverige*, *Datainspektionen*, *Kustbevakningen*, *föreningen Svensk Handel*, *Sveriges Industriförbund*, *Föreningen Sveriges Fria Bryggerier*, *Svenska Arbetsgivareföreningen*, *Svensk Industriförening*, *Stockholms Handelskammare*, *Sveriges Redarförening*, *Svenska Transportindustriförbundet* och *Svenska Petroleum Institutet* avstyrker eller är allmänt negativa förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall*, *Alkoholinspektionen*, *Generaltullstyrelsen*, *Riksskatteverket*, *Svenska Bryggareföreningen*, *Swedish Match AB* och *Systembolaget AB* godtar eller tillstyrker i huvudsak förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande lydelse privatinförsellagen skall den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt lagen anmäla detta till beskattningsmyndigheten. Anmälan om införseln skall lämnas till beskattningsmyndigheten senast tre dagar efter införseln. Den som för in en skattepliktig vara skall, när inresan sker där bemannad tullplats finns, anmäla detta till Tullverket vid införseln. Det är i stort sett bara resande som passerar gränsen på platser där det finns kontrollerande tullpersonal som anmäler att de för in alkoholdrycker och tobaksvaror för privat bruk. Flertalet anmälningar görs dessutom först sedan tullen beslutat att kontrollera resenären. Beskattningsmyndigheten har sedan privatinförsellagen trädde i kraft fått in endast två anmälningar. Det är vidare vanligt att de som anmält införsel för privat bruk inte betalar in skatten. Från början av oktober 1997 och fram till 20 januari 1998 har skatt enligt privatinförsellagen påförts resande med drygt 10 miljoner kr. Enligt uppgift från beskattningsmyndigheten hade endast 158 126 kr betalats in den 21 januari 1998. Det bör påpekas att betalningstiden är två veckor. Betalningsviljan är således dålig. Det är alltså svårt att driva in punktskatten i efterhand. Det är t.ex. vanligt att de resande uppger falska

adresser. Vidare finns det uppgifter om att utländska medborgare utan hemvist i riket har satt i system att föra in varor och att uppge att det är fråga om införsel för privat bruk när syftet i själva verket är att sälja varorna vidare. Det är självfallet inte acceptabelt att tullen inte kan vidta åtgärder mot personer som upprepade gånger för in varor utan att betala skatt. Regeringen anser därför att tullmyndigheterna bör ges befogenhet att omhänderta alkohol- och tobaksvaror som förts in för privat bruk om det föreligger skattskyldighet enligt privatinförsellagen och det finns en påtaglig risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. Sådan risk får t.ex. anses föreligga om personen i fråga är restförd för skatt på varor som han tidigare fört in för privat bruk eller inte har fast adress i Sverige. Det skulle i och för sig kunna övervägas att generellt föreskriva att skatt enligt privatinförsellagen skall betalas till tullen vid införseln. Fördelen härmed är att tullen inte skulle behöva göra någon riskbedömning. En sådan generell regel skulle dock enligt regeringens mening riskera att ses som en sådan gränsformalitet som inte är förenlig med gemenskapsrätten. Regeringen kan därför inte förordna en sådan lösning.

För att tydliggöra syftet med befogenheten att omhänderta skattepliktiga alkohol- och tobaksvaror bör det föreskrivas att en omhändertagen vara inte får lämnas ut förrän skatt och särskild avgift som påförts den skattskyldige har betalats och att omhändertagandet skall upphävas om skatten och avgiften betalas eller om beslutet om skatt upphävs.

Som redogjorts för i avsnitt 16.1 föreslår regeringen inte några nya kontrollbefogenheter för den privata införseln av mineraloljor. Mot den bakgrunden är det inte meningsfullt att föreskriva att skattepliktiga mineraloljor skall kunna omhändertas om det finns en risk för att skatten inte kommer att betalas.

De nya bestämmelserna om omhändertagande och tillhörande bestämmelser skall tas in i privatinförsellagen. Att bestämmelserna inte tas in i inregränslagen beror på att kontrollbefogenheterna i denna lag i princip är förbehållna kontroll av in- och utförselrestriktioner. Kontrollen av anmälningsskyldigheten i privatinförsellagen utgör alltså ett undantag. Med hänsyn härtill är det inte heller lämpligt att införa bestämmelser om omhändertagande m.m. avseende privatinförseln av alkohol- och tobaksvaror i inregränslagen. Den nya lagen om punktsattekontroll har en tydlig inriktning mot den yrkesmässiga hanteringen, vilket gör att det inte är lämpligt att ha bestämmelser om privatinförsel i den nya lagen. Dessutom skulle privatinförseln av alkohol- och tobaksvaror regleras i tre olika lagar om bestämmelserna om omhändertagande m.m. togs in i den nya lagen om punktskattekontroll. Nu angivna förhållanden utgör skälen för att regeringen föreslår att bestämmelserna om omhändertagande och tillhörande bestämmelser skall tas in i den nya lagen om punktskattekontroll.

16.3 Förverkande av omhändertagen punktskattepliktig vara

Regeringens förslag: Omhändertagna alkohol- och tobaksvaror får förverkas om den skattskyldige inte har betalat skatt och särskild avgift som påförts honom inom en månad från den dag då beslutet att påföra skatten

och avgiften vann laga kraft. Skyldighet att betala skatt som påförts på omhändertagna varor skall bestå även efter det att varorna förverkats. Beslut om förverkande fattas av Tullverket.

Kommitténs förslag: Stämmer i stort sett överens med regeringens. Kommittén föreslår att bestämmelserna om förverkande tas in i dess förslag till ny lag om punktskattekontroll.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser är kritiska till kommitténs förslag.

Skälen för regeringens förslag: Det är rimligt att anta att många som fått sina varor omhändertagna kommer att strunta i att betala skatten på varorna. Efter att svensk punktskatt påförts kommer det nämligen ofta att kosta lika mycket att lösa ut varorna som att köpa motsvarande varor i Sverige. Det säger sig självt att många då kommer att låta bli att lösa ut varorna. Som redogjorts för i avsnitt 16.2 är syftet med att införa bestämmelser om omhändertagande att säkra skatteindrivningen i de fall det finns en risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. För att tydliggöra detta syfte införs vidare en uttrycklig bestämmelse om att varorna inte får lämnas ut förrän den skattskyldige har betalat skatten och, i förekommande fall, den särskilda avgift som påförts honom. Mot bakgrund av det som nu sagts är det nödvändigt att skapa möjligheter för tullmyndigheterna att göra sig av med varor som den skattskyldige låtit bli att lösa ut. Detta bör ske genom att det införs bestämmelser om förverkande av omhändertagna varor. Som förutsättning härför skall gälla att den skattskyldige inte har betalat skatt och särskild avgift som tullen påfört honom inom en månad räknat från den dag då beslutet vann laga kraft. Prövningen av om förutsättning för förverkande finns avser enbart om vissa beslut vunnit laga kraft, om skatt och särskild avgift är obetald och om viss tid förflutit sedan besluten vann laga kraft. Med hänsyn härtill saknas skäl att föreskriva att beslut om förverkande skall fattas av länsrätt. Beslut om förverkande skall alltså fattas av tullmyndighet. Ett sådant beslut skall självfallet gå att överklaga till länsrätt.

Skyldighet att betala skatt skall bestå även efter det att varorna förverkats. Värdet på punktskattepliktiga varor utgörs ofta till stor del av den skatt som belöper på varorna. Det innebär att en förlust p.g.a. att varor förverkas blir förhållandevis liten om den skattskyldige samtidigt befrias från skyldigheten att betala skatten. För personer som är beredda att föra in varor till Sverige utan att betala skatt torde inte risken att förlora varorna vara tillräckligt avhållande om de vet att de slipper att betala skatten om varorna förverkas. Regeringen anser därför att skyldigheten att betala skatt skall bestå även efter det att varorna förverkats.

16.4 Förfarandet med förverkad egendom m.m.

Regeringens förslag: Alkohol- och tobaksvaror som har förverkats skall förstöras.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens i det avseendet att kommittén föreslår att förverkade alkohol- och tobaksvaror skall säljas och att försäljningsintäkten skall användas för att betala det värde för vilket förverkandet gjorts. Dessutom föreslår kommittén att bestämmelserna härom tas in i dess förslag till ny lag om punktskattekontroll.

Remissinstanserna: Kommittén föreslår gemensamma bestämmelser om försäljning av förverkade alkohol- och tobaksvaror. Se därför redovisningen av remissutfallet i avsnitt 11.12 om försäljning av förverkad egendom som omhändertagits i samband med yrkesmässiga transporter.

Skälen för regeringens förslag: Enligt förordningen om tobaksskatt skall tobaksvara förstöras om den har förklarats förverkad enligt lagen om tobaksskatt eller varusmuggningslagen. Det saknas skäl att ha en annan ordning för de tobaksvaror som kommer att förverkas på grund av att skatt enligt privatinförsellagen inte har betalats, inte minst mot bakgrund av att varje förverkande sannolikt kommer att omfatta förhållandevis få tobaksvaror. Även när det gäller alkoholvaror får det förutsättas att varje förverkande endast kommer att omfatta ett förhållandevis ringa antal flaskor. Det är därför sannolikt att en försäljning inte skulle täcka kostnaderna för förfarandet om varorna över huvud går att sälja. Med hänsyn härtill skall alkoholvaror som förverkats förstöras.

17 Registerfrågor

17.1 Register för punktskattekontroll

Regeringens förslag: Tullregistret skall få användas för kontroller och andra åtgärder som tullen vidtar med stöd av lagen om punktskattekontroll avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Kommitténs förslag: Ett särskilt punktskattekontrollregister skall inrättas.

Remissinstanserna: *Justitieombudsmannen, Rikspolisstyrelsen, Kustbevakningen, Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening och Stockholms Handelskammare* avstyrker förslaget. *Statskontoret* ifrågasätter behovet av att inrätta ett särskilt punktskattekontrollregister. *Kammarrätten i Sundsvall, Riksåklagaren och Datainspektionen* har inget att erinra mot att ett särskilt register inrättas. *Riksskatteverket* tillstyrker förslaget men anser bl.a. att registret bör föras av verket samt att registrets ändamål är alltför snävt. Övriga remissinstanser har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Det är väsentligt att tullmyndigheterna har tillgång till effektiva hjälpmedel vid genomförandet av de föreslagna åtgärderna för punktskattekontroll. Urvalet av de transporter som kontrolleras bör inte vara helt slumpmässigt. Tullmyndigheterna bör därför ha tillgång till den information som behövs för att så långt det är möjligt rikta insatserna mot kontrollvärda objekt. Behovet av bearbetad

information för att göra kontrollurval har alltid varit stort, men det har blivit ännu större efter det att Sverige gick med EU och möjligheterna till gränskontroll gentemot andra medlemsländer begränsats. Insamling, lagring och bearbetning av information är därför viktiga inslag för att öka effektiviteten och resultatet av kontrollen beträffande punktskattepliktiga varors förflyttningar. Det finns enligt regeringens mening behov av att registrera uppgifter om kontroll av punktskattepliktiga varor enligt den föreslagna lagen.

Som vi redogjort för i avsnitt 8.1 skall de föreslagna kontrollåtgärderna handhas av tullmyndigheterna. De uppgifter som behövs för att kontrollåtgärderna skall bli effektiva bör därför enligt regeringens mening finnas registrerade hos tullmyndigheten.

Flera remissinstanser har varit kritiska till att ett särskilt punktskattekontrollregister inrättas. Det finns därför skäl att överväga om inte befintliga register hos tullmyndigheterna kan användas även vid punktskattekontroller.

För fastställande, uppbörd och redovisning av tull, annan skatt och avgift som skall betalas till Tullverket förs ett särskilt tullregister. Registret förs med stöd av tullregisterlagen (1990:137). Registret får också användas för bl.a. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndighetens område. Tullregistret innehåller bl.a. vissa uppgifter rörande import och export, identitetsuppgifter för fysiska och juridiska personer och uppgifter om identitetsbeteckningar för transportmedel. I registret återfinns också uppgifter om registrering hos Skattemyndigheten i Dalarnas län av importörer som är skattskyldiga avseende vissa punktskatter.

Genom att tullregistret får användas för övervaknings-, kontroll- och revisionsverksamhet omfattas enligt regeringens mening tullregistrets ändamålsbestämmelser även sådana kontrollåtgärder som nu föreslås få utföras av tullmyndigheterna i fråga om punktskattepliktiga varor. Redan i dag får uppgifter inhämtade vid kontroll registreras, t.ex. om transportmedel och gods. I tullregistret registreras också uppgifter rörande skatt som skall betalas till Tullverket. Det är således inte fråga om uppgifter som är främmande för registrering i tullregistret.

Enligt regeringens mening är det mot bakgrund av det angivna lämpligt att använda tullregistret för den typ av kontroller som skall utföras inom ramen för den föreslagna lagen. Många av de aktörer och företag som förekommer i punktskattesammanhang förekommer redan i tullregistret. Tullregistret består i dag av olika delsystem. Registreringen av ifrågakavande uppgifter från kontrollerna kommer att göras i ett särskilt system, som ett delregister i tullregistret. Den registerstruktur och tekniska struktur som redan finns kan därvid användas. Något hinder från integritetssynpunkt kan inte anses föreligga att använda tullregistret. Regeringen föreslår därför att tullregistret skall få användas för kontroll enligt lagen om punktskattekontroll avseende transport m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Det är enligt regeringens mening väsentligt att myndigheternas befintliga ADB-system kan utnyttjas effektivt för punktskattekontroller. Förslaget om att tullmyndigheterna skall ansvara för transportkontroller

m.m. kräver ett utökat samarbete mellan tullmyndigheter och skattemyndigheter för att punktskattekontrollen skall bli effektiv.

Att upplagshavare och registrerade varumottagare bedriver seriös verksamhet är en viktig förutsättning för att handeln med och hanteringen av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall fungera i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Till detta kommer att upplagshavare genom bestämmelserna om suspensionsordningen beviljas stora skattekrediter, eftersom punktskatten inte skall betalas förrän varorna lämnat suspensionsordningen. Tillsyn och kontroll över vilka som får tillstånd att vara upplagshavare är således en viktig del i punktskattekontrollen. För denna verksamhet är det naturligtvis väsentligt att få kännedom om vad som framkommit vid transportkontroller.

Som regeringen tidigare nämnt kommer resultatet av tullens kontroller att bli begränsat om inte skatteförvaltningen ges möjlighet att följa upp kontrollerna. Uppgifterna om transportkontroller m.m. kan också ha stor betydelse för bedömningen av om revision eller annan kontrollåtgärd skall vidtas.

Vi föreslår därför att skattemyndigheten skall få använda uppgifterna i tullregistret vid tillsyn över och prövning av upplagshavare och registrerade varumottagare samt för revision och annan kontrollverksamhet enligt LPP. Regeringen återkommer i avsnitt 17.3 till frågan om skattemyndighetens åtkomst till registret.

Kommittén har vidare föreslagit att punktskattekontrollregistret skall få användas för underrättelseverksamhet. Tullmyndigheterna bedriver inom sin brottsutredande verksamhet underrättelseverksamhet och får för denna verksamhet föra särskilda register. Enligt regeringens mening är det inte lämpligt att utan ytterligare beredningsunderlag använda tullregistret för denna typ av verksamhet. Regeringen är därför inte beredd att genomföra kommitténs förslag i denna del.

Personuppgiftslagen

Regeringen har i proposition 1997/98:44 Personuppgiftslag föreslagit att en personuppgiftslag skall införas. Den föreslagna lagen skall ersätta den nuvarande datalagen (1973:289) och genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Lagen föreslås träda i kraft den 24 oktober 1998. Beträffande sådan behandling av personuppgifter som påbörjats vid ikraftträdandet skall dock datalagen tillämpas intill utgången av september 2001.

De ändringar i tullregisterlagen som regeringen nu föreslår skall träda i kraft den 1 juli 1998. Ändringarna omfattas således inte av den föreslagna personuppgiftslagen. Genom övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen kan som nyss nämnts behandlingar som påbörjats pågå till utgången av september 2001. Regeringen vill dock i detta sammanhang påpeka att en utredning nyligen tillsatts som skall se över bl.a. tullregisterlagen och anpassa den till dataskyddsdirektivet och den nya personuppgiftslagen. Även de nu föreslagna ändringarna kommer att omfattas av denna översyn.

Regeringens förslag: I tullregistret skall uppgifter om transportkontroller och omhändertagande få registreras. Vidare skall beslut att påföra transporttillägg få läggas in i registret.

Kommitténs förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. Kommittén har föreslagit att även vissa belastningsuppgifter samt uppgifter från transportföretagens bokningsregister skall få registreras.

Remissinstanserna: *Justitieombudsmannen, Rikspolisstyrelsen, Kustbevakningen, Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening och Stockholms Handelskammare* avstyrker förslaget *Kammarrätten i Sundsvall, Riksåklagaren* och *Datainspektionen* motsätter sig att uppgifter om bl.a. misstanke om brott och domar i brottmål registreras. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I tullregistret bör de uppgifter rörande transportkontroller som har betydelse för kontrollverksamheten få registreras. Ett flertal uppgifter som behövs skulle redan med dagens regler få registreras i tullregistret, det gäller bl.a. uppgifter om beslut av tullmyndigheter i samband med transportkontroll, uppgift om betalning av skatt, uppgifter om transportmedel samt fysiska och juridiska personers identitet. De beslut som blir aktuella att registrera i samband med transportkontroll är i första hand beslut om omhändertagande och transporttillägg.

Regeringen har enligt tullregisterlagen befogenhet att ge närmare föreskrifter om innehållet i tullregistret. I tullregisterlagen anges endast ramar för registreringen. Denna utgångspunkt bör gälla även i fråga om förevarande uppgifter.

Uppgifter av betydelse för punktskattekontrollen som bör få registreras är uppgift om vilka punktskattepliktiga varor som påträffats, tidpunkt och plats för kontrollen, identifikationsuppgifter beträffande genomsökt transportmedel, container och tank samt uppgifter beträffande förare m.m. Vidare kan uppgifter från ledsagardokument om avsändare och mottagare av lasten m.m. behöva registreras samt om ledsagardokumentet vid kontroll visar sig vara förfalskat eller innehålla oriktiga uppgifter.

I anslutning till tullmyndighets beslut om omhändertagande bör myndighetens beslut, uppgift om att beslutet har överklagats samt beslut i högre instans få registreras liksom uppgift om att omhändertagandet hävts.

Kommittén har föreslagit att även uppgift om att punktskattepliktig vara inte påträffats skall få registreras. Enligt kommittén kan det finnas fall då uppgifter från transportkontroller, där punktskattepliktiga varor inte påträffats, skulle kunna ha ett värde i kontrollarbetet och detta särskilt i de fall transportkontrollen är en del i ett spanings- eller underrättelsearbete. Förslaget har kritiserats av bl.a. *Kammarrätten i Sundsvall*.

Det ligger i sakens natur att många transportkontroller med stor sannolikhet kommer att göras utan att några punktskattepliktiga varor påträffas. I normalfallet saknas behov av att registrera uppgifter beträffande sådana kontroller. Eftersom tullregistret enligt regeringens mening heller inte

skall få användas för underrättelseverksamhet torde uppgiftens användbarhet vara begränsad. Behovet av att registrera uppgiften kan därför inte anses så stort att det finns skäl att registrera uppgiften. Regeringen anser mot bakgrund härav att uppgift om punktskattepliktig vara skall få registreras endast i det fall en sådan vara har påträffats.

Kommittén har vidare föreslagit att man vid förverkande skall få registrera vissa uppgifter rörande beskattningsmyndighetens ansökan och domstolshandläggningen. Enligt regeringens förslag kommer förverkande alltid att föregås av ett beslut om att omhänderta en vara. Det finns därför inte något skäl att registrera uppgift om förverkande eftersom detta inte skulle tillföra något vid framtida transportkontroller. Det är enligt regeringens mening tillräckligt om tullmyndighetens beslut om omhändertagande registreras.

Kommittén har också föreslagit att uppgifter om att viss person dömts för att han inte stannat på anmaning vid transportkontroll skall få registreras. I fråga om registrering av belastningsuppgifter bör man enligt regeringens mening vara mycket restriktiv. Det kan ifrågasättas vilket värde en sådan uppgift skulle ha när det gäller att ta ställning till om och hur ett fordon skall stoppas och om det kan anses uppväga det integritetsintrång som en registrering av uppgiften innebär. Uppgift om att någon dömts för att inte ha stannat på anmaning skall därför inte tas in i tullregistret. Uppgifter om brott får behandlas inom ramen för vad som gäller för registrering av brott i tullens brottsutredande verksamhet.

17.3 Terminalåtkomst till tullregistret

Regeringens förslag: Någon begränsning i tullmyndigheternas åtkomst till uppgifter om punktskattekontroll införs inte i tullregisterlagen.

Riksskatteverket och skattemyndigheten skall få ha terminalåtkomst till uppgifter om transportkontroller och beslut enligt lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Kommitténs förslag: Terminalåtkomsten till punktskattekontrollregistret skall begränsas till de tjänstemän i vars arbetsuppgifter utförande av transportkontroller, handläggning av ärenden om förverkande samt utövande av de särskilda kontrollbefogenheterna ingår.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening* och *Stockholms Handelskammare* anser att det skydd som kommittén föreslagit inte är tillräckligt. Övriga remissinstanser har inte särskilt berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 6 § tullregisterlagen har samtliga tullmyndigheter terminalåtkomst till tullregistret. Annan tullmyndighet än Generaltullstyrelsen får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet. Detta innebär att övriga tullmyndigheters behörighet är begränsad till de funktioner som arbetet på myndig-

heten kräver. Närmare föreskrifter om åtkomsten till registret får meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

Enligt regeringens mening finns det mot bakgrund av den utformning förslaget om innehållet i registret fått inte skäl att i lag införa särskilda regler för åtkomsten till uppgifterna. Eventuella begränsningar i åtkomsten får regleras genom förordning eller i föreskrifter av Generaltullstyrelsen. Regeringen vill dock framhålla att det är väsentligt att endast den som har behov av uppgifterna också får åtkomst till dem.

Regeringen har i avsnitt 17.1 föreslagit att tullregistret också skall få användas för bl.a. uppföljning av tullmyndigheternas kontroller och vid kontroll av upplagshavare och varumottagare. Enligt regeringens mening är det väsentligt att beskattningsmyndigheten för sin verksamhet på ett enkelt och smidigt sätt kan få tillgång till de uppgifter som framkommer vid transportkontrollerna. Uppgifterna avser främst företag eller enskilda personer i deras egenskap av näringsidkare. Uppgifterna omfattas såväl hos tullmyndigheterna som skattemyndigheterna av sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). Något hinder från integritetssynpunkt att medge skattemyndigheten terminalåtkomst till uppgifterna kan enligt regeringens mening inte anses föreligga. Skattemyndigheten i Dalarnas län skall därför ha terminalåtkomst till tullregistret för dessa ändamål. Även Riksskatteverket och de skattemyndigheter, utöver skattemyndigheten i Dalarnas län, som får besluta om revision har behov av terminalåtkomst till tullregistret.

Terminalåtkomst till tullregistret kommer att underlätta skattemyndighetens verksamhet. För att myndigheten skall kunna följa upp tullmyndigheternas kontroller fordras dock att skattemyndigheten även fortlöpande får information om de kontroller som görs. Tullmyndigheterna skall därför vara skyldig att underrätta skattemyndigheten om de kontroller som görs och resultatet av kontrollerna. Eftersom sekretess gäller för uppgifter i tullmyndigheternas verksamhet bör denna skyldighet regleras. Detta görs lämpligen i förordning.

17.4 Tullmyndigheternas tillgång till uppgifter i andra register

Regeringens förslag: Skattemyndigheten i Dalarnas län skall lämna tullmyndigheterna de uppgifter som behövs för kontroll enligt lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Tullmyndigheterna skall få ha terminalåtkomst till uppgifter i register hos Alkoholinspektionen om vem som har tillverknings- och partihandelstillstånd.

Kommittén har föreslagit att beskattningsmyndigheten skall ha tillgång även till tullens underrättelseregister.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Sundsvall, Riksåklagaren, Datainspektionen, Kustbevakningen, Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk In-*

dustriförening och *Stockholms Handelskammare* avstyrker förslaget om att beskattningsmyndigheten skall få tillgång till tullens underrättsregister, polisens register samt transportföretagens bokningsregister. *Generaltullstyrelsen* har inget att invända mot att beskattningsmyndigheten får terminalåtkomst till tullens spaningsdiarium men anser att det är väsentligt att tillgång till uppgifterna ges i former som innebär att skyddet för känsliga uppgifter inte försämras. *Sveriges Redareförening* är kritisk mot att beskattningsmyndigheten skall få tillgång till uppgifter ur transportföretags bokningsregister och att uppgifter från andra register skall få hämtas in med hjälp av ADB. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Tullmyndigheterna kommer för punktskattekontrollen att behöva tillgång till uppgifter också från andra myndigheter. Uppgifter kommer framför allt att behövas från Skattemyndigheten i Dalarnas län om de skattskyldiga som är registrerade hos skattemyndigheten, bl.a. upplagshavare och varumottagare.

Vid genomförandet av transportkontroller måste tullmyndigheterna kunna kontrollera om en uppgiven upplagshavare eller varumottagare är registrerad som sådan. Som tidigare nämnts behövs detta för att kunna ta ställning till om en vara transporteras i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Även uppgifter om beskattningsbeslut, ställd säkerhet och föranmälningar har betydelse för tullmyndigheternas kontrollverksamhet.

Vid privatinförsel är uppgift om att punktskatter tidigare är obetalda av betydelse för bedömningen av om det finns risk för att skatten på de aktuella varorna inte kommer att betalas.

För uppbörd och annan administration av punktskatter för Skattemyndigheten i Dalarnas län ett särskilt register, BRIS (Besluts-, Redovisnings- och Informationssystem för det Särskilda skattekontoret). Registret förs med stöd av tillstånd från Datainspektionen. Ändamålet med registret är diarieföring, bokföring, skatteadministration, revision och betalningskontroll. Registret innehåller huvudsakligen uppgifter om deklarerade och inbetalade punktskatter. Uppgifterna i registret omfattas av sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen. Enligt denna bestämmelse gäller sekretess för uppgifter som avser den enskildes ekonomiska och personliga förhållanden.

Skattemyndigheten i Dalarnas län för också ett register över personer som är godkända upplagshavare eller registrerade varumottagare och över de lokaler som är godkända som skatteupplag (36 § lagen om alkoholskatt, 36 § lagen om tobaksskatt och 6 kap. 11 § lagen om skatt på energi). Registret benämns SEED-registret. Ändamålet med SEED-registret är att tillhandahålla skattskyldiga och behörig myndighet i Sverige eller annat EU-land uppgifter om registrering och godkännande föreligger i aktuella avseenden. Registret skall innehålla uppgifter om bl.a. den registrerades namn, registreringsnummer och adress, skatteupplagets registreringsnummer och adress, vilken kategori av varor som den registrerade får ta emot eller som får lagras på skatteupplaget och datum för godkännande samt registreringens eventuella giltighetstid. Uppgifterna i registret omfattas inte av sekretess enligt 9 kap. 1 § sekretesslagen eftersom registret inte förs för beskattningsverksamheten.

Uppgifter som behövs för de bedömningar som tullmyndigheterna skall göra finns således såväl i BRIS som i SEED-registret. Som tidigare nämnts omfattas uppgifterna i BRIS av sekretess. Utlämnandet av uppgifter till tullmyndigheterna bör därför författningsregleras. Regeringen avser att i förordning närmare reglera vilka uppgifter som skall lämnas ut.

En annan fråga i detta sammanhang är formerna för utlämnandet. Det är av väsentlig betydelse att tullmyndigheterna snabbt kan få besked om den som transporterar, är mottagare eller ägare till varorna är registrerad som skattskyldig hos Skattemyndigheten i Dalarnas län eftersom en transportkontroll föreslås inte få pågå längre tid än sex timmar. Enligt regeringens mening har tullmyndigheterna ett sådant behov av uppgifterna att terminalåtkomst till registren bör medges. Uppgifterna avser näringsidkare och åtkomsten till uppgifterna kan inte anses utgöra någon integritetskränkning.

Enligt de lagar som reglerar SEED-registret får regeringen föreskriva om terminalåtkomst till registret. BRIS-registret förs dock som ovan nämnts med stöd av tillstånd från Datainspektionen. Det ankommer därför på inspektionen att efter framställan från beskattningsmyndigheten att ta ställning till frågan om terminalåtkomst till registret skall medges.

Tillgång till tullmyndigheternas underrättelseregister

Tullmyndigheterna svarar i stor utsträckning själva för utredning av brott inom sitt verksamhetsområde. Myndigheterna bedriver även spanings- och underrättelseverksamhet när det gäller bekämpandet av varusmuggling. Tullmyndigheterna har för sin brottsutredande verksamhet tillgång till ADB-baserade register. Bestämmelser om dessa register finns i lagen (1997:1058) om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

Kommittén har föreslagit att beskattningsmyndigheten skall få terminalåtkomst till tullens underrättelseregister för punktskattekontroller. Förslaget har kritiserats av ett flertal remissinstanser.

Regeringen har i den proposition som låg till grund för lagen om register i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet uttalat att tullens register för brottsutredande verksamhet bör vara förbehållen sådan verksamhet (prop. 1997/98:11). Registren får inte heller användas i tullens fiskala verksamhet. Den kontroll som tullen kommer att genomföra enligt vårt förslag avser inte i första hand brott utan skattekontroll. Regeringen anser därför i likhet med remissinstanserna att det inte kan anses lämpligt att för denna typ av kontroller medge att tullens underrättelseregister används. I de fall det i samband med transportkontroller uppkommer misstanke om varusmugglingsbrott kan det dock givetvis bli aktuellt att använda tullens register för brottsutredningar.

Transportföretagens bokningsregister

Kommittén har föreslagit att beskattningsmyndigheten skall få hämta in och registrera uppgifter från transportföretagens bokningsregister.

Tullmyndigheterna har från den 1 juli 1996 för sin brottsutredande verksamhet tillgång till uppgifter om resande i transportföretagens bok-

ningsregister. Uppgifterna får inte registreras i register hos tullmyndigheten och uppgifter som saknar betydelse för vidare åtgärder måste förstöras. Även andra restriktioner i fråga om användandet av uppgifterna har införts. Dessa restriktioner har ansetts betydelsefulla från integritets-synpunkt. Särskilt som flertalet resande inte kan misstänkas för något brott. Kommitténs förslag innebär att uppgifter från transportföretag om transporter av varor, fordon och containrar samt om förare skall registreras hos tullmyndigheten. Enligt kommittén måste uppgifterna få registreras för att effektivt kunna användas för kontroll.

I fråga om tillgången till transportföretagens register har flertalet remissinstanser som yttrat sig varit kritiska. Det är givetvis väsentligt att kontrollen av punktskattepliktiga varor kan genomföras på ett effektivt sätt. Tullens nuvarande åtkomst till uppgifter i transportföretagens bokningsregister har motiverats med den betydelse uppgifterna har i samband med spaningsåtgärder för att förhindra smuggling av narkotika och annan grövre brottslighet.

Effektiviteten i punktskattekontrollen kan visserligen öka något med tillgång till uppgifter om transporter. Behovet och syftet med denna åtgärd överväger dock inte de negativa effekter de skulle medföra för transportnäringen. Det kan därför inte anses försvarbart att införa en sådan omfattande uppgiftsskyldighet för transportnäringen och registrering av näringslivets transporter. Regeringen anser därför i likhet med remissinstanserna att beskattningsmyndigheten inte nu bör få tillgång till transportföretagens register för punktskattekontroll.

Andra myndigheter

Andra uppgifter som tullmyndigheterna behöver tillgång till är de som kan underlätta identifieringen av förare. Tullmyndigheterna har därvid i dag åtkomst till körkortsregistret som innehåller bl.a. identitetsuppgifter och körkortsuppgifter. Uppgifterna i körkortsregistret gäller i huvudsak svenska förare. Genom vårt förslag om registrering av identifieringsuppgifter beträffande förare vid transportkontroll kommer emellertid även uppgifter om utländska förare i viss utsträckning att finnas tillgängliga.

Tullmyndigheterna behöver också kunna kontrollera om mottagaren har partihandels- eller tillverkningstillstånd. Sådana tillstånd lämnas av Alkoholinspektionen. För handläggningen av ärenden om tillstånd och tillsyn över tillståndshavares verksamhet för Alkoholinspektionen ett särskilt register. Bestämmelser om registret finns i alkohollagen. Tullmyndigheterna har i dag rätt att få ut uppgifter ur registret på medium för automatisk databehandling. För att kunna genomföra kontrollåtgärderna effektivt måste dock tullmyndigheterna snabbt kunna kontrollera om mottagaren av varorna har erforderliga tillstånd. Regeringen anser därför att tullmyndigheterna skall ha terminalåtkomst till det register som Alkoholinspektionen för. Åtkomsten skall endast avse uppgift om lämnade tillstånd och inte övriga uppgifter i registret.

Regeringens bedömning: Skattemyndigheten i Dalarnas län bör för prövning av och tillsyn över bl.a. upplagshavare få rätt till utdrag ur eller upplysningar om innehållet i polisregister.

Regeringens förslag: Uppgifter som myndigheter förfogar över och som behövs för skattekontroll skall på beskattningsmyndighetens begäran tillhandahållas denna.

Kommitténs förslag överensstämmer i stort med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren, Datainspektionen, Kustbevakningen, Sveriges Industriförbund, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Svenska Arbetsgivareföreningen, Svensk Industriförening och Stockholms Handelskammare* avstyrker förslaget om att beskattningsmyndigheten skall få tillgång till och registrera uppgifter från polisens register. Övriga remissinstanser tillstyrker eller har inte något att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Vid prövningen av om upplagshavare skall godkännas skall beskattningsmyndigheten bl.a. ta ställning till om upplagshavaren med hänsyn till sina ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är lämplig som upplagshavare. Beskattningsmyndigheten kan även återkalla beslut att godkänna någon som upplagshavare, om förutsättningarna för godkännande inte längre finns. Det ankommer således på myndigheten att göra en vandelsprövning vid tillståndsgivning och vid eventuell återkallelse. Även vid tillståndsgivning och återkallelse beträffande registrerade varumottagare skall beskattningsmyndigheten göra en viss prövning.

Självklart är det av stort intresse vid en vandelsprövning att veta om den som ansöker om tillstånd tidigare är straffad för eller misstänks för exempelvis ekonomisk brottslighet. Beskattningsmyndigheten bör enligt regeringens mening därför ha möjlighet att få vissa belastningsuppgifter ur polisens register att användas vid tillståndsprövningen och prövningen av återkallelser. Det kan i detta sammanhang framhållas att Alkoholinspektionen och tillståndsgivande myndigheter inom yrkestrafikområdet har viss tillgång till sådana uppgifter.

Kommittén har föreslagit att beskattningsmyndighetens rätt att få tillgång till relevanta uppgifter ur person- och belastningsregistret skall regleras i lagen om polisregister m.m. Enligt regeringens mening regleras dock utlämnandet lämpligen i förordning.

En annan fråga är formen för utlämnandet från polisregistren. Regeringen har i proposition 1997/98:97 Polisens register lagt fram förslag till lag om belastningsregister och lag om misstankeregister. Den tekniska uppbyggnaden av de nya registren torde vara avslutad vid årsskiftet 1998/99. Innan de nya systemen är klara bör enligt regeringens mening ställning inte tas till frågan om utlämnandet av uppgifter skall tillåtas genom direkt åtkomst. Regeringen anser därför i likhet med kommittén att uppgifter från polisregistret i vart fall inledningsvis skall lämnas ut på papper till beskattningsmyndigheten. Ett sådant utlämnande kommer också att tillgodose myndighetens behov.

Under kommitténs arbete har det även uppdragats att beskattningmyndighetens möjlighet att för beskattning hämta in uppgifter från andra myndigheter är begränsad. Enligt 3 kap. 16 § taxeringslagen skall uppgifter som myndigheter förfogar över och som behövs för taxering på skattemyndighetens begäran tillhandahållas denna. Uppgiftsskyldighet föreligger dock inte i vissa fall av sekretess. I LPP finns ingen bestämmelse om att andra myndigheter är skyldiga att på begäran tillhandahålla beskattningsskyldigheten uppgifter som behövs för beskattningen.

Enligt nuvarande ordning är det alltså inte möjligt för beskattningsskyldigheten att vid deklaraionsgranskning eller revision enligt LPP begära att annan myndighet skall tillhandahålla uppgifter som behövs för beskattningen. Detta är dock möjligt vid skattekontroll enligt taxeringslagen. Denna skillnad är inte motiverad. Regeringen anser därför att det i LPP bör införas en bestämmelse med motsvarande innehåll som 3 kap. 16 § taxeringslagen.

18 Skattskyldigheten för varor som släppts för konsumtion i ett annat EU-land

Regeringens bedömning: Frågan om ändring av skattskyldighetsbegreppet kräver ytterligare överväganden.

Kommitténs förslag: Skattskyldig vid införsel av varor, som släppts för konsumtion i ett annat EU-land och som förs in till Sverige och här skall användas för annat än privat ändamål, skall vara den som förvärvar varorna i det andra EU-landet genom ett bindande överlåtelseavtal som gäller vid den tidpunkt då skattskyldigheten inträder.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Stockholm* ifrågasätter om det ”nya” skattskyldighetsbegreppet verkligen utgör en förbättring eller om det endast kommer att skapa nya kryphål i lagstiftningen. *Riksåklagaren* tillstyrker förslaget. *Riksskatteverket* anser att det ur rent skattemässig synpunkt är tveksamt om den föreslagna ändringen innebär någon avgörande förbättring men tror samtidigt att ur straffrättslig synpunkt kan ett enhetligt skattskyldighetsbegrepp grundat på äganderätten vara att föredra framför nuvarande reglering.

Skälen för regeringens bedömning: I lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi finns bestämmelser om skattskyldighet för de fall då annan än upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant för in skattepliktiga varor, som släppts för konsumtion i ett annat medlemsland, till Sverige. Bestämmelserna är inte tillämpliga om det är fråga om distansförsäljning. Som ytterligare förutsättning gäller att varorna skall användas för annat än privat bruk. Enligt bestämmelserna är den som för in eller tar emot varorna skattskyldig. Bestämmelserna grundar sig på artikel 7 i cirkulationsdirektivet.

Såväl åklagare som tjänstemän vid skatte- och tullmyndigheter har framhållit att nu aktuellt skattskyldighetsbegrepp är otydligt formulerat.

Tillämpningsproblemen har främst gällt hur uttrycket "för in eller tar emot" skall tolkas. Regeringen är väl medveten om dessa tillämpningsproblem och att problemen försvårar arbetet med att motverka att skatt undandras staten. Det är emellertid viktigt att framhålla att det knappast är meningsfullt att införa ett nytt skattskyldighetsbegrepp som ger upphov till lika omfattande tillämpningsproblem, låt vara av ett annat slag. Kommittén föreslår att den som är ägare till varorna vid skattskyldighetens inträde (införseln) skall vara skattskyldig. Det säger sig självt att det i många fall kan visa sig omöjligt att utreda vem det var som ägde varorna när gränsen passerades. Kommittén påpekar detta och anger som exempel att det kan vara svårt att utreda vad som avtalats mellan olika kontrahenter, särskilt som muntliga avtal är giltiga och ord kan stå mot ord. Det av kommittén föreslagna skattskyldighetsbegreppet uppmuntrar även till olika upplägg. Införseln kan t.ex. läggas upp på så sätt att en i utlandet bosatt person är ägare till varorna när gränsen passerar och att han överlåter varorna direkt efter gränspassagen. Det skulle innebära att staten i många fall endast får en skattefordran som inte kan drivas in. Regeringen föreslår i och för sig bestämmelser om omhändertagande och förverkande som kan tillämpas i sådana fall. Dessa bestämmelsers syfte är dock inte att läka brister i lagstiftningen och det är inte heller rimligt att införa ett skattskyldighetsbegrepp som måste stöttas av sådana bestämmelser. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden anser regeringen att det är ytterst tveksamt om kommitténs förslag skulle leda till någon förbättring. Ett tydligt skattskyldighetsbegrepp är dock viktigt varför frågan om hur det skall utformas kommer att bli föremål för ytterligare överväganden inom Regeringskansliet.

19 Kontrollen av användningen av märkta mineraloljeprodukter

Regeringens bedömning: Någon förändring av nuvarande kontrollmöjligheter bör inte genomföras.

Kommitténs förslag: Punktskattekontrollen av användningen av märkta mineraloljeprodukter skall stå under beskattningsmyndighetens ledning. Kontrollerna skall på samma sätt som transportkontroller m.m. utföras av beskattningsmyndigheten. Annan skattemyndighet, polismyndighet, tullmyndighet och Kustbevakningen får medverka i kontrollverksamheten genom att utföra kontroller för beskattningsmyndighetens räkning. Då kontrollerna utförs av någon av dessa myndigheter har myndigheten samma befogenheter som beskattningsmyndigheten. Enskild har samma rättigheter och skyldigheter som då kontrollerna utförs av beskattningsmyndigheten. Myndigheten får vid kontroll undersöka transportmedlets bränsletank och andra utrymmen där det kan antas att mineraloljeprodukter förvaras. Myndigheten får härvid öppna låsta eller på annat sätt tillslutna utrymmen. Föraren eller befälhavaren är skyldig att öppna sådana utrymmen. Myndigheten får vidare eftersöka och granska

de handlingar som behövs för kontrollen. Bestämmelserna om undantagande av handling i LPP gäller härvid. Myndigheten får också ta prov på mineraloljeprodukter. För uttagna prov skall ersättning inte utges.

Förare och befälhavare på båt är skyldig att stanna på anmaning samt att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. Vid brott mot dessa skyldigheter skall böter kunna ådömas.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 2 kap. 9 § lagen om skatt på energi (LSE) får bränsletank som förser motor på motordrivet fordon eller båt som inte används i yrkesmässigt fiske inte innehålla oljeprodukt som är försedd med märkämnena. Av 2 kap. 9 a § samma lag följer att förbudet även gäller mineraloljeprodukter från vilka märkämnena avlägsnats. I 10 kap. LSE finns bestämmelser om sanktioner samt tillsyn och kontroll beträffande användningen av lågbeskattade, märkta oljeprodukter. Den som avlägsnar märkämnena från mineraloljeprodukter döms till böter eller fängelse högst sex månader. För motordrivet fordon eller båt vars bränsletank innehåller märkta oljeprodukter skall en särskild avgift tas ut.

Tillsynen över efterlevnaden av bestämmelserna om märkta oljeprodukter utövas vad gäller motordrivna fordon av polismyndigheterna samt av tullmyndigheterna vad avser gränskontroll. Kustbevakningen utövar tillsynen av båtar. Dessa myndigheter har rätt att få tillträde till låsta utrymmen i fordon och båtar. Myndigheterna har även rätt att få de upplysningar, handlingar och prov som behövs för tillsynen. För uttagna prov behöver myndigheterna inte betala ersättning.

Regeringen föreslår att transportkontroller enligt den nya lagen om punktskattekontroll skall utföras av tullmyndigheterna och att polismyndigheterna i mån av tid och resurser skall bistå tullen i denna kontrollverksamhet. Mot den bakgrunden kan det inte anses motiverat att låta beskattningsmyndigheten ta över tillsynen av användningen av märkta oljeprodukter. Det har vidare inte framkommit att nuvarande tillsyns- och kontrollmöjligheter skulle vara otillräckliga eller att det skulle finnas behov av bestämmelser om undantagande av handling. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden är regeringen inte beredd att gå vidare med kommitténs förslag.

20 Ändrade förfaranderegler för beskattningen av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från annat EU-land m.m.

20.1 Ändrade förfaranderegler

Regeringens förslag: Anmälningsskyldigheten ersätts av en deklARATIONSSKYLDIGHET. Deklaration skall lämnas självant och på heder och samvete. I de fall deklARATION skall lämnas till beskattningsmyndigheten skall deklARATIONEN ha kommit in till beskattningsmyndigheten senast fem dagar efter det att införseln gjordes.

Om införseln görs på en bemannad tullplats skall deklarationen lämnas till Tullverket. I sådana fall och då skattepliktig vara påträffas vid kontroll skall Tullverket besluta om skatten.

Kommitténs förslag: Skiljer sig från regeringens i följande avseenden. Beskattningsbeslut skall anses ha fattats i enlighet med deklarationen, s.k. automatiska beslut. Skatten skall betalas i samband med att deklaration lämnas. I de fall deklarationen lämnas till tulltjänsteman vid bemannad tullplats skall skatten betalas till Tullverket. Bestämmelserna om omprövning och överklagande i LPP skall gälla i tillämpliga delar.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* tillstyrker att nuvarande anmälningsförfarande ersätts med ett deklaraionsförfarande och att punktskatten skall betalas samtidigt som deklaration lämnas. *Riksskatteverket* tillstyrker att nuvarande anmälningsförfarande ersätts med ett deklaraionsförfarande och ett system med automatiska beslut införs. För att undvika tillämpningsproblem bör det klargöras vad som menas med att självmant deklarerar.

Skälen för regeringens förslag: Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt privatinförsellagen skall anmäla detta. För att skatt skall kunna tas ut enligt privatinförsellagen är det nödvändigt att beskattningsmyndigheten, och i förekommande fall tullmyndighet, får kännedom om att skattepliktiga varor förts in och vilka kvantiteter det rör sig om. Uppgifter från enskilda som skall ligga till grund för beskattning lämnas normalt i en deklaration som avges på heder och samvete. Privatinförsellagen är en renodlad skattelag och beslut om skatt bör därför i normalfallet meddelas på grundval av uppgifter i en deklaration. Regeringen föreslår därför att nuvarande anmälningsplikt ersätts med en skyldighet att lämna deklaration. Deklarationen skall lämnas självmant och på heder och samvete. En deklaration som lämnas först sedan resenären kontrollerats och befunnits ha skattepliktiga varor kan självfallet inte anses ha lämnats självmant.

Enligt nuvarande lydelse av privatinförsellagen skall Tullverket ta emot anmälan om införseln sker på bemannad tullplats. Tullverket bör även fortsättningsvis medverka vid beskattningen av införsel för privat bruk av alkoholdrycker och tobaksvaror. När införsel görs på bemannad tullplats skall därför deklaration lämnas till tulltjänsteman. Det är alltså endast om införseln görs på annan plats som deklarationen skall lämnas till beskattningsmyndigheten.

Kommittén föreslår att i de fall deklaration skall lämnas till beskattningsmyndigheten skall deklarationen ha kommit in senast sju dagar efter införseln. På punktskatteområdet gäller i många fall en tidsfrist på fem dagar. Den som för in mineraloljor för privat bruk skall t.ex. deklarerar detta senast fem dagar efter införseln. Regeringen anser att det är möjligt att ha samma tidsfrist för deklarationer enligt privatinförsellagen och föreslår därför att deklarationen skall ha kommit in senast fem dagar efter införseln.

Regeringen är tveksam till kommitténs förslag att beskattningsbeslut skall anses ha fattats i enlighet med deklarationen, s.k. automatiska beslut, och att skatt skall betalas i samband med att deklaration lämnas.

Visserligen tillämpas det nu beskrivna systemet vid införsel för privat bruk av mineraloljor. Det är dock högst osäkert om det finns något att vinna på att införa motsvarande system för beskattningen enligt privatinförsellagen. Ett system med automatiska beslut m.m. är ändamålsenligt och effektivt om de skattskyldiga är registrerade hos beskattningsmyndigheten eller om skattskyldighet inträder förhållandevis regelbundet för en och samma skattskyldig. Inget av dessa förhållanden föreligger emellertid vad gäller privatinförsellagen. Regeringen anser därför att nuvarande ordning bör behållas. Det innebär att beskattningsmyndigheten skall besluta om skatt på grundval av lämnad deklaration. I de fall deklarationen lämnats till tulltjänsteman skall dock tullen besluta om skatten för beskattningsmyndighetens räkning. För att undanröja eventuella tveksamheter föreslås att tullen även skall besluta om skatten i fall skattepliktig vara påträffas vid kontroll.

Regeringen är inte heller beredd att föreslå att skatten skall betalas direkt till tullen i de fall då införseln görs på bemannad tullplats. Det kan nämligen ifrågasättas om det står i överensstämmelse med principen om varors fria rörlighet att ta ut skatten vid gränspassagen. Om den enskilde vill betala skatten vid gränspassagen får dock Tullverket uppbära skatten. Denna befogenhet har Tullverket redan idag.

Beslut enligt privatinförsellagen överklagas idag hos allmän förvaltningsdomstol. Några särskilda bestämmelser om överklagande finns inte i privatinförsellagen, vilket innebär att förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen skall tillämpas. Kommittén föreslår att bestämmelserna om omprövning och överklagande i LPP i stället skall tillämpas på beslut enligt privatinförsellagen. Förslaget innebär bl.a. att tiden för överklagande sträcks ut från tre veckor till i princip sex år och att beskattningsmyndigheten får besluta om efterbeskattning. Att besluta om skatt enligt privatinförsellagen är förhållandevis enkelt. Det får vidare betraktas som osannolikt att det lång tid efter införseln skulle komma fram uppgifter som utgör skäl att ändra ett meddelat beslut till den skattskyldiges nackdel. Det säger sig nämligen självt att det är mer eller mindre omöjligt att långt i efterhand kontrollera om en lämnad deklaration innehöll riktiga uppgifter. Några befogenheter att genomföra sådana kontroller finns för övrigt inte. Det är vidare svårt att se några fördelar för de skattskyldiga med en överklagandetid på sex år. Mot bakgrund av nu angivna förhållanden anser regeringen att nuvarande ordning bör behållas.

20.2 Straffbestämmelsen i privatinförsellagen

Regeringens bedömning: Straffbestämmelsen i privatinförsellagen skall vara kvar.

Kommitténs förslag: Straffbestämmelsen tas bort

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* har inget att erinra mot en avkriminalisering utan anser att möjligheten att påföra särskild avgift är en fullt tillräcklig sanktion. *Riksskatteverket* tillstyrker med hänvisning till

tillämpningssvårigheter en avkriminalisering. *Alkoholinspektionen*, och *Generaltullstyrelsen* motsätter sig en avkriminalisering.

Bakgrunden till regeringens bedömning: I 9 § privatinförsellagen finns en straffbestämmelse. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet lämnar uppgift som befinns oriktig eller som underlåter att anmäla skattepliktig införsel döms till böter. I ringa fall skall inte dömas till ansvar. I andra stycket samma paragraf föreskrivs att lagen om straff för varusmuggling och skattebrottslagen inte skall tillämpas på införsel enligt privatinförsellagen. Bestämmelsen om straffansvar fördes in i privatinförsellagen genom en lagändring 1996. I samband därmed infördes även en bestämmelse om särskild avgift. Den särskilda avgiften kan påföras resande om denne vid fullgörandet av anmälningsskyldigheten lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att anmäla en skattepliktig införsel. Vid den lagrådsgranskning som föregick propositionen framhöll Lagrådet bl.a. att det inte fanns några egentliga skäl för en ordning enligt vilken ekonomiska sanktioner för samma förfarande skall kunna fastställas i två skilda procedurer och det därför borde övervägas att låta antingen bötesstraffet eller den särskilda avgiften utgå (se prop. 1995/96:116 s. 160). I propositionen anförde regeringen emellertid att den inte var beredd att följa Lagrådets rekommendation (a prop. s. 44). Som skäl framhölls bl.a. det inte var lämpligt att helt avkriminalisera underlåtenhet att anmäla skattepliktig införsel och att det därför borde finnas en straffsanktion. Om å andra sidan bötesstraffet skulle vara den enda sanktionen skulle i vissa fall för exempelvis personer med låga inkomster bötesstraffet i kronor räknat bli lågt i förhållande till den undandragna skatten. De två olika sanktionerna kompletterar således i viss mån varandra.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser fortfarande att det inte är lämpligt att avkriminalisera underlåtenheten att anmäla skattepliktig införsel. Att anmälningsskyldigheten föreslås bli ersatt med en deklarationsskyldighet föranleder ingen annan bedömning. Självfallet bör straffbestämmelsen ändras så att den i fortsättningen avser underlåtenhet att deklarerera skattepliktig införsel.

Högsta domstolen (HD) har i en i december 1997 meddelad dom uttalat sig om vad som skall avses med ringa fall enligt 9 § privatinförsellagen. Enligt HD talar övervägande skäl för att gränsen, när det gäller införsel av spritdrycker, sätts vid två liter. Principen bör alltså vara att om någon, utöver den skattefria mängden om en liter, för in högst två liter utan att göra anmälan, det skall anses vara fråga om ett ringa fall, såvida det inte föreligger speciella omständigheter som föranleder en annan bedömning (HD:s dom i mål nr B 2701/97). Genom HD:s dom har det klarlagts vad som skall avses som ringa fall när det gäller införsel av spritdrycker. Detta bör underlätta tillämpningen av straffbestämmelsen.

21 Identitetskontroll

Regeringens bedömning: Någon möjlighet för skattemyndigheten att företa s.k. identitetskontroll bör inte införas.

Kommitténs förslag: Skattemyndigheten får befogenhet att vid besök i verksamhetslokaler i samband med skattekontroll begära att en person som befinner sig på platsen skall legitimera sig eller styrka sin identitet på annat godtagbart sätt, om personen i fråga kan antas ha ett sådant samband med den kontrollerade verksamheten att kännedom om hans identitet är av betydelse för kontrollen. Begreppet besök i samband med skattekontroll är avsett att omfatta såväl revisioner i verksamhetslokaler som besök i andra sammanhang, exempelvis taxeringsbesök. Den som bryter mot skyldigheten att identifiera sig skall dömas till penningböter.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* tillstyrker förslaget. *Justitieombudsmannen*, *Kammarrätten i Stockholm* och *Rikspolisstyrelsen* är negativa till förslaget. De kritiska remissinstanserna anför att förslaget får till följd att i princip alla måste bära legitimation. Det finns för närvarande inte några bestämmelser om en generell skyldighet för personer i Sverige att ständigt bära någon typ av legitimationshandling. Att mot bakgrund av enbart skatteförvaltningens behov införa en sådan skyldighet skulle föra för långt. *Riksåklagaren* motsätter sig införandet av en straffsanktion.

Skälen för regeringens bedömning: Kommitténs förslag i denna del har sin bakgrund i att skattemyndigheten – med undantag för kontroll enligt 4 § lagen om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineralolja- och tobaksprodukter, alkohol och tobak – enligt gällande ordning inte har någon befogenhet att vid revisioner, taxeringsbesök eller andra kontroller kräva att en person skall uppge sin identitet och vid behov styrka den med legitimation. Enligt kommitténs bedömning innebär det ett stort avbräck i kontrollverksamheten att det inte finns någon skyldighet för andra personer än den reviderade eller kontrollerade som befinner sig på platsen, att uppge vilka de är och styrka det med legitimation. Kommittén har därför föreslagit att skattemyndigheten skall få befogenhet att göra identitetskontroll av de personer som befinner sig i en verksamhetslokal när myndigheten avlägger ett besök i samband med revision eller taxeringsbesök eller i något annat liknande sammanhang.

Enligt regeringens mening kan man inte avfärda de invändningar som de kritiska remissinstanserna har riktat mot förslaget. Som instanserna påpekat finns enligt gällande rätt ingen generell skyldighet att i vårt land bära någon typ av legitimationshandling. Bestämmelser om skyldighet att uppvisa legitimation i någon form torde finnas endast vid inresa i och utresa ur landet, vid framförande av vissa motorfordon samt vid kontroll av utlännings rätt att uppehålla sig här. Regeringen sätter inte i fråga att skattemyndigheterna i den löpande verksamheten kan ha ett behov av att avkräva legitimation inte bara av exempelvis den reviderade utan också av andra som kan antas ha något samband med den kontrollerade verksamheten. Emellertid ansluter vi oss till Kammarrättens i Stockholm uppfattning att enbart fiskala behov inte skall få vara avgörande vid övervägandena i den nu aktuella frågan. Skulle skattemyndigheterna ges möjlighet att avkräva legitimation skulle de i detta avseende få väsentligt mer långtgående befogenheter än polisen.

Vid en samlad bedömning av det anförda anser regeringen att en befogenhet för skattemyndigheterna att vid besök i samband med skatte-

kontroll begära att en person som befinner sig på platsen skall legitimera sig inte bör införas.

22 Skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

22.1 Nuvarande förhållanden

22.1.1 Regeringsformen och EG-rätten

Enligt 2 kap. 20 § första stycket regeringsformen får begränsningar i rätten att driva näring eller utöva yrke införas endast för att skydda angelägna allmänna intressen och aldrig i syfte att gynna enbart vissa personer eller företag. Denna bestämmelse tillkom 1994, i samband med att den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) inkorporerades i svensk rätt (se prop. 1993/94:117 s. 50 ff.).

I EG-rätten finns inga särbestämmelser om kontroll av sådan handel som omfattas av lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning (i det följande benämnd tillfällig handel). Det rådsdirektiv som finns på området – Rådets direktiv 75/369/EEG av den 16 juni 1975 om åtgärder för att främja den faktiska etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster som handelsresande och hemförsäljare – har inget annat syfte än vad som framgår av dess benämning. Direktivet förhindrar särbehandling grundad på nationalitet vad gäller rätten att etablera sig och erbjuda tjänster. Som exempel kan nämnas att en stat, som av de egna medborgarna kräver företeende av skötsamhetsbevis, i fråga om medborgare i andra medlemsstater skall godta utdrag ur det andra landets kriminalregister. Om något sådant intyg inte kan uppvisas, skall staten godta en motsvarande handling utfärdad av behörig rättsinstans eller förvaltningsmyndighet i utlänningens ursprungsland eller senaste hemvistland, om det av denna handling framgår att villkoren är uppfyllda.

22.1.2 Annan lagstiftning

I svensk gällande rätt finns inga särbestämmelser om skattekontroll av den tillfälliga handeln. Det finns inte heller några särskilda bestämmelser i bokföringslagen (1976:125). De särbestämmelser som finns tar sikte på antingen upprätthållandet av den allmänna ordningen eller konsumentintressen.

Ordningslagen

Enligt 3 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) får en offentlig plats inom detaljplanelagt område inte utan tillstånd av polismyndigheten användas på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som platsen har upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget. Tillstånd behövs dock

inte om platsen tas i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och utan att inkräkta på någon annans tillstånd (se prop. 1992/93:210 s. 274).

Torghandeln faller utanför kravet på tillstånd; det skall ju vara fråga om att platsen används på ett sätt som inte stämmer överens med det ändamål som den upplåtits för eller som inte är allmänt vedertaget.

En kommun får meddela de ytterligare föreskrifter för kommunen eller del av denna som behövs för att upprätthålla den allmänna ordningen på offentlig plats (se förordningen [1993:1632] med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela föreskrifter enligt ordningslagen [1993:1617]). En sådan föreskrift omfattar också torghandel, men syftar endast till att upprätthålla den allmänna ordningen.

Lagen om tillfällig försäljning

Syftet med lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning är att främja konsumenternas långsiktiga intresse av tillgången till en god kommersiell service med viktiga basvaror. Lagen gäller näringsidkare som yrkesmässigt säljer varor till konsumenter. Den skall dock inte tillämpas vid försäljning som bedrivs stadigvarande från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe eller i omedelbar anslutning till näringsidkarens fasta tillverknings- eller försäljningsställe. Enligt förarbetena (prop. 1990/91:17 s. 20 f.) är lagen tillämplig på all tillfällighetshandel, oavsett om den bedrivs i lokaler eller liknande utrymmen som utnyttjas vid enstaka tillfällen eller för kortare tid, från försäljningsstånd, fordon eller andra anordningar som har ställts upp utomhus eller genom kringföring. Lagen är alltså tillämplig även på torghandel, marknadshandel samt handel som sker på mässor och liknande (samma prop. s. 29).

Näringsidkaren är underkastad informationsskyldighet. Han skall genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt lämna upplysning om sitt namn, sin postadress och sitt telefonnummer. Annat verksamt sätt kan vara att ha texten på själva fordonet. Om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala överstiger 300 kr, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot reglerna om informationsskyldighet döms – om förseelsen inte är ringa – till penningböter.

Lagen om tillfällig försäljning reglerar också i vilka få fall det krävs tillstånd för försäljning. Utgångspunkten för lagstiftningen är att tillstånd inte behövs. Om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett visst område, får regeringen i en förordning föreskriva att försäljning i området av kläder, skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället får ske bara efter särskilt tillstånd av den kommun där området ligger. Genom förordningen (1990:1235) om kommunala föreskrifter om tillfällig försäljning har regeringen också föreskrivit att kommunerna får meddela föreskrifter om tillståndskrav. Av lagen framgår dock att föreskrifter får meddelas bara i fråga om försäljning som sker i en lokal eller liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid eller från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor. Föreskrifterna får inte avse försäljning inom en lokal där någon annan näringsidkare bedriver stadig-

varande försäljning, försäljning från ett fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 3 kap. 1 § ordningslagen eller på ett salutorg eller någon liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats eller försäljning vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar som avses i ordningslagen.

Det är kommunen som fattar beslut om tillstånd. Kommunens beslut får överklagas till länsstyrelsen, vars beslut i sin tur får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. För prövning i kammarrätten krävs prövningstillstånd.

Den avreglering av den tillfälliga handeln som genomfördes 1990 gjordes med utgångspunkt i konsumenträttsliga hänsynstaganden. Främjandet av en effektiv konkurrens ansågs vara ett viktigt led i konsumentpolitiken. En framtida reglering av den tillfälliga handeln skulle utgå från konsumentintresset. Strävan skulle vara att minska antalet regler och att decentralisera beslutsfattandet. Vad beträffar synpunkten att en lagstiftning om den tillfälliga handeln borde fungera som en kontroll över att tillfällighetsförsäljare betalar skatter och avgifter som de skall, konstaterade departementschefen kortfattat att man inte funnit belägg för att näringsidkare som driver tillfällig handel generellt sett skulle vara mindre benägna att betala skatt än näringsidkare som driver fast handel samt att det redan fanns ett flertal föreskrifter med syfte att motverka oegentligheter och att dessa generella föreskrifter på respektive område borde skärpas om det behövdes ytterligare åtgärder (prop. 1990/91:17 s. 16 f.).

Lagen om tillfällig försäljning är föremål för en översyn. I departementspromemorian Översyn av lagen om tillfällig försäljning (Ds 1998:6) föreslås att systemet med föreskrifter om tillståndskrav avskaffas. Vidare föreslås att överträdelser av bestämmelserna om informationsskyldighet avkriminaliseras och att det i stället införs ett system med administrativa avgifter. Förslaget i denna del innebär att i första hand kommunerna ges rätt att utöva tillsyn och att ta ut en administrativ avgift vid överträdelse av informationsskyldigheten. Om plats för tillfällig försäljning upplåtits av annan än kommunen tillkommer enligt förslaget rätten att ta ut avgift platsupplåtaren. Promemorian är för närvarande föremål för remissbehandling.

Hemförsäljningslagen

Hemförsäljningslagen (1981:1361) tillämpas vid yrkesmässig överlåtelse eller upplåtelse av lös egendom eller utförande av tjänster till konsumenter för huvudsakligen enskilt bruk, om avtalet ingås vid hembesök, vid telefonsamtal som är led i försäljning eller liknande verksamhet eller under en av näringsidkaren organiserad utflykt till plats utanför dennes fasta försäljningsställe. Lagen skall dock inte tillämpas om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala understiger 300 kr. Lagen innehåller huvudsakligen avtalsrättsliga bestämmelser.

22.1.3 Krav på översyn av skattekontrollen av den tillfälliga handeln och Riksskatteverkets förslag

Den tillfälliga handeln, främst torg- och marknadshandeln, har ökat kraftigt under de senaste åren samtidigt som den har avreglerats. Detta har inneburit att en allt större uppmärksamhet har riktats mot den tillfälliga handeln. Det har också från olika håll gjorts gällande att redovisningen av skatter och avgifter är bristfällig inom vissa delar av den tillfälliga handeln.

Skatteutskottet föreslog med anledning av ett par motioner (motionerna 1991/92:Ju 810 och 1992/93:Sk803) i mars 1993 att riksdagens revisorer skulle granska skattekontrollen av torg- och gatuhandel i syfte att få klarlagt de problem som från kontrollsynpunkt finns på detta område och även komma med förslag om hur kontrollmöjligheterna skulle kunna förbättras. Riksdagens revisorer konstaterade att skattekontrollen av den tillfälliga handeln och den reguljära kontrollen på lokal nivå borde utvidgas. Revisorerna ansåg bl.a. att åtgärder som skulle ge skattemyndigheterna möjlighet att göra egna undersökningar angående identiteten hos den som bedriver skattepliktig verksamhet borde övervägas. Revisorerna fann dock inte skäl att genomföra en fördjupad granskning i ärendet med hänsyn till att Riksskatteverket fått i uppdrag av regeringen att utreda dessa frågor. Regeringen hade nämligen efter ett beslut av riksdagen under våren 1993 uppdragit åt Riksskatteverket att redovisa en bedömning av möjligheterna att förbättra kontrollen av skatte- och avgiftsredovisningen inom torg- och gatuhandel och verksamhet bedriven av för myndigheterna okända personer. Riksskatteverket skulle också bedöma genomförbarheten och ändamålsenligheten av att förena den kommunala tillståndsgivningen på detta område med krav på vissa former av redovisning som är anpassade till gatuhandelns karaktär.

Riksskatteverket redovisade sin bedömning i en promemoria i februari 1995 och föreslog därvid vissa konkreta åtgärder för att underlätta skattekontrollen. Verket anser att skattemyndigheten bör ha möjlighet att göra egna undersökningar av identiteten hos den som bedriver näringsverksamhet och föreslår därför att en ny besöksform, registreringsbesök, skall införas i taxeringslagen (1990:324). Registreringsbesöket skall utslutande syfta till att klargöra identiteten beträffande en okänd näringsidkare eller den som företräder denne på platsen, för efterföljande kontroll om vederbörande är registrerad i skatterregistret. Registreringskontrollen skall få tillämpas mot en person som kan antas vara näringsidkare och som säljer varor på ett sådant sätt att det finns skäl att anta att lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning är tillämplig. Det skall finnas möjlighet att ta till straffsanktioner mot en näringsidkare eller företrädare som vägrar att legitimera sig.

Riksskatteverket föreslår vidare att den som upplåter plats alternativt ger tillstånd skall åläggas att avkräva hyresgästen ett bevis om att F-skattsedel erhållits eller i undantagsfall att särskild A-skatt debiterats. Verket påpekar att krav på innehav av F-skattebevis är vanligt redan i dag när det gäller tjänster och upphandlingar, varför en utökning skulle te sig naturlig. Ett undantag från kravet på F-skattebevis måste dock göras för viss typ av försäljningar, såsom privatpersoners försäljningar i mindre

skala eller ideella föreningars icke skattepliktiga verksamhet. I de fall hyresgästen eller tillståndssökanden gör gällande att näringsverksamhet inte bedrivs eller att man är frikallad från skattskyldighet, skall det åligga platsupplåtaren eller tillståndsgivaren att kontrollera de rätta förhållandena med skattemyndigheten innan upplåtelse sker eller tillstånd ges. Verket föreslår att reglerna införs i lagen om tillfällig försäljning.

I den enkät som Skatteflyktskommittén skickade till skattemyndigheterna i landet i samband med översynen av revisionsreglerna ställdes bl.a. frågan vilka svårigheter skattemyndigheterna stött på vid kontroll av torg- och gatuhandeln samt hur dessa svårigheter skulle kunna undvikas. Av svaren att döma ligger svårigheterna huvudsakligen i problemet att få fram handlarnas identitet. Skattemyndigheterna vill ha möjlighet att själva kräva att handlarna skall identifiera sig.

I några fall har skattemyndigheterna fått till stånd ett samarbete med kommunerna, på så sätt att kommunerna kräver att de personer som önskar hyra torgplats uppger namn och personnummer eller företer F-skattsedel. Vissa skattemyndigheter förordar att krav på företeende av F-skattsedel för erhållande av torgplats skall införas. Några skattemyndigheter föreslår tvång på kassaapparat. En skattemyndighet har påpekat att det kan innebära problem att behörigheten att besluta om revision tillkommer skattemyndigheten där den reviderades hemortskommun är belägen. Vidare skall ansökan enligt lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet prövas av länsrätten i det län där den som åtgärden avser hade sin hemortskommun den 1 november året före det år då framställningen görs. Först om sådan länsrätt inte finns är länsrätten i det län där åtgärden skall verkställas eller har verkställts behörig.

22.2 Platsupplåtarens skyldigheter

Regeringens förslag: I en ny lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. ges föreskrifter om att den som upplåter en plats för torg- och marknadshandel m.m. skall föra anteckningar om namn, personnummer, adress och telefonnummer för den som platsen upplåts till och för dennes företrädare. Om det är fråga om en juridisk person skall uppgifter om firma och organisationsnummer antecknas. Om den som platsen upplåts till i stället överlämnar en kopia av sin F-skattsedel behöver platsupplåtaren inte göra anteckningar.

Uppgifterna skall bevaras av platsupplåtaren i sju år efter det kalenderår upplåtelsen skedde.

Kommitténs förslag: Den som upplåter plats för tillfällig handel skall vara skyldig att före upplåtelsen kontrollera huruvida den som önskar få plats upplåten till sig är innehavare av F-skattsedel. Upplåtaren skall också vara skyldig att infordra en kopia av F-skattsedeln eller, i de fall sådan inte finns, föra anteckningar i enlighet med regeringens förslag. I övrigt stämmer kommitténs förslag överens med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte yttrat sig i denna del. *Kammarrätten i Stockholm, Riksåklagaren, Riksskatteverket, Fö-*

reningen Svensk Handel samt Torg- och Marknadshandlarnas Ekonomiska Riksförening (TOMER) tillstyrker eller har ingen erinran mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

I takt med att den tillfälliga handeln ökat har det blivit allt tydligare att skattemyndigheterna behöver bättre befogenheter för att kunna bedriva en ändamålsenlig kontroll.

Som nämnts har det från olika håll hävdats att skatte- och avgiftsredovisningen är bristfällig inom delar av den tillfälliga handeln. Samtidigt har det i vissa studier som gjorts beträffande den tillfälliga handeln konstaterats att det inte går att belägga att skattefusket skulle vara större i den tillfälliga handeln än i den fasta handeln. Det är inte heller en misstanke om att skattefusk är vanligare inom tillfällig handel än inom den fasta handeln som utgör det huvudsakliga skälet för att skattemyndigheterna behöver bättre, eller helt enkelt andra kontrollbefogenheter. Behovet av särskilda kontrollbefogenheter är i stället snarare kopplat till den tillfälliga handelns karaktär. De som bedriver tillfällig handel är ofta rörliga på ett helt annat sätt än de som bedriver sin handel från ett fast driftställe. Handeln bedrivs ofta på flera olika orter runt om i landet och således även i andra kommuner än hemortskommunen. Handlaren är ofta endast en kort tid på varje ort. Denna rörlighet torde innebära att det är möjligt att ställa sig utanför skattesystemet, som bygger på att näringsidkare skall beskattas på en viss ort. Det befintliga kontrollsystemet bygger i sin tur på bestämmelserna om taxering och beskattningsbeslut samt deklara- tions- och upplysningsplikt. Utgångspunkten är hela tiden att skattemyndigheten i förväg vet vem som skall kontrolleras.

Regeringen delar Skatteflyktskommitténs bedömning att det är uppenbart att skattemyndigheterna behöver särskilda kontrollbefogenheter för kontrollen av den tillfälliga handeln. Samtidigt är det självklart att dessa befogenheter skall stå i rimlig proportion till de befogenheter som skattemyndigheterna har vid kontrollen av den fasta handeln.

Mot bakgrund av det nu anförda bör den som upplåter en plats för torg- eller marknadshandel eller för annan liknande handel kunna åläggas en viss skyldighet att vidta åtgärder för att underlätta skattekontrollen. Det bör dock inte ställas alltför långtgående krav på upplåtaren. De åtgärder som upplåtaren skulle kunna åläggas att vidta bör kunna vidtas lätt och snabbt, utan att upplåtaren tvingas företa betungande utredningar.

Utformningen av en bestämmelse om platsupplåtarens skyldigheter

En bestämmelse som reglerar platsupplåtarens åligganden vid en platsupplåtelse skulle kunna utformas på så sätt att den som skall bedriva handel på den upplåtna platsen skall kunna förete ett bevis som utfärdats av skattemyndigheten efter en prövning som tar sikte på den skattskyldiges skötsel av redovisning och betalning av skatter och avgifter. Plats-

upplåtaren kan då åläggas att kontrollera att den som önskar få plats upplåten till sig innehar ett sådant bevis.

Av allt att döma skulle det befintliga systemet med F-skattsedel och tillhörande F-skattebevis kunna användas även i detta sammanhang. F-skattebeviset skulle således kunna tjäna som bevis för att innehavaren bedriver seriös näringsverksamhet.

Flertalet av de handlare som bedriver näringsverksamhet inom den ambulerande handeln innehar enligt uppgift från Torg- och Marknads-handlarnas Ekonomiska Riksförening (TOMER) F-skattsedel. Emellertid finns det inte något skatterättsligt krav att en näringsidkare skall inneha F-skattsedel. Vidare förekommer det att handel bedrivs mer eller mindre tillfälligt eller sporadiskt av exempelvis ideella föreningar och privatpersoner som inte bedriver näringsverksamhet. För dessa kommer innehav av F-skattsedel inte i fråga. Riksskatteverket har föreslagit (se avsnitt 22.1.3) att en platsupplåtare skall vara skyldig att kontrollera de rätta förhållandena med skattemyndigheten innan plats upplåts i de fall den som önskar få en plats upplåten till sig gör gällande att han inte bedriver näringsverksamhet eller att han är befriad från skattskyldighet. Med hänsyn bl.a. till att det råder absolut sekretess i skatteärenden kan det ifrågasättas vad en sådan kontroll skulle ge. Upplåtaren skulle sannolikt i de flesta fall inte kunna få ett tillräckligt underlag för en bedömning av huruvida den som önskar få plats upplåten till sig är seriös eller inte. Det mest effektiva sättet att få till stånd ett heltäckande kontrollsystem vore att införa krav på att även de personer som inte har F-skattsedel skall inneha något slags tillstånd utfärdat av skattemyndigheten. Ett sådant system skulle dock medföra en tämligen omfattande administration. Det torde också vid en jämförelse med exempelvis kontrollen av den fasta handeln kunna upplevas som oproportionerligt långtgående. I likhet med Skatteflyktskommittén anser regeringen att ett kontrollsystem av den nu aktuella handeln bör vara mindre långtgående.

Skatteflyktskommittén har föreslagit att en upplåtare av plats för det som kommittén kallar tillfällig handel skall åläggas en skyldighet att vid upplåtelsen infordra en kopia av F-skattebevis i de fall sådant finns. Om platshyraren inte har F-skattebevis skall upplåtaren i stället föra anteckningar om platshyraren. Av dessa anteckningar skall platshyrarens och dennes eventuella ställföreträdarens namn, personnummer, adress och telefonnummer framgå. Vidare skall i förekommande fall firma och organisationsnummer antecknas.

Regeringen anser att kommitténs förslag i fråga om omfattningen av en platsupplåtares skyldigheter vid upplåtelse av plats i allt väsentligt vara lämpligt. Med hänsyn till dels att det inte finns något skatterättsligt krav att en näringsidkare måste inneha F-skattsedel, dels att det torde finnas ett stort antal handlare som inte innehar F-skattsedel eftersom de endast tillfälligt ägnar sig åt torg- och marknadshandel eller liknande handel, anser vi dock att nu aktuella skyldigheter bör utformas på så sätt att platsupplåtaren skall föra vissa anteckningar avseende den som platsen upplåts till. De uppgifter som platsupplåtaren skall anteckna i samband med upplåtelsen skall avse namn eller firma, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer för den som platsen upplåts till och, i förekommande fall, för dennes företrädare. De flesta uppgifterna framgår

av F-skattebeviset. Mot bakgrund härav anser vi att platsupplåtarens anteckningsskyldighet även kan fullgöras genom att handlaren, om denne är innehavare av F-skattsedel, överlämnar en kopia av sitt F-skattebevis till upplåtaren.

Enligt vår mening skall platsupplåtarens skyldigheter fullgöras vid alla platsupplåtelse. Det skall således sakna betydelse huruvida ersättning utgår för upplåtelsen eller om den är vederlagsfri. Mot den bakgrunden bör i den föreslagna lagen den som önskar få plats upplåten till sig inte, på sätt kommittén gjort, benämnas platshyrare.

När det gäller vilken handel som skall omfattas av förslaget har kommittén föreslagit en lösning som innebär att den handel, för vilken upplåtelse sker, är sådan handel som omfattas av lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning. Härav följer bl.a. att om den som önskar få plats upplåten till sig inte är en näringsidkare, skulle platsupplåtaren inte vara skyldig att föra anteckningar om namn, adress m.m. En annan följd av kommitténs förslag är att platsupplåtarens skyldigheter inte skulle aktualiseras för det fall den som platsen upplåts till inte är en varuförsäljare utan i stället utbjuder tjänster inom exempelvis skönhetsvård eller spådom. Enligt vår mening bör en platsupplåtare vara skyldig att föra anteckningar om namn, adress m.m. även vid upplåtelse av plats för sådan verksamhet som nyss nämnts. Vi föreslår därför att den som upplåter plats för all handel utom sådan handel som en näringsidkare bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa, skall åläggas skyldighet att föra anteckningar om handlaren namn m.m. eller att inhämta handlaren F-skattebevis på sätt som närmare angetts i det föregående. Härav följer att den föreslagna lagen blir tillämplig i samband med platsupplåtelse om platsen skall nyttjas för försäljning från torg, gator, marknader, mässor, loppmarknader, tillfälligt utnyttjade lokaler eller liknande. Det saknar vidare betydelse om den som platsen upplåts till är en näringsidkare eller inte. Det spelar heller ingen roll om platsen skall disponeras för att bjuda ut varor eller tjänster.

Platsupplåtarens skyldigheter i samband med upplåtelse av plats bör regleras i en ny lag med rubriken Lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. Som redan framgått avses med uttrycket torg- och marknadshandel i den nya lagen all handel utom sådan som en näringsidkare stadigvarande bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa.

De uppgifter som platsupplåtaren inhämtat kan i första hand vara av intresse i skatteutredningar. Uppgifterna bör därför bevaras åtminstone under den tid då det normalt kan bli aktuellt att skattemyndigheten initierar ett eftertaxerings- eller efterbeskattningsärende beträffande den som fått plats upplåten till sig. Skattemyndighetens beslut om eftertaxering eller efterbeskattningsärende skall i normalfallet meddelas före utgången av femte året efter taxeringsåret eller utgången av sjätte året efter beskattningsåret. Detta innebär att uppgifter som inhämtats vid en skattekontroll kan behövas i beskattningsarbetet i åtminstone sex år. Om den som får plats upplåten till sig har brutet räkenkapsår, kan uppgifterna behöva bevaras i mer än sex år. I likhet med Skatteflyktskommittén föreslår vi därför att platsupplåtaren skall bevara uppgifterna i sju år efter det kalenderår då upplåtelsen skedde.

Regeringens förslag: Skattemyndigheten får förelägga en platsupplåtare att överlämna inhämtade uppgifter om platsupplåtelse. Föreläggandet får förenas med vite.

Skattemyndigheten får besluta om revision för att kontrollera om platsupplåtaren uppfyllt sina skyldigheter.

Skattemyndigheten får för att identifiera en person som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel besluta om kontrollbesök på platsen där handeln bedrivs. Myndigheten får vid ett sådant besök kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten.

Kommitténs förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag i fråga om skattemyndighetens begäran om uppgifter och om revision. Kommittén har dessutom föreslagit att skattemyndigheten skall få besluta om identifieringsbesök. Vid ett sådant besök skall myndigheten, utöver att efterfråga identiteten på en person som befinner sig på platsen, kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket*, *Föreningen Svensk Handel* och *Torg- och Marknadshandlarnas Ekonomiska Riksförening (TOMER)* tillstyrker förslaget. *Riksåklagaren* har inget att erinra mot förslaget om identifieringsbesök, men är tveksam till behovet av möjligheten att genomföra revision. *Justitieombudsmannen* anser att det skulle föra för långt att uppställa krav på legitimation.

Skälen för regeringens förslag: Det har från bl.a. Konsumentverket framställts ett förslag om att tillståndsgivare och upplåtare av platser för tillfällig handel skall åläggas en skyldighet att lämna kontrolluppgift om upplåtelse till skattemyndigheten. Förslaget innebär att skattemyndigheten skulle få en kontrolluppgift för varje upplåtelse som sker. De företrädare för skatteförvaltningen som Skatteflyktskommittén varit i kontakt med, har emellertid invänt att det skulle innebära stora svårigheter att hantera en så stor mängd av uppgifter som detta skulle ge. Det har vidare påpekats att många av de uppgifter myndigheten skulle få, skulle vara överflödiga i den bemärkelsen att myndigheten redan har kännedom om den aktuella handlarens verksamhet.

Mot bakgrund av det anförda har Skatteflyktskommittén bedömt att det inte finns något behov av en löpande uppgiftsskyldighet för platsupplåtaren. Regeringen delar kommitténs bedömning.

Däremot kan det finnas ett behov hos skattemyndigheten att hämta in uppgifter från en platsupplåtare. Regeringen föreslår därför att skattemyndigheten skall ha en möjlighet att förelägga en platsupplåtare att överlämna nu aktuella uppgifter. Föreläggandet bör få förenas med vite.

Förutom möjligheten för skattemyndigheten att begära in uppgifter om upplåtelse från en platsupplåtare har kommittén gjort den bedömningen att myndigheten bör ges möjlighet att kontrollera att den som upplåter eller har upplåtit plats har fullgjort sina skyldigheter. För att företa en

sådan kontroll skall skattemyndigheten enligt kommittén kunna besluta om revision av platsupplåtaren.

Regeringen anser att skattemyndigheten bör ges en sådan revisionsmöjlighet som kommittén föreslagit. Mot bakgrund härav föreslår vi att det införs en revisionsbestämmelse i den nya lagen. Ett beslut om sådan revision skall ha som enda syfte att kontrollera att platsupplåtaren fullgjort sina skyldigheter enligt den nya lagen. Det får således inte vara fråga om en skatterevision av platsupplåtaren. Om skattemyndigheten vill företa en sådan skall i stället revisionsbestämmelserna i taxeringslagen (1990:324), skattebetalningslagen (1997:483) eller andra skattelagar tillämpas.

Den här föreslagna revisionen skall kunna göras hos den som har eller kan antas ha upplåtit plats för sådan handel som omfattas av den nya lagen om särskild skattek kontroll av torg- och marknadshandel m.m. Revisionen skall, i likhet med vad som gäller för skatterevision, få göras endast hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141) och hos annan juridisk person än dödsbo. Vidare skall revisionen bedrivas i samverkan med den enskilde och på ett sådant sätt att den inte i onödan hindrar verksamheten. Över huvud taget bör beträffande förfarandet vid revision samma regler gälla som för taxeringsrevisioner. Vi föreslår därför att bestämmelserna i 3 kap. 9–14 c §§ taxeringslagen skall vara tillämpliga i fråga om revisioner som företas med stöd av den föreslagna lagen.

Med hänsyn till att det undantagsvis kan inträffa att revision inte kan genomföras i samverkan och samförstånd med platsupplåtaren föreslår vi att lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet skall vara tillämplig även beträffande dessa revisioner. Detsamma skall gälla för kontroll av att ett föreläggande fullgjorts riktigt och fullständigt. Förslaget föranleder ett tillägg i 1 § andra stycket den nyss nämnda lagen.

Sedan den 1 november 1997 har skattemyndigheten möjlighet att besluta om revision dels för att kontrollera löpande beskattningsårs räkenskaper, dels för att inhämta uppgifter avseende annan än den som revideras, s.k. tredjemansrevision (se prop. 1996/97:100, bet. 1996/97:SkU23, rskr. 1996/97:276, SFS 1997:494). Härigenom kommer skattekontrollverksamheten att underlättas med avseende på all näringsverksamhet.

Redan förekomsten av dessa möjligheter torde givetvis underlätta kontrollen även av torg- och marknadshandeln. Det kan dock finnas behov av ytterligare en kontrollbefogenhet. Det största hindret för att kontrollen av dem som bedriver torg- och marknadshandel skall kunna genomföras på ett effektivt sätt torde vara skattemyndighetens svårigheter att få kännedom om handlaren och dennes verksamhet. Torg- och marknadshandel är till sin natur oftast ambulerande eller tillfällig. Med anledning härav är det nödvändigt med kontroller på den plats där handeln bedrivs. Även om platsupplåtaren åläggs en viss skyldighet att kontrollera torg- och marknadshandlaren som får plats upplåten till sig, bör skattemyndigheten ha en möjlighet att själv genomföra kontroller. Det kan också finnas ett behov av att verifiera platsupplåtarens uppgifter. Slutligen finns det sådana

situationer där platsupplåtaren underlåtit att fullgöra sina skyldigheter eller någon föregående platsupplåtelse över huvud taget inte ägt rum.

Mot bakgrund av det anförda har kommittén och Riksskatteverket, i allt väsentligt samstämmt, anført att skattemyndigheten bör få en befogenhet att företa besök hos den som bedriver tillfällig handel utan samband med revision eller med ett visst taxeringsärende. Syftet med besöket skulle vara att insamla information om handlarens eller dennes företrädarens och eventuella anställdas identitet för avstämning mot skatteregistren. Detta föreslagna identifieringsbesök (av Riksskatteverket benämnt registreringsbesök) motsvarar i stort sett den kontroll av den tillfälliga handeln som i dag görs i samverkan mellan polisen och skattemyndigheten. Denna har ofta formen av ett besök som huvudsakligen syftar till att identifiera handlaren och dennes anställda eller andra medhjälpare. Kommittén har föreslagit att det skall införas bestämmelser som ger skattemyndigheten befogenhet att göra identifieringsbesök för att identifiera en enskild som kan antas bedriva tillfällig handel.

Förslaget har kritiserats av Justitieombudsmannen på den grunden att förslaget i praktiken innebär att den som bedriver, för egen räkning eller som anställd, torg- och marknadshandel måste bära någon typ av legitimationshandling. Några bestämmelser om generell skyldighet att ständigt medföra legitimationshandlingar finns inte i nuläget.

Enligt regeringens bedömning är det givetvis viktigt att den av skattemyndigheten bedrivna skattekontrollen blir så effektiv som möjligt. Med hänsyn härtill finns det ett behov av att skattemyndigheten ges möjlighet till kontrollåtgärder med särskilt avseende på dem som bedriver torg- och marknadshandel. Vi delar därför kommitténs uppfattning att skattemyndigheten i syfte att identifiera en person som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel bör få besluta om kontrollbesök på den plats där handeln bedrivs. Vid ett sådant besök bör myndigheten, förutom att kontrollera handlarens identitet, få kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten. Kontrollen skall kunna göras oavsett om handeln sker i näringsverksamhet eller inte, eftersom skattemyndigheten kan ha ett behov av att fastställa huruvida näringsverksamhet föreligger eller inte.

Kommitténs förslag att en person som befinner sig på platsen skall vid straffansvar vara skyldig att på skattemyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet innebär, såsom några av remissinstanserna påpekat, ett legitimationskrav för dem som ägnar sig åt torg- och marknadshandel. Det kan visserligen vara så att skattemyndigheten har ett behov av att kontrollera en persons identitet i nu angivna situationer. Emellertid kan enligt regeringens mening inte enbart skattemyndigheternas behov få vara avgörande när det gäller skyldighet att bära legitimationshandling. Mot bakgrund härav skulle det föra för långt att uppställa ett krav på legitimation. I detta sammanhang bör erinras om att det enligt regeringens uppfattning redan med stöd av gällande bestämmelser är möjligt för skattemyndigheten att i viss utsträckning efterfråga en persons identitet. Den som på skattemyndighetens begäran uppvisar F-skattsedel eller som lämnar svar om verksamheten kan, om myndigheten anser att behov finns, uppmanas att styrka sin identitet. Det samma gäller för övrigt den reviderade vid en revision. Vid en revision är

den reviderade, det vill säga näringsidkaren själv eller dennes företrädare, skyldig att tillhandahålla de handlingar och lämna de upplysningar som behövs för revisionen. Denna skyldighet innefattar också en skyldighet för den reviderade att tala om vem han är och vid behov att också styrka sina uppgifter.

22.4 Kontrollavgift

Regeringens förslag: Skattemyndigheten skall påföra platsupplåtaren en kontrollavgift på 2 000 kr för varje upplåtelsetillfälle då denne inte fullgjort sina skyldigheter att föra anteckningar om platsupplåtelser, att bevara uppgifterna eller att överlämna uppgifterna till myndigheten.

Platsupplåtaren skall befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Kommitténs förslag stämmer i huvudsak överens med regeringens förslag. Kommittén har dock föreslagit att avgiften skall uppgå till 1 000 kr.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal instanser har yttrat sig. *Riksåklagaren* är tveksam till behovet av en särskild kontrollavgift. *Torg- och Marknadshandlarnas Ekonomiska Riksförening (TOMER)* föreslår att kontrollavgiften bestäms till 2 000 kr, eftersom avgiften bör vara högre än platsupplåtarens intäkt för en upplåten plats.

Skälen för regeringens förslag: För att säkerställa att platsupplåtaren fullgör sina skyldigheter anser Skatteflyktskommittén att skattemyndigheten skall kunna besluta om en administrativ sanktionsavgift, platsupplåtarens kontrollavgift. Regeringen delar kommitténs uppfattning. Sanktionen skall avse endast själva skyldigheten att dels ta in uppgifter och att föra anteckningar om dem som önskar få plats upplåten till sig, dels att bevara dessa uppgifter i sju år efter det kalenderår upplåtelsen skedde och att på begäran överlämna uppgifterna till skattemyndigheten (se avsnitt 22.2 och 22.3). Upplåtaren bör inte åläggas någon skyldighet att efterforska om de uppgifter som lämnas av den som platsen upplåts till är riktiga. Platsupplåtaren bör heller inte ges någon befogenhet att kräva att motparten skall legitimera sig. Inte heller har upplåtaren i normalfallet någon möjlighet att kontrollera uppgifterna mot dataregister eller dylikt.

När det härfter gäller avgiftens storlek bör utgångspunkten vara att avgiften skall vara kännbar men samtidigt stå i rimlig proportion till förseelsen. Kommittén har föreslagit att avgiften skall uppgå till 1 000 kr för varje enskilt tillfälle då skyldigheten inte uppfyllts. I detta sammanhang kan nämnas att i departementspromemorian *Översyn av lagen om tillfällig försäljning* (Ds 1998:6, se avsnitt 22.1.2) föreslås att en avgift på 2 000 kr skall tas ut om en näringsidkare inte uppfyller sin informations-skyldighet i fråga om namn m.m. vid tillfällig försäljning. Med hänsyn härtill och till vad TOMER anfört i sitt remissvar föreslår regeringen att avgiften skall uppgå till 2 000 kr.

Vi föreslår, i likhet med kommittén, att platsupplåtaren skall befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Ett beslut om platsupplåtarens kontrollavgift skall kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol, se avsnitt 22.5.

22.5 Förfarandet

Regeringens förslag: Skattemyndigheten i den region där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits skall fatta beslut enligt den nya lagen. Myndigheten ges möjlighet att uppdra åt en annan skattemyndighet att i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden fatta beslut.

När det gäller debitering och betalning av platsupplåtarens kontrollavgift samt förfarandet i övrigt skall bestämmelserna i skattebetalningslagen (1997:483) gälla. Prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätten.

Kommitténs förslag i sak stämmer i allt väsentligt överens med regeringens. Kommittén har dock föreslagit en annan lagteknisk lösning som innebär att detaljerade bestämmelser om behörighet att fatta beslut, omprövning, överklagande och företrädare för det allmänna tas in i den föreslagna lagen.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig.

Skälen för regeringens förslag: Beslut i taxeringsärenden fattas i normalfallet av skattemyndigheten i det län där den skattskyldiges hemortskommun för taxeringsåret är belägen och beslut om mervärdesskatt av skattemyndigheten i det län där den skattskyldige är registrerad. Fr.o.m. årsskiftet 1998/99 skall i fråga om behörig skattemyndighet gälla att beslut fattas av skattemyndigheten i den region där den skattskyldiges hemortskommun är belägen respektive den skattskyldige är registrerad för mervärdesskatt. Beslut om kontrollåtgärder fattas enligt huvudregeln av den skattemyndighet som fattar beskattningsbesluten (beskattningsmyndigheten). Det finns dock en möjlighet för beskattningsmyndigheten att uppdra åt en annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden.

För att kunna tillämpa den nyss angivna huvudregeln krävs att det har fastställts vem som skall kontrolleras för att man herefter skall kunna avgöra vilken skattemyndighet som är beskattningsmyndighet i det aktuella fallet. En sådan lösning är när det gäller torg- och marknadshandel orealistisk. Det skulle nämligen innebära att flera olika skattemyndigheter måste fatta beslut om kontrollåtgärder vid en och samma marknad eller mässa, eftersom försäljarna vanligtvis kommer från ett flertal olika orter. Om det är platsupplåtaren som skall kontrolleras kan det också vara så, att dennes hemortskommun inte är densamma som den kommun inom vilken plats för försäljning upplåts eller har upplåtits.

För att skattemyndigheten på ett effektivt sätt skall kunna använda sig av de möjligheter som den föreslagna lagen ger bör beslut fattas och kontrollåtgärder genomföras av skattemyndigheten i det län eller den region

där den som fått plats upplåten till sig bedriver eller har bedrivit den verksamhet som skall kontrolleras. Det är sedan upp till den skattemyndigheten att i förekommande fall sortera de insamlade uppgifterna och, om den enskilde är hemmahörande i ett annat län eller i en annan region, överlämna de uppgifter som kan vara av intresse till den behöriga beskattningsmyndigheten inom ramen för den prövning som skall göras enligt 14 kap. 3 § första stycket sekretesslagen (1980:100). Av praktiska skäl bör det också vara den skattemyndighet som utför kontrollen som fattar beslut om platsupplåtarens kontrollavgift. Mot bakgrund av det anförda föreslår vi att skattemyndigheten i den region – eller, intill utgången av år 1998, det län – där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits skall vara behörig att fatta beslut enligt den föreslagna lagen.

Eftersom det kan förekomma situationer då det skulle vara ändamålsenligt och rationellt att flytta beslutsbehörigheten mellan två skattemyndigheter bör det vara möjligt för den skattemyndighet som är beslutsbehörig att uppdra åt en annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe. Ett uppdrag till en annan skattemyndighet skall få ges endast om den andra myndigheten går med på det och om det inte medför avsevärda besvär för den som beslutet rör.

När det gäller skatte- och avgiftsredovisningar, in- och utbetalningar av skatter och avgifter samt omprövning och överklagande finns bestämmelser i skattebetalningslagen (1997:483). Med hänsyn härtill och till att det är en grundläggande målsättning att den lagens förfaranderegler skall omfatta hanteringen av skatter och avgifter så långt som möjligt föreslår vi att skattebetalningslagens bestämmelser skall gälla i fråga om dels debitering och betalning av platsupplåtarens kontrollavgift, dels förfarandet i övrigt.

I likhet med vad som gäller för flertalet av de måltyper som finns i allmän förvaltningsdomstol bör det enligt regeringens mening uppställas ett krav på prövningstillstånd i ledet länsrätt – kammarrätt. Vi anser därför att det i 22 kap. 11 § skattebetalningslagen bör införas en bestämmelse om detta.

22.6 Krav på kassaapparat

Regeringens bedömning: Något krav på kassaapparat bör inte införas.

Kommitténs bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har yttrat sig.

Skälen för regeringens bedömning: Det har från skattemyndigheternas sida föreslagits (se avsnitt 22.1.3) att det skall införas krav på att de näringsidkare som bedriver tillfällig handel skall ha en plomberbar kassaapparat.

Möjligheten att kunna avstämma inkomsterna mot kassaremsor skulle givetvis göra det lättare för skattemyndigheterna att genomföra kontroller. Det kan dock ifrågasättas om ett eventuellt krav på kassaapparat bör

begränsas till den tillfälliga handeln. Behovet av att kunna göra avstämningar mot kassaremsor torde vara lika stort vid kontroller av den fasta handeln. Ett införande av krav på kassaapparat skulle också innebära ändringar i bokföringslagen (1976:125) och därmed också överväganden som inte är av rent skatterättslig art.

Sammanfattningsvis anser vi, i likhet med kommittén, att frågan om ett eventuellt införande av krav på kassaapparat bör behandlas i ett större sammanhang. Vi lämnar därför inte något förslag i denna del.

23 Ekonomiska konsekvenser

Förslagen innebär att Tullverket får ansvaret för den nya kontrollverksamheten. Det innebär att Tullverket skall kontrollera yrkesmässiga transporter över hela landet, omhändertaga varor m.m. för kontroll, besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor, ansöka om förverkande, sälja eller förstöra förverkad egendom, besluta om transporttillägg, vara den enskildes motpart vid överklagande av beslut enligt den nya lagen samt utreda brott enligt den nya lagen. Dessutom föreslås Tullverket få befogenhet att omhändertaga och förverka skattepliktiga alkohol- och tobaksvaror som förs in till Sverige för privat bruk. Sådana befogenheter har Tullverket redan i dag enligt tullagen och inregränslagen. Det nya i kontrollverksamheten är att Tullverket får kontrollera transporter av gemenskapsvaror utan krav på att varorna i fråga omfattas av någon införselrestriktion och att kontroller får genomföras över hela landet. Tullverkets nuvarande kontrollverksamhet skall med andra ord i fortsättningen även omfatta EU-interna transporter av punktskattepliktiga varor som är i fri omsättning. Regeringens utgångspunkt är att de nya uppgifterna skall utföras inom Tullverkets befintliga infrastruktur. Det är inte möjligt att närmare beräkna kostnaderna för varje enskilt förslag som t.ex. kostnaderna för förvaring av omhändertagen egendom. Orsaken härtill är bl.a. att det i förväg är svårt att bedöma kontrollernas träffsäkerhet. En annan faktor av betydelse är att Tullverkets samlade kontrollresurser vad gäller punktskatter bör styras dit problemen med punktskatteundandragandena för tillfället är som störst.

Tullmyndigheterna föreslås för kontrollverksamheten få terminalåtkomst till bl.a. register som förs av Skattemyndigheten i Dalarnas län och Alkoholinspektionen. Skattemyndigheterna föreslås få åtkomst till tullregistret. Terminalåtkomst medför betydande fördelar för användarna. Kostnaderna för att möjliggöra sådan åtkomst skall finansieras inom berörda myndigheters befintliga anslag.

Beslut enligt den nya lagen om punktskattekontroll skall överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsdomstolarna skall dessutom som första instans pröva ansökningar om förverkande. Det är därför sannolikt att förslagen kommer att öka arbetsbelastning för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Att den nya lagen om punktskattekontroll innehåller tre nya straffbestämmelser kan emellertid inte förväntas påverka arbetsbelastningen för de allmänna domstolarna. Hur mycket de allmänna förvaltningsdomstolarnas arbetsbelastning kommer att öka är svårt att

beräkna på förhand. Regeringen avser därför att under 1999 utvärdera hur de allmänna förvaltningsdomstolarnas arbetsbelastning har påverkats och vilka kostnader som kan ha orsakats av detta. Eventuellt ökade kostnader för de allmänna förvaltningsdomstolarna skall finansieras inom utgiftsområdet för skatteförvaltningen och Tullverket.

Polisen skall enligt förslagen medverka i den nya kontrollverksamheten och lämna tullmyndigheten den handräckning som behövs för kontrollverksamheten. Det är sannolikt att polisens medverkan endast kommer att behövas i undantagsfall. Förslagen beräknas därför inte leda till ökade kostnader för polisen.

Riksskatteverket ges rätt att överta det allmännas talan både i mål enligt den nya lagen om punktskattekontroll och enligt privatinförsellagen. Dessutom skall Riksskatteverket i mål enligt nämnda lagar föra det allmännas talan i Regeringsrätten. Regeringen bedömer att Riksskatteverket kan klara denna nya uppgift inom ramen för nuvarande anslag.

Redan i dag får yrkesmässiga transporter av punktskattepliktiga varor kontrolleras över hela landet. Det som är nytt med regeringens förslag är att varor m.m. kan omhändertas för kontroll om det finns anledning att anta att punktskattepliktiga varor transporteras i strid med kraven på led-sagardokument och säkerhet. Transportörer som regelmässigt uppfyller nämnda krav kommer därför inte att få sina transporter avbrutna av ett omhändertagande. Det går dock inte att undvika att även seriösa transportörer stoppas för kontroll med förseningar som följd. Det ligger nämligen i sakens natur att kontrollinsatser kan medföra vissa olägenheter för transportörer. Detta är dock, som tidigare nämnts, inget nytt. Redan i dag är det möjligt att kontrollera yrkesmässiga transporter över hela landet. Förslaget innebär emellertid att frekvensen av sådana kontroller ökar. Enligt regeringens bedömning bör detta inte leda till några nämnvärda nackdelar för transportbranschen. Dessutom leder ett utbrett skatteundandragande till att seriösa näringsidkare konkurreras ut av illegala aktörer varför näringslivet bör se det som en fördel att statsmakterna ingriper mot den illegala hanteringen av punktskattepliktiga varor.

Som tidigare nämnts får tullmyndigheten befogenhet att i vissa fall besluta om skatt på omhändertagna punktskattepliktiga varor. Det är rimligt att anta att det kommer att leda till att skatt påförs i fall där den skattskyldige inte hade för avsikt att betala skatten. Huruvida detta verkligen leder till ökade skatteintäkter är dock svårt att beräkna, inte minst mot bakgrund av att betalningsviljan kan förväntas vara låg i nu aktuella fall. Förslagen bör dock ha en preventiv effekt. Får förslagen avsedd effekt kommer utbudet av obeskattade varor att minska vilket på sikt kan antas leda till att skatteintäkterna ökar. Det är emellertid synnerligen svårt att beräkna storleken på förhand.

De förslag som vi lämnar om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel syftar till att göra skattemyndigheternas kontroll av skattelagstiftningen inom torg- och marknadshandeln effektivare. Förslaget kan därför komma att medföra ökade skatteintäkter. Förslaget innebär vidare att de allmänna förvaltningsdomstolarna tillförs en ny målgrupp, nämligen från skattemyndigheterna överklagade ärenden om platsupplåtarens kontrollavgift. Den ökning av måltillströmningen som detta kan innebära torde dock vara mycket marginell. Det saknas därför anledning

att tro att den nya måltypen i någon märkbar utsträckning kommer att öka belastningen vid de allmänna förvaltningsdomstolarna. Mot den bakgrunden bedöms kostnaden kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag. Den som upplåter plats för torg- och marknadshandel åläggs genom förslaget en ny kontroll- och anteckningsskyldighet. Denna skyldighet kommer sannolikt att medföra vissa kostnadsökningar för platsupplåtaren.

Sammanfattningsvis anser regeringen att förslagen medför vissa resursbehov. Skälet till att lägga ansvaret för den nya punktskattekontrollverksamheten på Tullverket är att Tullverkets organisation är inriktad på fysiska kontroller och att verkets personal därför är vana att utföra sådana kontroller. Detta bör utnyttjas så att man redan i ett tidigt skede når hög effektivitet i kontrollverksamheten. Regeringen har i 1998 års ekonomiska vårproposition föreslagit att Tullen, under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag, tillförs 14 miljoner kronor för år 1998 för att påbörja den nya kontrollverksamheten. Regeringen har också föreslagit att utgiftsområdet tillförs 20 miljoner kronor för år 1999. Regeringen kommer utöver de 20 miljoner som avsatts för år 1999 och framåt att genom omdisponeringar inom utgiftsoråde 3 föreslå att ytterligare medel tillförs Tullverket för punktskattekontroll. Slutligt förslag kommer att presenteras i budgetpropositionen för år 1999.

24 Författningskommentar

24.1 Förslaget till lag om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Lagen skall vara tillämplig enbart beträffande den punktskattekontroll som avser sådan hantering som omfattas av cirkulationsdirektivet. De flesta av cirkulationsdirektivets bestämmelser har tidigare införts i svensk lagstiftning i lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt och lagen om skatt på energi. I paragrafens *andra stycke* preciseras att lagen är tillämplig beträffande yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor och distansförsäljning av punktskattepliktiga varor.

Det finns skäl att förtydliga att lagen skall tillämpas beträffande distansförsäljning trots att denna försäljningsform i och för sig innebär yrkesmässig hantering. Anledningen därtill är att distansförsäljning är föremål för en särskild reglering i cirkulationsdirektivet. Skillnaden mot annan yrkesmässig hantering, såsom transporter av punktskattepliktiga varor mellan skatteupplag, är att mottagaren vid distansförsäljning ofta är en privatperson.

2 §

I paragrafen definieras punktskattepliktig vara, tobaksvara, alkoholvara och mineraloljeprodukt. Punktskattepliktig vara används i lagen som ett samlingsbegrepp för sådan tobaksvara, alkoholvara och mineraloljeprodukt som omfattas av cirkulationsdirektivet. Med tobaksvara avses i sin tur sådana varor som anges i 1 § andra stycket lagen om tobaksskatt, dvs. cigaretter, cigarrer, cigariller och röktobak som hänförs till nr 2402 och 2403 i den kombinerade nomenklaturen enligt förordningen (EEG) 2658/87. Med alkoholvara avses sådan vara som anges i 2–6 §§ lagen om alkoholskatt. Dessa varor är öl, vin och andra jästa drycker, mellanklassprodukter samt etylalkohol. Till etylalkohol räknas såväl spritdrycker som annan alkohol. Med mineraloljeprodukt avses vara som anges i 1 kap. 3 a § lagen om skatt på energi. Detta är bl.a. bensin, eldningsolja och dieselbrännolja.

3 §

I *första stycket* definieras handling. Bestämmelsen har utformats med ledning av 3 § andra stycket lagen om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet. En handling är således en framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel. Definitionen har hämtats från 2 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen.

I *andra stycket* definieras transportmedel. Bestämmelsen har hämtats från 2 § transportkontrollagen. Bestämmelsen i den lagen har i sin tur

utformats med ledning av 3 § 1 lagen (1982:821) om transport av farligt gods.

4 §

I paragrafen definieras vad som avses med begreppet skattskyldig vid yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor och distansförsäljning av sådana varor.

5 §

I paragrafen finns en proportionalitetsbestämmelse. Bestämmelsen har utformats med ledning av motsvarande bestämmelser i lagen om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter och tvångsåtgärdslagen. Proportionalitetsregeln gäller för alla åtgärder som får tillgripas enligt lagen och innebär bl.a. att en åtgärd inte får vara mer omfattande eller pågå under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med åtgärden.

6 §

Paragrafen innebär att transporter av punktskattepliktiga varor på vilka lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inte är tillämpliga skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. Paragrafen har utformats i enlighet med *Lagrådets* förslag till lydelse.

Första stycket innebär inget nytt i materiellt hänseende utan där sägs endast att transporter av punktskattepliktiga varor skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för skattens betalning i enlighet med vad som föreskrivs i lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. De transporter som i dag omfattas av nämnda lagar skall alltså även i fortsättningen göra det. Motivet för en sådan ordning redovisas i avsnitt 9.1.

I *andra stycket* föreskrivs att i fall då lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inte är tillämpliga skall transporter av punktskattepliktiga varor åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. Det innebär att det i svenska lag införs krav på ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och säkerhet i flera fall där det i dag saknas sådana krav.

Bestämmelserna i första och andra styckena är avsedda att ligga till grund för de kontrollåtgärder och sanktioner som föreskrivs i följande kapitel. Åtskilliga paragrafer i lagen kan nämligen endast tillämpas om transporter av punktskattepliktiga varor kan antas ske eller har skett i strid med förevarande paragraf.

Enligt de svenska reglerna skall en upplagshavare se till att en transport av obeskattade punktskattepliktiga varor mellan Sverige och ett annat EU-land åtföljs av ett ledsagardokument. Även vid export av obeskattade punktskattepliktiga varor till tredje land skall transporten åtföljas av ett ledsagardokument. Ett annat exempel på att transporter av punktskattepliktiga varor skall åtföljas av dokument är när skattepliktiga varor för

vilka skatt har tagits ut skall levereras till ett annat EU-land. I sådana fall skall transporten åtföljas av ett förenklat ledsagardokument.

Bestämmelserna om krav på ledsagardokument i de svenska lagarna grundar sig på artiklarna om ledsagardokument i cirkulationsdirektivet. Ett problem med de svenska reglerna är dock att de endast reglerar transporter från Sverige och alltså inte transporter till eller genom Sverige. I dessa fall finns det alltså inget krav i svensk lagstiftning på att transporten skall åtföljas av ledsagardokument och i förekommande fall bevis om ställd säkerhet. Detta är en brist som försvårar kontrollarbetet. I syfte att införa ett generellt krav på att cirkulationsdirektivets bestämmelser skall gälla för samtliga transporter på svenskt territorium föreskrivs i *andra stycket* att transporter av punktskattepliktiga varor på vilka lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inte är tillämpliga skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. Det bör påpekas att kravet i cirkulationsdirektivet på att transporter skall åtföljas av ledsagardokument endast gäller transporter mellan medlemsstater och att det inte heller i de svenska lagarna föreskrivs att interna transporter skall åtföljas av ledsagardokument. En transport som omfattas av bestämmelserna i lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi skall bedömas enligt dessa regler. Faller transporten utanför regleringen i nämnda lagar skall dock transporten bedömas enligt cirkulationsdirektivets regler.

Som exempel kan följande anges. Obeskattade varor avsänds av en dansk upplagshavare. Mottagare är en finsk upplagshavare. Varorna skall passera Sverige. En sådan transport omfattas inte av kraven på ledsagardokument i lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi. Däremot skall transporten enligt artikel 18 i cirkulationsdirektivet åtföljas av ett ledsagardokument. Bestämmelsen i *andra stycket* innebär att motsvarande krav förs in i den svenska lagstiftningen. Bestämmelsen innebär också att det i svensk lag förs in krav på ledsagardokument när varor som t.ex. släppts för konsumtion i Danmark transporteras via Sverige till Finland för kommersiella ändamål.

I *andra stycket* föreskrivs också att transporter av punktskattepliktiga varor på vilka lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi inte är tillämpliga skall omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. En upplagshavare i Sverige som säljer obeskattade varor till annan svensk upplagshavare eller till näringsidkare i ett annat EU-land skall enligt nämnda lagar ställa säkerhet för betalning av den skatt som kan påföras honom i Sverige eller i annat EU-land innan leveransen av de skattepliktiga varorna påbörjas. Av samma lagar följer att den som utan att vara upplagshavare eller varumottagare för in eller tar emot skattepliktiga varor, som skall användas för annat än privat bruk, skall ställa säkerhet för betalning av skatten. Den som bedriver distansförsäljning från ett annat EU-land till kunder i Sverige skall innan transporten från det andra EU-landet påbörjas ställa säkerhet för skattens betalning.

Bestämmelserna om säkerhet i lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi grundar sig i likhet med bestämmelserna om ledsagardokument på artiklar i cirkulationsdirektivet. Som framgår av redovisningen i föregående stycke reglerar de svenska bestämmelserna om säkerhet dock endast

upplagshavares transporter från Sverige eller till en annan upplagshavare i Sverige. När det gäller transporter av punktskattepliktiga varor som släppts för konsumtion och varor som sålts genom distansförsäljning är förhållandet det omvända. I dessa fall finns det alltså i svensk lag inga krav på säkerhet om transporten avgår från Sverige och inte heller för sådana transporter genom Sverige. Cirkulationsdirektivet uppställer dock krav på säkerhet i nu berörda fall. I syfte att införa ett generellt krav på att cirkulationsdirektivets bestämmelser om säkerhet skall gälla för samtliga transporter på svenskt territorium föreskrivs i *andra stycket* att transporter av punktskattepliktiga varor på vilka av lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi inte är tillämpliga skall omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivet. En transport som omfattas av bestämmelserna i lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi skall alltså bedömas enligt dessa regler. Faller transporten utanför regleringen i nämnda lagar skall transporten dock bedömas enligt cirkulationsdirektivets regler.

För att illustrera den förändring som bestämmelsen i *andra stycket* innebär kan exemplet ovan användas. Enligt bestämmelsen skall det finnas säkerhet för transporten mellan den danska och finska upplagshavaren. Detsamma gäller transporten mellan Danmark och Finland av varor som släppts för konsumtion. Vidare kommer det till skillnad från i dag att finnas krav på säkerhet om en distansförsäljare i Danmark transporterar punktskattepliktiga varor via Sverige till en kund i Finland.

Lagrådet har yttrat att avgörande för tillämpningen av åtskilliga paragrafer är om en transport sker i strid med förevarande paragraf. I författningskommentaren till 3 kap. 5 § i lagrådsremissen påpekas att smärre fel i ett ledsagardokument inte skall innebära att transporten inte sker i strid med 1 kap. 6 §. Enligt Lagrådets mening torde detta motivuttalande få betydelse även vid tillämpningen 2 kap. 6 § och 5 kap. 1 och 2 §§. Lagrådet påpekar dock att ett sådant undantag från skyldigheterna enligt förevarande paragraf inte framgår av lagtexten. Skall undantaget gälla, måste enligt Lagrådets mening en uttrycklig bestämmelse om detta ställas upp. Lagrådet anser att bestämmelsen lämpligen kan tas in som ett tredje stycke i förevarande paragraf och ges lydelsen att en transport inte anses ha skett i strid med första eller andra stycket om ett ledsagardokument som åtföljer transporten innehåller endast smärre brister.

Mot bakgrund av vad Lagrådet yttrat föreskrivs i *tredje stycket* att en transport inte anses ha skett i strid med första eller andra stycket om ett ledsagardokument som åtföljer transporten innehåller endast smärre brister. Det kan t.ex. röra sig om att vissa fält i dokumentet inte är ifyllda eller att uppgifterna i dokumentet är otydliga. Visar det sig efter kontroll att uppgifter i dokumentet är direkt felaktiga får dock transporten anses ske i strid med förevarande paragraf. Som exempel kan nämnas att den mottagare som anges i dokumentet inte existerar eller inte har beställt varorna. Ett annat exempel är att det felaktigt anges att mottagaren är registrerad som upplagshavare. Det bör påpekas att tredje stycket enbart avser bedömningen av om kravet på ledsagardokument är uppfyllt. Om ett ledsagardokument innehåller endast smärre brister men föreskriven säkerhet har inte ställts innebär det givetvis att transporten sker i strid med förevarande paragraf.

2 kap. Yrkesmässiga vägtransporter

1 §

Av paragrafens *första stycke* framgår att transportkontroll endast får ske för att kontrollera om vägtransport av punktskattepliktiga varor sker i enlighet med 1 kap. 6 §, dvs. om ledsagardokument och säkerhet finns. Rätten att företa transportkontroller är begränsad till vägtransporter som är eller kan antas vara yrkesmässiga. Uttrycket är eller kan antas vara yrkesmässig transport har hämtats från transportkontrollagen. Genom den valda begränsningen avses att privata transporter skall falla utanför lagens tillämpningsområde. Med yrkesmässiga transporter avses transporter som har kopplingar till yrkesmässig verksamhet. Det torde regelmässigt finnas skäl anta att transporter som utförs med tung lastbil är yrkesmässiga.

Av andra meningen i första stycket följer att transportkontroll endast kan ske under pågående transport och då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport. En transport är pågående även om kortare uppehåll görs under transporten. Vad beträffar kontroller då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport är den typiska situationen att varorna under en transport byter transportmedel, men det skall också vara möjligt att företa en transportkontroll när varorna lastas på i början av en transport eller lastas av i slutet av en transport.

I *andra stycket* föreskrivs att transportkontroll får genomföras på område som inte är tillgängligt för allmänheten. Uttrycket område som inte är tillgängligt för allmänheten har hämtats från 28 kap. 10 § rättegångsbalken och skall ha samma innebörd som i den bestämmelsen. Som exempel på sådana områden kan nämnas inhägnade gårdar och fabriksområden. Begränsningarna i första stycket gäller även när transportkontroll genomförs på område som inte är tillgängligt för allmänheten, vilket innebär bl.a. att kontroll endast får ske i direkt anslutning till transport. Det bör påpekas att uttrycket område som inte är tillgängligt för allmänheten inte omfattar lokaler. En transportkontroll kan alltså aldrig genomföras i en lokal.

2 §

I paragrafen regleras tullens befogenheter vid transportkontroll. Paragrafen stämmer i stort sett överens med 5 § transportkontrollagen. Vid utformningen av paragrafen har även viss ledning hämtats från 7 § inregränslagen. Tullen får med stöd av paragrafen undersöka såväl själva transportmedlet som behållare, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras under transport. I begreppet under transport ingår även situationer då varorna tillfälligt är placerade i anslutning till transportmedlet, exempelvis vid omlastning. Tullen får också eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och andra handlingar som kan vara av betydelse för beskattningen samt undersöka och ta prov på varorna.

Tullen får vid granskning använda de tekniska hjälpmedel som finns i transportmedlet. Härvid avses inte enbart de tekniska hjälpmedel som behövs för granskning av upptagning för automatisk databehandling utan alla tekniska hjälpmedel.

3 §

I paragrafen finns bestämmelser om verkställighet av beslut om transportkontroll. Bestämmelsen är tänkt att tillämpas i fall där en transportkontroll inte kan genomföras på grund av att den enskilde vägrar att ge tullen möjlighet att undersöka transportmedlet och lasten samt då den enskilde saknar möjlighet eller befogenhet att medverka till att kontrollen kan genomföras. I sådana fall får tullen öppna transportmedel, container m.m. och bereda sig tillträde till områden som inte är tillgängliga för allmänheten. Bestämmelsen skall ses tillsammans med 1 och 2 §§ där det anges när en transportkontroll får genomföras och vad som får undersökas. Enligt paragrafen får tullmyndighet även försegla transportmedel m.m. samt spärra av område som inte är tillgängligt för allmänheten. Denna befogenhet kan t.ex. användas då de tjänsteman som genomför kontrollen tillfälligt behöver lämna kontrollstället.

I *andra stycket* föreskrivs att polisen skall lämna den handräckning som behövs för kontrollen. Det förtjänar att nämnas att tidsbegränsningen i 8 § även gäller när en tullmyndighet måste vidta åtgärder enligt denna paragraf. Den omständigheten att t.ex. en tullmyndighet begär handräckning från polisen innebär alltså inte att transportkontrollen får pågå i mer än sex timmar.

4 §

I paragrafen stadgas att förare är skyldig att stanna på anmaning som ges av tjänsteman vid tullmyndighet. Med förare förstås självfallet förare av fordon.

5 §

Paragrafen behandlar förares skyldighet att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. En motsvarande bestämmelse finns i 4 § första stycket transportkontrollagen. En skillnad i förhållande till bestämmelsen i transportkontrollagen är dock att det inte krävs att föraren visar upp en godkänd legitimationshandling utan det är tillräckligt att han på ett godtagbart sätt styrker sin identitet.

6 §

I paragrafen anges att förare är skyldiga att se till att föreskrivna ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet följer med transporten. Skälen för en sådan ordning redovisas i avsnitt 9.4. Vid transportkontroll skall föraren tillhandahålla tullmyndighet dokumenten.

7 §

I paragrafen regleras enskildas skyldigheter vid transportkontroll. Paragrafen har utformats med ledning av 13 § inregränslagen.

Enligt *första stycket* skall förare av fordon eller ägare till vara som skall kontrolleras ge tullmyndighet tillfälle att undersöka vara och transportmedel och utan kostnad tillhandahålla varuprov. Att tullmyndigheten skall ges tillfälle att undersöka vara och transportmedel innebär bl.a. att

enskild är skyldig att öppna låsta utrymmen och att bereda tullmyndigheten tillträde till plats som inte är tillgänglig för allmänheten. Av första stycket följer också att förare eller ägare till vara som skall kontrolleras skall svara för den transport som behövs för kontrollen samt för uppackning och återinpackning av vara. Det innebär t.ex. att föraren är skyldig att flytta fordonet en kortare sträcka från den plats där fordonet stoppats om tullen inte anser att det är lämpligt att kontrollen utförs där.

I *andra stycket* föreskrivs att skyldigheten enligt första stycket 1 endast skall gälla i den utsträckning som enskild förfogar över det som skall undersökas. Bestämmelsen innebär exempelvis att en förare inte kan åläggas att öppna låsta utrymmen om han saknar möjlighet eller befogenhet att göra det. Detsamma gäller när fråga är om att ålägga en enskild att bereda tullmyndighet tillträde till ett inhägnat område.

Enligt *tredje stycket* skall den som åsidosätter skyldighet enligt första stycket ersätta staten för dess kostnader på grund härav. En motsvarande bestämmelse finns i 13 § andra stycket inregränslagen. Ersättningskyldigheten skall dock kunna efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättningen. Det är omständigheterna i det enskilda fallet som skall avgöra om ersättningskyldigheten skall efterges helt eller delvis. Det kan exempelvis framstå som oskäligt att kräva att enskild skall ersätta kostnader som uppkommit på grund av omständigheter som han inte kunnat råda över.

8 §

I paragrafen föreskrivs att en transportkontroll inte får pågå under längre tid än sex timmar. En transportkontroll får anses påbörjad när förare av fordon hörsammat en anmaning att stanna.

Omhändertagande

9 §

I *första stycket* anges grundförutsättningarna för omhändertagande av vara, handling, container och tank. Som första förutsättning gäller att en punktskattepliktig vara påträffats vid transportkontroll. Dessutom krävs att det finns anledning att anta att transporten sker i strid med 1 kap. 6 §, dvs. att det inte finns ledsagardokument och säkerhet i den utsträckning som följer av lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi samt cirkulationsdirektivet. Detta är den lägsta misstankegrad som förekommer i svensk rätt, vilket innebär att en förhållandevis svag misstanke är tillräcklig för att ett omhändertagande skall kunna ske. Syftet med omhändertagandet skall vara att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Varor som redan beskattats i Sverige kan alltså inte omhändertas. Av 13 § tredje stycket följer att tullmyndigheten inte får besluta om skatt för varor som omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter som meddelades innan varorna omhändertogs (se även avsnitt 25.2 och kommentaren till 1 kap. 3 a §). I många fall torde det redan under en transportkontroll vara möjligt att avgöra om punktskatt skall betalas i

Sverige. Ordalydelsen i första stycket innebär dock att ett omhändertagande kan ske enbart för att kontrollera vem som är skattskyldig.

Andra stycket har tillkommit med anledning av vad *Lagrådet* yttrat om förevarande paragraf (se avsnitt 11.2). I andra stycket anges ytterligare förutsättningar utöver de som anges i första stycket för att annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas transporteras i strid med 1 kap. 6 § och handlingar skall få omhändertas. Förutsättningarna i första stycket måste alltså vara uppfyllda för att nämnda egendom och handlingar skall kunna omhändertas. Därutöver krävs att omhändertagandet behövs för sådan kontroll som avses i första stycket, dvs. för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig för de punktskattepliktiga varor som kan antas ha transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Annan egendom än punktskattepliktiga varor som kan antas ha transporterats i strid med 1 kap. 6 § kan även omhändertas om det finns anledning att anta att egendomen döljer punktskattepliktiga varor. Anledning att anta att så är fallet får anses föreligga bl.a. i fall tullen gått igenom delar av en last och hittat punktskattepliktiga varor i t.ex. en container eller låda som enligt uppgift inte skall innehålla sådana varor. De delar av lasten som tullen inte har hunnit gå igenom ordentligt bör i sådana fall kunna omhändertas med stöd av andra stycket 2.

När det gäller handlingar bör det påpekas att om det är möjligt och lämpligt att kopiera handlingen i fråga i stället för att omhänderta den bör detta självklart göras.

Av *tredje stycket* följer att bestämmelserna i 2 § om tullens befogenheter vid transportkontroll och i 3 § om verkställighet av beslut om transportkontroll skall gälla i tillämpliga delar när tullmyndighet beslutat att ett omhändertagande skall ske. Som framgår av 3 § förändrar dock ett omhändertagande den enskildes skyldighet att medverka vid kontroll enligt denna lag. Efter ett omhändertagande har den enskilde t.ex. ingen allmän skyldighet att ge tullmyndighet tillfälle att undersöka omhändertagen vara. En tullmyndighet har dock, trots att den enskildes skyldighet att medverka inskränkts, rätt att öppna låsta utrymmen m.m. Detta följer av hänvisningen till 3 §.

I *fjärde stycket* föreskrivs att ett beslut om omhändertagande får verkställas omedelbart.

10 §

I paragrafen anges vad ett omhändertagande av vara omfattar utöver själva varan och handlingen. Med emballage, behållare och förvaringsmaterial avses det som den punktskattepliktiga varan förvaras i.

11 §

I paragrafen anges vilka skyldigheter enskilda har att medverka vid kontroll enligt denna lag efter det att punktskattepliktig vara m.m. har omhändertagits. Som redan nämnts är denna skyldighet inte lika omfattande som vid en transportkontroll. Skälen härför redovisas i avsnitt 11.4.

Enligt *första stycket 2* är förare eller ägare till egendom som är omhändertagen skyldig att ansvara för transport av omhändertagen egendom från platsen där transportkontrollen genomförts.

Enligt *andra stycket* avser denna skyldighet endast transport som sker i direkt anslutning till omhändertagandet. Det innebär att en förare inte är skyldig att utföra transporten om tullmyndigheten väljer att fortsätta kontrollen på den plats där transportkontrollen genomfördes och först senare väljer att flytta egendomen. En förare bör i samband med att ett omhändertagande meddelas få besked om tullmyndigheten avser att flytta den omhändertagna egendomen.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse om ersättningskyldighet av samma innebörd som 7 § tredje stycket.

12 §

I *första stycket* finns bestämmelser om förfarandet med omhändertagen egendom. Det är tullmyndigheterna som ansvarar för förvaringen av egendom som är omhändertagen. Myndigheterna kan dock uppdra åt annan att sköta förvaringen. Det kan t.ex. vara fråga om att förvara mineraloljeprodukter på en oljedepå. Det bör påpekas att tullmyndigheterna har det yttersta ansvaret för förvaringen även om annan fått i uppdrag att sköta förvaringen. Tullmyndigheterna ansvarar alltså för den skada som kan drabba ägaren vid felaktig förvaring. Detta hindrar dock inte att myndigheterna i sin tur kan rikta regresskrav mot uppdragshavaren.

I *andra stycket* anges vilka krav som ställs på tullmyndigheternas förvaring av omhändertagen egendom.

13 §

I *första stycket* ges tullen befogenhet att besluta om skatt på omhändertagen punktskattepliktig vara. Som förutsättning härför skall gälla att skattskyldighet föreligger enligt lagarna om skatt på alkohol, tobak eller energi, att skattskyldighet har inträtt, och att varan har transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Eftersom punktskatter är renodlade objektskatter är det i regel möjligt att beräkna skatten utan att man vet vem som är skattskyldig. Det är med andra ord tillräckligt att skattskyldighet föreligger och att skattskyldigheten inträtt för att skatten skall kunna beräknas. Det ligger dock i sakens natur att beslut om skatt inte kan fattas om det inte är utrett vem som är skattskyldig. Någon särskild bestämmelse härom har därför inte ansetts nödvändig.

Huruvida skattskyldighet föreligger och om skattskyldigheten har inträtt skall prövas enligt bestämmelserna i lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi. Är det fråga om punktskattepliktiga varor som förts in till Sverige måste alltså skattskyldighet ha inträtt vid införseln till Sverige eller vid ett tidigare skede. När annan än upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant från annat EU-land till Sverige för in eller tar emot punktskattepliktiga varor, som skall användas för annat än privat bruk, inträder skattskyldigheten när varorna förs in till Sverige. Vid distansförsäljning från annat EU-land till kunder i Sverige inträder skattskyldigheten när leverans sker. I vilka fall skattskyldighet skall anses ha inträtt kommenteras även i avsnitt 11.5.

Den tredje förutsättningen, att varorna skall ha transporteras i strid med 1 kap. 6 §, måste bedömas dels enligt lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi, dels enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser. Att ledsa-

gardokument saknas eller att säkerhet inte är ställd innebär självfallet att förutsättningen är uppfylld. När det gäller ledsagardokument bör det dock påpekas att smärre fel i dokumentet inte skall innebära att transporten sker i strid med de svenska lagarna eller cirkulationsdirektivet. Se vidare kommentaren till 1 kap. 6 §.

När bestämmelsen kan bli tillämplig kan åskådliggöras med följande exempel. Punktskattepliktiga varor som släppts för konsumtion i en annan medlemsstat har förts in till Sverige för kommersiella ändamål av någon som inte är upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant och det är inte fråga om distansförsäljning. Enligt lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi skall den skattskyldige, innan varorna transporterats från det andra EU-landet, anmäla varorna till beskattningsmyndigheten och ställa säkerhet för skattens betalning. Av artikel 7 i cirkulationsdirektivet följer att transporten av varorna skall åtföljas av ett förenklat ledsagardokument. Är dessa krav inte uppfyllda har varorna transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Enligt lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi inträdde skattskyldigheten när varorna fördes in till Sverige. Om det dessutom går att fastställa vem som är skattskyldig skall den tullmyndighet som omhändertagit varorna påföra skatt på varorna.

I *andra stycket* föreskrivs att skatt enligt denna paragraf skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagarna om skatt på alkohol, tobak och energi. Skälet till att det inte hänvisas till nämnda lagar i sin helhet är att skatt som tullmyndigheten beslutar om med stöd av denna paragraf inte skall tas ut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ett sådant beslut utgör alltså inget beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Beträffande mineraloljeproducter finns skilda skattesatser beroende på användningsområde. Skattesatsen för olja som används för uppvärmning är betydligt lägre än skattesatsen för olja som används för fordonsdrift. För att skattemässigt skilja på olja med olika användningsområden tillämpas ett system med märkning. Den lågbeskattade oljan skall vara märkt och får inte användas för fordonsdrift (se 2 kap. 1 och 9 §§ lagen om skatt på energi). Vid märkningen används en kombination av märk- och färgämnen i sådan mängd att oljan får en grön färg. Tillsats av dessa märk- och färgämnen är en förutsättning för att den lägre skattesatsen skall tas ut. Det nu sagda innebär att om omhändertagen olja inte är märkt enligt de svenska reglerna skall tullen alltid påföra skatt enligt den högre skattesatsen.

Tredje stycket har tillkommit med anledning av vad *Lagrådet* yttrat om förevarande paragraf (se vidare avsnitt 11.5). Bestämmelsen innebär att tullmyndigheten inte får besluta om skatt på omhändertagna varor om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt LPP som meddelades innan varorna omhändertogs (se även avsnitt 24.2 och kommentaren till 1 kap. 3 a § LPP). Den som redan innan varorna omhändertogs påförts skatt kommer med all säkerhet att invända att tullmyndigheten inte får besluta om skatten. För att undvika de problem som skulle bli följden av att två olika myndigheter beslutade om skatt för samma varor bör tullmyndigheten regelmässigt kontrollera om skatt redan påförts. Om tullmyndigheten beslutar om skatt och det i efterhand visar sig att skatt redan hade påförts innan varorna omhändertogs har myndigheten saknat

grund för sitt beslut. Ett sådan beslut kan undanröjas efter överklagande hos länsrätten. Uttrycket för varorna i fråga innebär att tullmyndigheten kan besluta om skatt för varor som inte omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Har t.ex. skatt påförts för endast hälften av varorna kan alltså tullmyndigheten besluta om skatt för resten av varorna.

I *fyärde stycket* anges att tullmyndighet inte skall påföra skatt i fall som avses i 9 a § tullagen. Enligt detta stadgande föreligger anmälningsskyldighet vid införsel från annat EU-land av tredjelandsvaror som inte är i fri omsättning inom gemenskapen. Bestämmelsen i tullagen tar sikte på varor som smugglats in till EU och sedan förts till Sverige. Den gäller alltså inte för varor som omfattas av något tullförfarande. Vid införsel av nu aktuella varor skall tullen uppbära tull. Tullen har dock ingen befogenhet att uppbära skatt för varorna.

Den nya lagen om punktskattekontroll kommer att kunna tillämpas i fråga om varor som smugglats in i ett annat EU-land och sedan förts hit. En följd härav är att tullen kan besluta om skatt på sådana varor. Någon sådan befogenhet har dock inte tullen enligt tullagen. Tullens befogenhet att påföra skatt enligt den nya lagen om punktskattekontroll bör därför inte omfatta varor som faller in under 9 a § tullagen. Denna begränsning kommer dock inte att få någon praktisk betydelse. Skälet härtill är att den som inte fullgör anmälningsskyldigheten enligt nyss nämnda stadgande gör sig skyldig till varusmuggling. Huvudregeln är att varor som varit föremål för varusmuggling skall förverkas. I 90 § tullagen föreskrivs att om en oförtullad vara förverkas skall skatt inte tas ut till den del varan eller dess värde förverkats. Det hade alltså oavsett den nu föreslagna begränsningen endast i undantagsfall blivit aktuellt att ta ut skatt på varor som omfattas av 9 a § tullagen.

14 §

I paragrafen regleras när ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktig vara och handlingar skall upphävas. Detta skall ske bl.a. när det inte längre finns grund för omhändertagandet. Omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktig varor och handlingar kan endast ske i samband med att sådan vara omhändertas för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Därutöver krävs att omhändertagandet behövs för nämnda kontroll. Omhändertagande av egendom får också ske om det finns anledning att anta att egendomen döljer punktskattepliktiga varor. Det innebär att det sällan finns skäl att låta omhändertagandet bestå efter det att tullen har gått igenom hela den omhändertagna lasten.

Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor och handlingar kan som redan nämnts även ske på grund av att egendomen eller handlingen har betydelse för utredningen av skattefrågan, t.ex. för att spåra varifrån de punktskattepliktiga varorna avsänts eller vem som äger varorna. I sådana fall bör omhändertagandet prövas mot proportionalitetsprincipen i 1 kap. 5 §. Det bör i många fall vara möjligt att uppnå samma utredningsresultat med en för den enskilde mindre ingripande åtgärd än att låta omhändertagandet bestå, t.ex. genom att anteckna

uppgifter om lasten som gör det möjligt att spåra varifrån den kommer. Är så fallet skall självfallet omhändertagandet upphävas.

Gränsdragningen mot brottsutredningar har konstruerats på så sätt att omhändertagandet skall upphävas om ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller varusmuggningslagen meddelas beträffande egendomen. Detta framgår av punkten 2.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen själv får hämta egendomen. I samband med att ägaren och andra rättsinnehavare enligt 21 § förvaltningslagen underrättas om innehållet i beslutet om upphävande bör en upplysning lämnas om bestämmelsen i *andra stycket*.

15 §

I paragrafen regleras när ett omhändertagande av punktskattepliktiga varor skall upphävas.

Av *punkt 1* framgår att ett omhändertagande skall upphävas om det inte längre finns grund för omhändertagandet. Bestämmelsen bör läsas tillsammans med förutsättningarna för omhändertagande i 9 §. Ett beslut om omhändertagande av varor enligt 9 § första stycket skall upphävas när det inte längre finns anledning att anta att transporten skett i strid med 1 kap. 6 §. Det finns dock fall där det inte längre finns grund för omhändertagandet trots att det fortfarande kan antas att transporten skett i strid med nämnda bestämmelse. Det rör sig om fall där syftet med omhändertagandet har bortfallit. Syftet med att omhänderta punktskattepliktiga varor är att kontrollera om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. Det är därför självklart att omhändertagandet skall upphävas så snart det kan konstateras att punktskatt inte skall betalas i Sverige. När det gäller punktskattepliktiga varor som transporteras under skatteuppskov går det dock inte att vid en given tidpunkt fastställa om punktskatt skall betalas i Sverige. Varorna kan t.ex. vara på väg till en utländsk upplagshavare eller på väg till tredje land för export. Om varorna på vägen dit endast passerar Sverige skall naturligtvis inte punktskatt betalas i Sverige. Däremot skall punktskatt betalas i Sverige om varorna försvinner på sin väg genom landet. Enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser har dessa varor då släppts för konsumtion. Liknande resonemang kan föras när det gäller varor som är på väg till svenska upplagshavare. Den svenska upplagshavaren kanske avser att enbart lagra varorna i sitt skatteupplag för att sedan sälja varorna vidare till en utländsk upplagshavare. Om så sker skall punktskatt inte betalas i Sverige. Eftersom det i vissa fall inte går att vid en given tidpunkt konstatera om punktskatt skall betalas i Sverige bör ett omhändertagande upphävas med stöd av punkten 1 även då skattskyldigheten inte har inträtt (se även avsnitt 11.5). Det innebär att ett omhändertagande bör upphävas i de exempel som redovisats ovan. Det bör i det här sammanhanget förtydligas att om det vid kontrollen visar sig att det inte är fråga om en transport under skatteuppskov har skattskyldighet inträtt vid införseln till Sverige. De nya bestämmelser som har redogjorts för i avsnitt 11.5 kan då bli tillämpliga. En annan situation då syftet med omhändertagandet bortfallit är i fall ett beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter för varorna i fråga. Det bör dock noteras att beslutet måste ha fattats in-

nan varorna omhändertogs eftersom LPP inte är tillämplig på varor som är omhändertagna enligt denna lag (se avsnitt 24.2 och kommentaren till 1 kap. 3 a § LPP). I nu berörda fall har ju ett beslut om skatt redan fattats och det saknas därför skäl att hålla kvar varan för att kontrollera om skatt skall betalas här i landet. I dessa fall skall alltså omhändertagandet upphävas även om det fortfarande finns anledning att anta att varan transporterats i strid med 1 kap. 6 §. När det gäller punktskattepliktiga varor som omhändertagits med stöd av 9 § andra stycket 1 innebär uttrycket ”det inte längre finns grund för omhändertagandet” att omhändertagandet skall upphävas när det inte längre behövs för skatteutredningen. Har omhändertagandet skett med stöd av 9 § andra stycket 2 skall omhändertagandet upphävas när varorna gått igenom. Se även kommentaren till 14 §.

Enligt *punkt 2* skall ett omhändertagande upphävas om ett beslut om skatt enligt 13 § inte har fattats inom tre månader från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades. Det innebär att om tullmyndigheten inte påfört skatt så kan ett omhändertagande inte bestå längre än tre månader.

Enligt *punkt 3* skall omhändertagandet upphävas om skatt har påförts enligt 13 § och skatten har betalats. I dessa fall kan alltså omhändertagandet inte upphävas förrän skatten har betalats, såvida det inte är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

Enligt *punkt 4* skall i likhet med vad som gäller för annan egendom än punktskattepliktig vara och handling omhändertagandet upphävas om ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller varusmugglingslagen meddelas beträffande varan.

I *punkt 5* finns en bestämmelse om att omhändertagandet skall upphävas om varan förklaras förverkad. Förutsättningarna för förverkande regleras i 17 §.

I *punkt 6* föreskrivs att ett omhändertagande får upphävas om det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå. Bestämmelsen skall ses som en säkerhetsventil som gör det möjligt att upphäva ett omhändertagande även om inte någon av övriga förutsättningar i paragrafen är uppfyllda. Har en tullmyndighet beslutat om skatt på varan med stöd av 13 § kan varan inte lämnas ut förrän skatten är betald. Om den skattskyldige och ägaren inte är identiska innebär det att ägaren inte kan få ut sin vara förrän den skattskyldige har betalat skatten. Ägaren kan naturligtvis välja att själv lösa ut varan genom att betala skatten. Det kan dock tänkas att han redan har betalat för varan och att skatten var inkluderad i priset. I bl.a. sådana situationer skulle det kunna bli aktuellt att tillämpa bestämmelsen i punkten 6, dock endast under förutsättning att det framstår som oskäligt att låta omhändertagandet bestå. I fall där ägaren fråntagits egendomen genom stöld får det i regel anses oskäligt att låta omhändertagandet bestå. Enligt 17 § andra stycket får förverkande inte ske om det framstår som oskäligt att förverka varan. Begreppet oskäligt i nämnda paragraf skall tolkas på samma sätt som i denna paragraf.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att den som gör anspråk på punktskattepliktiga varor som har varit omhändertagna själv får hämta varorna. I samband med att ägaren och andra rättsinnehavare enligt 21 § förvaltningslagen underrättas om innehållet i beslutet om upphävande bör en upplysning lämnas om bestämmelsen i andra stycket.

16 §

I paragrafen finns en bestämmelse om att tullen får vägra att lämna ut alkohol- och tobaksvaror. Bestämmelsen är tänkt att tillämpas på varor som har varit omhändertagna. Föreligger förutsättningar för att upphäva ett omhändertagande skall tullmyndigheten självmant fatta ett beslut om upphävande. Med stöd av denna paragraf kan dock tullmyndigheten i samband därmed fatta ett beslut om att vägra lämna ut varorna. Ett sådant beslut kan även fattas vid en senare tidpunkt. Bestämmelsen gäller endast för alkoholdrycker, teknisk sprit och tobaksvaror. För att bestämmelsen över huvud skall bli tillämplig krävs att det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning på den svenska marknaden. Varor som är avsedda för export till tredje land eller för försäljning i något annat EU-land kan alltså tullen inte vägra att lämna ut med stöd av bestämmelsen.

För att bestämmelsen skall vara tillämplig krävs alltså för det första att det är sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige. Utöver att detta rekvisit krävs vad gäller alkoholvaror att den som gör anspråk på varorna saknar tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen eller föreskrivet tillstånd för försäljning enligt lagen om teknisk sprit m.m. för varorna i fråga. Bestämmelsen kan i fråga om teknisk sprit inte tillämpas om den som gör anspråk på spriten får sälja denna utan tillstånd av Läkeemedelsverket.

När det gäller tobaksvaror krävs, förutom att det skall vara sannolikt att varorna skall bjudas ut till försäljning i Sverige, att det är uppenbart att omhändertagen tobaksvara är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen eller 4 § lagen om tobaksskatt.

En redogörelse för bestämmelserna i tobakslagen och lagen om tobaksskatt finns i avsnitt 11.8.

Om en tobaksvara uppfyller kraven i tobakslagen och tobaksskattelagen kan tullen självklart inte vägra att lämna ut varan. Är förhållandet det omvända måste alltså tullmyndigheten ta ställning till om det är uppenbart att tobaksvarorna är avsedda att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen eller 4 § tobaksskattelagen. Vid denna bedömning bör hänsyn tas till om den som gör anspråk på varorna har resurser att vidta de åtgärder som krävs för att varorna skall uppfylla kraven i aktuella lagar. Det bör därvid beaktas om kostnaderna för åtgärden i kombination med skatten på varorna innebär att varorna inte kan säljas med vinst. Är så fallet är det mycket som talar för att den som gör anspråk på varorna inte kommer att vidta åtgärder för att uppfylla kraven i 11 § tobakslagen och 4 § tobaksskattelagen.

I *andra stycket* föreskrivs att alkoholvaror och tobaksvaror inte får lämnas ut till den som är under 20 respektive 18 år. Detta gäller även om första stycket inte är tillämpligt.

Förverkande

17 §

I paragrafen anges i vilka fall en omhändertagen punktskattepliktig vara får förverkas.

Enligt *första stycket 1* får förverkande ske om skatt på varan har påförts med stöd av 13 § och skatten inte har betalats inom en månad räknat från den dag då beslutet om skatt vann laga kraft. Det är tillräckligt att skatten inte har betalats för att förverkande skall få ske. Beslut om förverkande kan alltså fattas även om den skattskyldige inte äger varorna. Se vidare avsnitt 11.10.

Förverkande kan enligt *första stycket 2* även ske när en tullmyndighets beslut enligt 16 § att vägra lämna ut alkohol- eller tobaksvara har vunnit laga kraft.

I *andra stycket* föreskrivs att beslut om förverkande enligt första stycket 1 inte får fattas om det framstår som oskäligt att förverka varan. Huruvida det är oskäligt skall prövas i förhållande till ägaren till varan men även i förhållande till den som har särskild rätt till varan. I fall där ägaren och den skattskyldige inte är identiska får det i regel anses oskäligt att förverka varan om denna fråntagits ägaren genom stöld. Grund för att vägra förverkande kan föreligga även om ägaren har betalat för varan och skatten var inkluderad i priset.

18 §

I paragrafen finns bestämmelser om förverkande av egendom som har varit omhändertagen. Med egendom förstås både punktskattepliktiga varor och annan egendom. Paragrafen är bara tillämplig på egendom som har varit omhändertagen.

Enligt *första stycket 1* får förverkande ske om ägaren eller annan rättsinnehavare inte har gjort anspråk på egendomen. Ett beslut om förverkande får inte fattas förrän tre månader förflutit från den dag då omhändertagandet upphävdes. Detta följer av *andra stycket*. Om ägaren hör av sig efter denna tidsgräns men innan länsrätten beslutat om förverkande saknas grund för förverkande.

Av *första stycket 2* följer att förverkande också får ske i fall någon har gjort anspråk på egendomen men inte hämtat den. Enligt 14 och 15 §§ skall den som gör anspråk på egendom som har varit omhändertagen svara för att egendomen hämtas. Av *andra stycket* framgår att förverkande med stöd av punkten 2 inte får ske förrän tre månader förflutit från den dag då anspråket på egendomen framställdes. Som nämnts i kommentarerna till 14 och 15 §§ bör tullmyndigheten i samband med att omhändertagandet upphävs underrätta ägaren och andra rättsinnehavare om att de svarar för att egendomen hämtas. Om ägaren hämtar egendomen efter den tidsgräns som anges i andra stycket men innan länsrätten beslutat om förverkande saknas grund för förverkande.

Lagrådet har yttrat att i samband med att ägaren och andra rättsinnehavare enligt 21 § förvaltningslagen underrättas om innehållet i ett beslut om upphävande av omhändertagandet bör en upplysning lämnas även om innehållet i förevarande paragraf.

19 §

I paragrafen anges vad ett förverkande får omfatta förutom själva egendomen. Med emballage och annat förvaringsmaterial avses det som egendomen förvaras i. Paragrafen är tillämplig både på förverkande av punktskattepliktig vara och annan egendom än sådan vara.

20 §

Enligt paragrafen skall skyldighet att betala skatt som påförts med stöd av 13 § bestå även efter det att varorna förverkats. Motivet för en sådan ordning utvecklas i avsnitt 11.10.

21 §

I paragrafen finns bestämmelser om särskild rätt till förverkad egendom. I första meningen föreskrivs att särskild rätt till egendom består om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Det innebär att om länsrätten inte förordnar att den särskilda rätten skall vara förverkad består rätten. Bestämmelsen i 17 § andra stycket om att förverkande inte får ske om det framstår som oskäligt att förverka egendomen gäller även i förhållande till den som har särskild rätt till egendomen.

I andra meningen föreskrivs att sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör om egendomen förklaras förverkad såvida inte det av särskilda skäl förordnas att rätten skall bestå. Här gäller alltså den omvända ordningen, dvs. rätten upphör om inte annat förordnas. I fall där beslut om utmätning eller betalningssäkring meddelats före omhändertagandet kan det finnas skäl att förordna att rätten skall bestå. Är fråga om annan egendom än punktskattepliktig vara för vilken skatt påförts bör rätten få bestå.

Paragrafen har utformats med ledning av 36 kap. 5 § tredje och fjärde styckena brottsbalken.

22 §

I paragrafen regleras förfarandet med förverkad egendom.

I *första stycket* anges vad som skall ske när ett beslut om förverkande av mineraloljeprodukt eller annan egendom än punktskattepliktig vara har vunnit laga kraft. Enligt bestämmelsen skall egendomen försälas genom tullmyndighetens försorg. Om egendomen inte går att sälja får den i stället förstöras.

I *andra stycket* föreskrivs att i fråga om alkoholvara som har förverkats gäller lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar. Bestämmelsen har utformats med ledning av 11 kap. 4 § första stycket alkohollagen. Egendom som omfattas av lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. får förstöras om dess värde är ringa eller det av annan anledning är försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen försälas, dock endast till någon som har tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen för varorna i fråga.

I *tredje stycket* anges att tobaksvara som har förverkats skall förstöras. Detta överensstämmer med vad som gäller för tobaksvaror som har förverkats enligt 7 § tobaksskattelagen eller lagen om straff för varusmuggling (se 7 § förordningen om tobaksskatt).

23 §

I paragrafen ges bestämmelser om vad intäkterna från en försäljning enligt 22 § skall användas till. Har förverkandet skett på grund av att skatt som påförts med stöd av 13 § inte har betalats skall enligt *första stycket* försäljningsintäkten användas till att betala skatten. Bestämmelsen gäller

inte enbart mineraloljeprodukter utan även när alkoholvara försålts enligt lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Bestämmelsen i första stycket skall alltså ha företräde framför den bestämmelse i lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. som föreskriver att intäkt från försäljning av egendom skall tillfalla staten. Överstiger försäljningsintäkten den skatt som påförts med stöd av 13 § skall överskjutande intäkter utges till ägaren av de punktskattepliktiga varor som förverkats om han är känd och i annat fall tillfalla staten.

Andra stycket innebär att om egendom har förverkats på annan grund än att skatt som påförts med stöd av 13 § inte har betalats skall intäkt från försäljning enligt 22 § tillfalla den vars egendom förverkats om denne är känd och i annat fall tillfalla staten.

Straff

24–27 § §

Enligt 24 § skall förare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att stanna på tulltjänstemans anmaning dömas till penningböter. Skyldigheten att stanna på anmaning finns i 4 §.

Straffbestämmelsen i 25 § avser brott mot skyldigheten att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. Denna skyldighet regleras i 5 § och gäller förare. Har förares identitet genast kunnat fastställas skall ansvar inte ådömas.

Straffbestämmelsen i 26 § riktar sig mot förare. Dessa kan straffas om de uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet. I 6 § finns bestämmelser om förares skyldighet att medföra dokument.

I 27 § ges tullmyndighet rätt att inleda förundersökning avseende brott i detta kapitel.

3 kap. Kontroll av postförsändelser

1 §

Paragrafens *första stycke* föreskriver att en tullmyndighet har rätt att undersöka postförsändelser för att kontrollera om försändelsen innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Vid denna kontroll får försändelsen enligt *andra stycket* öppnas, om det föreligger misstanke, ”anledning att anta”, om att den innehåller alkohol- eller tobaksvaror enligt definitionen i 1 kap. 2 § och försändelsen finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret. Misstankegraden ”anledning att anta”, som är den lägsta som förekommer i svensk rätt, får anses uppnådd om en genomlysning med röntgenutrustning eller liknande indikerar att det är fråga om en alkohol- eller tobaksvara. En sådan åtgärd kan ske utan att försändelsen öppnas, och utan att eventuella skriftliga meddelanden i den kontrollerade försändelsen kan läsas.

Av *tredje stycket* följer hur en tullmyndighet skall förfara om ett förtroligt meddelande påträffas i försändelsen tillsammans med alkohol-

eller tobaksvarorna. Sålunda skall ett sådant meddelande omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren. Däremot får tullmyndigheten ta del av, och även kopiera, sådana dokument som fakturor o. dyl. som kan ha betydelse för kontrollen. Att proportionalitetsprincipen skall iakttagas framgår av 1 kap. 5 §. En försändelse som öppnats får sålunda inte undersökas närmare än vad som behövs med hänsyn till ändamålet med undersökningen.

I *fyärde stycket* regleras den enskildes möjlighet att så snart som möjligt få kännedom om att ett öppnande skett.

Enligt *femte stycket* får tullmyndigheten möjlighet att i vissa fall återvända alkohol- och tobaksvaror till avsändaren, nämligen om mottagaren av en alkoholvara saknar partihandels- eller tillverkningstillstånd enligt alkohollagen, eller är under 20 år, och om mottagaren av en tobaksvara är under 18 år. Om avsändaren är okänd, eller om det av andra skäl inte är möjligt att sända tillbaka varan, skall denna omhändertas.

Den möjlighet att kontrollera postförsändelser som paragrafen ger utrymme för gäller inte brev och paket m.m. som förs över gränsen med budbilar och liknande. Försändelser som förs över gränsen på detta sätt är inte att anse som postförsändelser i den mening som avses i bestämmelsen och får därför inte underkastas någon kontroll enligt denna bestämmelse. Om en sådan försändelse skall undersökas får undersökningen i stället ske med stöd av reglerna i 2 kap. 1–8 §§.

2 §

Denna bestämmelse, som har sin motsvarighet såväl i tullagen som i inregränslagen, avser i första hand försändelser som erfarenhetsmässigt kan antas innehålla förtroliga meddelanden. Sådana försändelser befordras som regel som brev- eller postförsändelser enligt de postala bestämmelserna. Det måste betonas att de föreslagna kontrollåtgärderna inte är avsedda att tillämpas på sedvanliga brev, dvs. sådana försändelser som enbart innehåller skriftliga meddelanden. Undantagsvis kan emellertid sådana meddelanden förekomma även i den typ av försändelser det här är fråga om. Med hänsyn härtill, och för att ytterligare stärka integritetsskyddet kring de föreslagna åtgärderna, införs därför bestämmelsen.

3 §

Enligt paragrafen skall en företagen undersökning dokumenteras för att den enskilde i efterhand skall kunna kontrollera att den inte har inneburit ett oförsvärligt ingrepp i brevhemligheten. Bestämmelsen har sin förebild i rättegångsbalkens regler om beslag (jfr 27 kap. 13 §).

4 §

I *första stycket* ges en tullmyndighet befogenhet att omhänderta alkohol- eller tobaksvaror som påträffas i en postförsändelse för kontroll av om skattskyldighet föreligger och vem som i så fall är skattskyldig. För att så skall kunna ske krävs att det finns viss misstanke, ”anledning att anta”, om att skattskyldighet föreligger enligt lagarna om alkohol- eller tobaksskatt och att skatten inte har betalats eller att säkerhet inte har ställts för skattens betalning. När det gäller varor som inte får föras in därför att

erforderligt tillstånd enligt alkohollagen saknas, eller därför att gällande åldersgränser inte är uppfyllda, sker omhändertagandet med stöd av 1 §.

Andra stycket, som avser förfarandet med varor som omhändertagits enligt såväl 1 § som 4 §, hänvisar till bestämmelserna därom i 2 kap. 12 §.

5 §

I paragrafens *första stycke* ges en tullmyndighet rätt att besluta om skatt på vara som omhändertagits enligt 4 §. Som förutsättning härför skall gälla att skattskyldighet föreligger enligt lagarna om skatt på alkohol eller tobak och att skattskyldighet enligt dessa har inträtt. Eftersom punktskatter är renodlade objektskatter är det i regel möjligt att beräkna skatten utan att man vet vem som är skattskyldig. Det är med andra ord tillräckligt att skattskyldighet föreligger och att skattskyldigheten inträtt för att skatten skall kunna beräknas. Det ligger dock i sakens natur att beslut om skatt inte kan fattas om det inte är utrett vem som är skattskyldig. Någon särskild bestämmelse härom har därför inte ansetts nödvändig. Skatten skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagarna om skatt på alkohol och tobak. Att skatten förfaller till betalning omedelbart och att den skall betalas till tullmyndigheten framgår av 4 kap. 6 §. Här ges alltså särskilda regler om betalning av skatt. Detta innebär att lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter inte skall tillämpas på skatt som påförs med stöd av denna paragraf. Ett sådant beslut utgör alltså inget beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Enligt *andra stycket* i paragrafen får, för det fall skatten inte går att fastställa, denna tas ut med ett schablonbelopp i enlighet med bestämmelserna därom i lagen om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen. Detta kan bli aktuellt exempelvis när något högsta detaljhandelspris inte har angetts för de cigaretter som försändelsen kan innehålla.

Tredje stycket har tillkommit med anledning av vad *Lagrådet* yttrat om 2 kap. 13 § (se vidare avsnitt 11.5). Bestämmelsen innebär att tullmyndigheten inte får besluta om skatt på omhändertagna varor om varorna i fråga omfattas av ett beskattningsbeslut enligt LPP som meddelades innan varorna omhändertogs (se även avsnitt 24.2 och kommentaren till 1 kap. 3 a § LPP). Den som redan innan varorna omhändertogs påförts skatt kommer med all säkerhet invända att tullmyndigheten inte får besluta om skatten. För att undvika de problem som skulle bli följden av om två olika myndigheter beslutade om skatt för samma varor bör tullmyndigheten regelmässigt kontrollera om skatt redan påförts. Om tullmyndigheten beslutar om skatt och det i efterhand visar sig att skatt redan hade påförts innan varorna omhändertogs har myndigheten saknat grund för sitt beslut. Ett sådant beslut kan undanröjas efter överklagande hos länsrätten. Uttrycket för varorna i fråga innebär att tullmyndigheten kan besluta om skatt för varor som inte omfattas av ett beskattningsbeslut enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. Har skatt påförts för endast hälften av varorna kan alltså tullmyndigheten besluta om skatt för resten av varorna.

I *ffjärde stycket* ges mottagaren en möjlighet att lösa ut en vara som omhändertagits med stöd av 4 § genom att betala ett belopp som motsvarar den punktskatt som belöper på varan.

Beslut om skatt enligt första stycket får överklagas även av mottagaren av varan. Detta framgår av 4 kap. 14 § andra stycket.

6 §

I paragrafen regleras när ett omhändertagande av punktskattepliktiga varor skall upphävas.

Av *första stycket 1* framgår att ett omhändertagande skall upphävas om det inte längre finns grund för att omhänderta varan. Detta kan till exempel bero på att det vid tullens undersökning framgår att det är fråga om en gåvoförsändelse. För att tullmyndigheten skall kunna upphäva ett beslut av denna anledning bör det krävas, förutom att mottagaren innehar parti-handels- eller tillverkningsstillstånd när det gäller alkoholvaror, att det vid myndighetens kontroll framstår som sannolikt att det verkligen är fråga om en gåva. Om mottagaren av försändelsen direkt eller indirekt till någon del bekostat varan eller transporten bör varan inte anses som gåva. I de fall där försändelsens status är tveksam, t.ex. då det saknas uppgift om avsändare, skall varan omhändertas om det inte av andra omständigheter framgår att det verkligen är fråga om en gåvoförsändelse.

Enligt *första stycket 2* skall ett omhändertagande upphävas om mottagaren av varan utnyttjat möjligheten i 5 § att lösa ut denna genom att betala ett belopp som motsvarar den punktskatt som belöper på varan.

I *första stycket 3* föreskrivs att ett omhändertagande skall upphävas om det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå. Bestämmelsen skall ses som en säkerhetsventil som gör det möjligt att upphäva ett omhändertagande även om inte förutsättningarna i punkt 1 eller 2 är uppfyllda.

I enlighet med vad *Lagrådet* anfört har i *andra stycket* införts en bestämmelse om att en omhändertagen vara skall översändas till mottagaren när omhändertagandet har upphävts. Detta gäller dock inte för varor som omhändertagits med stöd av 1 §, dvs. när mottagaren av varan saknar erforderligt tillstånd enligt alkohollagen eller inte uppfyller gällande åldersgränser i alkohollagen eller tobakslagen. Avsikten med detta är att förhindra att varor som inte får föras in ändå kommer att sändas över till mottagaren. Ett beslut om omhändertagande enligt 1 § kan upphävas t.ex. av den anledningen att avsändaren gett sig till känna. Det finns då inte längre någon grund för att omhänderta varan som i sådana fall skall åter-sändas till avsändaren.

7 §

I paragrafen anges i vilka fall en omhändertagen alkohol- eller tobaksvara får förverkas.

Enligt *första stycket 1* får varan förverkas om skatt på varan har beslutats med stöd av 5 § och skatten inte har betalats inom två månader räknat från den dag då beslutet om skatt vann laga kraft.

Enligt *första stycket 2* kan även omhändertagna varor för vilka ingen skatt påförts förverkas. Som förutsättning härför gäller att det, trots att ingen skatt påförts, fortfarande finns grund för ett omhändertagande. I sådana fall där skattskyldighet inträtt men där den skattskyldige förblir

okänd, t.ex. därför att det saknas uppgift om avsändare av försändelsen, får alltså varan inte lämnas ut, såvida inte mottagaren av varan använder sig av möjligheten i 5 § att lösa ut varan. Vid prövningen av om grund för förverkande enligt första stycket 2 föreligger måste domstolen således pröva om det finns förutsättningar för att upphäva omhändertagandet enligt 6 §. Föreligger sådana förutsättningar skall domstolen avslå en ansökan om förverkande och i samband därmed upphäva omhändertagandet.

Enligt *andra stycket* får förverkande enligt första stycket 2 inte ske förrän tre månader förflutit räknat från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

I *tredje stycket* föreskrivs att beslut om förverkande inte får fattas om det är oskäligt att förverka varan. Huruvida det är oskäligt eller ej skall prövas i förhållande till ägaren till egendomen men även i förhållande till den som har särskild rätt till varan.

Paragrafens bestämmelser om förverkande är kopplade enbart till varorna, vilket innebär att förverkande kan ske även om ägaren av varorna och den skattskyldige inte är samma person.

8 §

Skyldigheten att betala skatt som en tullmyndighet påfört en punktskattepliktig vara skall bestå även efter det att varorna förverkats. Som nämnts i avsnitt 11.10 motsvarar punktskattepliktiga varors värde till stor del den skatt som belöper på varorna. Detta innebär att en förlust på grund av att varorna förverkas blir förhållandevis liten, om den skattskyldige samtidigt befrias från att betala skatten. För personer som är beredda att föra in varor till Sverige utan att betala skatt torde inte risken att förlora varorna vara tillräckligt avhållande om de vet att de slipper att betala skatten om varorna förverkas. Skyldigheten att betala skatt som en tullmyndighet påfört bör därför bestå även efter det att varorna förverkats.

9 §

I paragrafen föreskrivs att alkohol- och tobaksvaror som har förverkats skall förstöras genom tullmyndighetens försorg.

4 kap. Gemensamma bestämmelser

1 §

I paragrafen anges förutsättningarna för att en tullmyndighet skall få påföra transporttillägg. Paragrafen skiljer sig i flera avseenden från transportkontrollagens bestämmelse om transporttillägg. En redogörelse för dessa skillnader finns i avsnitt 14.1.

Enligt *första stycket* skall transporttillägg påföras om ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer en transport av punktskattepliktiga varor i den utsträckning som följer av 1 kap. 6 § eller om säkerhet inte ställts för transporten i den utsträckning som följer av det stadgandet. Huruvida någon av dessa förutsättningar är uppfyllda skall prövas dels enligt lagarna om skatt på tobak, alkohol och energi, dels enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser (se vidare kommentaren till 1 kap. 6

§). Av första stycket följer att transporttillägget skall påföras den upplagshavare som sänt i väg transporten. Det innebär att även utländska subjekt kan påföras transporttillägg.

I *andra stycket* anges i vilka fall transporttillägg skall påföras skattskyldiga. Första punkten avser den som utan att vara upplagshavare, varumottagare eller skatterepresentant från ett annat EU-land till Sverige för in eller tar emot punktskattepliktig vara för annat än privat ändamål. Den som är skattskyldig för sådan införsel skall innan varorna transporteras från det andra EU-landet anmäla varorna till beskattningsmyndigheten och ställa säkerhet för betalning av skatten. Har den skattskyldige inte gjort detta skall han påföras transporttillägg med stöd av andra stycket 1. Andra stycket 2 avser den som från annat EU-land bedriver distansförsäljning till kunder i Sverige. Vid sådan försäljning är säljaren i det andra EU-landet skattskyldig och han skall innan transporten från det andra EU-landet påbörjas ställa säkerhet för skattens betalning. Om säkerhet inte har ställts skall han påföras transporttillägg med stöd av andra stycket 2.

I *tredje stycket* anges nivån på transporttillägget.

2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om undanröjande av transporttillägg.

Första stycket överensstämmer i princip med 8 § transportkontrollagen. Skillnaden är att det i förevarande paragraf direkt skrivs ut att det enbart är ingivandet av dokument som upprättats i föreskriven ordning som kan medföra att tillägget skall undanröjas. Dokument upprättade i efterhand, dvs. efter att en transportkontroll har genomförts, kan således inte åberopas för undanröjande av tillägget. Detta gäller i och för sig även beträffande undanröjande av beslut om transporttillägg som fattats med stöd av 8 § transportkontrollagen (se prop. 1995/96:197 s. 19). Stadgandet om att dokumenten skall vara upprättade i föreskriven ordning innebär således ingen ändring i förhållande till bestämmelsen i transportkontrollagen. Syftet med den nya formuleringen är endast att i lagtexten ytterligare klargöra vad som gäller beträffande handlingar som upprättas i efterhand. Har ett transporttillägg påförts med stöd av både första stycket 1 och 2 kan tillägget inte undanröjas om ett ledsagardokument ges in eftersom det i sådana fall fortfarande föreligger grund för att ta ut tillägget med stöd av första stycket 2.

I *andra stycket* föreskrivs att transporttillägg som påförts skattskyldig skall undanröjas om det i ärende eller mål om skatt konstateras att den som påförts tillägget inte är skattskyldig. I sådana fall skall den myndighet eller domstol som avgjort skattefrågan undanröja tillägget.

3 §

Paragrafens innehåll överensstämmer i princip med 9 § transportkontrollagen. De ändringar som görs är språkliga. Någon skillnad i sak är alltså inte avsedd.

4 och 5 §§

Bestämmelserna överensstämmer med vad som stadgas i 10 och 11 §§ transportkontrollagen.

Betalning av skatt m.m.

6–8 §§

I 6–8 §§ finns bestämmelser om betalning av skatt, anstånd, ränta och indrivning. Att dessa frågor regleras särskilt i den här lagen beror på att lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter inte skall tillämpas på skatt som tullmyndigheten beslutar om med stöd av 2 kap.13 § eller 3 kap. 5 §.

I 6 § finns bestämmelser om betalning av skatt. Skatt som påförs med stöd av 2. kap 13 § eller 3 kap. 5 § förfaller till betalning omedelbart och skatt betalas till tullmyndigheten.

I 7 § ges bestämmelser om anstånd med att betala skatt som beslutats med stöd av denna lag. Paragrafen stämmer i sak överens med 5 kap. 5 § lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

I 8 § *första stycket* finns bestämmelser om att ränta skall utgå när skatt återbetalas.

Enligt 8 § *andra stycket* skall bestämmelserna om indrivning i 5 kap. 16–18 §§ lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter tillämpas på skatt som tullmyndigheten beslutat om med stöd av 2 kap. 13 § eller 3 kap. 5 §.

Beslut m.m.

9 §

I *första stycket* anges att beslut om förverkande skall fattas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av tullmyndighet. Det innebär att ansökan skall prövas av en länsrätt.

I *andra stycket* föreskrivs vilken länsrätt som är behörig att pröva ansökan. Ansökan om förverkande enligt denna lag skall prövas av den länsrätt inom vars domkrets omhändertagandet av egendomen verkställdes. Ett förverkande enligt 2 kap. 18 § kan avse enbart egendom som har varit omhändertagen. Ett förverkande enligt 2 kap. 17 § kan avse enbart omhändertagen egendom. Det nu sagda innebär att det enbart är egendomen som är eller har varit omhändertagen som kan förverkas med stöd av denna lag. Även i de fall omhändertagandet är upphävt skall ansökan prövas av den länsrätt inom vars domkrets det upphävda omhändertagandet verkställdes.

10 §

Av paragrafen framgår att andra beslut än beslut om förverkande fattas av tullmyndighet.

11 §

I paragrafen finns bestämmelser om bevis över verkställighet av beslut om transportkontroll och omhändertagande. Paragrafen har utformats med ledning av 27 § tvångsåtgärdslagen. Med den som berörs av själva åtgärden avses den som direkt berörs av åtgärden, dvs. exempelvis den som är skyldig att medverka vid en transportkontroll eller ägaren till egendom som kontrolleras eller omhändertas. Paragrafen kommenteras även i avsnitt 15.3.

12 §

Paragrafen har utformats med ledning av motsvarande bestämmelser i inregräns- och tullagen, se 12 § inregränslagen och 66 § tullagen. Polisens skyldighet att medverka i kontrollverksamheten gäller endast i mån av tid och resurser. I paragrafen anges vilka befogenheter som skall tillkomma polismän som deltar i kontrollverksamhet enligt denna lag. Dessa polismän har i stort sett samma befogenheter som tjänstemän vid tullmyndighet. Polisen ges dock inte befogenhet att besluta om omhändertagande, skatt eller transporttillägg och inte heller att ansöka om förverkande.

*Utlämnande av uppgifter**13 §*

I paragrafen finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet. Bestämmelsen har utformats med ledning av 3 kap. 16 § taxeringslagen (1990:324).

I *första stycket* föreskrivs att uppgifter som myndigheter förfogar över och som behövs för kontroll enligt denna lag skall på tullmyndighets begäran tillhandahållas denna. Bestämmelsen utgör en sådan uppgiftsskyldighet som avses i 14 kap. sekretesslagen (1980:100).

*Överklagande m.m.**14 §*

I *första stycket* första meningen anges vilka beslut som inte får överklagas. Som exempel på beslut som inte får överklagas kan nämnas beslut om transportkontroll och beslut att anmana förare att stanna.

Övriga beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt. Eftersom inget särskilt föreskrivs skall beslut enligt denna lag överklagas enligt förvaltningslagens (1986:223) bestämmelser. Vilken länsrätt som är behörig att pröva överklagandet framgår av 14 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

I *andra stycket* ges mottagaren av varan en möjlighet att överklaga beslutet att påföra skatt enligt första stycket. Det är viktigt att detta tydligt framgår av lagtexten, eftersom beslutet om skatt enligt 3 kap.5 § ligger till grund för att en vara skall kunna förverkas enligt 3 kap 7 §.

I *tredje stycket* föreskrivs att Riksskatteverket får överklaga beslut enligt denna lag.

15 §

I paragrafen regleras Riksskatteverkets möjlighet att överta tullmyndighetens uppgift att föra det allmännas talan.

I de flesta fall kommer tullmyndigheten att vara den enskildes motpart när denne har överklagat till länsrätten eller kammarrätten. Att tullmyndigheten är den enskildes motpart följer av 7 a § förvaltningsprocesslagen. Riksskatteverket kan dock alltid överta tullmyndighetens roll som

part. Det gäller både när tullmyndigheten själv har överklagat och när myndigheten är den enskildes motpart. Ett övertagande kan ske i exempelvis mål av principiellt intresse. När Riksskatteverket inträder i målet förlorar tullmyndigheten sin partsroll. Riksskatteverket har också möjlighet att överklaga i tullmyndighetens ställe.

16 §

Enligt paragrafen förs det allmännas talan i Regeringsrätten av Riksskatteverket.

Handläggningen i domstol m.m.

17 §

I paragrafen anges att mål om omhändertagande och förverkande skall handläggas skyndsamt.

18 §

I paragrafen finns bestämmelser om vem som skall anses vara motpart i mål om förverkande när ägaren till egendomen inte är känd eller saknar känt hemvist. Paragrafen har utformats med ledning av 20 § varusmuggningslagen. Med uttrycket den som senast innehade varorna avses den som senast hade varorna i sin besittning. Vid transportkontroller torde detta oftast vara föraren. Se vidare avsnitt 15.4.

Paragrafen har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* förordat.

19 §

I paragrafen ges bestämmelser om delgivning och kallelse på okända ägare och rättsinnehavare. Paragrafen har utformat i enlighet med vad *Lagrådet* förordat.

Bestämmelsen i *första stycket* bör ses ihop med 18 §. Enligt 18 § utgör den omständigheten att ägaren är okänd eller saknar känt hemvist inget hinder mot att pröva en ansökan om förverkande. Bifalls ansökan förlorar ägaren slutgiltigt rätten till egendomen. I första stycket föreskrivs därför att länsrätten i de fall ägaren är okänd eller saknar känt hemvist skall förelägga ägaren att ge sig till känna. Detta skall ske genom kungörande i Post och Inrikes Tidningar och andra lämpliga tidningar. Första stycket skall tillämpas även om annan än ägaren anses vara motpart enligt 18 §. Det bör påpekas att det inte krävs att ägaren hör sammar föreläggandet för att länsrätten skall kunna avgöra målet. Syftet med bestämmelsen i första stycket är alltså enbart att ge ägaren möjlighet att föra talan i målet.

I *andra stycket* föreskrivs att första stycket även gäller den som har särskild rätt till egendom. Det finns dock ingen generell skyldighet för länsrätten att förelägga okända rättsinnehavare att ge sig till känna. Bakgrunden härtill är att det inte alltid finns någon som har särskild rätt till egendomen. Det är bara när det finns anledning att anta att någon har särskild rätt till egendomen som länsrätten behöver utfärda ett sådant föreläggande som avses i första stycket.

20 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om muntlig förhandling i mål om omhändertagande, förverkande och transporttillägg. Paragrafen har utformats med ledning av 8 § betalningssäkringslagen. *Lagrådet* har erinrat om att domstolarna vid bedömningen av om muntlig förhandling skall hållas eller inte måste beakta att den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna sedan år 1995 gäller som svensk lag (SFS 1994:1219). Av detta följer att hänsyn måste tas till den praxis på området som utbildats vid tillämpning av artikel 6 (punkt 1) i konventionen och som innebär att undantag från muntlig förhandling tillämpas mycket restriktivt.

Övergångsbestämmelserna

Bestämmelserna innebär att transportkontrollagen upphör att gälla. Nämda lag skall dock tillämpas i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

24.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

1 kap.

3 a §

Paragrafen är ny och har införts med anledning av vad *Lagrådet* yttrat (se avsnitt 11.5).

Första stycket innebär att ett beskattningsbeslut enligt förevarande lag inte kan fattas för skattepliktiga varor som är omhändertagna enligt den nya lagen om punktskattekontroll eller som omfattas av ett beslut om skatt enligt den nya lagen. Detta gäller oavsett om deklaration lämnats eller inte. Om ett beskattningsbeslut enligt denna lag fattas, trots att varorna i fråga är omhändertagna eller omfattas av ett beslut om skatt enligt den nya lagen om punktskattekontroll, har beskattningsmyndigheten saknat grund för beslutet och detta skall därför upphävas.

I *andra stycket* föreskrivs att om beslut som avses i första stycket upphävs så skall denna lag anses tillämplig såsom om nämnda beslut aldrig hade fattats. Beskattningsbeslut enligt 4 kap. 2 § denna lag fattas genom s.k. automatiska beslut. Det innebär att beslutet anses ha fattats i enlighet med deklarationen. I de fall deklaration inte lämnats anses skatten ha bestämts till noll kronor. Om en skattepliktig vara är omhändertagen kan inget beskattningsbeslut enligt denna lag fattas. Upphävs ett omhändertagande eller ett beslut om skatt enligt den nya lagen om punktskattekontroll efter deklarationstidens utgång anses dock, trots vad som föreskrivs i första stycket, ett beskattningsbeslut enligt denna lag ha fattats. En sådan ordning är nödvändig för att beskattningsmyndigheten skall kunna med-

dela ett omprövningsbeslut i de fall tullmyndigheten inte beslutar om skatt enligt den nya lagen om punktskattekontroll.

3 kap.

6 a §

Bestämmelsen som är ny har utformats med ledning av 3 kap. 16 § taxeringslagen (1990:324)

11 §

Ändringen görs för att paragrafen skall stämma överens med 3 kap. 11 § taxeringslagen.

24.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

1 §

I paragrafens första stycke görs en ändring av lydelsen för att det tydligare skall framgå att lagen endast omfattar privat resandeförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror och därmed inte införsel av flyttsaker och arvegods. Alkoholdrycker och tobaksvaror som en resande fått i gåva i ett annat EU-land och som denne medför vid inresan till Sverige skall där emot räknas in i den mängd som den resande kan införa till landet utan att betala skatt för införseln.

4 §

Ändringen i *första stycket* innebär att anmälningsskyldigheten ersätts av en deklARATIONSSKYLDIGHET. Deklarationen skall lämnas självant och på heder och samvete. En deklARATION som lämnas först efter det att tullen påbörjat en kontroll kan inte anses ha lämnats självant. Ändringen av behörig beskattningsskyldighet föranleds av den nya regionindelningen av skatteförvaltningen.

För att undanröja vissa tvivel föreskrivs i *andra stycket* att Tullverket skall besluta om skatten i fall skattepliktig vara påträffas vid kontroll.

Av redaktionella skäl har vissa bestämmelser som tidigare fanns i 5 § flyttats till denna paragraf. Det gäller bl.a. bestämmelsen om vad som gäller när införseln görs på bemannad tullplats.

5 §

I paragrafen anges när skatten senast skall betalas. Betalningstiden angavs tidigare i 4 §.

7–9 §§

Ändringarna är föranledda av att anmälningsskyldigheten ersätts av en deklARATIONSSKYLDIGHET.

10 §

I paragrafen, som är ny, ges bestämmelser om omhändertagande av alkohol- eller tobaksvara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag. Paragrafen har utformats i enlighet med vad *Lagrådet* föreslagit. Det finns inget krav på att ett beslut om skatt skall ha fattats för att varor skall få omhändertas. Det står alltså tullmyndigheten fritt att först omhänderta varorna och sedan besluta om skatten eller tvärtom. Omhändertagande får ske om det finns en påtaglig risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. Det krävs alltså att det finns en konkret risk för utebliven betalning i det särskilda fallet. Påtaglig risk att skatten inte kommer att betalas får bl.a. anses föreligga om den skattskyldige är restförd för skatt eller inte har fast adress i Sverige.

Att Tullverket ges befogenhet att omhänderta skattepliktiga varor och inte beskattningsmyndigheten beror på att det är tullmyndigheterna som med stöd av inregränslagen kontrollerar privatinförseln av alkohol- och tobaksvaror.

Den som är skattskyldig enligt privatinförsellagen skall om införseln görs på bemannad tullplats deklarerat detta genom att lämna en deklARATION till tulltjänsteman. I sådana fall och då skattepliktiga vara påträffas vid kontroll skall Tullverket besluta om skatten. Någon skyldighet att betala skatten i samband därmed finns dock inte. Tullverket får dock uppbära skatten, vilket innebär att en skattskyldig som vill undvika ett omhändertagande har möjlighet att betala skatten till Tullverket.

Bestämmelsen om omhändertagande skall tillämpas även om varorna deklarerats och alltså inte enbart om skattepliktiga varor påträffas vid kontroll. Uttrycket ”införs skattepliktig vara” i första stycket täcker alltså både varor som påträffas vid kontroll och varor för vilka deklARATION lämnas till Tullverket.

I *andra stycket* föreskrivs att omhändertagen vara inte får lämnas ut förrän skatt och avgift som har påförts enligt denna lag har betalats. Detta gäller oavsett om skatten och avgiften har förfallit till betalning. I andra stycket föreskrivs också att omhändertagandet skall upphävas om skatten eller avgiften betalas eller om beslutet att påföra skatt och avgift upphävs.

11 §

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om förverkande av omhändertagen vara. I paragrafen anges att omhändertagna skattepliktiga varor får förverkas om skatt och avgift som påförts enligt denna lag inte har betalats inom en månad räknat från den dag då beslutet om skatt vann laga kraft. Beslut om förverkande fattas av Tullverket.

12 §

Enligt paragrafen, som är ny, skall skyldighet att betala skatt som påförts enligt denna lag bestå även efter det att varorna har förverkats. Motivet för en sådan ordning utvecklas i avsnitt 16.3.

13 §

I paragrafen, som är ny, föreskrivs att alkohol- och tobaksvara som har förverkats skall förstöras genom Tullverkets försorg.

17 §

Genom ändringen i *första stycket* ges Riksskatteverket rätt att överklaga beslut enligt lagen.

Ändringen i *andra stycket* innebär att beskattningsmyndigheten förlorar sin partsroll när Riksskatteverket överklagar ett beslut enligt lagen.

I *tredje stycket* regleras Riksskatteverkets möjlighet att överta beskattningsmyndighetens talan. I de flesta fall kommer beskattningsmyndigheten att vara den enskildes motpart när denne har överklagat till länsrätten eller kammarrätten. Att beskattningsmyndigheten är den enskildes motpart följer av *andra stycket*. Riksskatteverket kan dock alltid överta beskattningsmyndighetens roll som part. Det gäller både när beskattningsmyndigheten själv har överklagat och när myndigheten är den enskildes motpart. Ett övertagande kan ske i exempelvis mål av principiellt intresse. När Riksskatteverket inträder i målet förlorar beskattningsmyndigheten sin partsroll. Riksskatteverket har också möjlighet att överklaga i beskattningsmyndighetens ställe.

I *ffjärde stycket* föreskrivs att Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

18 §

I paragrafen, som är ny, ges bestämmelser om muntlig förhandling i mål om omhändertagande, förverkande och särskild avgift. Bestämmelsen har utformats med ledning av 8 § i betalningssäkringslagen.

Övergångsbestämmelserna

Bestämmelserna innebär bl.a. att Riksskatteverket får från beskattningsmyndigheten ta över uppgiften att föra det allmänna talan i ärenden eller mål som avser förhållanden före ikraftträdandet.

24.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

3 §

I lagen görs ett tillägg så att det framgår att lagen är tillämplig även när det gäller teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

7 §

Ändringen är föranledd av att anmälningsskyldigheten i privatinförsellagen ersätts av en deklarationsskyldighet.

24.5 Förslaget till lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137)

2 §

De uppgifter som framkommer vid tullmyndigheternas kontroller enligt lagen om punktskattekontroll avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter kommer att ha betydelse även för skattemyndigheternas beskattningsverksamhet samt vid prövningen av och tillsynen över bl.a. upplagshavare. I ett nytt *andra stycke* har därför tagits in en bestämmelse om att tullregistret även får användas för dessa ändamål.

3 §

I punkten 4 har tagits in en bestämmelse om att tullmyndigheterna skall få registrera uppgifter om kontroll enligt lagen om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Närmare föreskrifter om vilka uppgifter som skall få registreras skall regleras i förordning. De uppgifter som är aktuella är uppgift om påträffad punktskattepliktig vara, plats och tidpunkt för transportkontroll samt uppgifter från ledsagardokument. Tullmyndighetens beslut i samband med transportkontroller, beslut om omhändertagande och transporttillägg får registreras med stöd av punkt 7. Med stöd av punkt 12 får uppgifter om fysiska och juridiska personers identitet registreras.

I punkt 13 har tagits in en bestämmelse om att förutom transportmedel får även container och tank registreras.

Ändringen i punkt 10 föranleds av den nya regionindelningen av skatteförvaltningen.

6 §

I syfte att ge Riksskatteverket möjlighet att utöva inflytande på rättsutvecklingen föreslås i avsnitt 15.6 att verket skall kunna överklaga beslut enligt den nya lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. I ett nytt *andra stycke* har därför tagits in bestämmelser om att Riksskatteverket skall få ha terminalåtkomst till uppgifter om transportkontroller m.m. Även skattemyndigheten behöver ha tillgång till dessa uppgifter. Uppgifterna behövs för prövning och tillsyn över upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare samt revisions- och annan kontrollverksamhet. De skattemyndigheter som utöver Skattemyndigheten i Dalarnas län behöver terminalåtkomst till tullregistret är skattemyndigheterna i Stockholms län, Västra Götalands län och Skåne län. Dessa skattemyndigheter utför revision av punktskatter. Terminalåtkomsten får endast avse uppgifter som registrerats i samband med kontroller enligt lagen om punktskattekontroll avseende transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

8 §

De uppgifter som registreras om transportkontroller och beslut i samband med sådana skall gallras på samma sätt som övriga uppgifter i registret.

24.6 Förslaget till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

1 kap.

1 §

I förtydligande syfte har lagts till att lagen även innehåller de materiella bestämmelserna för införsel av alkoholdrycker, se 4 kap. 2 §.

4 kap.

2 §

Den allmänna bakgrunden till tilläggen i paragrafens andra stycke framgår av avsnitt 13.1. Genom tilläggen vidgas något möjligheten till införsel av spritdrycker, vin och starköl.

Enligt *andra stycket 4* får spritdrycker, vin och starköl föras in i landet av enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person, som har fyllt 20 år och som flyttar till Sverige, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk. Det är utan betydelse om den inflyttande tidigare har haft hemvist här i landet eller ej. Det skall dock vara fråga om byte av bostadsort.

Vidare anges i *andra stycket 5* att rätt till införsel också föreligger för enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Med uttrycket *yrkesmässig befordran* avses postbefordran eller annan liknande befordran, t.ex. genom transportföretag. Det har inte i alkohollagen föreskrivits någon mängdmässig begränsning avseende rätten till införsel. Någon sådan begränsning finns inte heller i fråga om s.k. resandeinförsel, jämför paragrafens andra stycke punkten 2. Den som hävdar rätt till införsel enligt punkterna 4 och 5 har naturligtvis bevisbördan för att förutsättningarna för införseln är uppfyllda. Denne skall m.a.o. kunna styrka genom skriftlig dokumentation i form av flyttintyg, testamente eller dylikt att dryckerna verkligen utgör flyttgods eller arvegods. Av den allmänna motiveringen framgår också att tull och skatt skall erläggas vid införsel från tredje land, se avsnitt 13.1.

24.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt

16 §

I paragrafens sista stycke anges att bestämmelsen i första stycket även omfattar sådana överföringar som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelser. Detta innebär att t.ex. en försändelse med tobaksvaror från en privatperson i ett medlemsland till en privatperson i ett annat medlemsland är att anse som distansförsäljning även om avsändaren inte gör någon ekonomisk vinst på detta, förutsatt att det inte är fråga om en ren gåva. Skatt tas inte ut på gåvoförsändelser.

I fall som avses i sista stycket gäller inte bestämmelsen i andra stycket om att säljare skall företrädas av en av beskattningsmyndigheten godkänd representant. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 18 §. Reglerna om ställande av säkerhet för betalning av skatten i första stycket gäller däremot även i dessa fall.

22 §

I sista stycket anges att den som överför skattepliktig vara enligt 16 § sista stycket skall lämna deklaration för varje avsänd leverans. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningsmyndigheten senast fem dagar efter det att varorna avsänts.

24.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter

1 §

Ändringen i punkt 1 föranleds av den nya regionindelningen av skatteförvaltningen.

I en ny punkt 6 har tagits in en bestämmelse om att lagen skall tillämpas om skatt som påförts med stöd av 3 kap. 5 § lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolja produkter återbetalas.

24.9 Förslaget till lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

Definitioner

1 §

I paragrafen definieras begreppen *torg- och marknadshandel* samt *upplåtelse tillfälle*.

I *första stycket* anges att med torg- och marknadshandel avses all handel utom sådan som en näringsidkare stadigvarande bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa. Lagen är alltså tillämplig vid försäljning som sker från torg, gator, marknader, mässor, loppmarknader, tillfälligt utnyttjade lokaler eller liknande. Den skall gälla oavsett om försäljningen bedrivs inomhus eller utomhus, i lokaler eller liknande som utnyttjas vid enstaka tillfällen eller för kortare tid, från försäljningsstånd, fordon eller andra anordningar som ställs upp. Försäljningen behöver inte ske yrkesmässigt. Vad som försäljs saknar också betydelse.

Stycket har utformats mot bakgrund av vad Lagrådet anförde.

I *andra stycket* anges att med upplåtelse tillfälle avses varje tillfälle då en viss plats för torg- och marknadshandel upplåts till en viss person. Med viss person avses såväl fysisk som juridisk person. Denna definition behövs för att tolkningssvårigheter inte skall uppstå vid tillämpningen av

5 §; kontrollavgift skall få tas ut för varje upplåtelse tillfälle där skyldighet enligt 2 § inte fullgjorts.

Platsupplåtarens skyldigheter

2 §

I paragrafen anges de skyldigheter som åvilar den som upplåter plats för torg- och marknadshandel. Paragrafen behandlas i avsnitt 22.2 och 22.3.

I *första stycket* anges de åtgärder platsupplåtaren är skyldig att vidta i samband med platsupplåtelsen. Det saknar betydelse om platsupplåtaren är ägare till den aktuella platsen eller om denne upplåter plats i andra hand. Skyldigheterna aktualiseras oavsett om ersättning eller inte skall utges för upplåtelsen. Det spelar heller ingen roll om den som önskar få plats upplåten till sig avser att själv bedriva torg- och marknadshandel på platsen eller att hyra ut platsen i andra hand.

Med upplåtelse avses den civilrättsliga upplåtelsen mellan exempelvis en markägare och en torghandlare. I fråga om upplåtelse av offentlig plats som kräver polisens tillstånd enligt ordningslagen (1993:1617) kan det göras gällande att det är polisen som är "tillståndsupplåtare" (se t.ex. Alf Bohlin, Kommunala avgifter, 1984, s. 179 ff.). Det är dock inte denna typ av upplåtelse som avses i första stycket.

Skyldigheten enligt detta stycke innebär att platsupplåtaren skall anteckna uppgifter om namn eller firma, person- eller organisationsnummer, adress samt telefonnummer för den som platsen upplåts till och för dennes företrädare. Om den som önskar få plats upplåten till sig är innehavare av F-skattsedel kan platsupplåtarens skyldigheter i stället fullgöras genom att den som platsen upplåts till överlämnar en kopia av sitt F-skattebevis. Detta hindrar i och för sig inte att en kopia av F-skattsedeln överlämnas. F-skattsedeln innehåller vissa uppgifter som inte framgår av F-skattebeviset. Emellertid är de uppgifter som anges på F-skattebeviset tillfyllest för att platsupplåtaren skall anses ha fullgjort sin skyldighet. Eftersom platsupplåtaren inte ges någon befogenhet att kontrollera lämnade uppgifter mot exempelvis någon form av legitimationshandling får upplåtaren ta uppgiftslämnarens uppgifter för goda. Naturligtvis skall av anteckningarna framgå också vilken plats som upplåts och för vilken tid platsen upplåts. Som Lagrådet anfört är det en självklarhet att om den som platsen upplåts till eller dennes företrädare saknar person- eller organisationsnummer, sådant nummer inte behöver antecknas.

Stycket har utformats i enlighet med Lagrådets förslag med det tillägget att kopia av F-skattebeviset – och alltså inte beviset i original – kan överlämnas till platsupplåtaren.

I *andra stycket* anges att platsupplåtaren skall bevara inhämtade uppgifter i viss tid.

Genom *tredje stycket*, som utformats i enlighet med Lagrådets förslag, ges möjlighet för skattemyndigheten att förelägga platsupplåtaren att överlämna inhämtade uppgifter om platsupplåtelse. Vidare ges skattemyndigheten möjlighet att förena föreläggandet med vite.

Revision och kontrollbesök

3 §

I paragrafen finns en revisionsbestämmelse. Skattemyndigheten får besluta om revision för att kontrollera att den som upplåter plats för torg- och marknadshandel fullgjort sina skyldigheter enligt 2 §. Regeln beskrivs i avsnitt 22.3.

4 §

I paragrafen finns bestämmelser om skattemyndighetens kontroll av dem som bedriver torg- och marknadshandel. I syfte att identifiera en person som bedriver eller kan antas bedriva sådan handel får skattemyndigheten göra s.k. kontrollbesök. Vid ett sådant besök får myndigheten också kontrollera eventuellt innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten. Vid en kontroll enligt denna paragraf är det inte fråga om någon fullständig granskning av verksamheten som vid en revision. Därför har också myndighetens befogenheter vid kontrollen begränsats.

Det ligger i sakens natur att skattemyndigheten i förväg inte behöver veta namnet på den eller de som skall kontrolleras. Det är ju det främsta syftet med kontrollen att ta reda på vem eller vilka som bedriver handel på exempelvis en marknadsplats vid ett visst tillfälle. Mot bakgrund härav är det inte möjligt att skattemyndighetens beslut om kontrollbesök tar sikte på en i förväg till namnet utpekad torg- och marknadshandlare.

Någon sanktion kopplad till skattemyndighetens kontrollbefogenheter finns inte.

För att tydliggöra syftet med kontrollen har paragrafen justerats efter fördragningen i Lagrådet.

Kontrollavgift

5 §

I paragrafen finns bestämmelser om en administrativ sanktionsavgift, som skall påföras den platsupplåtaren som inte fullgjort skyldigheten enligt 2 §. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 22.4.

Som framgår av *första stycket* skall avgiften tas ut för varje upplåtelse tillfälle där skyldigheten inte fullgjorts. Begreppet upplåtelse tillfälle har definierats i 1 § andra stycket. Härmed avses varje tillfälle då en viss plats för torg- och marknadshandel upplåts till en viss person. Varje upplåtelse vid t.ex. en marknad är ett upplåtelse tillfälle. Om någon vid en marknad upplåter två platser är det således fråga om två upplåtelse tillfällen.

Det torde kunna uppkomma situationer då antalet platsupplåtelse tillfällen, beträffande vilka platsupplåtaren inte fullgjort sina skyldigheter, inte exakt kan fastställas. Vid sådant förhållande får skattemyndigheten uppskatta antalet upplåtelse tillfällen. Vid en prövning i allmän förvaltningsdomstol är det skattemyndigheten som har bevisbördan för att antalet upplåtelse tillfällen uppgår till i vart fall det av myndigheten påstådda antalet.

Lagrådet har pekat på frågan om inte en vägran från en platsupplåtarens sida att lämna ut anteckningar rörande upplåtna platser kan föranleda såväl kontrollavgift som ett med vite förenat föreläggande att lämna ut uppgifterna. Vidare har Lagrådet ifrågasatt om det inte finns anledning

att helt slopa möjligheten att påföra kontrollavgift såvitt gäller underlåtenheten att lämna ut bevarade anteckningar.

Enligt regeringens mening har kontrollavgiften respektive vitet olika ändamål. Vitet är, till skillnad mot avgiften, inte att se som någon sanktion. Mot bakgrund härav bör det finnas möjlighet att använda båda instituten med avseende på samma platsupplåtare.

Det följer av allmänna principer att avgiften eller vitet inte är en sådan kostnad för intäkternas förvärvande som får dras av vid beräkningen av upplåtarens skattepliktiga inkomst.

I *andra stycket* finns bestämmelser om befrielse från avgiften. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas på samma sätt som motsvarande bestämmelser på andra skatteområden, som exempelvis bestämmelsen om befrielse från särskild avgift i 5 kap. 6 § taxeringslagen (1990:324).

Förfarandet

6 §

I *första stycket* anges huvudregeln att det är skattemyndigheten i den region (intill utgången av år 1998 skattemyndigheten i det län) där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits som fattar beslut enligt lagen. Regeln beskrivs i avsnitt 22.5.

I *andra stycket* har intagits en regel som gör det möjligt att flytta beslutsbehörigheten mellan två skattemyndigheter. Bestämmelsen har utformats med 2 kap. 5 § första stycket skattebetalningslagen (1997:483) som förebild. Förutsättningen för att beslutanderätten skall få överlämnas är att den andra myndigheten går med på det samt att överlämnandebeslutet inte medför avsevärda besvär för den som beslutet rör. Vad som skall anses medföra avsevärda besvär för den enskilde måste avgöras från fall till fall, men rent generellt kan sägas att det bör röra sig om en mer påtaglig olägenhet.

7 §

I *första stycket* anges vilka beslut meddelade av skattemyndigheten som inte får överklagas. Det gäller beslut om revision och om kontrollbesök samt om föreläggande vid vite.

Andra stycket innehåller en hänvisning till bestämmelserna i skattebetalningslagen (1997:483) vad gäller fråga om dels debitering och betalning av kontrollavgift, dels förfarandet i övrigt. Det innebär att beslut om kontrollavgift överklagas hos länsrätten. Av allmänna forumregler följer att beslutet skall överklagas hos den länsrätt inom vars domkrets beslutet har fattats.

Av hänvisningen till skattebetalningslagens bestämmelser följer också att skattemyndigheten kan uppdra åt en annan skattemyndighet att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden under förutsättning att den andra myndigheten går med på det. Riksskatteverket kan ta över uppgiften att föra det allmännas talan i allmän förvaltningsdomstol. Vidare kan verket överklaga ett beslut av länsrätt eller kammarrätt även om verket inte tidigare har fört det allmännas talan i målet. Det är Riksskatteverket som för det allmännas talan i Regeringsrätten. Riksskatteverket kan uppdra åt en tjäns-

teman vid en skattemyndighet att företräda verket i allmän förvaltningsdomstol.

Mot bakgrund av att grundläggande bestämmelser om muntlig förhandling finns i 9 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) saknas skäl att, som kommittén föreslagit, ta in någon särskild bestämmelse härom i lagen om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

24.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet

1 §

Genom tillägget i *andra stycket* görs lagen tillämplig även vid revision enligt lagen om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. och för kontroll av att föreläggande enligt samma lag fullgjorts riktigt och fullständigt.

24.11 Förslaget till lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483)

1 kap.

1 §

Tillägget i *första stycket punkt 6* innebär att lagen gäller i fråga om den kontrollavgift som skattemyndigheten kan påföra den platsupplåtare som inte fullgjort sin skyldighet enligt 2 § lagen om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m.

22 kap.

11 §

Av *punkt 8*, som är ny, följer att det alltid krävs prövningstillstånd av kammarrätten vid överklagande av länsrättens beslut enligt lagen om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel m.m. Även beslut enligt skattebetalningslagen som fattas senare under förfarandet, exempelvis i fråga om debitering och betalning, omfattas av kravet på prövningstillstånd.

24.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (19997:1024) om skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar

1 §

Ändringen är föranledd av att det föreslås att lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak skall upphöra att gälla den 1 juli 1998 då den nya lagen om punktskattekontroll träder i kraft.

Sammanfattning av betänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja m.m.

I betänkandet förelår kommittén att det införs en ny lag om punktskattekontroll m.m. avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Kommittén lämnar även förslag om identitetskontroll och särskild skattekontroll beträffande tillfällig handel. Förslagen sammanfattas på följande sätt.

Punktskattekontrollfrågor

I samband med att Europeiska gemenskapen (EG) vid årsskiftet 1992/93 införde den inre marknaden försvann i princip möjligheten till traditionella gränskontroller mellan medlemsstaterna. När Sverige inträdde i den Europeiska unionen (EU) behövdes därför nya kontrollmöjligheter på punktskatteområdet. Ganska snart inkom också rapporter om omfattande skattefusk vid införsel av alkohol- och tobaksvaror samt mineraloljeprodukter.

Det bör understrykas att våra förslag syftar till att förbättra möjligheterna till skattekontroll och skatteindrivning; de bör således inte blandas ihop med förslag som tar sikte på brottsbekämpning. En annan sak är att förslag som leder till effektivare skattekontroll i förlängningen också leder till att flera skattebrott och annan ekonomisk brottslighet upptäcks.

Vårt uppdrag har bestått i att skapa ett system för effektiv punktskattekontroll avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Våra förslag omfattar både den yrkesmässiga hanteringen, inklusive distansförsäljning, och införseln för privat bruk. Förslagen avseende kontroll av införsel för privat bruk bygger till viss del på våra förslag avseende kontroll av den kommersiella hanteringen. I vissa fall har dock särlösningar valts. Vi har valt att behandla frågor om kontroll av införsel för privat bruk i ett separat kapitel. Även förslagen rörande kontroll av användningen av märkta mineraloljeprodukter redovisas i ett eget kapitel.

Man kan säga att vårt förslag till ny lagreglering beträffande punktskattekontrollverksamhet vilar på fyra pelare, nämligen möjligheten att göra fysiska kontroller, möjligheten att säkra skatteindrivningen, möjligheten att på ett tidigt stadium få tillgång till relevant information samt möjligheten till effektiva sanktioner. De fyra pelarna eller delarna i vårt förslag är alla viktiga för att punktskattekontrollverksamheten skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt. Vi lämnar också förslag om hur punktskattekontrollarbetet skall organiseras och genomföras; i denna del finns förslag både beträffande beskattningsmyndighetens arbete och beträffande samverkan med andra myndigheter. Vi lämnar även vissa förslag rörande domstolsförfarandet.

Möjlighet att göra fysiska kontroller

Den *första* beståndsdel i en effektiv punktskattekontrollverksamhet är möjligheten att göra fysiska kontroller. Här föreslår vi ett system med transportkontroller och lokalkontroller samt omhändertagande av varor m.m. under den tid som det behövs för att punktskattekontrollen skall kunna genomföras. I förslagen finns givetvis också vissa rättsäkerhetsgarantier. Det kan redan här nämnas att transportkontroll på enskild plats och lokalkontroll i princip endast får genomföras om domstol efter ansökan lämnar tillstånd till kontrollen. Beskattningsmyndigheten får fatta nämnda beslut endast i två fall, nämligen dels vid fara i dröjsmål, dels om samtliga enskilda som berörs av beslutet underrättats och inte uttryckligen motsätter sig kontrollen. Vid transport- och lokalkontroller samt omhändertagande skall vidare vissa bestämmelser om undantagande av handling från kontroll m.m. iakttas. Vidare införs en proportionalitetsbestämmelse som skall gälla samtliga beslut enligt lagen; beslut om åtgärd får enligt denna bestämmelse fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång och men i övrigt som åtgärden innebär för enskild.

Transportkontroll är en form av punktskattekontroll. Vid transportkontroll kan beskattningsmyndigheten kontrollera bl.a. att transporter på svenskt territorium genomförs i enlighet med cirkulationsdirektivets bestämmelser. Transportkontroller får genomföras på offentlig plats, men kontrollerna får också, som nyss antytts, genomföras på enskild plats. Härmed avses plats som inte är offentlig enligt ordningslagen (1993:1617) och som är trädgård, parkeringsplats eller annan uppställningsplats för fordon, upplagsplats eller plats för av- eller pålastning av varor. Transportkontroll får genomföras beträffande såväl vägtransporter som järnvägs-, flyg- och sjötransporter. Vid transportkontroll får beskattningsmyndigheten undersöka låda, behållare eller andra utrymmen i transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel där alkoholvaror, tobaksvaror eller mineraloljeprodukter kan förvaras under transport. Myndigheten får också eftersöka och granska handlingar och ta prov på varorna. Förare, befälhavare eller skattskyldig som medföljer transportmedel är skyldig att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. Detsamma gäller annan person som medföljer transporten och som är eller kan antas vara ansvarig för transporten eller varorna. Förare eller befälhavare är vidare skyldig att tillse att föreskrivna dokument medföljer transporten; han skall också förete dokumenten vid beskattningsmyndighetens kontroll. Dessa skyldigheter gäller dock inte befälhavare på transportmedel som i yrkesmässig trafik befordrar andra transportmedel, containrar eller tankar.

Förare, befälhavare eller ägare till vara som skall kontrolleras skall vid transportkontroll ansvara för den transport som behövs för kontrollen samt för upp- och återinpackning av vara. Han skall vidare i förekommande fall öppna transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel, som är låst eller har tillslutits på annat sätt; denna skyldighet gäller även låda, behållare eller annat utrymme som finns i transportmedel, transporthjälpmedel, container, tank eller på enskild plats. Enskild skall också bereda beskattningsmyndigheten tillträde till enskild plats. Vid transportkontroll på enskild plats åvilar skyldigheterna även den som

äger eller innehar nyttjanderätten till den enskilda platsen. Samtliga nu nämnda skyldigheter gäller endast i den utsträckning som enskild förfogar över utrymmet eller egendomen.

Lokalkontroll är den andra formen av punktskattekontroll som kan göras med stöd av den av oss föreslagna lagen. Sådan kontroll får göras i lokal samt på därtill hörande enskild plats, där det finns anledning att anta att punktskattepliktiga varor yrkesmässigt tas emot, avsänds, tillverkas, bearbetas eller förvaras. Vid dessa kontroller får myndigheten undersöka utrymmen där punktskattepliktiga varor kan finnas, undersöka och ta prov på vara samt eftersöka och granska handlingar som kan ha betydelse för kontrollen. Myndigheten får också undersöka transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel som finns i lokalen eller på platsen. Den som befinner sig på platsen är skyldig att identifiera sig om han på skälig grund kan antas ha ett sådant samband med kontrollerad vara att kännedom om hans identitet kan vara av betydelse för punktskattekontrollen. Den som äger eller har nyttjanderätten till den plats där lokalkontroll görs eller ägare till vara som skall kontrolleras skall ansvara för upp- och återinpackning av vara. Även beträffande lokalkontroll har enskild vissa skyldigheter att öppna lås m.m.; dessa överensstämmer i princip med förslagen rörande transportkontroll.

Beskattningsmyndigheten får vid genomförande av transport- eller lokalkontroll öppna transportmedel, transporthjälpmedel, container eller tank, som är låst eller har tillslutits på annat sätt; dessa befogenheter gäller även låda, behållare eller annat utrymme som finns i transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel samt i lokal och på enskild plats. Vidare får myndigheten bereda sig tillträde till lokal som inte är bostad och till enskild plats samt försegla transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel, lokal och enskild plats.

Som komplement till transport- och lokalkontrollerna ges beskattningsmyndigheten möjlighet att omhänderta varor, transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel och handlingar (*omhändertagande vid transport- eller lokalkontroll*). Omhändertagandet skall vara tillfälligt och får göras endast om det behövs för punktskattekontrollen. Omhändertagande av handling får dock bestå även efter det att punktskattekontrollen avslutats, under den tid som handlingen behövs i bevishänseende i mål eller ärenden enligt vårt lagförslag eller lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP), lagen (1994:1563) om tobaksskatt (LTS), lagen (1994:1564) om alkoholskatt (LAS) eller lagen (1994:1776) om skatt på energi (LSE). Beslut om omhändertagande skall alltid fattas om transportkontroll eller lokalkontroll inte avslutats inom den tid domstol förordnat eller inom sex timmar från att kontrollen påbörjades. Detsamma gäller om vara eller handling förflyttas från den plats där lokal- eller transportkontroll på enskild plats görs samt om det vid en transportkontroll finns behov av att kvarhålla ett transportmedel som används för att yrkesmässigt befordra passagerare, så att ordinarie avgångstid inte kan hållas.

Möjlighet att säkra skatteindrivningen

Den *andra* beståndsdel i vårt förslag är möjligheten att säkra skatteindrivningen. Möjligheter att fatta beslut om *skattebeslag* och *skatteförverkande* är viktiga för att de fiskala intressena skall kunna säkras. Förutsättningarna för skattebeslag och skatteförverkande är att det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betalad i Sverige och att säkerhet beträffande varan har ställts i laga ordning och kan infrias. Beslut om skattebeslag och skatteförverkande får inte fattas om det framgår att punktskatt beträffande varan inte skall betalas i Sverige eller om punktskatten erläggs i rätt tid. Beträffande skatteförverkande gäller dessutom att beslut inte får fattas innan punktskatt beträffande varan förfallit till betalning samt under den tid för vilken anstånd att betala punktskatt medgivits. Såväl punktskattepliktiga varor som transportmedel, transporthjälpmedel, containrar och tankar kan vara föremål för skatteförverkande och skattebeslag, även om annat än punktskattepliktiga varor endast kan skatteförverkas om värdet på varorna inte räcker till. Skatteförverkandevärdet får avse skatteskulden med ett tillägg på fyrtio procent samt de kostnader för förfarandet som staten haft. Istället för att egendom skatteförverkas kan lösen fastställas. Förslaget innehåller även skyddsbestämmelser för ägare till egendom. Ägaren skyddas dels genom möjlighet till jämkning vid skatteförverkande, dels genom bestämmelser om skydd för godtroende ägare till egendom som är föremål för skattebeslag.

Efter att beslutet om skatteförverkande vunnit laga kraft skall egendomen säljas genom beskattningsmyndighetens försorg; influtna intäkter skall i första hand användas för att betala det fastställda skatteförverkandevärdet. Förslaget innehåller även bestämmelser om förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag.

Möjlighet att få tillgång till relevant information

Den *tredje* delen vi behandlar är möjligheten att få tillgång till relevant information på ett så tidigt stadium som möjligt. Här är det nödvändigt att beskattningsmyndigheten dels får möjlighet att bedriva viss spaningsliknande verksamhet, dels får tillgång till ett effektivt ADB-baserat system för inhämtning och bearbetning av information.

Beskattningsmyndigheten föreslås få befogenhet att skugga person, ställa frågor och hålla uppsikt över det som är eller kan antas vara yrkesmässig transport samt lokal eller annat område där det kan antas att punktskattepliktiga varor yrkesmässigt tas emot, avsänds, tillverkas, bearbetas eller förvaras.

Vi föreslår att ett *punktskattekontrollregister* inrättas. I detta register skall vissa uppgifter från transport- och lokalkontroller få registreras. Vidare skall vissa uppgifter rörande omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande få läggas in i registret samt beslut att påföra transporttillägg. Beskattningsmyndigheten ges också rätt att registrera vissa belastningsuppgifter i punktskattekontrollregistret. Registret får inte innehålla uppgift om enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller politiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv. Punktskattekontrollregistret får användas vid transport- och lokal-

kontroller, omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande samt vid utövandet av de särskilda spaningsliknande befogenheterna och tillståndsprovning m.m. av upplagshavare och registrerade varumottagare.

Beskattningsmyndigheten föreslås få terminalåtkomst till tullmyndigheternas spaningsdiarium, körkortsregistret och skepps- och båtsregistren. Vidare föreslås vissa ändringar i lagen (1965:94) om polisregister m.m.: beskattningsmyndigheten får rätt att begära utdrag ur eller upplysning från polisregister.

Vi föreslår slutligen att beskattningsmyndigheten skall få tillgång till vissa uppgifter om det som är eller kan antas vara yrkesmässig transport ur transportföretagens bokningsregister; inhämtade uppgifter skall få läggas in i punktskattekontrollregistret. Uppgifterna ur bokningsregistren får lämnas med hjälp av ADB, men något krav på detta uppställs inte. Det överlämnas till transportföretagen och beskattningsmyndigheten att komma överens om formerna för överlämnande av uppgifter.

Möjlighet att använda effektiva sanktioner

Den *fjärde* delen av vårt förslag består av sanktioner mot överträdelse. Här ingår sanktioner mot den skattskyldige i form av en administrativ avgift samt straffrättsliga sanktioner mot förare m.fl. som på olika sätt försvårar kontrollarbetet. Vi föreslår således att *transporttillägg* skall kunna påföras den skattskyldige; bestämmelserna om transporttillägg har till viss del utformats på samma sätt som i lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak (transportkontrollagen). Transporttillägg skall således kunna påföras den skattskyldige om ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer transporten. Även underlåtenheten att anmäla att redan beskattade varor skall föras in till Sverige samt underlåtenheten att ställa säkerhet vid distansförsäljning sanktioneras med transporttillägg. Nivån på tillägget är fyrtio procent av den skatt som belöper på eller kan antas belöpa på de punktskattepliktiga varorna.

Förare eller befälhavare som uppsåtligen underlåter att medföra ledsagardokument och i föreskrivna fall bevis om ställd säkerhet under färd skall kunna dömas enligt en straffrättslig bestämmelse för *transportkontrollbrott* till böter eller fängelse i sex månader. Den som av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att medföra nämnda dokument skall kunna dömas för *transportkontrollförseelse* till dagsböter. Vi föreslår även en straffbestämmelse beträffande den som av uppsåt eller grov oaktsamhet underlåter att stanna på anmaning. Även i detta fall skall straffet vara dagsböter. Den som vägrar att legitimera sig eller på annat sätt styrka sin identitet vid en transport- eller en lokalkontroll skall kunna dömas till penningböter. Ansvar skall dock inte ådömas om beskattningsmyndigheten ändå genast kunnat fastställa den tillfrågades identitet.

För att sanktionssystemet skall vara effektivt är det också viktigt att det går att fastställa vem som är skattskyldig. Skattskyldigbegreppet i LTS, LAS och LSE behöver därför ändras. Skattskyldigbegreppet ändras så att *den som i ett annat EG-land förvärvar en punktskattepliktig vara genom ett bindande överlåtelseavtal som gäller vid den tidpunkt då skattskyldig-*

heten inträder, om varan förs in till Sverige och här skall används för annat än privat bruk är skattskyldig. Någon ändring av deklarationstidpunkten vid införsel av redan beskattade varor införs inte.

Hur skall arbetet organiseras?

I vårt uppdrag ingår också att lämna förslag till hur kontrollverksamheten skall bedrivas i praktiken.

Skattemyndigheten i Dalarnas län är beskattningsmyndighet för punktskatter. Våra förslag innefattar delvis nya arbetsuppgifter för myndigheten. För att våra förslag skall få genomslagskraft bör en organisation med mobila kontrollgrupper byggas upp. Vidare bör en underrättelseenhet inrättas. Såvitt vi kan bedöma kommer den nya organisationen att innebära personalkostnader motsvarande åtminstone 100-125 årsarbetskrafter.

Punktskattekontrollen skall stå under beskattningsmyndighetens ledning. Andra skattemyndigheter och tullmyndigheter får medverka i kontrollverksamheten genom att genomföra kontroller för beskattningsmyndighetens räkning. Tjänstemännen vid dessa myndigheter har härvid samma kontrollbefogenheter som tjänstemännen vid beskattningsmyndigheten; beskattningsmyndigheten får också uppdra åt annan skattemyndighet eller tullmyndighet att fatta beslut för beskattningsmyndighetens räkning i visst ärende eller i viss grupp av ärenden. Polismyndighet och Kustbevakningen skall på begäran lämna biträde vid beskattningsmyndighetens kontroller. Anmaning att stanna fordon får ges av tjänsteman vid beskattningsmyndigheten och tjänsteman vid annan skattemyndighet som särskilt förordnats härtill av beskattningsmyndigheten. Sådan anmaning får också ges av tjänsteman vid tullmyndighet som medverkar i kontroll i hamnar och på gränsnära områden samt av polisman som biträder vid kontroll. Polisman och tjänsteman vid Kustbevakningen som biträder vid beskattningsmyndighetens kontroll får ge anmaning att stanna fartyg och om det är uppenbart nödvändigt även inbringa fartyg till hamn.

Våra förslag omfattar även vissa sekretessbrytande bestämmelser; dessa har införts för att underlätta myndigheternas samarbete när det gäller punktskattekontroll. Exempelvis skall uppgifter som tullmyndighet, polismyndighet eller Kustbevakningen förfogar över och som behövs för punktskattekontrollen på beskattningsmyndighetens begäran tillhandahållas denna. Ett annat exempel är att tullmyndighet, polismyndighet eller Kustbevakningen genast skall underrätta beskattningsmyndigheten om de påträffar obeskattade punktskattepliktiga varor. För att underlätta samarbetet har också bestämmelser om registerutdrag m.m samt terminalåtkomst till punktskattekontrollregistret införts. Beskattningsmyndigheten skall således på begäran lämna de myndigheter som medverkar i eller biträder vid beskattningsmyndighetens kontroller utdrag ur eller uppgift om innehållet i punktskattekontrollregistret om det behövs för punktskattekontrollen. Tjänstemän på skattemyndighet i vars uppgifter utförande av transport- och lokalkontroller, handläggningen av ärenden om skattebeslag eller skatteförverkande eller utövande av de spaningsliknande kontrollbefogenheterna ingår samt tjänstemän på Generaltullstyrel-

sens (GTS) underrättelse- och sambandscentral (USC) får ha terminalåtkomst till punktskattekontrollregistret. Tjänsteman på beskattningsmyndigheten som prövar upplagshavare samt registrerade varumottagare får ha terminalåtkomst till vissa uppgifter.

Förare eller befälhavare samt ägare till varor som skall kontrolleras skall stå för kostnaderna för förfarandet vid transportkontroller. Den som äger eller innehar nyttjanderätt till den plats där lokalkontroll görs samt ägaren till varor som skall kontrolleras skall stå för kostnaderna för förfarandet vid lokalkontroller. Statens kostnader för förvar vid omhändertagande och skattebeslag skall ersättas av den som äger egendomen. Skyldighet att ersätta staten för kostnaderna får efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättning.

Bestämmelserna om omprövning i 4 kap. 3-12 §§ LPP och överklagande i 8 kap. LPP skall enligt vårt förslag i tillämpliga delar även gälla beslut om transporttillägg. Beträffande omprövning och överklagande av beslut om omhändertagande och beslut angående kostnaderna för förfarandet gäller bestämmelserna i 23-25 §§ samt 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223). Våra förslag omfattar även bestämmelser om överlämnande av beslutanderätten till annan myndighet m.m.

Domstolsförfarandet

Vi lämnar även vissa förslag rörande domstolsförfarandet. Beskattningsmyndigheten skall som tidigare nämnts ansöka hos länsrätt om att få företa transportkontroll på enskild plats och lokalkontroll. Detsamma gäller beträffande skattebeslag och skatteförverkande samt förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag; när det gäller förtida försäljning av egendom kan i ett fall även enskild göra en ansökan till länsrätten. Vid fara i dröjsmål kan beskattningsmyndigheten – utom då det är fråga om skatteförverkande – fatta ett interimistiskt beslut som skyndsamt skall underställas länsrätten. Ägare till omhändertagen egendom ges rätt att överklaga beskattningsmyndighetens omhändertagandebeslut och beslut angående kostnadsansvar. Vidare införs vissa bestämmelser angående länsrättens hantering av mål beträffande undantagande av handling; regleringen på detta område överensstämmer med vad som gäller enligt lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet (tvångsåtgärdslagen).

Beskattningsmyndigheten är part i länsrätt även i sådana fall där beslut i första instans fattats av annan myndighet; beskattningsmyndigheten får dock besluta att den andra myndigheten skall föra myndighetens talan. Vidare införs särskilda bestämmelser om partsställning vid transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, omhändertagande, skattebeslag, skatteförverkande samt förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag; om ägaren är okänd eller saknar känt hemvist i landet får i stället den som senast innehade varorna vara part i länsrätten. Innan beslut om skatteförverkande fattas skall dock länsrätten göra försök att delge ägaren till egendomen; i de fall ägaren till egendomen inte är känd skall länsrätten istället utfärda ett föreläggande i Post och Inrikes tidningar.

I lagen införs särskilda bestämmelser om skyndsam handläggning, möjlighet att fatta interimistiska beslut och muntlig förhandling.

Det införs också en möjlighet att överlämna mål angående transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, omhändertagande, skattebeslag, skatteförverkande och förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag från den behöriga domstolen till annan domstol.

Det uppställs inget krav på prövningstillstånd vid fullföljd till kamrarrätt.

Kontroll av införsel för privat bruk och av användning av märkta mineraloljeprodukter

Vi lämnar också förslag till nya bestämmelser beträffande kontroll av införsel för privat bruk och användning av märkta mineraloljeprodukter.

Vi föreslår vissa ändringar i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen (privatinförsellagen). Den som för in en vara för vilken skattskyldighet föreligger enligt nämnda lag skall deklarerera detta vid införseln. Om införseln görs på bemannad tullplats skall deklarationen lämnas till tulltjänsteman. I annat fall skall deklarationen lämnas till beskattningsmyndigheten; den skall då han inkommit till myndigheten senast sju dagar efter införseln. Punkt-skatten skall betalas i samband med att deklaration lämnas. I de fall deklarationen lämnas till beskattningsmyndigheten skall punktskatten betalas genom insättning på ett särskilt konto. I de fall deklarationen lämnas till tulltjänsteman vid bemannad tullplats skall punktskatten betalas till tullmyndigheten; tullmyndigheten skall i dessa situationer besluta om och uppbära punktskatten.

Transportkontroller får genomföras även för kontroll beträffande införsel för privat bruk; när det gäller alkoholvaror och tobaksvaror dock endast på annan plats än enskild plats. Härvid gäller beträffande beskattningsmyndighetens befogenheter och enskilds skyldigheter i viss utsträckning bestämmelserna om transportkontroll samt besluts-behörighet m.m. i samband med yrkesmässig hantering.

Beskattningsmyndigheten får i samband med transportkontroller fatta beslut om omhändertagande och skattebeslag av punktskattepliktiga alkoholvaror och tobaksvaror som enskild fört in i landet för privat bruk. Länsrätten får på ansökan av beskattningsmyndigheten besluta om skatteförverkande av alkoholvaror och tobaksvaror som är föremål för skattebeslag. Beslutet om skatteförverkande får avse egendom motsvarande värdet av den punktskatt som belöper på varorna samt dröjsmålsavgift och särskild avgift enligt privatinförsellagen.

Beskattningsmyndigheten får i samband med transportkontroll beträffande privatinförsel av mineraloljeprodukter fatta beslut om omhändertagande. Härvid gäller beträffande myndighetens befogenhet och enskilds skyldigheter och rättigheter bestämmelserna om omhändertagande i samband med kontroll av yrkesmässig hantering i tillämpliga delar. Länsrätten får på beskattningsmyndighetens ansökan besluta om skattebeslag och skatteförverkande.

Annan skattemyndighet och tullmyndighet får medverka i beskattningssmyndighetens transportkontrollverksamhet genom att genomföra kontroller för beskattningssmyndighetens räkning. Härvid har myndigheterna samma kontrollbefogenheter som beskattningssmyndigheten; beskattningssmyndigheten får också uppdra åt annan skattemyndighet eller tullmyndighet att fatta beslut för beskattningssmyndighetens räkning i visst ärende eller i viss grupp av ärenden. Tullmyndighet får även fatta beslut om skattebeslag av alkoholvaror och tobaksvaror för beskattningssmyndighetens räkning. Tullmyndighet får också då införsel för privat bruk av alkoholvaror eller tobaksvaror görs på bemannad tullplats anmana person att stanna, undersöka väska eller annat handresgods samt företa kroppsvisitation om det finns synnerliga skäl att anta att en i Sverige obeskattad punktskattepliktig vara döljs i den kontrollerades klädedräkt. Bestämmelserna om biträde från polismyndighet och Kustbevakningen gäller även transportkontroller beträffande införsel för privat bruk.

Många av bestämmelserna om yrkesmässig hantering gäller också beträffande privatinförsel. Således gäller bestämmelserna beträffande punktskattekontrollregistret i huvudsak också denna punktskattekontrollverksamhet. Ett undantag är bestämmelserna om transportföretags skyldighet att lämna uppgifter ur bokningsregister; dessa skall således inte tillämpas i privatinförselfallen. Vissa av straffbestämmelserna är också desamma. Således gäller straffbestämmelserna beträffande brott mot skyldighet att stanna på anmaning och att identifiera sig även beträffande dessa kontroller. Dessutom skall de bestämmelser om kostnadsansvar som gäller vid kontroll av yrkesmässig hantering också gälla vid kontroll av privatinförsel. Slutligen skall samma regler gälla beträffande omprövning, överklagande samt handläggning i domstol. Förvaltningslagens bestämmelser om omprövning och överklagande skall således tillämpas beträffande beskattningssmyndighetens eller tullmyndighets beslut om skattebeslag beträffande alkoholdrycker och tobaksvaror. Detsamma gäller beskattningssmyndighetens beslut om omhändertagande beträffande mineraloljeprodukter och kostnadsansvar.

Som tidigare nämnts lämnar vi även vissa förslag beträffande kontrollen av användningen av märkta mineraloljeprodukter. Även dessa kontroller skall – till den del de är punktskattekontroller – stå under beskattningssmyndighetens ledning; vad avser misstänkta brott mot märkningsföreskrifterna föreslår vi ingen ändring utan i dessa fall skall även fortsättningsvis de straffprocessuella bestämmelserna gälla. Kontrollerna skall på samma sätt som transportkontroller m.m. utföras av beskattningssmyndigheten. Annan skattemyndighet, tullmyndighet, polismyndighet och Kustbevakningen får medverka i kontrollverksamheten genom att utföra kontroller för beskattningssmyndighetens räkning.

Beskattningssmyndigheten skall vid kontroll få undersöka transportmedlets bränsletank och andra utrymmen där det kan antas att mineraloljeprodukter förvaras. Myndigheten skall härvid få öppna låsta utrymmen m.m.; föraren eller befälhavaren skall vara skyldig att öppna låsta utrymmen m.m. Myndigheten skall vidare få eftersöka och granska de handlingar som behövs för kontrollen och ta prov på mineraloljeprodukter. För uttagna prov skall ersättning inte utges. Då kontrollerna utförs av annan myndighet skall myndigheten ha samma befogenheter som be-

skattningsmyndigheten. Förare och befälhavare på båt skall vara skyldig att stanna på anmaning samt att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. Vid brott mot dessa skyldigheter skall dags- respektive penningböter kunna ådömas. Bestämmelserna om undantagande av handling i LPP skall gälla beträffande dessa kontroller.

Identitetskontroll och vissa frågor angående tillfällig handel

I del B lämnar vi förslag dels om identitetskontroll, dels om särskild skattekontroll beträffande tillfällig handel.

I kapitel 16 redovisas våra överväganden beträffande identitetskontroll. Skattemyndigheten får befogenhet att vid besök i verksamhets-lokaler i samband med skattekontroll begära att person som befinner sig på platsen skall legitimera sig eller styrka sin identitet på annat godtagbart sätt, om personen i fråga kan antas ha ett sådant samband med den kontrollerade verksamheten att kännedom om hans identitet är av betydelse för kontrollen. Begreppet *besök i samband med skattekontroll* är avsett att omfatta såväl revisioner i verksamhetslokaler som besök i andra sammanhang, exempelvis taxeringsbesök. Den som bryter mot skyldighet att identifiera sig skall dömas till penningböter. Ansvar skall dock inte ådömas om skattemyndigheten genast kunnat fastställa den tillfrågades identitet.

I kapitel 17 finns förslag beträffande särskild skattekontroll av tillfällig handel. Den som upplåter plats för tillfällig handel skall vara skyldig att före det att upplåtelse sker kontrollera huruvida den som önskar få plats upplåten till sig är innehavare av F-skattsedel. Upplåtaren skall också vara skyldig att infordra en kopia av befintlig F-skattsedel samt i de fall F-skattsedel inte finns föra anteckningar om platshyrarens och i förekommande fall dennes företrädares namn, personnummer, adress och telefonnummer. Är platshyraren en juridisk person skall även firma och organisationsnummer antecknas. Uppgifterna skall bevaras i sju kalenderår efter det att upplåtelsen skedde.

Den som upplåter plats för tillfällig handel är skyldig att på begäran lämna skattemyndigheten ovanstående uppgifter. Skattemyndigheten kan fatta beslut om att påföra upplåtaren en särskild avgift (*plats- upplåtarens kontrollavgift*) med 1 000 kr om denne inte fullgjort sin kontroll- och anteckningsskyldighet. Avgiften får efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den. Skattemyndigheten får vidare besluta om revision hos den som har eller kan antas ha upplåtit plats för tillfällig handel för att kontrollera att han har fullgjort sina ovan nämnda skyldigheter.

Skattemyndigheten får i syfte att identifiera enskild som kan antas bedriva tillfällig handel besluta om *identifieringsbesök*. Vid ett sådant besök får skattemyndigheten, utöver att efterfråga persons identitet, kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten. Den som befinner sig på platsen är skyldig att på skattemyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet; denna skyldighet skall dock åvila endast person som på skälig grund kan antas ha ett sådant samband med den kontrollerade verksamheten att kännedom om

hans identitet kan vara av betydelse för skattekontrollen. Den som bryter mot skyldigheten att identifiera sig skall kunna dömas till penningböter.

Protokoll skall föras över identifieringsbesök.

Det är skattemyndigheten i det län där upplåtelsen av platsen för tillfällig handel görs som är behörig att fatta beslut enligt lagen samt att ompröva beslut. Myndigheten får dock uppdra åt annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Myndigheten får också uppdra åt annan skattemyndighet som fattat ett beslut enligt lagen att ompröva beslutet. Förutsättningen för överlämnande av beslutanderätt är att den andra myndigheten medger det och att det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild. Beslut om platsupplåtarens kontrollavgift samt nyssnämnda beslut om överlämnande av beslutanderätt till annan skattemyndighet får överklagas hos länsrätten.

Förslag till lag om punktskattekontroll m.m. avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens tillämpningsområde m.m.

1 § Denna lag är tillämplig vid punktskattekontroll som avser sådan hantering av punktskattepliktiga varor som omfattas av rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, senast ändrat genom rådets direktiv 96/99/EG. Genom denna lag genomförs delar av detta direktiv.

Bestämmelserna i denna lag är tillämpliga beträffande

1. yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor,
2. distansförsäljning av punktskattepliktiga varor och
3. införsel för privat bruk av punktskattepliktiga varor med de inskränkningar som anges i 13 kap.

2 § Med *punktskattepliktig* vara avses tobaksvara, alkoholvara och mineraloljeprodukt.

Med *tobaksvara* avses vara som anges i 1 § andra stycket lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

Med *alkoholvara* avses vara som anges i 2-6 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Med *mineraloljeprodukt* avses bränsle som anges i 1 kap. 3 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

3 § Med *handling* avses framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Med *ledsagardokument* avses sådant ledsagardokument som skall medfölja transport enligt det i 1 § angivna direktivet.

Med *bevis om ställd säkerhet* avses sådant dokument som anges i artikel 18.3 i det i 1 § angivna direktivet.

4 § Med *transportmedel* avses fordon, fartyg, luftfartyg och tåg.

Med *fordon* förstås sådant motordrivet fordon, släpfordon, terrängfordon och efterfordon som avses i 2 § vägtrafikkungörelsen (1972:603).

Med *fartyg* avses varje farkost som används eller kan användas för transport på vatten.

Med *luftfartyg* avses varje farkost som används eller kan användas för lufttransport.

Med *förare* avses förare av fordon.

Med *befälhavare* avses befälhavare på fartyg och luftfartyg samt tåg-befälhavare.

5 § Med *enskild plats* avses mark som inte är offentlig plats enligt ordningslagen (1993:1617) och som utgör trädgård, parkeringsplats eller annan uppställningsplats för fordon, upplagsplats eller plats för av- eller pålastning av varor.

Med *allmän flygplats* avses flygplats för allmänt bruk.

Oavsett vad som stadgas i första stycket är område på bangård och allmän flygplats inte att anse som enskild plats.

6 § Med *skattskyldig* avses vid yrkesmässig hantering av punktskattepliktig vara den som är skattskyldig enligt

1. 9 § första stycket 1-5 eller 27 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
2. 8 § första stycket 1-5 eller 7 eller 26 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt
3. 4 kap. 1 § första stycket 1-5 eller 7 eller 2 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

Med skattskyldig avses vid införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara

1. den som skall betala skatt enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen och
2. den som är skattskyldig enligt 4 kap. 1 § 8 lagen (1994:1776) om skatt på energi.

7 § Med *beskattningsmyndighet* avses Skattemyndigheten i Dalarnas län.
Med länsrätt avses Länsrätten i Dalarnas län.

Proportionalitet

8 § Beslut om åtgärd enligt denna lag får fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för enskild.

Gränsdragningen mellan införsel för yrkesmässig användning och införsel för privat bruk m.m.

9 § I 10-12 §§ finns bestämmelser om hur gränsdragningen mellan införsel för yrkesmässig användning och införsel för privat bruk skall göras vid tillämpningen av denna lag.

10 § Vid bedömning av om införsel har gjorts för yrkesmässig användning eller för privat bruk skall hänsyn tas till

1. innehavarens kommersiella status,
2. skälet till innehavet,
3. den plats där varan finns,
4. det använda transportsättet,
5. handlingar som hänför sig till varan,
6. varans beskaffenhet samt
7. omfattningen av införseln.

11 § Om införsel av tobaksvaror överstiger 800 st cigaretter, 400 st cigarriller, 200 st cigarrer eller 1 kg röktoak skall den anses vara gjord för yrkesmässig användning, om inte starkare skäl talar emot det. Vid bedömningen skall varje varuslag behandlas för sig.

12 § Om införsel av alkoholvaror överstiger 10 liter spritdrycker, 20 liter mellanklassprodukter, 90 liter vin varav högst 60 liter mousserande vin eller 110 liter öl skall den anses vara gjord för yrkesmässig användning, om inte starkare skäl talar emot det. Vid bedömningen skall varje varuslag behandlas för sig.

Undantagande av handlingar från granskning m.m.

13 § Granskning av handlingar, som görs med stöd av denna lag, omfattar på enskilds begäran inte

1. handling som inte får tas i beslag enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken och

2. annan handling med ett betydande skyddsintresse, om handlingens innehåll på grund av särskilda omständigheter inte bör komma till annans kännedom.

Enskild får även begära att handling, som han anser inte skall omfattas av kontrollen, skall undantas från granskning.

Handling som avses i första stycket 2 får undantas endast om handlingens skyddsintresse är större än dess betydelse för kontrollen.

14 § Enskild skall upplysas om möjligheten att begära att handling skall undantas från granskning.

15 § Om en handling eller en del av handling undantagits från granskning, får innehållet inte återges eller åberopas vid redogörelse för granskningen eller annars inför myndighet. Detta gäller även om en handling, utan beslut av länsrätten, återlämnats efter det att den begärts undantagen.

16 § Vid granskning av upptagning för automatisk databehandling får endast de tekniska hjälpmedel och sökbegrepp användas som behövs för att tillgodose ändamålet med åtgärden. Granskningen får inte genomföras via telenät.

Bestämmelserna i 2-4 och 6 §§ lagen (1987:1231) om automatisk databehandling vid taxeringsrevision, m.m. tillämpas vid eftersökning, granskning och omhändertagande av upptagning för automatisk databehandling enligt denna lag.

2 kap. Transportkontroll och lokalkontroll

1 § Punktskattekontroll enligt denna lag får göras genom transportkontroll eller lokalkontroll.

I 3 kap. finns bestämmelser om omhändertagande vid transportkontroll och lokalkontroll. I 4 kap. finns bestämmelser om särskilda kontrollbefogenheter.

Transportkontroll

2 § Punktskattepliktig vara som flyttas enligt det förfarande för skatteuppskov som fastställs i det i 1 kap. 1 § angivna direktivet, skall åtföljas av ett ledsagardokument och i förekommande fall bevis om ställd säkerhet.

3 § Transportkontroll får genomföras dels beträffande pågående transport, dels då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport. Transportkontroll får genomföras även på enskild plats. Transportkontroll på enskild plats får dock göras endast om det inte är möjligt att genomföra behövlig punktskattekontroll med stöd av revisionsbestämmelserna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet.

4 § Beskattningsmyndigheten får vid transportkontroll undersöka låda, behållare eller annat utrymme i transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel där punktskattepliktig vara kan förvaras under transport. Myndigheten får vidare eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och annan handling som kan vara av betydelse för beskattningen samt undersöka och ta prov på vara. Myndigheten får vid granskningen använda tekniskt hjälpmedel som finns i transportmedlet.

5 § Förare är skyldig att stanna på anmaning som ges av tjänsteman vid beskattningsmyndigheten, annan skattemyndighet, tullmyndighet eller polismyndighet.

Befälhavare på fartyg är skyldig att stanna på anmaning som ges av polisman eller tjänsteman vid Kustbevakningen.

6 § Förare eller befälhavare samt skattskyldig som medföljer transporten är skyldiga att på beskattningsmyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet. Detsamma gäller annan person som medföljer transporten samt person som befinner sig på enskild plats där transportkontroll utförs.

Skyldighet att identifiera sig enligt första stycket åvilar endast person som på skälig grund kan antas ha ett sådant samband med stannat eller undersökt transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel eller vara att kännedom om hans identitet kan vara av betydelse för punktskattekontrollen.

7 § Förare eller befälhavare är skyldig att tillse att ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet medföljer transport i enlighet med 2 §. Vid transportkontroll skall förare eller befälhavare tillhandahålla beskattningsmyndigheten nämnda dokument.

Skyldighet enligt första stycket gäller inte befälhavare på transportmedel som i yrkesmässig trafik befordrar andra transportmedel, containrar eller tankar.

8 § Förare, befälhavare eller ägare till vara som skall kontrolleras skall vid transportkontroll ansvara för den transport som behövs för kontrollen samt ansvara för uppäckning och återinpackning av vara. Förare, befälhavare, ägare till vara eller enskild plats eller nyttjanderättshavare till enskild plats skall i förekommande fall

1. öppna transportmedel, container, tank eller transporthjälpmiddel, som är låst eller har tillslutits på annat sätt och
2. bereda myndigheten tillträde till enskild plats.

Skyldighet enligt andra stycket gäller även låda, behållare eller annat utrymme som finns i transportmedel, container, tank eller transporthjälpmiddel eller på enskild plats.

Skyldighet enligt andra stycket 1 gäller endast i den utsträckning som enskild förfogar över den i punkten nämnda egendomen. Skyldighet enligt andra stycket 2 gäller endast för enskild som förfogar över den enskilda platsen. Skyldighet enligt tredje stycket gäller endast den som förfogar över lådan, behållaren eller utrymmet.

Lokalkontroll

9 § Beskattningsmyndigheten får genom lokalkontroll eftersöka punkt-skattepliktig vara om det finns skäligen anledning att anta att

1. punktskatt beträffande varan inte är betalad i Sverige eller
2. i laga ordning ställd säkerhet beträffande varan saknas eller inte kan infrias.

Lokalkontroll får göras endast om det inte är möjligt att genomföra behövlig punktskattekontroll med stöd av revisionsbestämmelserna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet.

10 § Lokalkontroll får göras i lokal samt på därtill hörande enskild plats, där det finns skäligen anledning att anta att punkt-skattepliktig vara yrkesmässigt tas emot, avsänds, tillverkas, bearbetas eller förvaras.

11 § Beskattningsmyndigheten får vid lokalkontroll undersöka utrymmen där punkt-skattepliktig vara kan finnas. Myndigheten får vidare undersöka och ta prov på vara. Vid lokalkontroll får även utrymmen i transportmedel, container, tank eller transporthjälpmiddel, som finns i lokalen eller på platsen, undersökas.

Beskattningsmyndigheten får vid lokalkontroll eftersöka och granska ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet. Detsamma gäller annan handling som kan vara av betydelse för beskattningen. Myndigheten får vid granskningen använda tekniskt hjälpmedel som finns på platsen.

12 § Den som befinner sig på plats där lokalkontroll görs är skyldig att på beskattningsmyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet.

Skyldighet att identifiera sig åvilar endast person som på skälig grund kan antas ha ett sådant samband med kontrollerad vara att kännedom om hans identitet kan vara av betydelse för punktskattekontrollen.

13 § Den som äger eller innehar nyttjanderätt till den plats där lokalkontroll görs eller ägare till vara som skall kontrolleras skall ansvara för uppackning och återinpackning av varan. Ägare till punktskattepliktig vara som påträffas är också ansvarig för den transport som behövs för kontrollen.

Den som äger eller innehar nyttjanderätt till den plats där lokalkontroll görs eller ägare till vara som skall kontrolleras skall vidare i förekommande fall

1. öppna transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel, som är låst eller har tillslutits på annat sätt och
2. bereda myndigheten tillträde till lokal eller enskild plats.

Skyldighet enligt andra stycket 1 gäller även låda, behållare eller annat utrymme som finns i transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel eller lokal eller på enskild plats.

Skyldighet enligt andra stycket 1 gäller endast i den utsträckning som enskild förfogar över den i punkten nämnda egendomen. Skyldighet enligt andra stycket 2 gäller endast för enskild som förfogar över lokalen eller den enskilda platsen. Skyldighet enligt tredje stycket gäller endast den som förfogar över lådan, behållaren eller utrymmet.

Särskilda bestämmelser beträffande verkställighet av beslut om transportkontroll eller lokalkontroll

14 § Vid genomförande av transportkontroll eller lokalkontroll får beskattningsmyndigheten

1. öppna transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel, som är låst eller har tillslutits på annat sätt,
2. bereda sig tillträde till lokal som inte är bostad,
3. bereda sig tillträde till enskild plats samt
4. försegla transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel, lokal eller enskild plats.

Behörigheten enligt första stycket 1 och 4 gäller även låda, behållare eller annat utrymme som finns i transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel eller lokal eller på enskild plats.

15 § Beslut om transportkontroll på enskild plats och lokalkontroll får inte, utan att det föreligger särskilda skäl, verkställas mellan kl. 19.00 och kl. 08.00.

3 kap. Omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande

Omhändertagande

1 § Beskattningsmyndigheten får vid transportkontroll tillfälligt ta hand om transporterad vara, transportmedel, container, tank, transporthjälpmedel och handling som medförts vid transporten om det behövs för

punktskattekontrollen (*omhändertagande vid transportkontroll*). Härvid gäller bestämmelserna i 2 kap. 4, 6-8 och 14 §§.

Beskattningsmyndigheten får vid lokalkontroll tillfälligt ta hand om vara, transportmedel, container, tank, transporthjälpmiddel och handling om det behövs för punktskattekontrollen (*omhändertagande vid lokalkontroll*). Härvid gäller bestämmelserna i 2 kap. 11- 14 §§.

Omhändertagande av handling får bestå även efter det att punktskattekontrollen genomförts, under den tid som handlingen behövs i bevishänseende i mål eller ärende enligt denna lag, lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi.

2 § Vid omhändertagande av vara och handling får även emballage, behållare och förvaringsmaterial tas om hand.

Vid omhändertagande av handling får även tekniskt hjälpmedel som behövs för att handlingen skall kunna uppfattas tas om hand. Sådant omhändertagande får dock göras endast om det finns synnerliga skäl för detta.

3 § Beslut om omhändertagande skall alltid fattas

1. om transportkontroll eller lokalkontroll inte har avslutats inom den tid som domstol förordnat enligt 9 kap. 1 § första stycket eller inom sex timmar från det att kontrollen påbörjades,

2. om vara eller handling förflyttas från den plats där lokalkontroll eller transportkontroll på enskild plats görs eller

3. om det vid en transportkontroll finns behov av att kvarhålla ett transportmedel, som används för att yrkesmässigt befordra passagerare, så att ordinarie avgångstid inte kan hållas.

4 § Om omhändertagande av handling omfattar upptagning för automatisk databehandling skall, om det är möjligt, ett exemplar av upptagningen lämnas kvar hos innehavaren.

5 § Egendom som är föremål för omhändertagande skall förvaras av beskattningsmyndigheten eller den som fått i uppdrag av myndigheten att sköta förvaringen. Omhändertagen egendom får vid behov flyttas till lämpligt kontrollställe eller magasineras.

Omhändertagen egendom skall vårdas väl och stå under noggrann tillsyn.

Förutsättningarna för skattebeslag

6 § Beslut om skattebeslag av punktskattepliktig vara med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial samt transportmedel, container, tank eller transporthjälpmiddel, som använts vid transport av varan, får fattas om det inte framgår att

1. punktskatt beträffande varan är betalad i Sverige och

2. säkerhet beträffande varan ställts i laga ordning och kan infrias.

Beslut om skattebeslag får inte fattas om det framgår att punktskatt beträffande varan inte skall betalas i Sverige eller om punktskatt beträffande varan erläggs i rätt tid. Medgivnet anstånd att betala punktskatt beträffande varan utgör inte hinder för skattebeslag.

Ett beslut om skattebeslag får avse ett värde som överstiger det värde som anges i 7 § första stycket.

Förutsättningarna för skatteförverkande

7 § Ett beslut om skatteförverkande får avse egendom motsvarande värdet av

1. den punktskatt som enligt bestämmelserna i lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi beräknas belöpa på de punktskattepliktiga varorna
2. ett tillägg på fyrtio procent av den punktskatt som anges i 1 samt
3. sådana kostnader för förfarandet enligt 8 kap. som staten haft.

Om beslutet om skatteförverkande framstår som obilligt med hänsyn till ägarens ekonomiska situation eller övriga omständigheter får värdet enligt första stycket jämkas.

8 § Punktskattepliktig vara får, tillsammans med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial, förklaras skatteförverkad om det inte framgår att

1. punktskatt beträffande varan är betalad i Sverige och
2. säkerhet beträffande varan ställts i laga ordning och kan infrias.

Om värdet på den punktskattepliktiga varan inte täcker det värde som anges i 7 § första stycket 1 får även transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel, som använts vid transport av varan, skatteförverkas.

Särskild rätt till egendom som förklarats skatteförverkad består om inte även den särskilda rätten förklarats skatteförverkad. Sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör om egendomen förklarats skatteförverkad såvida det inte av särskild anledning förordnas att rätten skall bestå. I beslut om skatteförverkande skall anteckning om bestående särskild rätt göras.

9 § Beslut om skatteförverkande får inte fattas

1. om punktskatt enligt 7 § första stycket 1 betalas i rätt tid,
2. om det framgår att punktskatt beträffande varan inte skall betalas i Sverige,
3. innan punktskatt enligt 7 § första stycket 1 förfallit till betalning eller
4. under den tid för vilken anstånd att betala punktskatt enligt 7 § första stycket 1 medgivits.

10 § Punktskattepliktig vara får inte skatteförverkas om varans ägare på grund av förhållandena vid förvärvet samt omständigheterna i övrigt inte insåg eller borde ha insett

1. att varan skall beskattas i Sverige och
2. att punktskatt beträffande varan inte har betalats i Sverige.

Det som enligt första stycket gäller beträffande ägare till egendom gäller även beträffande den som innehar särskild rätt till egendom.

11 § Transportmedel, container, tank eller transporthjälpmiddel får skatteförverkas endast om ägaren på grund av omständigheterna insåg eller borde ha insett

1. att transporten avsåg punktskattepliktig vara,
2. att varan skall beskattas i Sverige och
3. att punktskatt beträffande varan inte har betalats i Sverige.

Det som enligt första stycket gäller beträffande ägare till egendom gäller även beträffande den som innehar särskild rätt till egendom.

Förhållandet till brottsutredningar

12 § Beslut om skatteförverkande, skattebeslag eller omhändertagande av annat än handling får inte fattas om egendomen är beslagtagen i samband med brottsutredning eller brottmål.

Om ett beslut om beslag i samband med brottsutredning eller brottmål meddelas beträffande egendom som är föremål för skattebeslag, skall beslutet om skattebeslag hävas. Detsamma gäller beslut om omhändertagande av annat än handling.

Förfarandet med egendom som är föremål för skattebeslag

13 § Egendom som är föremål för skattebeslag skall förvaras av beskattningsmyndigheten eller den som fått i uppdrag av myndigheten att sköta förvaringen. Egendomen får härvid magasineras. Om det kan ske utan fara och eljest är lämpligt får dock egendomen lämnas kvar i innehavarens besittning. Egendom som lämnas kvar i innehavarens besittning skall förseglas eller märkas om det inte framstår som obehövligt.

Innehavaren får inte överlåta egendom som lämnats kvar i hans besittning. Han får inte heller förfoga över den på annat sätt som står i strid mot beslutet om skattebeslag.

Egendom som är föremål för skattebeslag skall vårdas väl och stå under noggrann tillsyn.

Förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag

14 § Är egendom som är föremål för skattebeslag utsatt för försämring eller annan värdenedgång får den om ägaren begär det genast säljas. Om

försäljning inte påkallas av ägaren får beskattningsmyndigheten ansöka om tillstånd till försäljningen hos länsrätten.

Om kostnaderna för förvaringen uppgår till eller beräknas uppgå till betydande belopp i förhållande till egendomens värde får beskattningsmyndigheten eller ägaren till förvarad egendom ansöka hos länsrätten om att egendomen genast skall säljas.

Vid prövningen av skatteförverkandet skall intäkterna från förtida försäljning träda istället för den försålda egendomen.

Lösen

15 § Vid prövning av skatteförverkande får länsrätten på yrkande av ägare till egendom som är föremål för skattebeslag förordna att lösen motsvarande det värde som anges i 7 § skall betalas i stället för att egendomen skatteförverkas.

Lösen skall betalas senast en månad efter det att beslutet om lösen vunnit laga kraft. Om betalning inte erläggs inom denna tid skall egendomen anses vara skatteförverkad.

När lösen erlagts skall egendomen genast överlämnas till dess ägare.

Förfarandet med egendom som är föremål för skatteförverkande

16 § Sedan beslut om skatteförverkande vunnit laga kraft skall egendomen försäljas genom beskattningsmyndighetens försorg. Härvid skall förbehåll göras för sådan av beskattningsmyndigheten vid försäljningstillfället känd rättighet som gäller enligt 8 § tredje stycket.

Försäljningsintäkterna skall användas för att betala det värde enligt 7 § för vilket skatteförverkande gjorts. Härvid skall avräkning först göras för den punktskatt som anges i 7 § första stycket 1 och därefter för de kostnader för förfarandet som anges i 7 § första stycket 3. Slutligen skall avräkning göras för det tillägg som anges i 7 § första stycket 2. Om egendom är av sådan kvalitet att den inte kan säljas får den istället förstöras. Avräknade intäkter tillfaller staten.

17 § Överskjutande intäkter vid försäljning skall utges till den vars egendom skatteförverkats, om denne vid tidpunkten för försäljningen är känd av beskattningsmyndigheten. Då egendom som avses i 8 § andra stycket skatteförverkats skall överskjutande intäkter i första hand utges till ägare till sådan egendom. Om flera fått egendom skatteförverkad skall var och en erhålla ersättning i proportion till värdet av den egendom som skatteförverkats från honom.

Överskjutande intäkter som inte kunnat fördelas enligt första stycket skall återbetalas till den som erlagt kostnadsersättning enligt 8 kap. 1 och 2 §§ avseende de kostnader denne erlagt. Om flera erlagt kostnadsersättning skall var och en erhålla återbetalning i proportion till den kostnadsersättning han erlagt.

Om överskjutande intäkter inte kunnat utges enligt första stycket eller återbetalas enligt andra stycket inom ett år från försäljningen tillfaller de

staten. Detsamma gäller om det efter återbetalning kvarstår överskjutande intäkter.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 2

4 kap. Särskilda kontrollbefogenheter

1 § Beskattningsmyndigheten får om det behövs för punktskattekontrollen

1. hålla uppsikt över transport som är eller kan antas vara yrkesmässig,
2. skugga person,
3. ställa frågor och
4. hålla uppsikt över lokal eller annan plats där det kan antas att punktskattepliktiga varor yrkesmässigt tas emot, avsänds, tillverkas, bearbetas eller förvaras.

5 kap. Punktskattekontrollregistret m.m.

Punktskattekontrollregistrets ändamål

1 § Beskattningsmyndigheten får för de ändamål som anges i 2 § föra ett register med hjälp av automatisk databehandling (punktskattekontrollregistret).

2 § Punktskattekontrollregistret får användas vid

1. transportkontroll och lokalkontroll,
2. omhändertagande, skattebeslag och skatteförverkande,
3. utövande av sådana särskilda kontrollbefogenheter som avses i 4 kap. 1 §,
4. prövning av och tillsyn över upplagshavare och skatteupplag enligt 10 och 12 §§ lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 9 och 11 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt 4 kap. 3 och 5 §§ lagen (1994:1776) om skatt på energi eller
5. prövning av och tillsyn över registrerad varumottagare enligt 13 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 12 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt 4 kap. 6 § lagen (1994:1776) om skatt på energi. Punktskattekontrollregistret får inte innehålla uppgift om enskilds ras, etniska ursprung, politiska åsikter, religiösa eller filosofiska övertygelse, medlemskap i fackförening, hälsa eller sexualliv.

Punktskattekontrollregistrets innehåll

3 § Punktskattekontrollregistret får beträffande transportkontroll och lokalkontroll innehålla

1. uppgift om beskattningsmyndighetens beslut, dock inte skälen för beslutet, och om detta har underställts länsrätt,
2. uppgift om domstols beslut, dock inte skälen för beslutet, och om detta överklagats eller vunnit laga kraft,
3. uppgift om tid och plats för kontrollen,
4. uppgift om beslutande tjänsteman vid skattemyndighet eller tullmyndighet,

5. identifikationsuppgifter beträffande genomsökt transportmedel eller transporthjälpmedel och ägare till detta,
6. identifikationsuppgifter beträffande genomsökt container eller tank och ägare till denna,
7. identifikationsuppgifter beträffande genomsökt lokal eller plats,
8. identifikationsuppgifter beträffande ägare och nyttjanderättshavare till genomsökt lokal eller plats,
9. uppgift om punktskattepliktig vara påträffats eller inte,
10. uppgift om påträffad punktskattepliktig vara samt
11. identifikationsuppgifter beträffande ägare och skattskyldig till punktskattepliktig vara.

Vid transportkontroll får registret dessutom innehålla identifikationsuppgifter beträffande förare eller befälhavare.

Punktskattekontrollregistret får också innehålla uppgift ur vid transport medfört ledsagardokument beträffande namn och punktskattnummer för avsändare och mottagare, avsändarland, destinationsland, avsändningsdag, transporttid, leveransplats, säkerhet och varubeskrivning. Om någon av dessa uppgifter vid kontroll visar sig vara felaktig får även anteckning härom göras i registret.

4 § Punktskattekontrollregistret får, med den begränsning som anges i andra stycket, beträffande omhändertagande innehålla

1. uppgift om beskattningsmyndighetens beslut, dock inte skälen för beslutet, och om beslutet överklagats,
2. uppgift om beslutande tjänsteman vid skattemyndighet eller tullmyndighet samt
3. uppgift om domstolsbeslut, dock inte skälen för beslutet, och om detta överklagats eller vunnit laga kraft.

Registrering i punktskattekontrollregistret får inte göras beträffande beslut om omhändertagande som inte omfattar punktskattepliktig vara.

Om beslut om omhändertagande hävs med stöd av 3 kap. 12 § andra stycket får i punktskattekontrollregistret registrering göras av diarienummer eller motsvarande beteckning hos åklagarmyndighet.

5 § Punktskattekontrollregistret får beträffande skattebeslag innehålla

1. uppgift om beskattningsmyndighetens beslut, dock inte skälen för beslutet, och om beslutet överklagats eller underställts länsrätt,
2. uppgift om beslutande tjänsteman vid skattemyndighet eller tullmyndighet,
3. uppgift om beskattningsmyndighetens ansökan såvitt avser datum för ansökan, vilken egendom som är föremål för ansökan och identifikationsuppgifter beträffande ägaren till egendomen samt
4. uppgift om domstolsbeslut, dock inte skälen för beslutet, och om det överklagats eller vunnit laga kraft.

Om beslut om skattebeslag hävs enligt 3 kap. 12 § andra stycket får i punktskattekontrollregistret registrering göras av diarienummer eller motsvarande beteckning hos åklagarmyndighet.

6 § Punktskattekontrollregistret får beträffande skatteförverkande eller beslut om lösen innehålla

1. uppgift om beskattningsmyndighetens ansökan såvitt avser datum för ansökan, vilken egendom som är föremål för ansökan och identifieringsuppgifter beträffande ägaren till egendomen samt

2. uppgift om domstolsbeslut, dock inte skälen för beslutet, och om det överklagats eller vunnit laga kraft.

7 § Punktskattekontrollregistret får innehålla uppgift om beslut om transporttillägg, dock inte skälen för beslutet.

8 § Punktskattekontrollregistret får beträffande transportkontrollbrott och transportkontrollförseelse samt brott mot skyldigheten att stanna enligt 7 kap. 2 § innehålla

1. uppgift om dom i brottmål, dock inte domskälen, och om domen överklagats eller vunnit laga kraft,

2. uppgift om godkänt strafföreläggande samt

3. uppgift om förekomst av ärende hos polis- eller åklagarmyndighet, såvitt avser diarienummer eller motsvarande beteckning och identifieringsuppgift beträffande misstänkt.

9 § Punktskattekontrollregistret får innehålla de tekniska och administrativa uppgifter som behövs för att tillgodose ändamålet med registret.

Tillgång till uppgifter ur transportföretags bokningsregister m.m.

10 § Transportföretag som befordrar varor, fordon, containrar eller tankar skall på begäran av beskattningsmyndigheten skyndsamt lämna aktuella uppgifter om det som är eller kan antas vara yrkesmässig transport och som är

1. identifieringsuppgifter beträffande transporterat fordon, transporterad container eller transporterad tank,

2. identifieringsuppgifter beträffande ägare till transporterat fordon, transporterad container eller transporterad tank,

3. identifieringsuppgifter beträffande förare av transporterat fordon,

4. uppgift om transporterad vara,

5. uppgift om resrutt samt

6. uppgift om sättet för betalning och bokning.

Transportföretag behöver endast lämna sådana uppgifter som företaget redan har tillgång till.

Transportföretag får lämna uppgifter på så sätt att de görs läsbara för beskattningsmyndigheten genom terminalåtkomst.

11 § Beskattningsmyndigheten får begära uppgifter enligt 10 § endast om uppgifterna kan antas ha betydelse för punktskattekontrollverksamheten. Uppgifterna får begäras endast av särskilt utsedd tjänsteman på beskattningsmyndigheten.

Beskattningsmyndigheten skall genast förstöra uppgifter om enskilda personer som lämnats med stöd av 10 § om de saknar betydelse för punktskattekontrollverksamheten.

Beskattningsmyndigheten får, om det behövs för punktskattekontrollverksamheten, med den begränsning som anges i andra stycket bearbeta och lagra uppgifter i punktskattekontrollregistret.

Terminalåtkomst m.m. till punktskattekontrollregistret

12 § Terminalåtkomst till uppgifter i punktskattekontrollregistret får ges endast för de ändamål som anges i 2 § första stycket och i den utsträckning som anges i 13 och 14 §§.

13 § Tjänsteman på skattemyndighet, i vars arbetsuppgifter utförande av transportkontroller och lokalkontroller, handläggning av ärenden om skattebeslag eller skatteförverkande eller utövande av de särskilda kontrollbefogenheterna enligt 4 kap. 1 § ingår, får ha terminalåtkomst till punktskattekontrollregistret.

Tjänsteman på beskattningsmyndigheten som prövar eller utövar tillsyn över upplagshavare och skatteupplag samt registrerade varumottagare får ha terminalåtkomst till uppgift som avses i 3 - 9 §§. Terminalåtkomst till uppgifter som avses i 3 § tredje stycket får dock finnas endast beträffande sådana fall där uppgifter i ledsagardokumentet varit felaktiga.

14 § Tjänsteman på Generaltullstyrelsens underrättelse- och sambandscentral får ha terminalåtkomst till punktskattekontrollregistret.

Utdrag ur punktskattekontrollregistret m.m.

15 § Utdrag ur eller upplysning om innehållet i punktskattekontrollregistret skall lämnas, när framställning görs av Riksskatteverket, Justitiekanslern, Riksdagens ombudsmän, Datainspektionen eller allmän förvaltningsdomstol. Detsamma gäller för myndighet som medverkar i eller biträder vid beskattningsmyndighetens kontroll enligt denna lag.

Uppgifter ur punktskattekontrollregistret får också lämnas ut till andra myndigheter om och i den utsträckning regeringen för vissa slag av ärenden och för särskilda fall ger tillstånd till detta.

16 § Vad gäller enskilds rätt att få utdrag ur eller upplysning om innehållet i punktskattekontrollregistret beträffande sådan uppgift som avses i 4 § tredje stycket, 5 § andra stycket och 8 § 3 gäller 3 § första stycket 3 och 6 § första stycket lagen (1965:94) om polisregister m.m. I övrigt framgår enskilds rätt att få utdrag ur eller upplysning om innehållet i punktskattekontrollregistret av 10 § datalagen (1973:289).

Gallring av punktskattekontrollregistret

17 § Uppgifter som avses i 3 §, 4 § första och andra styckena, 5 § andra stycket samt 6 och 7 §§ skall gallras tio år efter det att de registrerades.

Uppgifter som avser i 4 § tredje stycket, 5 § tredje stycket och 8 § skall gallras om skäl för detta föreligger enligt 14 § polisregisterkungörelsen

(1969:38). Uppgifterna skall dock alltid gallras senast tio år efter det att de registrerades.

Uppgifter som avses i 10 och 11 §§ skall gallras två år efter det att uppgifterna registrerades.

Sambearbetning

18 § Uppgifter till punktskattekontrollregistret får hämtas in från annat register med hjälp av automatisk databehandling.

6 kap. Transporttillägg

1 § Beskattningsmyndigheten skall påföra den skattskyldige en särskild avgift (*transporttillägg*) om

1. ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer transporten i den utsträckning som följer av 2 kap. 2 §,

2. anmälningsskyldighet som följer av 17 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 16 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller 4 kap.1 § fjärde stycket lagen (1994:1776) om skatt på energi inte iakttagits eller

3. säkerhet enligt 16 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 15 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller 4 kap. 10 § lagen (1994:1776) om skatt på energi inte ställts på föreskrivet sätt.

Transporttillägget är fyrtio procent av de punktskatter som belöper på eller kan antas belöpa på varorna.

2 § Om den skattskyldige inkommer med ett i laga ordning upprättat ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet till beskattningsmyndigheten, skall transporttillägg som påförts med stöd av 1 § första stycket 1 eller 3 undanröjas.

3 § Beskattningsmyndigheten får medge befrielse från transporttillägg om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut tillägget.

4 § Bestämmelserna om undanröjande av och befrielse från transporttillägg skall beaktas även om yrkande om detta inte har framställts.

5 § Transporttillägg tas ut på samma sätt som skatt enligt 5 kap. lagen (1984:151) punktskatter och prisregleringsavgifter.

Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter är tillämplig beträffande transporttillägg.

7 kap. Straff

1 § Förare eller befälhavare som uppsåtligen underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet skall dömas för *transportkontrollbrott* till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om ett brott som avses i första stycket begås av grov oaktsamhet skall dömas för *transportkontrollförseelse* till dagsböter.

2 § Den som av uppsåt eller grov oaktsamhet bryter mot skyldighet att stanna på anmaning enligt 2 kap. 5 §, 13 kap. 6 § 1 eller 13 kap. 13 § 1 döms till dagsböter.

Ansvar enligt första stycket första meningen skall inte ådömas om den tjänsteman som givit anmaning att stanna inte varit behörig enligt 9 kap.11 § eller 13 kap. 2 § 4.

3 § Till penningböter döms den som bryter mot skyldighet att legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet enligt 2 kap. 6 eller 12 § eller 13 kap. 6 § 1 eller 13 § 1. Ansvar skall dock inte ådömas om beskattningsmyndigheten genast kunnat fastställa den tillfrågades identitet.

8 kap. Ansvaret för kostnader m.m.

1 § Den som åsidosätter skyldighet enligt 2 kap. 8 eller 13 § eller 13 kap. 6 § 1 eller 13 § 1 skall ersätta staten för de kostnader som uppkommer på grund härav.

2 § Statens kostnader i samband med förvaring vid omhändertagande och skattebeslag skall ersättas av den som äger förvarad punktskattepliktig vara.

3 § Ersättningskyldigheten enligt 1 eller 2 § får efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättning.

4 § För prov som tas vid transportkontroll eller lokalkontroll utges ingen ersättning.

5 § Om kostnaderna enligt 1 och 2 §§ tillsammans understiger 100 kr skall ersättning inte tas ut.

9 kap. Behörighet att fatta beslut m.m.

Behörighet att fatta beslut

1 § Beslut om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, skattebeslag och skatteförverkande fattas av länsrätt på ansökan av beskattningsmyndigheten. När länsrätten fattar beslut om transportkontroll på enskild plats eller lokalkontroll skall domstolen även fastställa hur länge kontrollen får pågå.

Beslut om förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag fattas av länsrätt på ansökan av beskattningsmyndigheten. Såvitt

avser fråga enligt 3 kap. 14 § andra stycket får dock ansökan även göras av ägare till egendom som förvaras av beskattningsmyndigheten.

Beslut om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, skattebeslag och förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag får verkställas omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

Beslut om transportkontroll på enskild plats och lokalkontroll förfaller om verkställigheten inte påbörjas inom en månad från beslutet.

2 § Beslut om undantagande av handling fattas av länsrätten.

Om beskattningsmyndigheten anser att en handling, som enskild begärt skall undantas, bör granskas, skall handlingen omedelbart förseglas och överlämnas till länsrätten.

3 § Beslut om transportkontroll på enskild plats och lokalkontroll får fattas av beskattningsmyndigheten, om samtliga enskilda som berörs av beslutet underrättats och uttryckligen inte motsatt sig kontroll.

Vid fara i dröjsmål får beskattningsmyndigheten fatta beslut om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, skattebeslag och förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag enligt 3 kap. 14 § första stycket. Sådant beslut skall snarast underställas länsrätten.

Beslut enligt 2 och 3 kap. som inte omfattas av 1 § samt beslut enligt 4, 6 och 8 kap. fattas av beskattningsmyndigheten.

Protokollföring m.m.

4 § Protokoll skall föras över transportkontroll och lokalkontroll. Vid transportkontroll på annan plats än enskild plats behöver dock protokoll föras endast om en punktskattepliktig vara påträffas.

Av protokollet skall framgå

1. var beslutet verkstälts,
2. vilka som var närvarande vid kontrollen, när kontrollen påbörjades och avslutades samt vad som genomsökts,
3. resultatet av åtgärden,
4. om beslut om omhändertagande fattats samt
5. annat av betydelse som förekommit vid kontrollen.

5 § När beslut om transportkontroll, lokalkontroll, omhändertagande och skattebeslag har verkställts skall bevis över verkställigheten utfärdas. Vid transportkontroll på annan plats än enskild plats behöver dock bevis lämnas endast om punktskattepliktig vara påträffas eller om enskild begär det.

Bevis över verkställighet skall överlämnas till den som berörs av åtgärden och innehålla uppgift om

1. var beslutet verkstälts,
2. såvitt avser transportkontroll och lokalkontroll vilka som var närvarande vid kontrollen, när kontrollen påbörjades och avslutades samt vad som genomsökts,
3. såvitt avser omhändertagande vad som omhändertagits samt
4. såvitt avser skattebeslag vad som tagits i skattebeslag.

6 § Punktskattekontroll enligt denna lag skall stå under beskattningsmyndighetens ledning.

7 § Annan skattemyndighet får medverka i kontrollverksamhet enligt denna lag genom att genomföra kontroll för beskattningsmyndighetens räkning. Härvid gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i

1. 2 kap. 3-8, 14 och 15 §§ beträffande transportkontroll,
2. 2 kap. 9-15 §§ beträffande lokalkontroll,
3. 3 kap. 1-5 §§ beträffande omhändertagande,
4. 4 kap. 1 § beträffande utövandet av särskilda kontrollbefogenheter,
5. 2 § andra stycket och 1 kap. 13-16 §§ beträffande undantagande av handling m.m.,
6. 3 § tredje stycket beträffande beslutsbehörighet såvitt avser beslut enligt 2, 3 och 4 kap. samt
7. 4 och 5 §§ beträffande protokollföring och utfärdande av bevis över verkställighet.

Beträffande annan skattemyndighets befogenhet att medverka i beskattningsmyndighetens kontrollverksamhet avseende införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara finns särskilda bestämmelser i 13 kap.

8 § Tullmyndighet får medverka i kontrollverksamhet enligt denna lag genom att genomföra kontroll för beskattningsmyndighetens räkning. Härvid gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i

1. 2 kap. 3-8, 14 och 15 §§ beträffande transportkontroll,
2. 2 kap. 9-15 §§ beträffande lokalkontroll,
3. 3 kap. 1-5 §§ beträffande omhändertagande,
4. 4 kap. 1 § beträffande utövandet av särskilda kontrollbefogenheter,
5. 2 § andra stycket och 1 kap. 13-16 §§ beträffande undantagande av handling m.m.,
6. 3 § tredje stycket beträffande beslutsbehörighet såvitt avser beslut enligt 2, 3 och 4 kap. samt
7. 4 och 5 §§ beträffande protokollföring och utfärdande av bevis över verkställighet.

Beträffande tullmyndighets befogenhet att medverka i beskattningssmyndighetens kontrollverksamhet avseende införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara finns särskilda bestämmelser i 13 kap.

9 § Beskattningsmyndigheten får, utöver vad som sägs i 7 § första stycket och 8 § första stycket, uppdra åt annan skattemyndighet eller tullmyndighet att fatta beslut för beskattningsmyndighetens räkning i ett visst ärende. Sådant beslut får fattas endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

10 § Polismyndighet och Kustbevakningen skall på begäran lämna biträde i kontrollverksamhet enligt denna lag.

11 § Anmaning att stanna fordon får ges av tjänsteman vid beskattningssmyndigheten. Sådan anmaning får också ges

1. av tjänsteman vid annan skattemyndighet, om han av beskattningssmyndigheten särskilt förordnats att stanna fordon, när han medverkar i kontrollverksamhet enligt denna lag och

2. av tjänsteman vid tullmyndighet i hamnar och i gränsnära områden, när han medverkar i kontrollverksamhet enligt denna lag.

Anmaning att stanna fordon får också ges av polisman, som biträder vid beskattningssmyndighetens kontroll enligt denna lag.

Anmaning att stanna fartyg får ges av polisman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som biträder vid beskattningssmyndighetens kontroll enligt denna lag. Polisman eller tjänsteman vid Kustbevakningen får också om det är uppenbart nödvändigt för punktskattekontrollen inbringa fartyg till hamn.

10 kap. Utlämnande av uppgifter

1 § Uppgifter som tullmyndighet, polismyndighet eller Kustbevakningen förfogar över och som behövs för punktskattekontroll enligt denna lag skall på beskattningssmyndighetens begäran tillhandahållas denna. Om tullmyndighet, polismyndighet eller Kustbevakningen i sin verksamhet påträffar punktskattepliktig vara, som kan antas vara obeskattad, skall myndigheten genast underrätta beskattningssmyndigheten.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket föreligger inte i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller enligt 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller en bestämmelse till vilken hänvisas i någon av de nämnda paragraferna.

Om sekretess gäller för uppgift enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen (1980:100) och ett utlämnande skulle medföra synnerligt men för något enskilt eller allmänt intresse föreligger uppgiftsskyldighet endast om regeringen på ansökan av beskattningssmyndigheten beslutar att uppgiften skall lämnas ut.

2 § Uppgifter rörande punktskattekontroll, skattebeslag och skatteförverkande som beskattningssmyndigheten förfogar över, skall på begäran lämnas ut till de myndigheter som medverkar i eller biträder vid beskattningssmyndighetens punktskattekontroll enligt denna lag om det behövs för punktskattekontrollverksamheten.

Uppgifter som avses i första stycket får tillhandahållas myndighet i främmande stat med vilken Sverige har träffat överenskommelse om handräckning i skatteärenden.

11 kap. Omprövning och överklagande m.m

Omhändertagande, skattebeslag och kostnadsansvar

1 § Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) angående omprövning gäller beslut om

1. omhändertagande enligt 9 kap. 3 § tredje stycket och 13 kap. 6 § 3 och 13 § 5,
2. skattebeslag enligt 13 kap. 7 § samt
3. kostnadsansvar enligt 9 kap. 3 § tredje stycket och 13 kap. 6 § 3 och 13 § 5.

2 § Beslut som avses i 1 § får överklagas hos länsrätt. Härvid gäller bestämmelserna i 23-25 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Transporttillägg

3 § Bestämmelserna om omprövning i 4 kap. 3-12 §§ och överklagande i 8 kap. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter gäller i tillämpliga delar beslut om transporttillägg.

4 § Vid tillämpningen av bestämmelserna i 4 och 8 kap. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter förstås med

1. beskattningsår det kalenderår under vilket beslutet om transporttillägg fattades,
2. skattskyldig den som påförts transporttillägg och
3. beskattningsbeslut beslut om transporttillägg.

5 § Beslut om transporttillägg får överklagas hos länsrätt.

Övriga beslut

6 § Beskattningsmyndighetens beslut att uppdra åt annan myndighet att fatta beslut enligt 9 kap. 9 § eller 13 kap. 2 § 3 får överklagas hos länsrätt.

7 § Beskattningsmyndighetens beslut, med undantag av vad som stadgas i 2, 5, 6 och 8 §§, får inte överklagas.

Omprövning av beslut som fattats av annan myndighet för beskattningsmyndighetens räkning

8 § Beskattningsmyndigheten skall ompröva beslut även i sådana ärenden där beslut fattats av annan myndighet för beskattningsmyndighetens räkning. Beskattningsmyndigheten får dock, efter samråd med den andra myndigheten, besluta att denna myndighet i stället skall ompröva beslutet. Sådant beslut får fattas endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

Beslut enligt första stycket andra meningen får överklagas hos länsrätt.

Företrädare för det allmänna m.m.

9 § Beskattningsmyndigheten får överklaga länsrätts beslut enligt denna lag.

10 § Beskattningsmyndigheten är part i länsrätten även i sådant mål, där beslut i första instans fattats av annan myndighet för beskattningsmyndighetens räkning. Beskattningsmyndigheten får dock besluta att den andra myndigheten skall föra beskattningsmyndighetens talan i målet.

Beskattningsmyndigheten får besluta att annan myndighet som tidigare fört talan i målet även får överklaga länsrättens beslut och härvid föra beskattningsmyndighetens talan.

Beslut enligt första och andra styckena får fattas endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

11 § Riksskatteverket får ta över uppgiften att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Riksskatteverket får överklaga ett beslut av länsrätten eller kammarrätten även om verket inte tidigare har fört det allmännas talan i målet.

Riksskatteverket får uppdra åt en tjänsteman vid en skattemyndighet att företräda verket i allmän förvaltningsdomstol.

12 § Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

Särskild bestämmelse om enskild part

13 § I mål om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, skattebeslag, skatteförverkande och förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag skall, om ägaren till egendomen inte är känd eller saknar känt hemvist i riket, den som senast innehade varorna anses vara motpart enligt 10 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) i stället för ägaren till egendomen.

Ägare till egendom får överta talan som förs av den som anses vara motpart enligt första stycket.

12 kap. Vissa bestämmelser om handläggningen i domstol m.m.

Handläggningen i domstol

1 § Mål om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, omhändertagande, undantagande av handling, skattebeslag, skatteförverkande samt förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag skall handläggas skyndsamt.

2 § Innan beslut om skatteförverkande fattas skall länsrätten försöka delge ägaren till egendomen, även om annan än ägaren anses vara motpart enligt 11 kap. 13 § första stycket. Härvid skall länsrätten, om ägaren till egendomen inte är känd, utfärda föreläggande i Post och Inrikes tidningar att ägaren skall ge sig till känna senast två månader efter föreläggandet, vid påföljd att frågan annars kan avgöras utan att ägaren beretts tillfälle

att yttra sig. Föreläggandet skall innehålla en beskrivning av egendomen samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för identifiering av ägaren.

Det som enligt första stycket gäller beträffande ägare till egendom gäller även beträffande den som innehar särskild rätt till egendom. Föreläggande behöver dock endast utfärdas om det finns särskild anledning att anta att någon innehar särskild rätt till egendomen.

3 § I mål om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, skattebeslag och förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag får, om det föreligger fara i dröjsmål, domstol förordna rörande saken utan att motparten beretts tillfälle att yttra sig.

4 § Vid handläggning i länsrätt eller kammarrätt av frågor om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, omhändertagande, skattebeslag, skatteförverkande, förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag samt transporttillägg skall muntlig förhandling hållas om enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. Enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

Särskilda bestämmelser beträffande undantagande av handling

5 § Om den enskilde begär det, skall länsrätten i mål om undantagande av handling pröva om beslut kan fattas utan att rätten granskar handlingen.

6 § I mål om undantagande av handling bestämmer länsrätten i fråga om upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel i vilken form eller på vilket sätt den skall tillhandahållas i målet.

I fråga om upptagning som avses i första stycket får länsrätten besluta om sådana begränsningar i rätten att använda tekniska hjälpmedel och sökbegrepp som behövs för att en upptagning som skall undantas från granskning inte skall bli tillgänglig för beskattningsmyndigheten.

Särskild bestämmelse beträffande skattebeslag

7 § Då länsrätt fattar beslut om skattebeslag eller fastställer verkställt skattebeslag skall domstolen utsätta den tid inom vilken ansökan om skatteförverkande skall göras. Tiden får inte sättas längre än vad som är nödvändigt.

Om den utsatta tiden är otillräcklig får länsrätten medge förlängning. Framställning om förlängning skall göras före den utsatta tidens utgång.

Om ansökan om skatteförverkande inte inkommer inom den utsatta tiden eller medgiven förlängning är beslutet om skattebeslag förfallet.

8 § En domstol får, om det föreligger särskilda skäl och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part, flytta över mål om transportkontroll på enskild plats, lokalkontroll, omhändertagande, skattebeslag, skatteförverkande samt förtida försäljning av egendom som är föremål för skattebeslag till annan domstol.

I fråga om överlämnande av mål skall samråd mellan domstolarna ske på lämpligt sätt. Råder olika meningar huruvida målet skall överlämnas förfaller frågan.

13 kap. Punktskattekontroll m.m. beträffande införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara

Allmänna bestämmelser

1 § Då punktskattekontrollverksamhet avser införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara får beskattningsmyndigheten använda befogenheter eller fatta beslut enligt denna lag endast i den utsträckning behörighet följer av detta kapitel. Vidare har den enskilde endast de skyldigheter enligt denna lag som anges i kapitlet.

I 1 kap. 1-8 §§ finns bestämmelser om lagens tillämpningsområde m.m. och i 1 kap. 9-12 §§ om gränsdragningen mellan införsel för yrkesmässig användning och införsel för privat bruk. I 7 kap. finns bestämmelser om straff, i 8 kap. om ansvar för kostnader m.m. och i 11 kap. om omprövning och överklagande.

Bestämmelserna i 1 kap. 13-16 §§ och i 9 kap. 2 § om undantagande av handling m.m., i 10 kap. om utlämnande av uppgifter och i 12 kap. om handläggning i domstol gäller i tillämpliga delar även beträffande införsel för privat bruk av punktskattepliktig vara.

Såvitt avser uppgifter rörande införsel för privat bruk gäller bestämmelserna i 5 kap. i tillämpliga delar med undantag för det som stadgas i 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 8 § såvitt avser transportkontrollbrott och transportkontrollförseelse.

2 § Vid kontrollverksamhet enligt detta kapitel gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 9 kap. om

1. protokollföring och utfärdande av bevis över verkställighet i 4 och 5 §§,
2. beskattningsmyndighetens rätt att uppdra åt annan myndighet att fatta beslut i 9 §,
3. polismyndighets och Kustbevakningens biträde i 10 § samt
4. anmaning att stanna i 11 §.

3 § Annan skattemyndighet får medverka i kontrollverksamheten enligt detta kapitel genom att genomföra kontroller för beskattningsmyndighetens räkning. Härvid har myndigheten samma befogenheter som beskattningsmyndigheten.

4 § Tullmyndighet får medverka i kontrollverksamhet enligt detta kapitel genom att genomföra kontroller för beskattningsmyndighetens räkning. Härvid har myndigheten samma befogenheter som beskattningsmyndigheten.

5 § De förutsättningar som enligt 1 och 2 §§ gäller för beskattningsmyndighetens kontroller gäller även för kontroller som genomförs med stöd av 3 och 4 §§.

Särskilda bestämmelser beträffande införsel för privat bruk av alkoholvara eller tobaksvara

6 § Beträffande införsel för privat bruk av alkoholvara eller tobaksvara gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om

1. transportkontroll i 2 kap. 3 § första meningen, 4-6, 8 och 14 §§,
2. omhändertagande i 3 kap. 1 § första och tredje styckena, 2 § första stycket, 3 § 1 och 3 samt 4, 5 och 12 §§ och
3. beslutsbehörighet i 9 kap. 3 § tredje stycket.

7 § Beskattningsmyndigheten får besluta om skattebeslag av påträffad alkoholvara eller tobaksvara med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial, om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betalad i Sverige. Härvid gäller i tillämpliga delar 3 kap. 6 § andra stycket, 12 §, 13 § första stycket första och andra meningarna och tredje stycket samt 14 §.

Ett beslut om skattebeslag får avse ett värde som överstiger det värde som anges i 8 § andra stycket.

Då beskattningsmyndigheten fattar beslut om skattebeslag enligt första stycket skall myndigheten utsätta den tid inom vilken punktskatten skall betalas. Om den utsatta tiden inte är tillräcklig får beskattningsmyndigheten medge förlängning. Framställning om förlängning skall göras före den utsatta tidens utgång.

8 § Länsrätten får på ansökan av beskattningsmyndigheten besluta att alkoholvara eller tobaksvara med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial som är föremål för skattebeslag enligt 7 § skall skatteförverkas om punktskatt beträffande varan inte har betalats inom den tid som angivits i beslutet om skattebeslag. Beslut om skatteförverkande får dock inte fattas om sådant hinder för skatteförverkande som anges i 3 kap. 9 § föreligger.

Ett beslut om skatteförverkande får avse egendom motsvarande värdet av den punktskatt som beräknas belöpa på varan samt de avgifter som framgår av 6 och 7 §§ lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen. Värdet får jämkas i enlighet med bestämmelsen i 3 kap. 7 § andra stycket.

9 § Sedan beslut om skatteförverkande vunnit laga kraft skall egendomen försäljas genom beskattningsmyndighetens försorg. Försäljningsintäkterna skall användas för att betala det värde enligt 8 § andra stycket för vil-

ket skatteförverkande gjorts och i denna del tillfalla staten. Om egendom är av sådan kvalitet att den inte kan säljas får den i stället förstöras.

Överskjutande intäkter vid försäljning skall utges till den vars egendom skatteförverkats. Överskjutande intäkter som inte kunnat utges till den vars egendom skatteförverkats skall återbetalas till den som erlagt kostnadsersättning enligt 8 kap. 1 eller 2 § avseende de kostnader som denne erlagt. Om flera erlagt kostnadsersättning skall var och en erhålla återbetalning i proportion till den kostnadsersättning han erlagt. Intäkter som inte har kunnat utges eller återbetalas inom ett år från försäljningen tillfaller staten.

10 § Tullmyndigheten får fatta beslut om skattebeslag m.m. enligt 7 § för beskattningsmyndighetens räkning.

11 § På bemannad tullplats får tullmyndighet i syfte att kontrollera införsel för privat bruk av alkoholvara eller tobaksvara

1. anmana person att stanna,
2. undersöka väska och annat handresgods och
3. företa kroppsvisitation om det finns synnerliga skäl att anta att en i Sverige obeskattad punktskattepliktig vara döljs i den kontrollerades klädedräkt.

Kontroll enligt första stycket får inte utformas på sådant sätt att urvalet av vad och vem som kontrolleras sker slumpmässigt.

12 § Bevis över verkställighet av kroppsvisitation skall utfärdas

1. om den undersökte begär det,
2. om vara eller handling som påträffats vid undersökningen omhändertas eller
3. om beslut om skattebeslag fattas beträffande punktskattepliktig vara som påträffats vid undersökningen.

Beviset skall överlämnas till den som undersökts.

Särskilda bestämmelser beträffande införsel för privat bruk av mineralolja- produkt

13 § Beträffande införsel för privat bruk av mineraloljaprodukt gäller i tillämpliga delar bestämmelserna om

1. transportkontroll i 2 kap. 3-6, 8, 14 och 15 §§,
2. omhändertagande i 3 kap. 1 § första och tredje styckena, 2 § första stycket, 3 § 1 och 3 samt 4, 5 och 12 §§,
3. förtida försäljning i 3 kap. 14 §,
4. lösen i 3 kap. 15 § och
5. beslutsbehörighet i 9 kap. 1 och 3 §§.

14 § Beslut om skattebeslag av punktskattepliktig vara med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial samt transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel, som använts för transport av varan, får fattas om det inte framgår att punktskatt är betalad i Sverige. Bestämmelserna i 3 kap. 6 § andra och tredje stycket samt 12-14 §§ gäller i tillämpliga delar sådant skattebeslag.

15 § Punktskattepliktig vara får, tillsammans med emballage, behållare eller annat förvaringsmaterial, förklaras skatteförverkad om det inte framgår att punktskatt beträffande varan är betalad i Sverige.

Transportmedel, container, tank eller transporthjälpmedel får förverkas i den utsträckning som anges i 3 kap. 8 § andra stycket.

Bestämmelserna i 3 kap. 7 § första stycket 1 och 3 samt andra stycket, 8 § tredje stycket, 9-12 samt 15 - 17 §§ gäller i tillämpliga delar sådant skatteförverkande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998. Genom lagen upphävs lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineralolja- och tobaksprodukter, alkohol och tobak. Den upphävda lagen gäller dock i fråga om kontrollåtgärd som har påbörjats före ikraftträdandet av denna lag samt i fråga om ärende om transporttillägg hänförligt till kontrollåtgärd som har påbörjats före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

Prop. 1997/98:100
Bilaga 2

Härmed föreskrivs beträffande lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

dels att 9 § skall upphöra att gälla,

dels att 4, 5, 7, 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas sex nya paragrafer, 11 - 16 §§, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln *anmäla* detta till *Skattemyndigheten i Dalarnas län (beskattningsmyndigheten)*. *Beskattningsmyndigheten beslutar om den skatt som skall betalas för varje skattepliktig införsel. Skatten skall betalas senast två veckor efter dagen för detta beslut. Skatten betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalningen anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.*

Tullverket skall för beskattningsmyndighetens räkning ta emot anmälan som avses i första stycket när införseln sker där bemannad tullplats finns.

På annan plats skall Tullverket där det är möjligt se till att anmälan kan lämnas på annat sätt. Tullverket skall i sådana fall vidarebefordra anmälan till beskattningsmyndigheten.

Har anmälan skett enligt andra stycket skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln *självmant deklarerera* detta. *Deklarationen skall lämnas på heder och samvete. Om införseln görs på bemannad tullplats skall deklARATIONEN lämnas till tulltjänsteman. Om införseln görs på annan plats skall deklARATIONEN lämnas till Skattemyndigheten i Dalarnas län (beskattningsmyndigheten). DeklARATION som lämnas till beskattningsmyndigheten skall ha inkommit senast sju dagar efter det att införseln gjordes.*

Punktskatten skall betalas samtidigt som deklARATION lämnas enligt första stycket. Har deklARATION lämnats till tulltjänsteman på bemannad tullplats skall Tullverket, för beskattningsmyndighetens räkning besluta om och uppbära skatten. I annat fall skall skatten betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalning anses i sådant fall ha gjorts den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.

¹ Senaste lydelse 1996:966.

5 §¹

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall, när inresan sker där be-
mannad tullplats finns, anmäla detta till Tullverket vid införseln. Sker införseln på annan plats skall anmälan ändå lämnas till Tullverket om sådan möjlighet tillhandahålls av verket. I annat fall skall anmälan om införseln lämnas till beskattningsmyndigheten senast tre dagar efter införseln.

Har deklaration lämnats i den ordning som anges i 4 §, anses beskattningsbeslut ha fattats i enlighet med deklarationen.

Om deklaration inte har lämnats i den ordning som anges i 4 §, anses skatten ha bestämts genom beskattningsbeslut till 0 kronor. Kommer deklaration in till beskattningsmyndigheten vid en senare tidpunkt anses beslutet i stället ha fattats i enlighet med deklarationen, om omprövningsbeslut inte har meddelats dessförinnan.

7 §²

Har resande vid fullgörande av anmälningsskyldighet enligt denna lag lämnat uppgift som befinns oriktig, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att anmäla detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av den skatt som påförs honom.

Har resande vid fullgörande av deklarationsskyldighet enligt 4 § första stycket lämnat uppgift som befinns oriktigt skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är fyrtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att deklarerat detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är fyrtio procent av den skatt som påförs honom.

8 §³

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i anmälan direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att anmälan inte lämnats skall Tullverket påföra särskild avgift.

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i deklaration direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att deklaration inte lämnats skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning påföra särskild avgift.

¹ Senaste lydelse 1996:704.

² Senaste lydelse 1996:704.

³ Senaste lydelse 1996:704.

10 §¹

Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagas beslut enligt denna lag förs det allmännas talan av beskattningsmyndigheten.

Bestämmelserna om omprövning i 4 kap. 3 - 12 §§ lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter gäller i tillämpliga delar beslut enligt denna lag.

Beskattningsmyndigheten skall ompröva beslut enligt denna lag även i sådana ärenden där beslut fattats av tullmyndighet för beskattningsmyndighetens räkning. Beskattningsmyndigheten får dock, efter samråd med tullmyndigheten, besluta att denna myndighet i stället skall ompröva beslutet. Sådant beslut får dock fattas endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

11 §

Beslut enligt denna lag får överklagas hos länsrätten i Dalarnas län. Härvid gäller bestämmelserna i 8 kap. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

12 §

Beskattningsmyndigheten får överklaga länsrätts beslut enligt denna lag.

13 §

Beskattningsmyndigheten är part i länsrätten även i sådant mål, där beslut i första instans fattats Föreslagen lydelse av tullmyndighet för beskattningsmyndighetens räkning. Beskattningsmyndigheten får dock besluta att tullmyndigheten skall föra beskattningsmyndighetens talan i målet.

Beskattningsmyndigheten får besluta att tullmyndighet som tidigare fört talan i målet även får överklaga länsrättens beslut och

¹ Senaste lydelse 1997:360.

härvid föra beskattningsmyndighetens talan.

Beslut enligt första och andra styckena får fattas endast om tullmyndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild

14 §

Riksskatteverket får överta uppgiften att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i visst ärende eller viss grupp av ärenden.

Riksskatteverket får överklaga ett beslut av länsrätten eller kammarrätten även om verket inte tidigare har fört det allmännas talan i målet.

Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

15 §

Vid handläggningen i länsrätt eller kammarrätt av mål om särskild avgift skall muntlig förhandling hållas om enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det inte finns anledning att anta att avgift kommer att tas ut. Enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

16 §

En domstol får, om det föreligger särskilda skäl och det kan göras utan avsevärd olägenhet för någon part, flytta över mål enligt denna lag till annan domstol.

I fråga om överlämnande av mål skall samråd mellan domstolarna ske på lämpligt sätt. Råder olika meningar huruvida målet skall överlämnas förfaller frågan.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med *tillfällig handel* avses i denna lag sådan handel som omfattas av lagen (1990:1183) om tillfällig försäljning.

Med *upplåtelse tillfälle* avses varje tillfälle då viss plats upplåts till viss person för tillfällig försäljning.

Skyldigheter vid upplåtelse av plats

2 § Den som upplåter plats för tillfällig handel är skyldig att före det att upplåtelse sker kontrollera huruvida den som önskar få plats upplåten till sig är innehavare av F-skattsedel. Upplåtaren är vidare skyldig att infordra en kopia av befintlig F-skattsedel samt att i de fall F-skattsedel inte finns föra anteckningar om platshyrarens och i förekommande fall dennes företrädares namn, personnummer, adress och telefonnummer. Är platsuthyraren en juridisk person skall även firma och organisationsnummer antecknas.

Uppgifter som inhämtats med stöd av första stycket skall bevaras i sju kalenderår efter det kalenderår upplåtelsen skedde.

3 § Den som upplåter plats för tillfällig handel är skyldig att på begäran av skattemyndigheten lämna sådana uppgifter som han enligt 2 § är skyldig att inhämta och bevara.

Revision

4 § Skattemyndigheten får besluta om revision hos den som har eller kan antas ha upplåtit plats för tillfällig handel för att kontrollera att han fullgjort sina skyldigheter enligt 2 §.

Revision enligt första stycket får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141) och hos annan juridisk person än dödsbo.

I övrigt gäller bestämmelserna i 3 kap. 6 samt 9–14 c §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

Identifieringsbesök m.m.

5 § Skattemyndigheten får i syfte att identifiera enskild som kan antas bedriva tillfällig handel besluta om *identifieringsbesök*. Myndigheten får vid ett sådant besök kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten.

6 § Vid skattemyndighetens identifieringsbesök är person som befinner sig på platsen skyldig att på skattemyndighetens begäran legitimera sig

eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet samt i förekommande fall förete F-skattsedel.

Skyldighet att identifiera sig åvilar endast person som på skälig grund kan antas ha ett sådant samband med den kontrollerade verksamheten att kännedom om hans identitet kan vara av betydelse för skattekontrollen.

Protokollföring och bevis över verkställighet

7 § Protokoll skall föras över identifieringsbesök.

Av protokollet skall framgå

1. var besöket avlagts,
2. vilka som var närvarande vid besöket,
3. när besöket påbörjades och avslutade, samt
4. annat av betydelse som förekommit vid besöket.

Platsupplåtares kontrollavgift

8 § Om den som upplåter plats för tillfällig handel inte fullgjort skyldighet enligt 2 § skall skattemyndigheten påföra honom en särskild avgift (*platsupplåtares kontrollavgift*) med 1 000 kr.

Platsupplåtares kontrollavgift får tas ut för varje upplåtelsefall där skyldighet enligt 2 § inte fullgjorts.

9 § Platsupplåtares kontrollavgift får efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelsen om eftergift skall beaktas även om yrkande härom inte har framställts.

10 § Platsupplåtares kontrollavgift påförs enligt skattebetalningslagen (1997:000).

Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter är tillämplig beträffande platsupplåtares kontrollavgift.

Behörighet att fatta beslut m.m.

11 § Beslut enligt denna lag fattas av skattemyndigheten i det län där den tillfälliga handel bedrivs eller har bedrivits även om den enskilde handlar har hemvist i ett annat län.

Revision enligt 4 § och identifieringsbesök enligt 5 § genomförs av den skattemyndighet som anges i första stycket.

12 § Skattemyndighet som anges i 11 § första stycket får uppdra åt annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Sådant uppdrag får ges endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

13 § Vid omprövning av beslut om platsupplåtares kontrollavgift gäller bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223).

14 § Skattemyndighet som anges i 11 § första stycket skall ompröva beslut om platsupplåtares kontrollavgift även i sådana ärenden där beslut fattats av annan skattemyndighet som erhållit uppdrag enligt 12 §. Skattemyndigheten får dock, efter samråd med den andra myndigheten, besluta att denna myndighet i stället skall ompröva beslutet. Sådant beslut får fattas endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

Överklagande m.m.

15 § Beslut om platsupplåtares kontrollavgift samt beslut enligt 12 § första meningen och 14 § andra meningen får överklagas hos länsrätt. Härvid gäller bestämmelserna i 23–25 §§ förvaltningslagen.

Övriga beslut av skattemyndigheten enligt denna lag får inte överklagas.

16 § Vid handläggningen i länsrätt eller kammarrätt av mål om platsupplåtares kontrollavgift skall muntlig förhandling hållas om enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det inte finns anledning att anta att avgift kommer att tas ut. Enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

Företrädare för det allmänna m.m.

17 § Skattemyndighet som anges i 11 § första stycket får uppdra åt annan skattemyndighet att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i visst ärende eller viss grupp av ärenden. Ett sådant ärende får ges endast om den andra myndigheten medger det och det inte innebär avsevärd olägenhet för enskild.

18 § Riksskatteverket får ta över uppgiften att i allmän domstol föra det allmännas talan i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

Riksskatteverket får överklaga ett beslut av länsrätten eller kammarrätten även om verket inte tidigare har fört det allmännas talan i målet.

Riksskatteverket får uppdra åt en tjänsteman vid en skattemyndighet att företräda verket i allmän förvaltningsdomstol.

19 § Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

Straff

20 § Den som bryter mot skyldighet enligt 6 § dömes till penningböter. Ansvar skall dock inte ådömas om skattemyndigheten genast kunnat fastställa den tillfrågades identitet.

Denna lag träder i kraft 1 juli 1998.

Förteckning över remissinstanser beträffande betänkandet Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineralolja m.m.

Efter remiss har följande lämnat yttrande över utredningen förslag: Riksdagens ombudsmän, Hovrätten för Västra Sverige, Umeå tingsrätt, Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Sundsvall, Länsrätten i Skåne län, Länsrätten i Dalarnas län, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Kustbevakningen, Alkoholinspektionen, Läkemedelsverket, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Uppsala Universitet Juridiska fakulteten, Statskontoret, Riksrevisionverket, Redarföreningen, Statens Järnvägar, Sveriges Industriförbund, Sveriges Transportindustriförbund, Svenska Bryggareföreningen, Föreningen Sveriges Fria Bryggerier, Plast- och Kemibranscherna, Svenska Petroleum Institutet, Svenska Åkeriförbundet, Swedish Match AB, Systembolaget AB, Torg- och Marknadshandlarnas Ekonomiska Riksförening.

Yttrande har också inkommit från Svenska Arbetsgivarföreningen, Svensk Industriförening, Stockholms Handelskammare, Tull-Kust (Förbundet för anställda i tullverket och kustbevakningen) och Tobaks- & Servicehandelns Riksförbunds Servicebolag.

Kommerskollegium har inget att erinra mot förslaget.

Vin & Sprit AB har avstått från att yttra sig.

1 Förslag till lag om punktskattekontroll avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

7 kap.

Kontroll av postförsändelser

1 § En tulltjänsteman får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande försändelser för att kontrollera om försändelsen innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

En sådan försändelse får öppnas om det finns anledning anta att den innehåller sådana varor som nämns i första stycket samt försändelsen finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret.

2 § Beslut om öppnande av brev och andra försändelser som kan antas innehålla förtroliga meddelanden får fattas endast av tullmyndighetens chef eller efter dennes förordnande av någon annan tjänsteman vid myndigheten.

3 § Protokoll skall föras över den undersökning som görs i samband med att en postförsändelse öppnas enligt 1 §. Av protokollet skall framgå ändamålet med undersökningen och vad som har kommit fram vid denna.

4 § Alkohol- eller tobaksvaror som påträffas i en postförsändelse får tas om hand, om det finns anledning anta att

1. skattskyldighet föreligger enligt 15 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller 16 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
2. skatten inte har betalats, och
3. säkerhet för skattens betalning inte har ställts enligt lagen om alkoholskatt eller lagen om tobaksskatt.

Även om förutsättningarna i första stycket inte är uppfyllda får vara som nämns i första stycket tas om hand om det finns anledning anta att mottagaren är under 20 år vad avser alkoholvara, respektive 18 år vad avser tobaksvara.

5 § Har skattskyldighet inträtt för omhändertagen alkohol- eller tobaksvara skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan. Skatt skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt. Skatten förfaller till betalning omedelbart och skall betalas till tullmyndigheten.

Saknas tillräckliga uppgifter för att fastställa skatten får denna tas ut med belopp som anges i 1 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

6 § Ett omhändertagande enligt 4 § skall upphävas, om

1. försändelsen är en gåva, eller skattskyldighet av annan anledning inte föreligger, eller
2. skatt som påförts enligt 5 § betalats.

Ett omhändertagande skall inte upphävas om det framkommit att försändelsen innehåller alkoholvaror och mottagaren inte fyllt 20 år eller tobaksvaror och mottagaren inte fyllt 18 år.

7 § Omhändertagen alkohol- eller tobaksvara skall förverkas, om

1. beslut om skatt enligt 5 § har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom en månad räknat från den dag då beslutet vann laga kraft, eller

2. det av annan anledning saknas grund för att med stöd av 6 § upphäva omhändertagandet.

En vara får inte förverkas med stöd av första stycket 2 förrän tre månader förflutit från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

8 § När beslut om förverkande enligt 7 § vunnit laga kraft skall varan förstöras genom tullmyndighetens försorg.

2 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

Bestämmelser om införsel och försäljning av teknisk sprit finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Föreskrifter om marknadsföring av alkoholdrycker finns, förutom i denna lag, även i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker.

Denna lag gäller tillverkning *och införsel* av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

4 kap.

2 §

Spritdrycker, vin och starköl får föras in till landet endast av den som har tillverknings- eller partihandelstillstånd avseende sådana varor.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk *och*

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. *som gåvoförsändelse eller som kommersiell försändelse under yrkesmässig befordran till enskild person som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,*

5. *av enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttar till Sverige, om dryckerna*

är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk och

6. av enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Spritdrycker, vin och starköl som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
2. Bestämmelserna i 4 kap. 2 § andra stycket 4-6 skall tillämpas i fråga om drycker som kommit in i landet efter ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 15 och 21 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Om annan än upplagshavare, registrerad varumottagare eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller av annan för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Vid distansförsäljning skall säljaren företrädas av en av beskattningssmyndigheten godkänd representant. En sådan representant skall enligt fullmakt av säljaren som ombud för denne svara för redovisningen av alkoholskatt och i övrigt företräda säljaren i frågor som gäller skatt enligt denna lag. Underlag för kontroll av skatteredovisningen skall finnas tillgängligt hos representanten.

Andra stycket gäller inte en utländsk säljare som är juridisk person och har ett fast driftställe här i landet.

Bestämmelserna i 11 § första meningen om återkallelse tillämpas även på representant som avses i andra stycket.

Bestämmelsen i första stycket omfattar även sådana överlåtelser som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelse. I dessa fall gäller dock inte bestämmelsen om godkänd representant i andra stycket. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 17 §.

21 §

Den som är oregistrerad varumottagare enligt 13 § skall lämna deklaration för varje mottagen leverans av skattepliktiga varor. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag när varorna togs emot.

Den som är skattskyldig enligt 8 § 5 skall lämna deklaration när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter införseln.

Den som tillverkar skattepliktiga varor utan att vara godkänd upplagshavare skall lämna deklaration när varorna tillverkas.

Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna tillverkades.

Den som enligt 15 § sista stycket överlåter skattepliktig vara skall lämna deklaration för varje leverans. Deklarationen skall ha kom-

*mit in till beskattningsmyndigheten
senast fem dagar efter det att leve-
rans skett.*

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Häri genom föreskrivs att 16 och 22 §§ lagen (1994:1563) om tobaksskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Om annan än upplagshavare, registrerad varumottagare eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller av annan för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Vid distansförsäljning skall säljaren företrädas av en av beskattningssmyndigheten godkänd representant. En sådan representant skall enligt fullmakt av säljaren som ombud för denne svara för redovisningen av tobaksskatt och i övrigt företräda säljaren i frågor som gäller skatt enligt denna lag. Underlag för kontroll av skatteredovisningen skall finnas tillgängligt hos representanten.

Andra stycket gäller inte en utländsk säljare som är juridisk person och har ett fast driftställe här i landet.

Bestämmelserna i 12 § första meningen om återkallelse tillämpas även på representant som avses i andra stycket.

Bestämmelsen i första stycket omfattar även sådana överlåtelser som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelse. I dessa fall gäller dock inte bestämmelsen om godkänd representant i andra stycket. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 18 §.

22 §

Den som är oregistrerad varumottagare enligt 14 § skall lämna deklARATION för varje mottagen leverans av skattepliktiga varor.

Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna togs emot.

Den som är skattskyldig enligt 9 § 5 skall lämna deklARATION när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter införseln. Den som tillverkar skattepliktiga varor utan att vara upplagshavare skall lämna deklARATION när varorna tillverkas. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna tillverkades.

Den som enligt 16 § sista stycket överlåter skattepliktig vara skall lämna deklARATION för varje leverans. Deklarationen skall ha

*kommit in till beskattningsmyndig-
heten senast fem dagar efter det
att leverans skett.*

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs¹ att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §²

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigs-materiel, och produkter som avses i lagen (1991:341) om strategiska produkter,

2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,

3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),

4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),

5. injektionssprutor och kanyler,

6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,

7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karate-pinnar, blydaggjar, spikklubbor och liknande,

8. kulturföremål som avses i 5 kap. 4-6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,

9. hundar och katter för annat ändamål än handel,

10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738) och tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),

10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), *teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),.*

11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,

12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda.

¹ Paragrafen föreslås också ändrad i prop. xxx.

² Senaste lydelse 1996:944.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 4

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1997/98:100
Bilaga 5

Finansdepartementets promemoria Förslag om kontroll av postförsändelser innehållande alkohol- eller tobaksvaror har tillställts totalt elva remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgivits av Svea hovrätt, Kamrarrätten i Sundsvall, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Generaltullstyrelsen, Riksskatteverket, Posten AB och Sveriges advokatsamfund.

Alkoholinspektionen har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

1 Förslag till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 § Denna lag är tillämplig vid punktskattekontroll som avser sådan hantering av punktskattepliktiga varor som omfattas av rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor¹, senast ändrat genom rådets direktiv 96/99/EG².

Bestämmelserna i denna lag är tillämpliga på

1. yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor,
2. distansförsäljning av punktskattepliktiga varor, och

2 § Med punktskattepliktig vara avses tobaksvara, alkoholvara och mineraloljeprodukt.

Med tobaksvara avses vara som anges i 1 § andra stycket lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

Med alkoholvara avses vara som anges i 2–6 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt.

Med mineraloljeprodukt avses bränsle som anges i 1 kap. 3 a § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

3 § Med handling avses framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Med transportmedel avses varje slag av fordon som används för transport på väg.

4 § Med skattskyldig avses vid yrkesmässig hantering av punktskattepliktiga varor den som är skattskyldig enligt

1. 9 § första stycket 1–5 eller 27 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
2. 8 § första stycket 1–5 eller 26 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt och,
3. 4 kap. 1 § första stycket 1–5 eller 7 eller 2 § lagen (1994:1776) om skatt på energi.

5 § Ett beslut om åtgärd enligt denna lag får fattas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den enskilde.

¹ EGT nr L 76, 23.3.92, s. 1 (Celex 392L0012)

² EGT nr L 8, 11.1.1997, s. 12 (Celex 396L0099)

6 § Transporter av punktskattepliktiga varor skall förutom vad som framgår av lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet i den utsträckning som följer av artiklarna 7 och 18 i det direktiv som anges i 1 kap. 1 §.

Transporter som avses i första stycket skall förutom vad som framgår av lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt och lagen om skatt på energi även omfattas av säkerhet för betalning av skatt i den utsträckning som följer av artiklarna 7, 10, 13 och 15 i det direktiv som anges i 1 kap. 1 §.

2 kap. Transportkontroll

1 § För att kontrollera att transporter av punktskattepliktiga varor transporteras i enlighet med 1 kap. 6 § får tullmyndigheten kontrollera det som är eller kan antas vara yrkesmässig vägtransport (*transportkontroll*). Transportkontroll får ske under pågående transport och då varor på-, av- eller omlastas i direkt anslutning till transport.

Transportkontroll får genomföras även på områden som inte är tillgängliga för allmänheten.

2 § Tullmyndigheten får vid transportkontroll undersöka transportmedel, lådor, behållare eller andra utrymmen i transportmedel, containrar eller tankar där punktskattepliktiga varor kan förvaras under transport. Myndigheten får vidare eftersöka och granska ledsagardokument, bevis om ställd säkerhet och andra handlingar som kan vara av betydelse för beskattningen samt undersöka och ta prov på varor. Myndigheten får vid granskningen använda tekniska hjälpmedel som finns i transportmedlet.

3 § Vid genomförande av transportkontroll får tullmyndigheten

1. öppna transportmedel, containrar eller tankar som är låsta eller har tillslutits på annat sätt,

2. bereda sig tillträde till områden som inte är tillgängliga för allmänheten, och

3. försegla transportmedel, containrar, tankar eller områden som inte är tillgängliga för allmänheten.

Första stycket 1 och 3 gäller även lådor, behållare eller andra utrymmen som finns i containrar, tankar eller på områden som inte är tillgängliga för allmänheten.

Polisen skall lämna den handräckning som behövs för kontrollen.

4 § Förare är skyldiga att stanna på anmaning som ges av tjänsteman vid tullmyndigheten.

5 § Förare är skyldiga att på tullmyndighetens begäran legitimera sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet.

6 § Förare är skyldiga att se till att ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet följer med transporten i enlighet med 1 kap. 6 §. Vid transportkontroll skall förare tillhandahålla tullmyndigheten nämnda dokument.

7 § Förare eller ägare till varor som skall kontrolleras skall vid transportkontroll

1. ge tullmyndigheten möjlighet att undersöka varorna och transportmedlen och utan kostnad tillhandahålla varuprov, och
2. ansvara för den transport som behövs för kontrollen samt ansvara för uppackning och återinpackning av varorna.

Skyldighet enligt första stycket 1 gäller endast i den utsträckning som enskilda förfogar över det som skall undersökas.

Den som åsidosätter sin skyldighet enligt första stycket skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta. Ersättningskyldigheten skall efterges helt eller delvis om det framstår som oskäligt att ta ut ersättning.

8 § En transportkontroll får inte pågå längre än sex timmar.

3 kap. Omhändertagande

1 § Om en punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll och om det finns anledning att anta att transporten inte sker i enlighet med 1 kap. 6 § får den vara, handling, låda, behållare, container eller tank som medförs vid transporten tas om hand för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig. För dessa fall gäller 2 kap. 2 och 3 §§ i tillämpliga delar.

Beslut enligt första stycket får verkställas omedelbart.

2 § När en vara omhändertas får även emballage, behållare och förvaringsmaterial tas om hand.

3 § Föraren eller ägaren till vara som har tagits om hand skall vid omhändertagandet

1. utan kostnad tillhandahålla varuprov, och
2. ansvara för transport av den omhändertagna varan från platsen där transportkontrollen genomförts.

Skyldigheten i första stycket 2 gäller endast transport som sker i direkt anslutning till omhändertagande av en punktskattepliktig vara.

Den som åsidosätter sin skyldighet enligt första stycket skall ersätta staten för dess kostnader på grund av detta. Ersättningskyldigheten skall efterges helt eller delvis om det är oskäligt att ta ut ersättning.

4 § Egendom som är föremål för omhändertagande skall förvaras av tullmyndighet eller den som fått i uppdrag av myndigheten att sköta förvaringen.

Omhändertagen egendom skall vårdas väl och stå under noggrann tillsyn.

5 § Om skattskyldighet föreligger för omhändertagen punktskattepliktig vara enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om al-

koholskatt eller lagen (1994:1776) skatt på energi skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan om

1. skattskyldighet har inträtt, och
2. varan har transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Skatt enligt första stycket skall tas ut enligt de skattesatser som anges i lagen om tobaksskatt, lagen om alkoholskatt eller lagen om skatt på energi.

Första stycket gäller inte i sådana fall som avses i 9 a § tullagen (1994:1550).

6 § Ett omhändertagande av annan egendom än punktskattepliktiga varor eller handlingar skall upphävas om,

1. omhändertagandet inte längre är nödvändigt för sådan kontroll som avses i 3 kap. 1 §, eller
2. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för egendomen eller handlingen.

7 § Ett omhändertagande av en punktskattepliktig vara skall upphävas om,

1. varan inte har transporterats i strid med 1 kap. 6 §,
2. skattskyldighet för varan inte föreligger eller inte har inträtt i Sverige,
3. skatt som påförts enligt 5 § betalas,
4. ett beslut om beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken eller lagen (1960:418) om straff för varusmuggling meddelas för varan,
5. egendomen förklaras förverkad, eller
6. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

8 § Oavsett vad som föreskrivs i 7 § 1–3 skall ett omhändertagande av en alkohol- eller tobaksvara bestå om det är sannolikt att varan är avsedd att bjudas ut till försäljning i Sverige och

1. den som gör anspråk på en omhändertagen alkoholvara inte har tillverknings- eller partihandelstillstånd enligt alkohollagen (1994:1738) eller föreskrivet tillstånd för försäljning enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. för varan i fråga, eller
2. det är uppenbart att en omhändertagen tobaksvara är avsedd att bjudas ut till försäljning i strid med 11 § tobakslagen (1993:581) eller 4 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt.

4 kap. Förverkande

1 § Omhändertagen punktskattepliktig vara får förverkas om,

1. ett beslut om skatt enligt 3 kap. 5 § har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom en månad från den dag då beslutet vann laga kraft,
2. det av annan anledning saknas grund för att med stöd av 3 kap. 7 § upphäva ett omhändertagande, eller
3. ett beslut enligt 3 kap. 8 § att omhändertagandet skall bestå har vunnit laga kraft.

Ett förverkande med stöd av första stycket 2 får inte ske förrän tre månader förflutit från den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

Ett beslut om förverkande får inte fattas om det är oskäligt.

2 § Egendom som har varit omhändertagen får förverkas om inte ägaren eller någon annan rättsinnehavare har gjort anspråk på den inom tre månader från den dag då omhändertagandet upphävdes.

3 § Om omhändertagen egendom förklaras förverkad får förverkandet även omfatta emballage, behållare och förvaringsmaterial.

4 § Skyldighet att betala skatt som påförts med stöd av 3 kap. 5 § består även efter det att varorna förverkats.

5 § Särskild rätt till egendom som förklarats förverkad består om inte även den särskilda rätten förklaras förverkad. Sådan rätt som vunnits genom utmätning eller betalningssäkring upphör dock, såvida det inte av särskild anledning förordnas att rätten skall bestå. I beslut om förverkande skall anteckning om bestående särskild rätt göras.

6 § När ett beslut om förverkande av annan egendom än punktskattepliktiga varor och mineraloljeprodukter vunnit laga kraft skall egendomen säljas genom tullmyndighets försorg. Vid försäljningstillfället skall tullmyndigheten göra förbehåll för en sådan känd rättighet som gäller enligt 5 §. Om förverkad egendom inte kan säljas får den i stället förstöras.

I fråga om alkoholvaror som har förverkats enligt denna lag gäller lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. i tillämpliga delar.

Tobaksvaror som har förverkats enligt denna lag skall förstöras genom tullmyndighetens försorg.

7 § Har ett förverkande skett med stöd av 1 § första stycket 1 skall intäkterna från försäljning enligt 6 § första eller andra stycket användas till att betala punktskatten för varan. Om det därefter finns ett överskott skall detta ges ut till den vars vara förverkats om denne är känd. Annars skall överskottet tillfalla staten.

I andra fall än som avses i första stycket skall försäljningsintäkten tillfalla staten.

5 kap. Transporttillägg

1 § En särskild avgift (*transporttillägg*) skall påföras en avsändande upplagshavare om

1. ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte följer med transporten i den utsträckning som följer av 1 kap. 6 §, eller

2. säkerhet inte ställts för transporten i den utsträckning som följer av 1 kap. 6 §.

Transporttillägg skall påföras en skattskyldig om

1. anmälningsskyldighet eller skyldighet att ställa säkerhet som följer av 17 § lagen (1994:1563) om tobaksskatt, 16 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller 4 kap. 1 § fjärde stycket lagen (1994:1776) om skatt på energi inte iakttagits, eller

2. säkerhet enligt 16 § lagen om tobaksskatt, 15 § lagen om alkoholskatt eller 4 kap. 10 § lagen om skatt på energi inte ställts på föreskrivet sätt.

Transporttillägget är tjugo procent av de punktskatter som belöper på eller kan antas belöpa på varorna.

2 § Om en avsändande upplagshavare kommer in med ett i föreskriven ordning upprättat ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet till tullmyndighet inom en månad från dagen för beslutet om transporttillägg, skall transporttillägg som påförts med stöd av 1 § första stycket 1 undanröjas.

Ett transporttillägg som påförts med stöd av 1 § andra stycket skall undanröjas om det i ett ärende eller mål om skatt enligt denna lag, lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1776) om skatt på energi konstateras att den som påförts tillägget inte är skattskyldig.

3 § Avsändande upplagshavare och skattskyldig skall befrias från transporttillägg om det är uppenbart oskäligt att ta ut tillägget.

4 § Bestämmelserna om undanröjande av och befrielse från transporttillägg skall beaktas även om det inte har framställts något yrkande om detta.

5 § Transporttillägg tas ut på samma sätt som skatt enligt 5 kap. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter är tillämplig på transporttillägg.

6 kap. Betalning av skatt m.m.

1 § Skatt som påförs med stöd av 3 kap. 5 § förfaller till betalning omedelbart och skall betalas till tullmyndighet. Skatten betalas genom insättning på särskilt konto. Betalning anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.

2 § Om ett beslut enligt 3 kap. 5 § överklagats, den skattskyldige begärt omprövning eller det annars kan antas att skatten kommer att sättas ned, kan den skattskyldige av tullmyndigheten få anstånd med att betala skatten. Bestämmelserna i 17 kap. § 2, 3, 9 och 11 §§ skattebetalningslagen (1997:483) gäller då i tillämpliga delar.

3 § Om skatt som påförts med stöd av 3 kap. 5 § skall återbetalas efter omprövning eller överklagande skall ränta utgå enligt 5 kap. 14 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter. Ränta utgår från den dag då skattebeloppet har betalats till och med den dag då det återbetalas.

I fråga om indrivning gäller 5 kap. 16–18 §§ lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter.

7 kap. Behörighet att fatta beslut m.m.

1 § Beslut om förverkande fattas av allmän förvaltningsdomstol på ansökan av tullmyndigheten.

En ansökan enligt första stycket skall prövas av den länsrätt inom vars domkrets omhändertagandet av egendomen verkställdes.

2 § Övriga beslut enligt denna lag fattas av tullmyndigheten.

3 § När ett beslut om transportkontroll och omhändertagande har verkställts skall ett bevis över verkställigheten utfärdas. Vid transportkontroll behöver dock ett bevis utfärdas endast om en punktskattepliktig vara påträffas eller någon berörd person annars begär det.

Ett bevis över verkställighet skall lämnas över till den som berörs av åtgärden och innehålla uppgifter om

1. var beslutet verkställdes,
2. när det gäller transportkontroll, vilka som var närvarande vid kontrollen, när kontrollen påbörjades och avslutades, vad som genomförts samt annat av betydelse som förekommit vid kontrollen, och
3. vad som omhändertagits samt annat av betydelse som förekommit vid omhändertagandet.

4 § Polisen är skyldig att medverka i kontrollverksamhet enligt denna lag. Vad som sägs i 2 kap. och 3 kap. 1 § gäller vid sådan medverkan också polismyndighet och polisman.

8 kap. Utlämnande av uppgifter

1 § Uppgifter som myndighet förfogar över och som behövs för punktskattekontroll enligt denna lag skall på tullmyndighetens begäran tillhandahållas denna.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket föreligger dock inte i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller en bestämmelse till vilken hänvisas i någon av de nämnda paragraferna.

Om sekretess gäller för uppgift enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen och ett utlämnande skulle medföra synnerligt men för något enskilt eller allmänt intresse föreligger uppgiftsskyldighet endast om regeringen på ansökan av tullmyndighet beslutar att uppgiften skall lämnas ut.

9 kap. Överklagande m.m

1 § Beslut enligt 2 kap. 1–6 §§ samt 3 kap. 4 § får inte överklagas. Övriga beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Riksskatteverket får överklaga beslut enligt denna lag.

2 § Riksskatteverket får från tullmyndigheten ta över uppgiften att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

3 § Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

10 kap. Vissa bestämmelser om handläggningen i domstol m.m.

1 § Mål om omhändertagande och förverkande skall handläggas skyndsamt.

2 § I mål om förverkande av egendom skall, om ägaren till egendomen inte är känd eller saknar känt hemvist i riket, den som senast innehade varorna anses vara motpart vid handläggningen i domstol i stället för ägaren till egendomen.

Ägare till egendom får överta talan som förs av den som anses vara motpart enligt första stycket.

3 § I mål om förverkande där ägaren är okänd skall länsrätten utfärda ett föreläggande i Post och Inrikes Tidningar och andra lämpliga tidningar att ägaren skall ge sig till känna senast två månader efter föreläggandet, vid påföljd att frågan annars kan avgöras utan att ägaren fått möjlighet att yttra sig. Föreläggandet skall innehålla uppgifter om egendomen och om de omständigheter under vilka den omhändertagits samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för att identifiera egendomen.

Första stycket gäller även den som innehar särskild rätt till en viss egendom. Ett föreläggande behöver dock endast utfärdas om det finns särskild anledning att anta att någon innehar särskild rätt till egendomen.

4 § Vid handläggning i länsrätt eller kammarrätt av frågor om omhändertagande, förverkande samt transporttillägg skall muntlig förhandling hållas om någon enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. En enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

11 kap. Straff

1 § Den som av uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot skyldigheten att stanna på anmaning enligt 2 kap. 3 döms till penningböter.

2 § Till penningböter döms den som bryter mot skyldigheten att legitimeras sig eller på annat godtagbart sätt styrka sin identitet enligt 2 kap. 4 §.

Ansvar skall dock inte dömas ut om den tillfrågades identitet genast kunnat fastställas

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

3 § Förare som av uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att medföra föreskrivna ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet döms till penningböter.

4 § Bestämmelserna i 13 § och 24 § första stycket första meningen lagen (1960:418) om straff för varusmuggling gäller för brott enligt detta kapitel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 då lagen (1996:598) om kontroll av yrkesmässiga vägtransporter av mineraloljeprodukter, alkohol och tobak upphör att gälla. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

dels att 3 kap. 11 § skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas en ny paragraf, 3 kap. 6 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 a §

Uppgifter som myndighet förfogar över och som behövs för skattekontroll skall på beskattningssmyndighetens begäran tillhandahållas denna.

Uppgiftsskyldighet enligt första stycket föreligger dock inte i fråga om uppgifter för vilka sekretess gäller till följd av 2 kap. 1 eller 2 § eller 3 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) eller en bestämmelse till vilken hänvisas i någon av de nämnda paragraferna.

Om sekretess gäller för uppgift enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen och ett utlämnande skulle medföra synnerligt men för något enskilt eller allmänt intresse föreligger uppgiftsskyldighet endast om regeringen på ansökan av beskattningsmyndigheten beslutar att uppgiften skall lämnas ut.

11 §¹

Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas, om de inte skall undantas enligt 15 §. Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Revisorn får ta prov på varor som

Vid skatterevision får räkenskapsmaterial och andra handlingar som rör verksamheten granskas, om de inte skall undantas enligt 15 §. Med handling förstås framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel.

Revisorn får ta prov på varor som

¹ Senaste lydelse 1997:492.

används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser. Han får också prova kassaapparat, särskild räknarapparat, mätapparat och annan teknisk utrustning.

används, säljs eller tillhandahålls på annat sätt i verksamheten. Vidare får han inventera kassan, granska varulager, inventarier, *maskiner*, fordon, särskild räknarapparat, mätapparat och tillverkningsprocesser *samt besiktiga lokaler och byggnader som används i verksamheten*. Han får också prova kassaapparat, särskild räknarapparat, mätapparat och annan teknisk utrustning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen

dels att nuvarande 10–13 §§ skall betecknas 14–17 §§,

dels att 4, 5, 7, 8 och nya 14 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det skall införas fem nya paragrafer, 10, 11, 12, 13, 18 och 19 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln *anmäla* detta till Skattemyndigheten i Dalarnas län (beskattningsmyndigheten). Beskattningsmyndigheten beslutar om den skatt som skall betalas för varje skattepliktig införsel. Skatten skall betalas senast två veckor efter dagen för detta beslut. Skatten betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalning anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall vid införseln *självman* deklarera detta. Deklarationen skall lämnas på heder och samvete. Om införseln görs på bemannad tullplats skall deklarationen lämnas till tulltjänsteman. Om införseln görs på annan plats skall deklarationen lämnas till Skattemyndigheten i Dalarnas län (beskattningsmyndigheten). En deklara- tion som skall lämnas till beskattningsmyndigheten skall ha kommit in senast fem dagar efter det att införseln gjordes.

Tullverket skall för beskattningsmyndighetens räkning ta emot anmälan som avses i första stycket när införseln sker där bemannad tullplats finns.

Beskattningsmyndigheten beslutar om den skatt som skall betalas för varje skattepliktig införsel. Har deklaration lämnats till tulltjänsteman på bemannad tullplats eller

På annan plats skall Tullverket där det är möjligt se till att anmälan kan lämnas på annat sätt. Tullverket skall i sådana fall vidarebefordra anmälan till beskattningsmyndigheten.

påträffas en skattepliktig vara vid kontroll skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.

Har anmälan skett enligt andra stycket skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning besluta om skatten och får i samband därmed uppbära skatten, samt vidta nödvändig skattekontroll.

¹ Senaste lydelse 1996:966.

5 §¹

Den som för in en vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag skall, när inresan sker där bemanad tullplats finns, anmäla detta till Tullverket vid införseln. Sker införseln på annan plats skall anmälan ändå lämnas till Tullverket om sådan möjlighet tillhandahålls av verket. I annat fall skall anmälan om införseln lämnas till beskattningsmyndigheten senast tre dagar efter införseln.

Skatt enligt denna lag skall betalas senast två veckor efter dagen då ett beslut enligt 4 § andra stycket meddelades. Skatten skall betalas genom insättning på ett särskilt konto. Betalning anses ha skett den dag då den har bokförts på det särskilda kontot.

7 §²

Har resande vid fullgörande av *anmälningsskyldighet* enligt denna lag lämnat uppgift som befinns oriktig, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande vid fullgörande av *deklarationsskyldighet* enligt 4 § första stycket lämnat uppgift som befinns oriktig, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av det skattebelopp som inte skulle ha påförts honom om den oriktiga uppgiften hade godtagits.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att *anmäla* detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av den skatt som påförts honom.

Har resande fört in vara för vilken skatt skall betalas enligt denna lag utan att *deklarera* detta, skall en särskild avgift påföras honom. Avgiften är femtio procent av den skatt som påförts honom.

8 §³

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i *anmälan* direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att *anmälan* inte lämnats skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning påföra särskild avgift.

Beskattningsmyndigheten skall påföra särskild avgift enligt 7 §. I fall där den oriktiga uppgiften lämnats i *en deklaration* direkt till Tullverket eller det vid kontroll som Tullverket företagit framkommit att *deklaration* inte lämnats skall Tullverket för beskattningsmyndighetens räkning påföra särskild avgift.

10 §

Om en vara förs in för vilken skatt skall betalas enligt denna lag

¹ Senaste lydelse 1996:704.

² Senaste lydelse 1996:704.

³ Senaste lydelse 1997:360.

får Tullverket omhänderta varan om det finns en risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten.

En omhändertagen vara får inte lämnas ut förrän skatt och särskild avgift som påförts enligt denna lag har betalats. Omhändertagandet skall upphävas om skatten och avgiften betalas eller beslutet att påföra skatt upphävs.

11 §

Tullverket får besluta att vara som är omhändertagen enligt 9 § skall förverkas om beslut om skatt och särskild avgift enligt denna lag har vunnit laga kraft och skatten och avgiften inte har betalats inom en månad räknat från den dag då beslutet vann laga kraft.

12 §

Skyldighet att betala skatt och särskild avgift som påförts enligt denna lag består även efter det att varorna förverkats

13 §

När beslut om förverkande enligt denna lag vunnit laga kraft skall varan förstöras genom tullmyndighets försorg.

10 §

Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

14 §¹

Beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Riksskatteverket får överklaga beslut enligt denna lag. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Överklagas beslut enligt denna lag förs det allmännas talan av beskattningens myndigheten.

¹ Senaste lydelse av förutvarande 10 § 1997:360.

18 §

Riksskatteverket får från beskattningsmyndigheten överta uppgiften att i allmän förvaltningsdomstol föra det allmännas talan i visst ärende eller viss grupp av ärenden.

Riksskatteverket för det allmännas talan i Regeringsrätten.

19 §

Vid handläggningen i länsrätt eller kammarrätt av frågor om omhändertagande, förverkande samt särskild avgift skall muntlig förhandling hållas om enskild part begär det. Muntlig förhandling behövs dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. Enskild part skall upplysas om rätten till muntlig förhandling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998. Utom såvitt avser 18 § skall dock äldre föreskrifter fortfarande tillämpas i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §

För kontroll av att anmälnings- skyldigheten enligt denna lag, eller enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkohol- och tobaksvaror från ett land som är medlem i Europeiska unionen, fullgjorts riktigt och fullständigt, samt för kontroll av att gällande villkor för in- eller utförsel av sådana varor som anges i 3 § 1 och 3–12 uppfyllts, får en tulltjänsteman undersöka

För kontroll av att anmälnings- skyldigheten enligt denna lag, eller att *deklarationsskyldigheten* enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkohol- och tobaksvaror från ett land som är medlem i Europeiska unionen, fullgjorts riktigt och fullständigt, samt för kontroll av att gällande villkor för in- eller utförsel av sådana varor som anges i 3 § 1 och 3–12 uppfyllts, får en tulltjänsteman undersöka

1. transportmedel, containrar, lådor och andra utrymmen där varor kan förvaras vid införsel från eller utförsel till ett annat EU-land,
2. handresgods, såsom resväskor och portföljer, samt handväskor och liknande som medförs av en resande vid inresa från eller utresa till ett annat EU-land, eller av den som kan anmanas att stanna enligt 5 § första stycket 2.

Ytterligare bestämmelser om befogenheter bl.a. avseende kroppsvisitation och kroppsbesiktning finns i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

5 Förslag till lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137)

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 2, 3, 6 och 8 §§ tullregisterlagen (1990:137) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Tullregistret får användas för

1. fastställande, uppbörd, restitution och redovisning av tull, annan skatt och avgifter som skall betalas till tullverket,
2. fullgörande av övervaknings-, kontroll- och revisionsuppgifter inom tullmyndigheternas område,
3. planering och tillsyn av tullmyndigheternas verksamhet och
4. framställning av statistik och andra samlingar av uppgifter inom ramen för den verksamhet som tullmyndigheterna ansvarar för.

Tullregistret får också användas för

1. prövning av och tillsyn över upplagshavare, skatteupplag och registrerade varumottagare enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt samt lagen (1994:1776) om skatt på energi samt

2. revisions- och annan kontrollverksamhet enligt lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

3 §¹

I den utsträckning som behövs för att ändamålet med registret skall tillgodoses får tullregistret innehålla

1. uppgifter som importörer och exportörer enligt lag eller annan författning är skyldiga att lämna med anledning av import eller export av varor,

2. andra uppgifter som importör eller exportör lämnar i tullärenden,

3. uppgifterna i Europeiska gemenskapernas tulltaxa som avses i artikel 20 i förordning (EEG) nr 2913/92, och i statistisk varuförteckning som utfärdats av Generaltullstyrelsen,

4. uppgifter om kontroll av import och export inom tullmyndigheternas område,

4. uppgifter om kontroll av import och export inom tullmyndigheternas område samt om kontroll enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,

5. uppgifter för statistikproduktion,

¹ Senaste lydelse 1996:957.

6. uppgifter för debitering eller avräkning av skatt och avgifter som inte påförs vid tulltaxering,
 7. uppgifter om beslut av tullmyndigheter,
 8. uppgifter om andra myndigheters beslut om import- och exportlicenser,
 9. uppgifter om tillstånd som krävs för import eller export av varor,
 10. uppgifter om registrering hos Skattemyndigheten i Dalarnas län av en importör som skattskyldig avseende vissa punktskatter,
 11. uppgifter om betalning och indrivning av tull, annan skatt och avgifter,
 12. uppgifter rörande fysiska och juridiska personers identitet,
 13. uppgifter *avseende* identitetsbeteckningar för transportmedel och teckningar för transportmedel, *genomsökta containrar eller tankar samt ägare till dessa* och
 14. uppgifter för kontroll av, åtkomst till och användning av registret.
- Närmare föreskrifter om tullregistrets innehåll meddelas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

6 §

Samtliga tullmyndigheter får ha terminalåtkomst till tullregistret. Annan tullmyndighet än Generaltullstyrelsen får dock endast ta del av de uppgifter som behövs i myndighetens verksamhet.

Riksskatteverket får ha terminalåtkomst till uppgifter om kontroll och beslut enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Skattemyndigheten får för ändamål som avses i 2 § andra stycket ha terminalåtkomst till uppgifter som avses i andra stycket.

8 §

Uppgifter som hör till ett tullärende skall gallras *ut* ur registret sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades.

Uppgifter som hör till ett tullärende skall gallras ut ur registret sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften lämnades. *Uppgifter om kontroll och beslut enligt lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter skall gallras sex år efter utgången av det kalenderår då uppgiften registrerades.*

Om det i lag eller annan författning har föreskrivits längre tid för bevarande av vissa uppgifter gäller den föreskriften. Regeringen eller den

myndighet som regeringen bestämmer får, om det finns särskilda skäl, föreskriva annan tid för bevaring av vissa uppgifter.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

6 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att det i alkohollagen (1994:1738) skall införas en ny paragraf, 12 kap. 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

8 a §

Tullmyndighet får ha terminalåtkomst till uppgifter om tillverknings- och partihandelstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Härigenom föreskrivs följande.

Definitioner

1 § Med *torg- och marknadshandel* avses i denna lag försäljning från torg, gator, marknader, mässor, festivaler, loppmarknader, tillfälligt utnyttjade lokaler eller liknande, om försäljningen inte bedrivs stadigvarande från eller i omedelbar anslutning till en näringsidkares fasta tillverknings- eller försäljningsställe.

Med *upplåtelse tillfälle* avses varje tillfälle då en viss plats upplåts till en viss person för torg- och marknadshandel.

Platsupplåtarens skyldigheter

2 § Den som upplåter en plats för torg- och marknadshandel skall före upplåtelsen kontrollera om den som önskar få platsen upplåten till sig har en F-skattsedel. Upplåtaren skall begära att få en kopia av F-skattebeviset eller, om sådant inte finns, föra anteckningar om namn, personnummer, adress och telefonnummer för den som önskar få platsen upplåten till sig eller för dennes företrädare. Om det är fråga om en juridisk person skall även uppgifter om firma och organisationsnummer antecknas. Person- eller organisationsnummer behöver inte antecknas för den som är utlänning eller utländsk juridisk person och inte har tilldelats sådant nummer.

Platsupplåtaren skall bevara de uppgifter som inhämtats med stöd av första stycket i sju år efter det kalenderår upplåtelsen skedde. På begäran skall uppgifterna lämnas till skattemyndigheten.

Revision och kontrollbesök

3 § Skattemyndigheten får besluta om revision hos den som har eller kan antas ha upplåtit plats för torg- och marknadshandel för att kontrollera att denne fullgjort sina skyldigheter enligt 2 §.

Revision enligt första stycket får göras hos den som är eller kan antas vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1976:125) eller skyldig att föra räkenskaper enligt jordbruksbokföringslagen (1979:141) och hos annan juridisk person än dödsbo.

I övrigt gäller bestämmelserna i 3 kap. 5 samt 9–14 c §§ taxeringslagen (1990:324) i tillämpliga delar.

4 § Skattemyndigheten får besluta om kontrollbesök hos den som bedriver eller kan antas bedriva torg- och marknadshandel. Myndigheten får vid ett sådant besök kontrollera innehav av F-skattsedel och ställa frågor om verksamheten.

Platsupplåtarens kontrollavgift

5 § Om platsupplåtaren inte fullgjort sin skyldighet enligt 2 § skall skattemyndigheten påföra denne en särskild avgift på 2 000 kronor för varje upplåtelsefall då skyldigheten inte har fullgjorts.

Platsupplåtaren får befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den. Detta skall beaktas även om det inte framställts något yrkande om detta.

Förfarandet

6 § Skattemyndigheten i den region där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits fattar beslut enligt denna lag.

En skattemyndighet får uppdra åt en annan skattemyndighet att fatta beslut i dess ställe i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden. Ett sådant uppdrag får ges endast om den andra myndigheten går med på det och det inte medför avsevärda besvär för den som beslutet rör.

7 § Beslut om revision och kontrollbesök samt föreläggande vid vite får inte överklagas.

I fråga om debitering och betalning av sådan avgift som avses i 5 § samt förfarandet i övrigt gäller bestämmelserna i skattebetalningslagen (1997:483).

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. Det som är föreskrivet i 6 § första stycket om skattemyndigheten i den region där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits skall intill utgången av år 1998 i stället gälla skattemyndigheten i det län där torg- och marknadshandeln bedrivs eller har bedrivits.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag tillämpas vid revision eller annan kontroll av att skatt eller avgift tas ut enligt bestämmelserna i

1. kupongskattelagen (1970:624),
2. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
3. fordonsskattelagen (1988:327),
4. taxeringslagen (1990:324),
5. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,
6. skattebetalningslagen (1997:483).

Lagen tillämpas även vid revision enligt tullagen (1994:1550) och för kontroll av att föreläggande enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter eller 69 § tullagen fullgjorts riktigt och fullständigt.

Lagen tillämpas även vid revision enligt tullagen (1994:1550) och *lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknads-handel samt* för kontroll av att föreläggande enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter eller 69 § tullagen fullgjorts riktigt och fullständigt.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

¹ Senaste lydelse 1997:504.

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 22 kap. 11 § skattebetalningslagen (1997:483) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §¹

Denna lag gäller vid bestämmande, debitering, redovisning och betalning av

1. sådan skatt eller avgift som avses i 1 kap. 1 § första stycket taxeringslagen (1990:324),

2. avgift enligt lagen (1981:691) om socialavgifter,

3. skatt enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster,

4. skatt enligt mervärdesskattelagen (1994:200),

5. avgift enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,

6. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–5 *samt* förseningsavgift enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), och

6. skattetillägg och förseningsavgift i fråga om sådan skatt eller avgift som avses i 1–5, förseningsavgift enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152) *samt avgift enligt lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel*, och

7. ränta på skatt, skattetillägg eller avgift som avses i 1–6.

Lagen gäller inte när skatt enligt mervärdesskattelagen skall tas ut för varor vid import. I sådant fall gäller tullagen (1994:1550).

22 kap.

11 §

Överklagande av beslut av länsrätten i fråga om

1. preliminär taxering,

2. sättet att ta ut preliminär skatt,

3. debitering eller ändring av preliminär skatt,

4. verkställande av skatteavdrag,

5. anstånd med redovisning eller inbetalning av skatt,

6. befrielse från skattetillägg och förseningsavgift enligt 15 kap. 7 och 8 §§ och ränta enligt 19 kap. 11 §, *samt*

6. befrielse från skattetillägg och förseningsavgift enligt 15 kap. 7 och 8 §§ och ränta enligt 19 kap. 11 §,

7. överföring av skatt till en annan stat

7. överföring av skatt till en annan stat, *samt*

8. *beslut enligt lagen (1998:000) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel*

¹ Senaste lydelse 1997:1032.

får prövas av kammarrätten endast om den har meddelat prövningstillstånd.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 6

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Avräkning enligt denna lag skall göras från belopp som återbetalas eller annars utbetalas på grund av bestämmelse i

1. lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter eller författning som anges i 1 kap. 1 § första stycket samma lag, i de fall då utbetalningen ankommer på Skattemyndigheten i Dalarnas län,

2. lagen (1991:591) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta artister m.fl.,

3. 10 kap. 1-4 §§ mervärdesskattelagen (1994:200),

4. tullagen (1994:1550) och lagen (1994:1551) om tullfrihet m.m., *eller*

4. tullagen (1994:1550) och lagen (1994:1551) om tullfrihet m.m.,

5. skattebetalningslagen (1997:483).

5. skattebetalningslagen (1997:483), *eller*

6. lagen (1998:000) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter.

Vad som sagts i första stycket 1 gäller inte utbetalning enligt 9 kap. 1 § lagen (1994:1776) om skatt på energi och 13 § lagen (1978:69) om försäljningsskatt på motorfordon.

Avräkning skall också göras vid återbetalning av belopp som tagits ut som förrätningskostnad vid indrivning av en sådan fordran som avses i 2 § första meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

¹ Senaste lydelse 1997:549.

Lagrådsremissens lagförslag

1 Förslag till lag om punktskattekontroll av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

00 kap. Kontroll av postförsändelser

1 § En tullmyndighet får undersöka postförsändelser, såsom paket, brev och liknande för att kontrollera om de innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Sådana försändelser får öppnas om det finns anledning att anta att de innehåller sådana varor som nämns i första stycket samt om de finns hos tullmyndigheten eller på utväxlingspostkontoret.

Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Har en försändelse öppnats skall mottagaren och, om det är möjligt, avsändaren underrättas så snart som möjligt, om inte särskilda skäl talar emot det.

2 § Beslut om att öppna brev och andra försändelser som kan antas innehålla förtroliga meddelanden får fattas endast av tullmyndighetens chef eller, efter dennes förordnande, av någon annan tjänsteman vid myndigheten.

3 § Protokoll skall föras över den undersökning som görs i samband med att en postförsändelse öppnas enligt 1 §. Av protokollet skall framgå ändamålet med undersökningen och vad som har kommit fram vid denna.

4 § Alkohol- eller tobaksvaror som påträffas i en postförsändelse får tas om hand av en tullmyndighet för kontroll av om punktskatt skall betalas i Sverige och vem som i så fall är skattskyldig, om det finns anledning att anta

1. att skattskyldighet föreligger enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt, och

2. att skatten inte har betalats eller att säkerhet för skattens betalning inte har ställts enligt dessa lagar.

Även om förutsättningarna i första stycket inte är uppfyllda får alkohol- eller tobaksvaror tas om hand för kontroll av om gällande åldersgränser för införsel av nämnda varor iakttagits, om det finns anledning att anta att mottagaren är under 20 år vad avser alkoholvaror och under 18 år när det gäller tobaksvaror.

När det gäller förfarandet med omhändertagna varor tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 4 §.

5 § Om skattskyldighet har inträtt enligt lagen (1994:1564) om alkoholskatt eller lagen (1994:1563) om tobaksskatt för en omhändertagen alkohol- eller tobaksvara, skall tullmyndigheten besluta om skatten på varan. Skatt skall tas ut enligt de skattesatser som anges i nämnda lagar.

Saknas tillräckliga uppgifter för att fastställa skatten får denna tas ut med ett belopp som anges i 1 § lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

Är den skattskyldige inte känd, eller har han inte betalat skatten trots anmaning därom, skall mottagaren ges tillfälle att lösa ut varan genom att betala ett belopp som motsvarar skatten.

Talan mot beslut enligt första stycket får föras även av mottagaren av varan.

6 § Ett omhändertagande enligt 4 § skall upphävas, om

1. det inte längre finns grund för ett omhändertagande,
2. mottagaren av varan betalat ett belopp som motsvarar den skatt som belöper på denna, eller
3. det är oskäligt att låta omhändertagandet bestå.

7 § Omhändertagen alkohol- eller tobaksvara får förverkas, om

1. ett beslut om skatt enligt 5 § har vunnit laga kraft och skatten inte har betalats inom två månader från den dag då beslutet vann laga kraft, eller
2. det av annan anledning fortfarande finns grund för ett omhändertagande.

En vara får inte förverkas med stöd av första stycket 2 förrän tre månader efter den dag då beslutet att omhänderta varan fattades.

Ett beslut om förverkande får inte fattas om det är oskäligt.

8 § Skyldighet att betala skatt som påförts med stöd av 5 § består även efter det att varorna förverkats.

9 § När ett beslut om förverkande enligt 7 § vunnit laga kraft skall varorna förstöras genom tullmyndighetens försorg.

2 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (1994:1738)

Prop. 1997/98:100
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 1 § och 4 kap. 2 § alkohollagen (1994:1738) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag gäller tillverkning av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

Bestämmelser om införsel och försäljning av teknisk sprit finns i lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m.

Föreskrifter om marknadsföring av alkoholdrycker finns, förutom i denna lag, även i lagen (1978:763) med vissa bestämmelser om marknadsföring av alkoholdrycker.

Denna lag gäller tillverkning *och införsel* av alkoholdrycker och handel med sådana varor. Lagen gäller också tillverkning av sprit.

4 kap.

2 §

Spritdrycker, vin och starköl får föras in till landet endast av den som har tillverknings- eller partihandelstillstånd avseende sådana varor.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk *och*

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser.

Utöver vad som anges i första stycket får spritdrycker, vin och starköl föras in

1. av den som har rätt till tullfrihet enligt 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

2. av resande som har fyllt 20 år eller person, som utför arbete på transportmedel och som har uppnått nämnda ålder, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för dennes eller dennes familjs personliga bruk,

3. som proviant på fartyg eller luftfartyg enligt särskilda bestämmelser,

4. *som gåvoförsändelse eller som kommersiell försändelse under yrkesmässig befordran till en enskild person som har fyllt 20 år, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk,*

5. *av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som flyttar till Sverige, om*

dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk, och

6. av en enskild person eller i yrkesmässig befordran för en enskild person som har fyllt 20 år och som har förvärvat dryckerna genom arv eller testamente, om dryckerna är avsedda för dennes eller dennes familjs personliga bruk.

Spritdrycker, vin och starköl som medförs som proviant på järnvägståg i internationell trafik, får föras in i den utsträckning som krävs för servering av passagerare under tågets färd inom landet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
2. Bestämmelserna i 4 kap. 2 § andra stycket 4-6 skall tillämpas i fråga om drycker som kommit in i landet efter ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt

Prop. 1997/98:100
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 15 och 21 §§ lagen (1994:1564) om alkoholskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 §

Om annan än upplagshavare, registrerad varumottagare eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller av annan för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Vid distansförsäljning skall säljaren företrädas av en av beskattningssmyndigheten godkänd representant. En sådan representant skall enligt fullmakt av säljaren som ombud för denne svara för redovisningen av alkoholskatt och i övrigt företräda säljaren i frågor som gäller skatt enligt denna lag. Underlag för kontroll av skatteredovisningen skall finnas tillgängligt hos representanten.

Andra stycket gäller inte en utländsk säljare som är juridisk person och har ett fast driftställe här i landet.

Bestämmelserna i 11 § första meningen om återkallelse tillämpas även på representant som avses i andra stycket.

Bestämmelsen i första stycket omfattar även sådana överlåtelser som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelser. I dessa fall gäller dock inte bestämmelsen om godkänd representant i andra stycket. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 17 §.

21 §

Den som är oregistrerad varumottagare enligt 13 § skall lämna deklARATION för varje mottagen leverans av skattepliktiga varor. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag när varorna togs emot.

Den som är skattskyldig enligt 8 § 5 skall lämna deklARATION när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter införseln.

Den som tillverkar skattepliktiga varor utan att vara godkänd upplagshavare skall lämna deklARATION när varorna tillverkas.

Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna tillverkades.

Den som enligt 15 § sista stycket överlåter en skattepliktig vara skall lämna en deklaration för varje avsänd leverans. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningsmyndigheten senast fem dagar efter avsändandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt

Prop. 1997/98:100
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 16 och 22 §§ lagen (1994:1563) om tobaksskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §

Om annan än upplagshavare, registrerad varumottagare eller oregistrerad varumottagare i Sverige förvärvar skattepliktig vara från ett annat EG-land och varan transporteras av säljaren eller av annan för säljarens räkning (distansförsäljning), är säljaren skattskyldig. Säljaren skall ställa säkerhet för betalning av skatten innan transport från det andra EG-landet påbörjas.

Vid distansförsäljning skall säljaren företrädas av en av beskattningssmyndigheten godkänd representant. En sådan representant skall enligt fullmakt av säljaren som ombud för denne svara för redovisningen av tobaksskatt och i övrigt företräda säljaren i frågor som gäller skatt enligt denna lag. Underlag för kontroll av skatteredovisningen skall finnas tillgängligt hos representanten.

Andra stycket gäller inte en utländsk säljare som är juridisk person och har ett fast driftställe här i landet.

Bestämmelserna i 12 § första meningen om återkallelse tillämpas även på representant som avses i andra stycket.

Bestämmelsen i första stycket omfattar även sådana överlåtelser som sker utan vinstsyfte och som inte utgör gåvoförsändelser. I dessa fall gäller dock inte bestämmelsen om godkänd representant i andra stycket. Inte heller gäller registreringskyldighet enligt 18 §.

22 §

Den som är oregistrerad varumottagare enligt 14 § skall lämna deklARATION för varje mottagen leverans av skattepliktiga varor.

Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna togs emot.

Den som är skattskyldig enligt 9 § 5 skall lämna deklARATION när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter införseln. Den som tillverkar skattepliktiga varor utan att vara upplagshavare skall lämna deklARATION när varorna tillverkas. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningssmyndigheten senast fem dagar efter den dag då varorna tillverkades.

Den som enligt 16 § sista stycket överlåter en skattepliktig vara skall lämna en deklARATION för varje avsänd leverans. Deklarationen skall ha kommit in till beskattningsmyndigheten senast fem dagar efter avsändandet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen

Prop. 1997/98:100
Bilaga 7

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen är tillämplig endast beträffande följande varor:

1. krigsmateriel som avses i lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och produkter som avses i lagen (1991:341) om strategiska produkter,
2. varor som skall beskattas enligt lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,
3. narkotika som avses i narkotikastrafflagen (1968:64),
4. vapen och ammunition som avses i vapenlagen (1996:67),
5. injektionssprutor och kanyler,
6. dopningsmedel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel,
7. springstiletter, springknivar, knogjärn, kaststjärnor, riv- eller nit-handskar, batonger, karatepinnar, blydaggas, spikklubbor och liknande,
8. kulturföremål som avses i 5 kap. 4-6 §§ lagen (1988:950) om kulturminnen m.m.,
9. hundar och katter för annat ändamål än handel,
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738) och tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),
10. spritdrycker, vin och starköl enligt alkohollagen (1994:1738), *teknisk sprit och alkoholhaltiga preparat enligt lagen (1961:181) om försäljning av teknisk sprit m.m. samt tobaksvaror vid kontroll av åldersgränsen i 13 § tobakslagen (1993:581),*
11. nötkreatur, svin, får, getter, fjäderfän, fisk och reptiler,
12. andra djur än sådana som anges ovan och produkter av djur, om det finns särskild anledning att misstänka att smittsam sjukdom förekommer, att djuret eller djurprodukten på annat sätt utgör en allvarlig hälsorisk för människor eller djur, att medföljande dokument är ofullständiga eller felaktiga, att erforderliga dokument saknas eller att de villkor som i övrigt gäller för införseln inte är uppfyllda.

¹ Senaste lydelse 1996:944.

Paragrafen föreslås också ändrad i prop. xxx.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 7

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-03-31

Närvarande: regeringsrådet Stig von Bahr, regeringsrådet Arne Bækkevold, justitierådet Edvard Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 26 februari 1998 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter,
2. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
3. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen,
4. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
5. lag om ändring i tullregisterlagen (1990:137),
6. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
7. lag om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel,
8. lag om ändring i lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet,
9. lag om ändring i skattebetalningslagen (1997:483),
10. lag om ändring i lagen (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorerna Petter Classon och Birgitta Pettersson samt hovrättsassessorn Peter Broberg.

Till Lagrådet har inkommit en skrivelse från Lennart Granqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter

Allmänna synpunkter

Den föreslagna lagen bygger på Skatteflyktskommitténs slutbetänkande Punktskattekontroll av alkohol, tobak och mineraloljor, m.m. (SOU 1997:86). Till följd av den kritik som framförts vid remissbehandlingen avviker emellertid det till Lagrådet överlämnade förslaget i viktiga hänseenden från de lösningar som betänkandet innehåller. Flera av de nu föreslagna bestämmelserna har därför inte blivit föremål för någon egentlig granskning från berörda myndigheters och organisationers sida (jfr 7 kap. 2 § regeringsformen). Avsaknaden av synpunkter från instanser med särskild sakkunskap vad gäller kontroll av punktskatter – ett rättsområde som tveklöst måste betecknas som komplicerat – försvårar givetvis Lagrådets bedömning av förslaget. Lagrådet kan dock samtidigt

konstatera att de förändringar som skett i förhållande till betänkandet på det hela taget synes vara ägnade att förbättra den enskildes rättssäkerhet.

En avgörande fråga är om ett genomförande av den föreslagna lagen kan – även med beaktande av de förbättringar från rättssäkerhetssynpunkt som förslaget innehåller – leda till alltför stora ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden. Med tanke på att det inte synes möjligt att överblicka alla konsekvenser av det tilltänkta systemet är frågan inte lätt att besvara. Lagrådets uppfattning är dock att vissa inslag i förslaget fortfarande får anses strida mot rimliga rättssäkerhetsintressen. Lagrådet syftar exempelvis på att en försummelse i fråga om tillhandahållande av ledsagardokument avseende en punktskattepliktig vara kan – även om varans värde både absolut och relativt sett är obetydligt – leda till att samtliga varor på samma transport tas om hand av tullmyndigheten. Som Lagrådet kommer återkommer till i det följande kan det sättas i fråga om den föreslagna s.k. proportionalitetsregeln utgör en tillräcklig garanti mot omhändertaganden av detta slag.

Andra delar av förslaget som väcker farhågor vad gäller rättssäkerheten är villkoren för förverkande av varor ävensom samordningen mellan tullmyndighetens beslut om skatt enligt den föreslagna lagen och skattebeslut enligt de reguljära reglerna i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter (LPP). Även till dessa frågor återkommer Lagrådet.

Lagrådet finner sammanfattningsvis att en del av de föreslagna reglerna bör ändras så att enskilda rättssäkerhetsintressen i högre grad tillgodoses. Med hänsyn till de stora befogenheter som det föreslagna systemet ger det allmänna är det vidare nödvändigt att berörd personal, främst tjänstemän inom tullen, har god kännedom om systemet och utför sina arbetsuppgifter med gott omdöme. För detta torde erfordras avsevärda utbildningsinsatser. Enligt Lagrådets uppfattning är det också angeläget att det sker en fortlöpande uppföljning och utvärdering av hur de nya reglerna tillämpas.

1 kap. 6 §

I denna paragraf anges vilka skyldigheter som gäller vid transport av punktskattepliktiga varor. Bestämmelserna är avsedda att ligga till grund för de kontrollåtgärder och sanktioner som föreskrivs i följande kapitel. De skyldigheter som det är fråga om är dels de som för transporter från Sverige framgår av lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi, dels de som för andra transporter inom EU följer av det s.k. cirkulationsdirektivet.

Enligt Lagrådets mening skulle den avsedda innebörden komma till tydligare uttryck, om paragrafen ges följande lydelse:

”Transporter av punktskattepliktiga varor skall åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet samt omfattas av säkerhet för betalning av skatt enligt vad som föreskrivs i lagen (1994:1563) om tobaksskatt, lagen (1994:1564) om alkoholskatt och lagen (1994:1776) om skatt på energi.

I fall då de lagar som avses i första stycket inte är tillämpliga skall transporter av punktskattepliktiga varor åtföljas av ledsagardokument och bevis om ställd säkerhet i den utsträckning som följer av artiklarna 7 och 18 i det direktiv som anges i 1 kap. 1 § samt omfattas av säkerhet för be-

talning av skatt i den utsträckning som följer av artiklarna 7, 10, 13 och 15 i nämnda direktiv.”

Avgörande för tillämpningen av åtskilliga paragrafer i den föreslagna lagen är om en transport sker i strid med 1 kap. 6 § eller ej (se 2 kap. 1 § samt 3 kap. 1 §, 5 § 2 och 7 § 1). I författningskommentaren till 3 kap. 5 § påpekas att smärre fel i ett ledsagardokument inte skall innebära att transporten sker i strid med 1 kap. 6 §. Detta motivuttalande torde få betydelse även vid tillämpningen av 2 kap. 6 § samt 5 kap. 1 § 1 och 2. Ett sådant undantag från skyldigheterna enligt 1 kap. 6 § framgår dock inte av lagtexten. Skall undantaget gälla, måste enligt Lagrådets mening en uttrycklig bestämmelse om detta ställas upp. Bestämmelsen kan lämpligen tas in som ett tredje stycke i förevarande paragraf och ges lydelsen att en transport inte anses ha skett i strid med första eller andra stycket om ett ledsagardokument som åtföljer transporten innehåller endast smärre brister.

3 kap. 1 §

Påträffas punktskattepliktiga varor vid transportkontroll och finns det anledning att anta att transporten inte skett i enlighet med 1 kap. 6 §, får enligt *första stycket* de varor, handlingar och behållare m.m. som medförs vid transporten tas om hand för kontroll av betalningen av punktskatt. Omhändertagandet omfattar alltså enligt förslaget inte bara varor som kan antas bli föremål för tullmyndighetens beslut om punktskatt eller förverkande. Tullmyndigheten kan också omhänderta varor som inte är punktskattepliktiga liksom punktskattepliktiga varor som transporterats i överensstämmelse med vad som sägs i 1 kap. 6 §. Enligt *andra stycket* i förevarande paragraf får beslut enligt första stycket verkställas omedelbart.

Bestämmelserna i första stycket ger således tullmyndigheten rätt att omhänderta en hel last så snart lasten innehåller en liten mängd otillåtna varor. Omhändertagandet av den del av lasten som avser annan egendom än punktskattepliktiga varor skall dock enligt 3 kap. 6 § 1 upphävas om omhändertagandet inte längre är nödvändigt för sådan kontroll som avses i 3 kap. 1 §. I 3 kap. 7 § föreskrivs vidare att ett omhändertagande av punktskattepliktiga varor skall upphävas bl.a. om varorna inte transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Enligt Lagrådets uppfattning finns det en viss motsättning mellan reglerna för omhändertagande i 3 kap. 1 § och reglerna för upphävande i 3 kap. 6 och 7 §§. Som reglerna är utformade synes exempelvis en icke skattepliktig vara kunna omhändertas trots att förutsättningar samtidigt föreligger för upphävande av omhändertagandet. Såvitt Lagrådet kan förstå saknas det anledning att låta ett omhändertagande omfatta annan egendom än sådana punktskattepliktiga varor – med tillhörande handlingar, förpackningar och förvaringsmaterial – som kan antas ha transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Andra tillgångar bör få tas om hand bara om särskilda skäl – t.ex. för att säkra bevisning – är för handen. Enligt Lagrådets uppfattning bör lagförslaget kompletteras med en uttrycklig bestämmelse av denna innebörd. Den i 1 kap. 5 § föreskrivna proportionalitetsregeln kan, som tidigare antytts, inte anses utgöra en tillräckligt effektiv spärr mot obefogat omhändertagande av egendom.

3 kap. 5 §

I *första stycket* föreskrivs att tullmyndigheten skall besluta om skatt på omhändertagna varor om skattskyldighet för varorna föreligger enligt tre angivna skatteförfattningar. Som förutsättning gäller dock att skattskyldighet har inträtt och att varan transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Remissen innehåller inga regler om hur beslut om punktskatt med stöd av första stycket skall samordnas med eventuella punktskattebeslut som meddelas enligt det ordinarie systemet, dvs. enligt reglerna i LPP. Denna problematik kan belysas med följande exempel rörande import av tobaksvaror.

Av 9 § första stycket 5 lagen om tobaksskatt framgår att den är skattskyldig som, i annat fall än som avses i nämnda stycke 1–3, från ett annat EG-land till Sverige för in eller tar emot skattepliktiga varor, om varorna skall användas för annat än privat bruk. Den som är skattskyldig enligt 9 § första stycket 5 skall, innan varorna transporteras från det andra EG-landet, anmäla varorna till beskattningsmyndigheten (Skattemyndigheten i Dalarnas län) och ställa säkerhet för betalning av skatten (17 §). Skattskyldighet vid införsel enligt 9 § första stycket 5 inträder när de skattepliktiga varorna förs in till Sverige (20 § första stycket 6). Deklaration skall lämnas när skattepliktiga varor förs till Sverige. Deklarationen skall ha kommit in till skattemyndigheten senast fem dagar efter införseln (22 § andra stycket). I fråga om förfarandet vid beskattningen gäller bestämmelserna i LPP.

För att en yrkesmässig införsel av nu beskrivet slag skall ske i enlighet med 1 kap. 6 § krävs att transporten följer bestämmelserna i lagen om tobaksskatt eller vad som i cirkulationsdirektivet föreskrivs om ledsagardokument och ställande av säkerhet. Saknas exempelvis erforderliga dokument anses transporten ske i strid med 1 kap. 6 § även om deklaration avlämnats och föreskriven säkerhet ställts. Tullmyndigheten kan i sådant fall omhänderta tobaksvarorna med stöd av 3 kap. 1 § och påföra skatt med stöd av 3 kap. 5 §. Den påförda skatten förfaller enligt 6 kap. 1 § omedelbart och skall betalas till tullmyndigheten.

Av det anförda framgår att den som anmält, ställt säkerhet och deklarerat en införsel av tobaksvaror enligt reglerna i lagen om tobaksskatt – och till följd därav påförs skatt enligt LPP – dessutom kan, om de villkor som uppställts i 1 kap. 6 § inte iakttagits, påföras skatt med stöd av 3 kap. 5 §. Lagrådet kan inte bedöma hur stor risken är för att varor i den beskrivna och andra situationer blir föremål för omhändertagande och beslut om skatt enligt den föreslagna lagen samtidigt som ett reguljärt beskattningsförfarande pågår enligt reglerna i LPP. Risken framstår dock inte som försumbar. Med tanke på att en importör kan hamna i ett mycket besvärligt läge om de båda skattesystemen tillämpas parallellt synes det nödvändigt att denna samordningsproblematik klaras ut under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

3 kap. 7 §

I paragrafen anges i vilka fall ett omhändertagande av punktskattepliktig vara normalt skall upphävas. Det gäller bl.a. om 1. varan inte har transporterats i strid med 1 kap. 6 §, 2. skattskyldighet för varan inte föreligger

ger eller inte har inträtt i Sverige eller 3. skatt som påförts enligt 3 kap. 5 § betalas.

Som tidigare nämnts finns det anledning att jämföra dessa förutsättningar med förutsättningarna för omhändertagande enligt 3 kap. 1 § och för beskattningsbeslut enligt 3 kap. 5 §. Enligt 3 kap. 1 § får omhändertagande ske om en punktskattepliktig vara påträffas vid transportkontroll och om det finns anledning anta att transporten inte sker i enlighet med 1 kap. 6 §. Enligt 3 kap. 5 § får beskattningsbeslut fattas om skattskyldighet föreligger för varan enligt punktskattelagarna samt skattskyldighet har inträtt och varan har transporterats i strid med 1 kap. 6 §.

Av det anförda framgår att det för omhändertagande i princip räcker att "det finns anledning anta" att varan inte transporterats i enlighet med 1 kap. 6 §, medan det för upphävande av omhändertagandet förutsätts att varan inte "har" transporterats i strid med 1 kap. 6 §. Det sistnämnda torde innebära att det för upphävande krävs att det kan konstateras att transporten skett enligt 1 kap. 6 §; oklarhet på den punkten skulle alltså medföra att omhändertagandet inte upphävs. Detta kan i så fall få till konsekvens att ett omhändertagande skall bestå även om omständigheterna inte längre är sådana att de utgör grund för omhändertagande, dvs. även om det inte längre finns anledning anta att transporten skett i strid med 1 kap. 6 §.

En sådan ordning kan enligt Lagrådet inte godtas från rättssäkerhetssynpunkt. Tillräcklig grund för upphävande bör i vart fall anses föreligga om det inte längre finns grund för omhändertagande (jfr förslaget till 6 § i kapitlet om kontroll av postförsändelser i den lagrådsremiss som beslutats den 12 mars 1998).

Även med en sådan ändring kan det emellertid ifrågasättas om paragrafen innebär en rimlig avvägning mellan effektivitet och rättssäkerhet. Situationen kan t.ex. vara den att det efter företagen utredning visserligen fortfarande finns sådana misstankar som utgör grund för omhändertagande men däremot inte tillräckliga omständigheter för att kunna vare sig besluta enligt 3 kap. 5 § om påföring av skatt eller konstatera enligt punkt 2 i förevarande paragraf att skattskyldighet för varan inte föreligger eller inte har inträtt i Sverige. Situationen kan vara en följd av att ägaren till varorna inte vill medverka i utredningen eller försöker dölja det rätta förhållandet. Men den kan också vara en följd av t.ex. svårigheter i allmänhet att klarlägga riktigheten av sådana påståenden från ägaren som att varorna inte skall beskattas i Sverige eller att de redan har beskattats här. Det är tydligt att även utredningssvårigheter i sådana avseenden kommer att gå ut över den enskilde genom att omhändertagandet består. Samtidigt är det tullmyndigheten som ansvarar för utredningen. Vad nu sagts inger enligt Lagrådets mening betänkligheter från rättssäkerhetssynpunkt. Så länge det endast är fråga om ett tillfälligt omhändertagande för utredningssändamål synes visserligen ordningen kunna godtas. Om situationen i det enskilda fallet fortfarande tre månader efter omhändertagandet är den som beskrivits i det föregående kan varorna emellertid förverkas enligt 4 kap. 1 §. Det är som Lagrådet närmare kommer att utveckla under sistnämnda paragraf tveksamt om detta är acceptabelt.

Det bör slutligen påpekas att upphävandegrunden enligt punkt 3 rimligen bör utformas så att den omfattar alla fall då skatten för varan betalats

och således inte bara fall då skatten betalas efter påföring enligt 3 kap. 5 §. Som Lagrådet påpekat under 3 kap. 1 § torde det bl.a. inte kunna uteslutas att betalning sker i vanlig ordning enligt LPP.

4 kap. 1 §

Enligt paragrafen får en omhändertagen punktskattepliktig vara i princip förverkas om det saknas grund för att med stöd av 3 kap. 7 § upphäva omhändertagandet. Därvid gäller dock att vissa tidsfrister skall iaktas innan förverkande får ske.

Lagrådet vill till en början påpeka att förverkande i detta sammanhang har en delvis annan innebörd än vad som normalt är fallet. Det vanliga är att ett förverkande innebär att egendomen och därmed eventuell intäkt från försäljningen av denna tillfaller staten. I förevarande sammanhang skall försäljningslikviden i vissa fall användas till betalning av skatten för varan och överskjutande belopp kunna tillfalla varans ägare.

Lagrådet har under 3 kap. 7 § behandlat såväl förutsättningarna för omhändertagande som förutsättningarna för upphävande av ett sådant. Lagrådet har därvid konstaterat att – även om den av Lagrådet föreslagna ändringen av paragrafen genomförs – ett omhändertagande kan bestå så länge ”det finns anledning anta” att transporten inte skett enligt 1 kap. 6 §. För att förverkande skall få ske uppställs enligt förevarande paragraf endast den ytterligare förutsättningen att vissa tidsfrister skall iaktas. Det innebär att egendom kan komma att frånhändas en enskild endast på grundval av ett antagande om att en viss skyldighet inte iakttagits.

Enligt Lagrådets mening är detta inte en godtagbar ordning. I sammanhanget är att märka att någon motsvarighet till det föreslagna förverkandestitutet inte finns i tullagen (1994:1550) eller inregränslagen. Lagrådet avstyrker på grund av det anförda att förverkande skall kunna ske även om det inte kan klarläggas att skattskyldighet föreligger i Sverige. Däremot bör det kunna godtas att förverkande får ske exempelvis om skatt har påförts men inte betalats inom föreskriven tid.

4 kap. 2 §

Av denna paragraf framgår att ägaren till egendom som har varit omhändertagen, liksom innehavaren av en särskild rätt till sådan egendom, måste göra anspråk på egendomen inom tre månader från den dag då omhändertagandet upphävdes; annars får egendomen förverkas. I samband med att ägaren och andra rättsinnehavare enligt 21 § förvaltningslagen (1986:223) underrättas om innehållet i beslutet om upphävande av omhändertagandet bör enligt Lagrådets mening en upplysning lämnas även om innehållet i förevarande paragraf.

Som nämnts ”får” egendom som har varit omhändertagen förverkas om någon inte gör anspråk på egendomen inom den angivna tremånaderstiden. Enligt Lagrådets mening måste förverkande enligt denna fakultativa regel kunna underlåtas, om ett sådant anspråk visserligen framställs först efter utgången av denna tid men innan målet om förverkande har avgjorts.

Av lagen framgår inte vad som skall ske med den egendom som har varit omhändertagen sedan någon har gjort anspråk på den. Avsikten torde vara att denne måste hämta egendomen själv och inte kan kräva att tullmyndigheten sänder över den. Enligt Lagrådets mening bör en ut-

trycklig bestämmelse om detta tas in i lagen. Samtidigt bör regleras vad som skall gälla, om den som gör anspråk på egendomen inte hämtar den inom viss tid.

4 kap. 7 §

I paragrafen finns bestämmelser om vad intäkterna från en försäljning av förverkad egendom skall användas till. Har förverkandet skett på grund av att skatt som påförts med stöd av 3 kap. 5 § inte betalats skall – enligt *första stycket* – försäljningsintäkten användas till att betala skatten. Återstår därefter något skall den överskjutande intäkten utges till ägaren. Om egendomen förverkats på annan grund än att skatt som påförts med stöd av 3 kap. 5 § inte har betalats skall – enligt *andra stycket* – intäkten från försäljningen tillfalla staten.

I lagrådsremissen har inte närmare motiverats varför överskjutande försäljningsintäkt skall tillfalla i det ena fallet ägaren och i det andra fallet staten. Lagrådet kan därför inte bedöma om det finns fog för denna olika behandling. Frågan bör övervägas närmare i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

10 kap. 2 §

Denna paragraf reglerar vem som skall anses vara motpart i mål om förverkande av egendom när ägaren inte är känd eller saknar känt hemvist i riket. Paragrafen är avsedd att utgöra ett undantag från föreskriften i 10 § förvaltningsprocesslagen (1971:291) att en ansökan om förverkande skall tillställas ägaren även i sådana fall. För att det inte skall vara omöjligt att få till stånd en domstolsprövning i det inte ovanliga fallet att ägaren är okänd eller saknar känt hemvist i riket har därför valts en lösning som enligt författningskommentaren utformats med ledning av 20 § lagen (1960:418) om straff för varusmuggling (varusmuggningslagen). Den bestämmelsen innebär att talan om förverkande av beslagtagna egendom får föras mot forslare eller annan innehavare av egendomen, om ägaren inte är känd eller saknar känt hemvist i riket eller av annan anledning inte kan nås för delgivning på det sätt som är stadgat för stämning i brottmål.

I avsnitt 13.4 i remissen uttalas att sedvanliga bestämmelser om delgivning av part givetvis måste iakttas när ägaren är känd, vilket innebär att de möjligheter till delgivning som finns i delgivningslagen (1970:428) måste användas på föreskrivet sätt. Med anledning av detta uttalande bör påpekas att 5 § i den lagen innebär att delgivning av den som har känt hemvist utom riket eller vistas på ort utom riket får ske enligt lagen på den orten. Enligt 33 kap. 6 § första stycket rättegångsbalken gäller nämnda bestämmelse visserligen inte i brottmål, vilket utgör förklaringen till att 20 § varusmuggningslagen har konstruerats på det sätt som nyss angetts. Mål om förverkande enligt den nu föreslagna lagen utgör emellertid inte brottmål. Anledning saknas därför att i denna lag införa ett undantag från sedvanliga bestämmelser om delgivning i fall då ägaren har känt hemvist utom riket.

Med hänsyn härtill förordar Lagrådet att orden ”i riket” i första stycket får utgå, vilket innebär att paragrafen blir tillämplig när ägaren är okänd eller saknar känt hemvist såväl inom som utom riket.

10 kap. 3 §

Första stycket har enligt författningskommentaren samband med 10 kap. 2 §. Eftersom den paragrafen inte hindrar att en ansökan om förverkande prövas när ägaren är okänd, har länsrätten ålagts skyldighet att förelägga en sådan ägare att ge sig till känna. En motsvarande situation föreligger dock även när ägaren visserligen är känd men saknar känt hemvist. Också då kan en ansökan om förverkande prövas enligt 10 kap. 2 § utan att ansökningen har delgetts ägaren. Om Lagrådets förslag till ändrad lydelse av den paragrafen inte beaktas, gäller detta t.o.m. då ägaren har känt hemvist utom riket. En sådan ordning är enligt Lagrådets mening inte godtagbar. Ett föreläggande som avses i första stycket bör därför utfärdas även i fall då ägaren saknar känt hemvist.

Andra stycket avser enligt författningskommentaren okända innehavare av en särskild rätt till viss egendom. Detta framgår dock inte av den föreslagna lagtexten, som därför bör förtydligas på denna punkt. Lagrådet ifrågasätter vidare om inte en skyldighet att utfärda föreläggande enligt detta stycke bör omfatta också rättsinnehavare som saknar känt hemvist.

Skyldigheten att utfärda föreläggande enligt andra stycket gäller enligt den föreslagna lagtexten endast om det finns ”särskild anledning” att anta att någon innehar särskild rätt till egendomen. Enligt författningskommentaren föreligger emellertid denna skyldighet redan när det finns ”anledning” att göra ett sådant antagande. Enligt Lagrådets mening är den ordning som anvisas i författningskommentaren att föredra framför den som anges i lagtexten.

Under åberopande av det anförda förordar Lagrådet att paragrafen – med ytterligare några redaktionella justeringar – ges följande lydelse:

”I mål om förverkande av egendom skall länsrätten, om ägaren är okänd eller saknar känt hemvist, utfärda ett föreläggande i Post- och Inrikes Tidningar och andra lämpliga tidningar att ägaren skall ge sig till känna senast två månader efter föreläggandet, vid påföljd att frågan annars kan avgöras. Föreläggandet skall innehålla uppgifter om egendomen och om de förhållanden under vilka den omhändertagits samt övriga omständigheter som kan vara av betydelse för att identifiera egendomen.

Ett föreläggande som avses i första stycket skall även utfärdas, om det finns anledning att anta att någon innehar särskild rätt till egendomen men denne är okänd eller saknar känt hemvist.”

10 kap. 4 §

Vid handläggning i länsrätt eller kammarrätt av frågor om omhändertagande, förverkande samt transporttillägg skall muntlig förhandling hållas om någon enskild part begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det är uppenbart obehövligt. I författningskommentaren anges att paragrafen har utformats med ledning av 8 § lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter (lydelse enligt SFS 1989:1000).

Den föreslagna lagtexten föranleder inte någon invändning från Lagrådets sida. Lagrådet vill dock erinra om att domstolarna vid sin bedömning av om muntlig förhandling skall hållas eller inte måste beakta att den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna sedan år 1995 gäller som svensk lag

(SFS 1994:1219). Av detta följer att hänsyn måste tas till den praxis på området som utbildats vid tillämpning av artikel 6 (punkt 1) i konventionen och som innebär att undantag från muntlig förhandling tillämpas mycket restriktivt.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land om är medlem i Europeiska unionen.

10 §

Enligt *första stycket* får Tullverket, om en vara förs in för vilken skatt skall betalas enligt lagen, omhänderta varan om det finns en risk att den skattskyldige inte kommer att betala skatten.

Paragrafen ger sålunda Tullverket rätt att omhänderta varor i syfte att få ett påtryckningsmedel för betalning av punktskatterna. Rätten inträder redan innan skatten förfallit till betalning och den gäller även om den skattskyldige fullgjort sina åligganden enligt lagen. Det enda som behövs är att det finns "en risk" för att han inte kommer att betala skatten. Enligt författningskommentaren får en sådan risk anses föreligga bl.a. om den skattskyldige är restförd för skatt eller saknar fast adress i Sverige.

Lagrådet ifrågasätter om det är lämpligt att de ordinarie förfarandereglererna skall kunna åsidosättas enbart på den grunden att det finns en risk för att den skattskyldige inte kommer att betala skatten. Det är dock tydligt att avsikten är att en risk i lagrummets mening skall anses föreligga endast om det finns en konkret risk för utebliven betalning i det särskilda fallet. Lagrådet anser att detta bör vara ett uttryckligt krav för omhändertagande. Lagrådet föreslår därför att "risk" byts ut mot "påtaglig risk" (jfr 4 § lagen [1978:880] om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter).

Förslaget till lag om särskild skattekontroll av torg- och marknads-handel

1 §

I *första stycket* definieras vad som i lagen avses med torg- och marknads-handel. Med sådan handel avses försäljning från torg, gator, marknader, mässor, festivaler, loppmarknader, tillfälligt utnyttjade lokaler eller liknande, om försäljningen inte bedrivs stadigvarande från eller i omedelbar anslutning till en näringsidkares fasta tillverknings- eller försäljnings-ställe.

Det är svårt att av definitionen få en klar bild av vilka försäljningssituationer som skall omfattas respektive falla utanför. Vid lagrådsföredragningen har upplysts att det är meningen att definitionen skall omfatta i princip all handel utom sådan som en näringsidkare stadigvarande bedriver i permanenta lokaler eller i omedelbar anslutning till dessa. Om detta är avsikten bör definitionen utformas i enlighet härmed. Det betyder samtidigt att definitionen blir mer omfattande än den som finns i det remitterade förslaget och dessutom kommer att täcka mer än vad som i dagligt tal brukar betecknas som torg- och marknadshandel.

2 §

Första stycket innehåller bestämmelser om kontroll- och antecknings-skyldighet för den som upplåter en plats för torg- och marknadshandel. Bestämmelserna har utformats som en skyldighet för upplåtaren att infordra en kopia av F-skattebevis, om sådant finns, och att i annat fall föra vissa anteckningar om den som platsen upplåts till eller om företrädare för denne. Vid föredragningen inför Lagrådet har upplysts att avsikten är att upplåtaren skall anses ha fullgjort sina skyldigheter enligt dessa bestämmelser om han för sådana anteckningar men att anteckningarna inte behöver göras om ett F-skattebevis överlämnas. Enligt Lagrådets mening bör bestämmelserna formuleras om så att den avsedda innebörden framgår. Samtidigt bör sista meningen i första stycket kunna utgå; det är en självklarhet att, om den som platsen upplåts till eller dennes företrädare saknar person- eller organisationsnummer, sådant nummer inte ”behöver” antecknas.

Med hänvisning till det anförda förordar Lagrådet att första stycket ges följande lydelse:

”Den som upplåter en plats för torg- och marknadshandel skall föra anteckningar om namn, personnummer, adress och telefonnummer för den som platsen upplåts till eller för dennes företrädare. Om det är fråga om en juridisk person skall även uppgifter om firma och organisationsnummer antecknas. Sådana anteckningar behöver dock inte göras, om F-skattebevis överlämnas.”

I *andra stycket* föreskrivs att platsupplåtaren skall bevara de uppgifter som inhämtats med stöd av första stycket i sju år efter det kalenderår upplåtelsen skedde. På begäran skall uppgifterna lämnas till skattemyndigheten. Enligt 3 § första och tredje styckena gäller bestämmelserna i bl.a. 3 kap. 5 § taxeringslagen (1990:324, TL) i tillämpliga delar vid kontroll av att platsupplåtaren fullgjort sina skyldigheter enligt 2 §.

Av 3 kap. 5 § TL framgår att den som är eller kan antas vara skattskyldig får föreläggas att lämna upplysningar eller visa upp handlingar som behövs för kontroll av hans taxering. Ett sådant föreläggande kan förenas med vite. I den allmänna motiveringen uttalas att syftet med hänvisningen i 3 § i det remitterade förslaget till 3 kap. 5 § TL är att göra det möjligt för skattemyndigheten att, eventuellt vid vite, förelägga platsupplåtaren att fullgöra sin uppgiftsplikt.

Bestämmelserna i 3 kap. 5 § TL tar sikte på uppgifter till ledning för den egna taxeringen. Ändamålet med uppgiftsskyldigheten enligt bestämmelsen i förevarande stycke är något annat, nämligen att få underlag för beskattningen av en person med vilken den uppgiftsskyldige ingått ett avtal om platsupplåtelse. Med hänsyn bl.a. härtill framstår enligt Lagrådets mening hänvisningen till 3 kap. 5 § TL som något oegentlig. En bättre lösning synes vara att komplettera 2 § med ett nytt tredje stycke av förslagsvis följande lydelse:

”Skattemyndigheten får förelägga platsupplåtaren att överlämna uppgifter som avses i andra stycket. Föreläggandet får förenas med vite.”

Om Lagrådets förslag godtas kan sista meningen i andra stycket utgå.

3 §

Godtas vad Lagrådet anfört i anslutning till 2 § bör hänvisningen till 3 kap. 5 § TL i tredje stycket i förevarande paragraf utgå.

Prop. 1997/98:100
Bilaga 8

5 §

Enligt *första stycket* skall skattemyndigheten, om platsupplåtaren inte fullgjort sin skyldighet enligt 2 §, påföra denne en särskild avgift på 2 000 kr för varje upplåtelse tillfälle då skyldigheten inte fullgjorts. I *andra stycket* föreskrivs att platsupplåtaren får befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Enligt 2 § ankommer det på en platsupplåtare att föra anteckningar om namn, adress m.m. för den till vilken plats för torg- eller marknadshandel upplåtits. Inhämtade uppgifter skall bevaras under viss tid och på begäran lämnas till skattemyndigheten. Försummelse att fullgöra skyldighet enligt 2 § – exempelvis skyldigheten att lämna ut bevarade anteckningar – skall således enligt förslaget i princip medföra att kontrollavgift påförs.

I remissen diskuteras inte om en vägran från en platsupplåtares sida att lämna ut anteckningar rörande upplåtna platser kan föranleda såväl kontrollavgift som ett med vite förenat föreläggande att lämna ut uppgifterna. Vid föredragningen inför Lagrådet har dock upplysts att en och samma försummelse inte avsetts kunna medföra dubbla sanktioner. Lagrådet har inget att invända mot denna ståndpunkt men ifrågasätter om det inte finns anledning att gå ett steg längre och helt slopa möjligheten att påföra kontrollavgift såvitt gäller underlåtenhet att lämna ut bevarade anteckningar. Påförande av kontrollavgift synes inte kunna tillgodose det syfte som motiverat åliggandet för platsupplåtaren att föra anteckningar om den person till vilken platsen eller lokalen upplåtits, nämligen att erhålla underlag för dennes beskattning. Som påtryckningsmedel mot en tredskande platsupplåtare framstår vitesinstitutet som överlägset.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-03-31

Närvarande: regeringsrådet Stig von Bahr, regeringsrådet Arne Bækkevold, justitierådet Edvard Nilsson.

Enligt en lagrådsremiss den 12 mars 1998 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter (del av),
2. lag om ändring i alkohollagen (1994:1738),
3. lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
4. lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
5. lag om ändring i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen,
6. lag om ändring i lagen (1994:1565) om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Johan Montelius.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter (del av)

Den föreslagna lagen är enligt remissen (avsnitt 3) avsedd att ingå som ett särskilt kapitel i det förslag till lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter som regeringen har remitterat till Lagrådet den 26 februari 1998. Det nu framlagda förslaget innebär bl.a. att tullmyndigheten ges befogenhet att undersöka och öppna postförsändelser för att kontrollera om de innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Det finns anledning att först ta upp beredningen av ärendet. Till grund för förslaget ligger en inom Finansdepartementet upprättad promemoria. Denna remitterades den 23 februari 1998 till elva remissinstanser med begäran om svar senast den 3 mars 1998.

Av de tio remissinstanser som svarade avstyrkte tre förslaget, nämligen Svea hovrätt, Justitiekanslern och Sveriges advokatsamfund. Hovrätten anförde därvid bl.a. att det var svårt att med enbart det översända materialet som grund få en tillräcklig bild av hur rättssäkerhetsfrågorna skulle komma att lösas. Såväl hovrätten som Justitiekanslern efterlyste en närmare analys av om den föreslagna regleringen låter sig inordnas i någon av de kategorier av intressen som enligt artikel 8 i Europakonventionen är godtagbara för att begränsa skyddet för den enskildes korrespondens.

Lagrådsremiss beslutades den 12 mars 1998 och överlämnades till Lagrådet den 16 mars 1998.

Av det anförda har framgått att lagstiftningsärendet berör bl.a. reglerna om skydd för brev och förtroliga meddelanden i regeringsformen (RF)

och Europakonventionen. Det gäller alltså frågor som är viktiga för den enskildes rättssäkerhet. Den tid som stått till förfogande för remissinstanserna och för den fortsatta beredningen i kanslihuset har därför enligt Lagrådets uppfattning varit klart otillräcklig för att allsidigt belysa frågorna. Det finns således betydande brister i beredningen. Redan av denna anledning är det tveksamt om det remitterade förslaget kan läggas till grund för en lagstiftning på området.

När det gäller sakinnehållet återfinns de grundläggande kontrollbefogenheterna i 1 §. Enligt *första stycket* får en tullmyndighet undersöka postförsändelser, såsom paket och brev, för att kontrollera om de innehåller alkohol- eller tobaksvaror. Sådana försändelser får enligt *andra stycket* öppnas om det finns anledning att anta att de innehåller sådana varor som nämns i första stycket och om vissa ytterligare förutsättningar föreligger. Om en försändelse innehåller ett förtroligt meddelande skall detta enligt *tredje stycket* omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Enligt 2 kap. 6 § RF är varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot bl.a. undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. Enligt 12 § andra stycket i samma kapitel får begränsning göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den, och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

I artikel 8.1 i Europakonventionen föreskrivs att var och en har rätt till skydd för bl.a. sin korrespondens. Av artikel 8.2 framgår att rättigheten dock får underkastas inskränkningar. Stycket har följande lydelse.

”Offentlig myndighet må icke störa åtnjutandet av denna rättighet med undantag för vad som är stadgat i lag och i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till landets yttre säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välstånd, förebyggandet av oordning eller brott, hälsovården, skyddandet av sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter.”

Regeringen gör i lagrådsremissen den bedömningen att, om tullen inte får de utvidgade möjligheterna till kontroll av postförsändelser, det finns risk för att de folkhälso- och skattepolitiska motiv som ligger bakom beskattningen av de nu aktuella varorna snabbt kan undermineras. Det finns enligt regeringen också risk för att skattebasen såvitt avser tobak allvarligt kommer att undergrävas med mycket betydande bortfall av skatteintäkter som följd. En sådan utveckling skulle i förlängningen, sägs det, kunna påverka Sveriges ekonomiska välstånd. Med hänsyn härtill finner regeringen att det, trots att det från integritetssynpunkt naturligtvis är mycket känsligt att öppna en postförsändelse, är nödvändigt att tullen kan utöva kontroll även av alkohol- och tobaksvaror som befordras med post.

Av det anförda framgår att regeringen funnit att den ifrågavarande kontrollen av postförsändelser innebär en inskränkning i de rättigheter som skyddas av 2 kap. 6 och 12 §§ RF och artikel 8.1 Europakonventionen. Det skäl som åberopas till stöd för inskränkningen är att, om inte kontrollen får genomföras, det finns risk för ett mycket betydande skattebortfall, vilket i förlängningen skulle kunna påverka Sveriges ekonomiska välstånd. Enligt Lagrådets mening är det inte sannolikt att skattebort-

fallet vid utebliven kontroll av postförsändelser kan bli av sådan omfattning att landets ekonomiska välstånd äventyras. Vad som anförts till stöd för kontrollen kan således inte anses utgöra tillräckliga skäl för att göra inskränkningar i skyddet för förtroliga meddelanden. Frågan är då om det ändå finns sådana skäl eller om kontrollen kan utformas på ett sätt som gör att man inte kommer i konflikt med skyddet för förtroliga meddelanden.

Av intresse i det sammanhanget är att förevarande bestämmelser har utformats med förebild i 8 och 9 §§ lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen (inregränslagen). Enligt den lagen gäller dock som ytterligare förutsättning för rätt att få öppna en försändelse att det finns anledning anta att varan kan tas i beslag enligt lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. I förarbetena till inregränslagen diskuterades också förhållandet till de angivna reglerna om skydd för brev och andra förtroliga meddelanden. Regeringen anförde därvid bl.a. följande (prop. 1995/96:166 s. 66).

”Som framgått är syftet med den föreslagna regleringen att så långt det är möjligt begränsa, i första hand, den mycket allvarliga narkotikabrottsligheten. Regeringen anser detta syfte vara av sådan vikt att ett eventuellt intrång i vissa grundläggande rättigheter kan anses försvarbar. Som tidigare nämnts kan skyddet för bl.a. brevhemligheten och rätten till domstolsprövning inskränkas om syftet med en sådan inskränkning anses legitimt och om det är proportionellt i förhållande till det ändamål som föranlett den. En sådan begränsning kan ske t.ex. med hänsyn till beivrandet av brott. Arbetet med att beivra narkotikabrott tillhör de högst prioriterade områdena inom tullens verksamhet. I detta arbete är det av vikt att komma tillrätta med den smuggling som sker via postförsändelser. Det är svårt att se hur denna smuggling skulle kunna begränsas utan den möjlighet till undersökning och öppning av brev som förslaget innebär.”

Lagrådet konstaterar att de skäl som sålunda anförts till stöd för bestämmelserna i inregränslagen inte har någon direkt giltighet i förevarande lagstiftningsärende.

Mot den nu redovisade bakgrunden avstyrker Lagrådet det remitterade förslaget.

Lagrådet vill peka på att förslaget även innehåller brister från lagteknisk synpunkt vilka måste rättas till, om arbetet på en lagstiftning i enlighet med förslaget ändå skulle fullföljas.

I lagförslaget, som saknar sedvanlig ingress, finns bestämmelser med rubriken 00 kap. Kontroll av postförsändelser. Som tidigare nämnts är detta kapitel avsett att ingå i det tidigare remitterade lagförslaget.

Förutom att en lag inte i sig själv kan ingå som en del i en annan lag är det inte möjligt att utan vidare ta in de nu föreslagna bestämmelserna i det tidigare remitterade lagförslaget. För detta fordras ytterligare anpassningsåtgärder vilka inte i sin helhet kan överblickas i detta lagstiftningsärende. Sålunda sägs i avsnitt 4.3.2 att den punktskatt som tullmyndigheten nu föreslås få rätt att besluta om förfaller omedelbart till betalning samt att detta ”kommer att framgå” av 6 kap. 1 § i det tidigare remitterade lagförslaget. Vidare har under lagrådsföredragningen upplysts att bestämmelserna i 7 kap. i det förslaget skall tillämpas på sådan kontrollverksamhet som avses med det nu remitterade förslaget men att detta inte

skall gälla bestämmelsen i 7 kap. 4 §. Det framgår inte heller var det kapitel som föreslås i förevarande lagrådsremiss skall placeras i det tidigare remitterade förslaget.

De brister som det nu remitterade lagförslaget sålunda är behäftat med bekräftar vad Lagrådet förut har anfört om att lagstiftningsärendet är otillräckligt berett.

Oavsett var de föreslagna bestämmelserna tas in i det tidigare remitterade lagförslaget kan invändningar riktas mot dem från rättssystematisk synpunkt. I nämnda lagförslag följer efter ett inledande kapitel – som torde vara tillämpligt också på postförsändelser – tre kapitel med bestämmelser om transportkontroll, omhändertagande, påförande av skatt och förverkande. Dessa kapitel avser, trots att det inte framgår av rubrikerna, endast yrkesmässiga vägtransporter. Bestämmelser om kontroll, omhändertagande, påförande av skatt och förverkande finns också i 00 kap. i det nu remitterade lagförslaget med avseende på postförsändelser. Bestämmelserna i 5–10 kap. i det tidigare remitterade lagförslaget torde, med vissa undantag och tillägg, böra tillämpas både på yrkesmässiga vägtransporter och på postförsändelser. Det avslutande 11 kap. i det förslaget avser enligt sin lydelse endast yrkesmässiga vägtransporter.

Enligt Lagrådets mening skulle en bättre systematik uppnås, om det tidigare remitterade lagförslaget disponeras på följande sätt. Efter ett inledande kapitel med bestämmelser motsvarande dem som nu ingår i 1 kap. samlas bestämmelserna i 2–4 och 11 kap. i ett andra kapitel med rubriken ”Yrkesmässiga vägtransporter” och med underrubrikerna ”Transportkontroll”, ”Omhändertagande”, ”Förverkande” och ”Straff”. De bestämmelser som återfinns i det nu remitterade lagförslaget tas därefter in i ett tredje kapitel med rubriken ”Postförsändelser”. I ett avslutande fjärde kapitel med rubriken ”Gemensamma bestämmelser” följer så bestämmelserna i 5–10 kap., vilka bestämmelser kan ges underrubrikerna ”Transporttillägg”, ”Betaling av skatt m.m.”, ”Beslut m.m.”, ”Utlämnande av uppgifter”, ”Överklagande” och ”Handläggningen i domstol”.

Slutligen kan påpekas att det av bestämmelserna i 00 kap. inte framgår vad som skall ske när ett omhändertagande av egendom upphävs. Sannolikt skall postförsändelsen då översändas till mottagaren. Enligt Lagrådets mening bör en uttrycklig bestämmelse om detta tas in i kapitlet (jfr vad Lagrådet har anfört vid 4 kap. 2 § i det tidigare remitterade lagförslaget).

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 april 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Andersson, Winberg, Ulvskog, Sundström, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Pagrotsky, Östros, Engqvist

Föredragande: statsrådet Östros.

Regeringen beslutar proposition 1997/98:100 Förbättrade möjligheter till punktskattekontroll m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolja-produkter		392L0012 392L0108 394L0074 396L0099
Lag om ändring i lagen om beskattning av privatinförsel av alkoholdrycker och tobaksvaror från land som är medlem i Europeiska unionen		392L0012 392L0108 394L0074 396L0099
Lag om ändring i lagen om alkoholskatt		392L0012 392L0108 394L0074 396L0099
Lag om ändring i lagen om tobaksskatt		392L0012 392L0108 394L0074 396L0099